

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ:

«Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «Ο ρόλος των πιστωτικών ιδρυμάτων(Τραπεζών) στην πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες(ξέπλυμα βρώμικου χρήματος)---Η περίπτωση της Ελλάδας»

Επιβλέπων Καθηγητής: Μαγγανάς Αντώνης
Καθηγητές επιτροπής : Λάζος Γρηγόρης
Λαμπροπούλου Έφη

ΤΖΙΟΜΑΚΗ ΜΑΡΙΑ
Α.Μ. 3208Μ001
ΑΘΗΝΑ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ/ΛΕΞΕΙΣ- ΚΛΕΙΔΙΑ	σελ.3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ.4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.5
<u>ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ</u>	
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ</u>	σελ.13
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΒΧ</u>	σελ.19
2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.....	σελ.19
2.2 ΣΤΑΔΙΑ ΤΟΥ ΕΒΧ.....	σελ.21
2.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΒΧ.....	σελ.27
2.4 ΕΒΧ ΜΕΣΩ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΥ- ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ.....	σελ.30
2.5 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.....	σελ.37
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ</u>	σελ.40
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ</u>	σελ.56
<u>ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</u>	
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</u>	σελ.77
1.1 Η FATF.....	σελ.77
1.2 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ-ΟΡΓΑΝΑ.....	σελ.83
1.3 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ – ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	σελ.86
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</u>	σελ.92
2.1 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ.....	σελ.92
2.2 Ο ΝΟΜΟΣ 3691/2008.....	σελ.103
2.2.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ.....	σελ.106
2.2.2 ΟΙ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ.....	σελ.125
<u>ΜΕΡΟΣ Γ΄ : ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ</u>	
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΘΕΜΑΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΗ</u>	σελ.128
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ –ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΜΕΤΡΑ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ</u>	σελ.138
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΥΠΟΠΤΕΣ / ΑΣΥΝΗΘΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ</u>	σελ.154
Η ΑΡΧΗ «ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΠΕΛΑΤΗ ΣΟΥ».....	σελ.164
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ-ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΥΠΟΠΤΩΝ ΚΑΙ ΑΣΥΝΗΘΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ</u>	σελ.169
ΕΠΙΛΟΓΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ.180
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ.191

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΔΑΚ	Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΔΣ	Ανώτερο Διευθυντικό Στέλεχος
ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΠΔΕ	Απλουστευμένη Δέουσα Επιμέλεια
ΑΥΔΕ	Αυξημένη Δέουσα Επιμέλεια
ΔΕ	Δέουσα Επιμέλεια
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΕΕΧ	Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου
ΕΛΑΣ	Ελληνική Αστυνομία
ΕΚΝΕΕΔΧΤ	Επιτροπή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας
ΕΚ	Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς
ΕΕΙΑ	Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης
ΕΕΣΠ	Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ΞΒΧ και της ΧΤ
ΕΤΠΘ	Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων
ΕΕΤ	Ελληνική Ένωση Τραπεζών
ΕΤΙ	Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο
ΕΤΕ	Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
ΕΕ	Ετερόρρυθμη Εταιρεία
ΕΠΕ	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
ΚΣΕ	Κεντρική Συντονιστική Επιτροπή
ΝΠ	Νομικό Πρόσωπο
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΞΒΧ	Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος
ΟΕ	Οργανωμένο Έγκλημα
ΟΕ	Ομόρρυθμη Εταιρεία
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΠΑ	Ποινικό Δίκαιο
ΠΑΤΕ	Πράξη Διοικητού Τράπεζας Ελλάδος
ΠΕΠ	Πολιτικώς Εκτιθέμενο Πρόσωπο
ΣΔΕ	Συνήθης Δέουσα Επιμέλεια
ΣΔΟΕ	Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος
ΥΠΕΕ	Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικ και Οικονομικών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
BCCI	Bank of Credit and Commerce International
CB	Correspondent Banks
FATF	Financial Action Task Force
FIU-NET	Financial Intelligence Units- Net
KYC	Know Your Customer
OFAC	Office of Foreign Assets Control
PB	Private Banking

ΛΕΞΕΙΣ-ΦΡΑΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

- Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος
- Πιστωτικό ίδρυμα(τράπεζα)
- Πρόληψη
- Θεσμικό πλαίσιο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πρακτική της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (γνωστή στην αγγλική ορολογία σαν «money laundering»-«ξεπλύμα βρώμικου χρήματος») είναι μακρόχρονη και διεθνής. Ο όρος **«ξεπλύμα βρώμικου χρήματος»** (ΞΒΧ) χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη διαδικασία κατά την οποία τα έσοδα που προέρχονται από μια εγκληματική δραστηριότητα, μετατρέπονται σε μια νόμιμη μορφή μέσα από διάφορες συναλλαγές που επιχειρούν να αποκρύψουν την **παράνομη προέλευσή τους** και τον **πραγματικό δικαιούχο** του «βρώμικου χρήματος».

Ως **δίαυλοι** για τη νομιμοποίηση αυτών των εσόδων χρησιμοποιούνται μεταξύ άλλων οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι εμπορικές επιχειρήσεις, η κτηματαγορά, τα καζίνο, αλλά **κυρίως τα πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζες)**. Τα παράνομα έσοδα εισάγονται στο **χρηματοπιστωτικό σύστημα** με διάφορους τρόπους και κατόπιν πραγματοποιούνται μια σειρά συναλλαγών προκειμένου τα συγκεκριμένα ποσά να απομακρυνθούν από την πηγή προέλευσής τους. Στο τελικό στάδιο επιχειρείται η **ενσωμάτωσή τους** στο πεδίο της **νόμιμης οικονομίας** με την επένδυσή τους σε διάφορα επιχειρηματικά πεδία.

Εκτιμάται ότι όταν οι χρηματοπιστωτικοί φορείς που διαμεσολαβούν και ειδικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούνται με τον προαναφερθέντα τρόπο, η **φερεγγυότητα** και η **σταθερότητα** του ενεχόμενου φορέα, όπως επίσης και η **αξιοπιστία** του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του, μπορούν να κλονιστούν σοβαρά, με αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό. Κρίθηκε λοιπόν αναγκαίο το ζήτημα να περιέλθει στο επίκεντρο του ρυθμιστικού πλαισίου και να ληφθούν πρωτοβουλίες οι οποίες θα δίνουν προτεραιότητα στην αντιμετώπιση και τον περιορισμό του φαινομένου, καθώς αποτελεί διαρκή πρόκληση για την ασφάλεια του χρηματοπιστωτικού τομέα. Οι συνέπειες του φαινομένου διαπιστωμένα επεκτείνονται στον τομέα της **οικονομίας** και της **κοινωνίας** γενικότερα.

Το **κανονιστικό πλαίσιο** που αφορά στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση του «παράνομου» χρήματος αποτελεί το **σημαντικότερο υποσύνολο των μέτρων και προτύπων που έχουν καθιερωθεί** για την καταπολέμηση (πρόληψη και καταστολή) της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αρχικά σε διεθνές, κατόπιν σε κοινοτικό και τελικά σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει τη θέσπιση σχετικών διεθνών **Συμβάσεων, Συστάσεων, Οδηγιών** και **εθνικών νομοθετημάτων**, καθώς επίσης και την σύσταση αρμοδίων **φορέων** και **οργάνων** για την εποπτεία εφαρμογής των πολιτικών και ρυθμίσεων που προτείνονται.

Το ισχύον ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο (**Νόμος 3691/2008**) ρυθμίζει κατά κύριο λόγο την **τραπεζική πρακτική αντιμετώπισης** του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στην χώρα μας. Με τον νέο αυτό ποινικό ρυθμιστικό Νόμο επιχειρείται ο εκσυγχρονισμός του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και ορίζονται μεταξύ άλλων, οι **συναλλακτικές υποχρεώσεις** των τραπεζών και των υπαλλήλων τους, με σημαντικότερες : α) την υποχρέωση **πιστοποίησης** και **επαλήθευσης της ταυτότητας** του πελάτη, β) την **κατηγοριοποίηση-διαβάθμιση** των **πελατών** με βάση τον **κίνδυνο** και την λήψη αντίστοιχων μέτρων «**δέουσας επιμέλειας**», γ) την υποχρέωσης αναγνώρισης και αντιμετώπισης των **υπόπτων** και **ασυνήθιστων συναλλαγών** και δ) την εφαρμογή της **Αρχής: «Γνώρισε τον πελάτη σου»** («Know Your Customer»-KYC). Επίσης απαιτείται από τα εποπτευόμενα ιδρύματα να θεσπίσουν διαδικασίες **εσωτερικού ελέγχου** και **επικοινωνίας** και **αναφοράς** στις αρμόδιες εποπτικές Αρχές.

Καταδεικνύεται από τα παραπάνω ότι καθώς οι φορείς των πιστωτικών ιδρυμάτων διαδραματίζουν **κομβικό ρόλο** στην διαδρομή του βρώμικου χρήματος προς την νομιμοποίησή του, η συνδρομή τους για την **πρόληψη** (και καταστολή) του φαινομένου και των επιπτώσεών του αναγνωρίζεται ως **εξαιρετικά σημαντική**.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, γνωστό και ως «ξέπλυμα χρήματος», έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις με την **παγκοσμιοποίηση** των χρηματοπιστωτικών **αγορών**, την **απελευθέρωση** της κίνησης των **κεφαλαίων**, την εξάπλωση του **διαδικτύου** και των **ηλεκτρονικών συναλλαγών**. Η αντιμετώπιση και ο περιορισμός του σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, κρίνονται σαν ζητήματα προτεραιότητας για την προστασία της σταθερότητας και της αξιοπιστίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Με το ανά χείρας πόνημα επιχειρείται μια προσπάθεια να περιγραφεί και να «φωτιστεί» κατά το δυνατό, ο προληπτικός κυρίως **ρόλος** των τραπεζών αλλά και η **θέση** τους μέσα στο πολυδιάστατο σκηνικό που συγκροτεί το εγκληματικό φαινόμενο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Σαν **υπόθεση εργασίας** θέτουμε την παραδοχή ότι : **«Ο ρόλος των πιστωτικών ιδρυμάτων(των Τραπεζών) κατά την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, είναι κομβικός»**(άρα μπορούν να παρέμβουν για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου/προβλήματος), η οποία μένει να επιβεβαιωθεί ή όχι με το πέρας της ανάπτυξης που ακολουθεί.

Στην διαδρομή της μετατροπής του παράνομα αποκτηθέντος χρήματος σε νόμιμο, κεντρικός δίαυλος είναι οι **τράπεζες** οι οποίες έρχονται άμεσα αντιμέτωπες τόσο με το **«βρώμικο» χρήμα**, όσο και με τα **πρόσωπα** που εμπλέκονται στις επιχειρήσεις «ξεπλύματος». Οι σχετικοί **Νόμοι** και **Οδηγίες**(σε εθνικό και διεθνές επίπεδο) ορίζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να λειτουργήσουν και τις υποχρεώσεις που έχουν για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ύποπτων προσώπων και κυρίως συναλλαγών, ιδιαίτερα στην εποχή μας όπου η **τεχνολογία** και η **ηλεκτρονική διακίνηση κεφαλαίων** σε όλο τον κόσμο διευκολύνει το ξέπλυμα και κάνει τα ίχνη του βρώμικου χρήματος να χάνονται πολύ πιο εύκολα.

Όσον αφορά στην **μεθοδολογία** που θα ακολουθήσουμε, η εκπόνηση της εργασίας θα στηριχτεί σε υλικό προερχόμενο αποκλειστικά από **δευτερογενείς πηγές**, όπως η έρευνα εγχώριας και διεθνούς βιβλιογραφίας, αρθρογραφίας αλλά και διαδικτυακού υλικού.

Η εργασία χωρίζεται σε **τρεις κύριες θεματικές ενότητες**, σε τρία Μέρη.

Στο **πρώτο Μέρος** της παρούσας μελέτης παρουσιάζονται συνοπτικά βασικοί άξονες της **φαινομενολογίας** του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος με τρόπο ώστε να ενημερωθεί και διευκολυνθεί ο αναγνώστης στην κατανόηση του θέματος που αναπτύσσεται στην συνέχεια.

Στα πλαίσια των σχετικών **εννοιολογικών προσδιορισμών** γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην χρήση των όρων «ξεπλυμα βρώμικου χρήματος» και τον ορισμό του ως ανεξάρτητο αδίκημα. Θίγεται η σχέση του με το **Οργανωμένο Έγκλημα(Ο.Ε.)** και τους σκοπούς που εξυπηρετεί σε σχέση με αυτό. Επίσης επισημαίνεται στο κεφάλαιο αυτό η χρησιμοποίηση του **τραπεζικού συστήματος**, για την **συγκάλυψη** της παράνομης προέλευσης χρηματικών ή άλλων κεφαλαίων.

Στην συνέχεια κρίθηκε απαραίτητη η αναφορά στις **βασικές παραμέτρους** και τα **χαρακτηριστικά** του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Ως τέτοια περιγράφονται τα διαπιστωμένα **γενικά χαρακτηριστικά** του(πχ η σύνδεση με το ΟΕ, η σύνθετη διαδικασία που ακολουθεί για την επίτευξη του τελικού αποτελέσματος, κá), όπως και τα **στάδια** από τα οποία διέρχεται το «βρώμικο» χρήμα προκειμένου να χαθούν τα ίχνη του και να «νομιμοποιηθεί». Τα στάδια αυτά αποτελούν μια **τυποποίηση** η οποία προέκυψε από την περιπτωσιολογική έρευνα και αφορά σε κάποια κοινά χαρακτηριστικά που εντοπίσθηκαν στις διάφορες μεθοδεύσεις. Σημαντικές, ιδιαίτερα για το θέμα που εξετάζουμε, αξιολογούνται οι **μέθοδοι** και οι **τεχνικές** που χρησιμοποιούν οι «ξεπλυματίες» ή «ξεπλυντές» του βρώμικου χρήματος στην προσπάθειά τους να το νομιμοποιήσουν κατά τα διάφορα στάδια της αυτής της διαδικασίας. Στο ίδιο κεφάλαιο θίγεται επίσης μια σύγχρονη, γοργά εξελισσόμενη και ίσως περισσότερο επικίνδυνη μορφή του ΞΒΧ, αυτή που πραγματοποιείται στον κυβερνοχώρο μέσω του **διαδικτύου** και των **ηλεκτρονικών τραπεζικών και διατραπεζικών συναλλαγών**. Εδώ το ηλεκτρονικό χρήμα διακινείται με τέτοια ταχύτητα και

προς πολλές κατευθύνσεις, με συνέπεια την μεγάλη μείωση των πιθανοτήτων εντοπισμού της αρχικής προέλευσής του. Τα **πιστωτικά ιδρύματα** βρίσκονται και εδώ στην δίνη των νέων αυτών εξελίξεων.

Τέλος, στην ενότητα αυτή υπογραμμίζονται οι σημαντικότερες **συνέπειες** του φαινομένου που εξετάζουμε όσον αφορά στον τομέα της οικονομίας(νομισματικές ισοτιμίες, ύψος επιτοκίων κá) και της κοινωνίας γενικότερα(επίταση της ποινικής καταστολής και διακύβευση ανθρωπίνων δικαιωμάτων), με σημείο αναφοράς και εδώ το **τραπεζικό σύστημα** και τον κεντρικό του ρόλο στα δρώμενα που αφορούν στο ΞΒΧ .

Ακολουθεί μια προσπάθεια **θεωρητικής προσέγγισης** αυτής της έκνομης συμπεριφοράς, η οποία εστιάζεται κυρίως πάνω στην σχέση του ΞΒΧ με το ΟΕ αλλά και με μορφές του **σύγχρονου Οικονομικού εγκλήματος** και τους λεγόμενους «**εγκληματίες του λευκού περιλαιμίου**» (white collar criminals). Επίσης εστιάζουμε στον **στρατηγικό ρόλο των τραπεζών** κατά την διακίνηση αυτού του παράνομου χρήματος και κλείνοντας παραθέτουμε τους **παράγοντες** που ενισχύουν και διευκολύνουν την επιτυχή διεκπεραίωση του ξεπλύματος.

Το πρώτο μέρος ολοκληρώνεται με την παράθεση σχετικών **εμπειρικών δεδομένων** που αντληθήκαν τόσο από διεθνείς αναφορές για την Ελλάδα και το εξωτερικό, όσο και από στοιχεία προερχόμενα από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς καταπολέμησης του ΞΒΧ στην χώρα μας. Τα στοιχεία αφορούν υποθέσεις οι οποίες προέρχονται κατά κύριο λόγο από **τραπεζικές αναφορές**.

Στο **δεύτερο Μέρος** αναλύεται το **θεσμικό πλαίσιο** που ορίζει τους επίσημους τρόπους δράσης όλων των φορέων που ενέχονται, ενάντια στην προσπάθεια ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, αλλά και τις κυρώσεις που επισύρονται σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Η καταπολέμηση της πρακτικής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (γνωστή στην αγγλική ορολογία ως "**anti-money laundering**") άρχισε από τη δεκαετία του 1980 να ανάγεται σε προτεραιότητα για τις κυβερνήσεις και τις δικαστικές αρχές πολλών κρατών ανά την υφήλιο. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε όμως στο πρόβλημα της

χρησιμοποίησης του **χρηματοπιστωτικού συστήματος** ως διαύλου για τη νομιμοποίηση τέτοιων εσόδων.

Οι **Νόμοι**, οι **Οδηγίες**, κλπ. εντάσσονται μέσα στη συστηματική προσπάθεια σε **διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό** επίπεδο, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, την αντιμετώπιση των φαινομένων νομιμοποίησης βρώμικου χρήματος και την διακοπή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Έτσι, η **«βελτίωση»** και ο **«εκσυγχρονισμός»** του **νομοθετικού πλαισίου** θεωρούνται σαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να ανταποκριθεί η παγκόσμια κοινότητα στις συνεχώς εξελισσόμενες μεθόδους του Ο.Ε. και της χρηματοδότησής του από τις παράνομες δραστηριότητες.

Όσον αφορά στο **χρηματοπιστωτικό σύστημα**, πιστεύεται ότι με την συνεχή προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου στις νέες συνθήκες διασφαλίζεται η προστασία του από κινδύνους όπως η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων και κυρίως η πρόκληση μεγάλης ζημιάς στη φήμη και την σταθερότητά του.

Λόγω των παραπάνω, στην ενότητα αυτή δίνονται τα βασικά σημεία του **διεθνούς νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου** για την αντιμετώπιση του φαινομένου, καθώς και κινήσεις που έγιναν για την διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής αντιμετώπισης του προβλήματος από τις χώρες-μέλη της **Ευρωπαϊκής Ένωσης**(Συστάσεις Οδηγίες, Κανονισμοί, Νόμοι). Τέλος, γίνεται εκτενής αναφορά στο **ελληνικό θεσμικό πλαίσιο**, στις προηγούμενες αλλά και πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις, με λεπτομερέστερη παρουσίαση του ισχύοντα ρυθμιστικού **Νόμου 3691/2008**. Και αυτό με σκοπό την πληρέστερη κατανόηση και ερμηνεία θεμάτων που αφορούν στην **ελληνική πραγματικότητα** και την **τραπεζική πρακτική αντιμετώπισης** του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Στο πρώτο κεφάλαιο μελετάται η **διεθνής** αντιμετώπιση του φαινομένου, το **ευρωπαϊκό** αλλά και παγκόσμιο ρυθμιστικό-νομοθετικό περιβάλλον γενικότερα, καθώς και τα **θεσμικά όργανα** και οι **φορείς**(FATF, OFAC, Egmont Group, FIU-NET, κά) που σχηματίστηκαν για την δημιουργία μιας νομοθετικής ασπίδας προστασίας της νομιμότητας απέναντι στο έγκλημα του ΞΒΧ. Προέκυψαν από την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας για την πρόληψη και

την καταστολή της νομιμοποίησης του παράνομου χρήματος. Αναφέρονται επίσης οι **Διεθνείς Συμβάσεις**(«Σύμβαση της Βιέννης», κá) οι οποίες σε ένα επόμενο στάδιο «μετουσιώνονται» σε **Κοινοτικό Δίκαιο**(Οδηγίες, Κανονισμοί) στα πλαίσια της προαναφερθείσας διεθνούς συνεργασίας.

Το δεύτερο κεφάλαιο αυτού του Μέρους πραγματεύεται το **Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο** ξεκινώντας από τα **οργανωτικά του χαρακτηριστικά**, δηλαδή τους φορείς και τα όργανα που συνθέτουν το οργανωτικό πλέγμα των **Αρχών, Επιτροπών**, κλπ. Αυτά τα όργανα ορίζονται από τον ισχύοντα Νόμο 3691/2008 ως αρμόδια για την μελέτη και την αντιμετώπιση του ΞΒΧ, αλλά και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Ακολουθεί η παρουσίαση του πρόσφατου **Νόμου 3691/2008**, με τον οποίο κορυφώνεται η νομοθετική παραγωγή για το ξέπλυμα. Με αυτό το νομοθέτημα επιχειρήθηκε η ενσωμάτωση της **Τρίτης κοινοτικής Οδηγίας** και ο **εκσυγχρονισμός** του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου. Επίσης επιχειρείται η αναβάθμιση των εθνικών μηχανισμών για την πρόληψη και την καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς επίσης και η προστασία της **καλής φήμης** και της **ακεραιότητας** του **χρηματοπιστωτικού συστήματος**(τομέα) από τα παραπάνω αδικήματα. Ο Ν. 3691/08 ορίζει τις **υποχρεώσεις** από την πλευρά των **τραπεζών** και των **υπαλλήλων** τους, οι οποίες θα πρέπει να τηρούνται στο **έπακρο** και **απαρέγκλιτα** όπως τονίζεται στις σχετικές εσωτερικές οδηγίες των τραπεζών (από τις αρμόδιες Διευθύνσεις Κανονιστικής Συμμόρφωσης κάθε τράπεζας- «Compliance»). Αυτές οι υποχρεώσεις και οι συναλλακτικές πρακτικές περιγράφονται διεξοδικά στο τρίτο μέρος της μελέτης. Σε αυτή την ενότητα αποσαφηνίζονται οι **βασικές έννοιες**(«βασικό αδίκημα», «περιουσία», «ύποπτη και ασυνήθης συναλλαγή»), οι **διαδικασίες**(μέτρα «δέουσας επιμέλειας», κá) και οι **χειρισμοί** που ο **Νόμος** ορίζει για τα **πιστωτικά ιδρύματα** απέναντι στο ξέπλυμα του παράνομου χρήματος και τα πρόσωπα που ενέχονται σε αυτό. Κλείνοντας, επισημαίνονται οι αυστηρές προβλεπόμενες **κυρώσεις**, ποινικές, διοικητικές και πειθαρχικές, που συνεπάγεται η παραβίαση του Νόμου τόσο για τον «ξεπλυματία» και τους

συνεργούς του, όσο και για τον τραπεζικό υπάλληλο, αλλά και για τον ίδιο τον χρηματοπιστωτικό οργανισμό.

Στο **τρίτο** και τελευταίο **μέρος** αναλύεται η στάση, οι υποχρεώσεις, οι πρακτικές και τα μέτρα που λαμβάνουν οι **ελληνικές τράπεζες** για την αντιμετώπιση της προσπάθειας χρησιμοποίησής τους για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Τα μέτρα για την **πρόληψη του ΞΒΧ** επιβάλλουν όπως προαναφέραμε, μια σειρά από υποχρεώσεις στα πιστωτικά ιδρύματα. Αυτές οι υποχρεώσεις περιορίζουν τις **παραδοσιακές αρχές** λειτουργίας των τραπεζών (μυστικότητα, επαγγελματική εχεμύθεια, τραπεζικό απόρρητο, η αρχή της μη ανάμιξης στην επιχείρηση του πελάτη). Οι σημαντικότερες από τις υποχρεώσεις αυτές (που αναλύονται σε αυτό το Μέρος) είναι καταρχάς η υποχρέωση **πιστοποίησης** και **επαλήθευσης της ταυτότητας** του πελάτη. Περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο γίνεται και τα δικαιολογητικά που απαιτούνται κατά περίπτωση (φυσικό ή νομικό πρόσωπο). Θίγονται επίσης ειδικότερα θέματα πιστοποίησης/επαλήθευσης της ταυτότητας που προβλέπονται από τις ισχύουσες ρυθμίσεις.

Δεύτερη σημαντική υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι η **κατηγοριοποίηση-διαβάθμιση των πελατών** με βάση τον **κίνδυνο** και η λήψη αντίστοιχων μέτρων «**δέουσας επιμέλειας**». Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για αυτή την διαδικασία καθώς και οι «**δείκτες κινδύνου**» καθορίζονται με σαφήνεια από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ). Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται οι τρεις κατηγορίες των πελατών και των μέτρων δέουσας επιμέλειας που αντιστοιχούν σε αυτές.

Ως μεγάλης βαρύτητας αναγνωρίζεται και το ζήτημα της υποχρέωσης αναγνώρισης και αντιμετώπισης των **υπόπτων και ασυνήθιστων συναλλαγών**. Αρχικά ορίζονται οι έννοιες της «**ύποπτης**» ή «**ασυνήθους**» συναλλαγής και στην συνέχεια αναπτύσσονται οι **τρόποι διερεύνησης** μιας τέτοιας συναλλαγής, οι **διαδικασίες αναφοράς** της στις αρμόδιες Αρχές και τέλος περιγράφονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι τραπεζικοί λειτουργοί δύνανται να

αρνηθούν την διενέργεια μιας συναλλαγής, είτε την διακοπή της συναλλακτικής σχέσης ή την μη παροχή υπηρεσιών.

Στο σημείο αυτό γίνεται διεξοδική αναφορά στην περίφημη και πασίγνωστη στον τραπεζικό χώρο(σε εθνικό και διεθνές επίπεδο) **Αρχή: «Γνώρισε τον πελάτη σου»**(“Know Your Customer-KYC”). Η Αρχή αυτή αποτελεί τον «ακρογωνιαίο λίθο» στην **πρόληψη** του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, με την εφαρμογή της οποίας διαμορφώνεται το «**προφίλ κινδύνου**» του πελάτη. Τέλος, στο κεφάλαιο αυτό θίγονται ζητήματα που αφορούν στην σχέση του **τραπεζικού απορρήτου** και του **ΞΒΧ**, στις δυνατότητες **δέσμευσης λογαριασμών**, και στις διαδικασίες **συνεχούς παρακολούθησης** της συναλλακτικής συμπεριφοράς του πελάτη.

Είναι προφανές ότι η υποχρέωση αναφοράς ύποπτων συναλλαγών συνιστά εισβολή στο «τραπεζικό απόρρητο» και στην παράδοση της «μυστικότητας» που προσέφεραν τα οι τράπεζες στους πελάτες τους. Εγείρονται ερωτήματα για τον βαθμό στον οποίο τα μέτρα για την **πρόληψη** του **ΞΒΧ** έχουν προσδώσει στα **πιστωτικά ιδρύματα** ρόλο **αστυνόμευσης των πολιτών**, αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα διερεύνησης του ζητήματος.

Στο τελευταίο κεφάλαιο κρίθηκε ενδιαφέρουσα και χρήσιμη η παράθεση της **τυπολογίας-περιπτώσιολογίας** υπόπτων και ασυνήθιστων συναλλαγών. Αναφέρεται σε περιπτώσεις τέτοιων συναλλαγών και συμπεριφορών οι οποίες έχουν **τυποποιηθεί** από την Τράπεζα της Ελλάδος. Με τον τρόπο αυτό αναδεικνύονται εκείνα τα **γνωρίσματα** που στοιχειοθετούν το **ύποπτο** και το **ασυνήθες** και καθιστούν αναγκαία την διερεύνησή τους από τους υπαλλήλους και τα στελέχη των τραπεζών.

Κλείνοντας τις εισαγωγικές παρατηρήσεις θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι η επιλογή της βιβλιογραφίας, αρθρογραφίας και γενικότερα του υλικού, έγινε με στόχο την αντικειμενική και ορθή στήριξη της μελέτης. Δεν θα πρέπει όμως, κατά την γνώμη μας, να παραβλεφθεί το ζήτημα του κατά πόσο μπορεί να υπάρξει **αξιολογική ουδετερότητα** από την πλευρά του μελετητή, ιδιαίτερα όταν θίγονται τέτοιου είδους κοινωνικά θέματα που πραγματεύονται την

επίσημη κοινωνική αντίδραση απέναντι σε κάποιες εγκληματικές συμπεριφορές όπως το **Ξ.Β.Χ.** και τον ρόλο κεντρικών θεσμών ενός δεδομένου οικονομικού συστήματος(τραπεζών). Πραγματεύονται επίσης τον ρυθμιστικό ρόλο του **ποινικού δικαίου**, την επίταση του επίσημου **κοινωνικού ελέγχου** και της **ποινικής καταστολής**, τις **παραβιάσεις** θεμελιωδών συνταγματικών **δικαιωμάτων**, τους διεθνείς, κοινοτικούς και εθνικούς οικονομικο-πολιτικούς **συσχετισμούς δυνάμεων**.

Θεωρώντας ότι ο κοινωνικός επιστήμονας και ειδικότερα ο εγκληματολόγος δεν μπορεί να είναι αξιολογικά ουδέτερος κατά την προσέγγιση και έρευνα των ζητημάτων που πραγματεύεται, παραθέτουμε στο σημείο αυτό ένα απόσπασμα από το βιβλίο του **Γρ. Λάζου** :«**Κριτική Εγκληματολογία**» σχετικά με το ζήτημα της «αξιολογικής ουδετερότητας»:¹

«Το ζήτημα της αξιολογικής ουδετερότητας συνιστά κομβικό ζήτημα που αφορά όχι μόνο στην εγκληματολογία αλλά στο σύνολο των κοινωνικών επιστημών - ή μάλλον, το σύνολο των επιστημών. Όλες οι κριτικές τάσεις εδράζονται στην εκτίμηση ότι η αξιολογική ουδετερότητα δεν συμβάλλει ή και αντιτίθεται στην επιστήμη. Η διάκριση μεταξύ «ουδέτερων γεγονότων» και «αξιών που έρχονται εκ των υστέρων να ερμηνεύσουν τα γεγονότα» στερείται επιστημονικού νοήματος, αφού εξαρτάται από τις αξίες το ποια από τα άπειρα συμβάντα σε μια κοινωνία θα επιλεγούν, θα σημασιοδοτηθούν ως σημαντικά σε σχέση με όλα τα άλλα και θα αναβαθμιστούν σε γεγονότα(Olmann, 1993-Nisbet, 1989).Επίσης ο Arrigo(1999,σ.86) αναφέρει ότι «η περιγραφή της κοινωνικής πραγματικότητας είναι ταυτόχρονα και αξιολόγηση...Τίποτε δεν είναι «ηθικά ουδέτερο». Τέλος, οι Schwendinger και Schwendinger, υποστήριξαν ότι το έγκλημα και η τιμωρία είναι πολιτικά φορτισμένες και σημασιοδοτημένες έννοιες και συνεπώς η μελέτη τους δεν μπορεί να είναι αξιολογικά ουδέτερη».

¹Λάζος, Γρ.: *Κριτική Εγκληματολογία*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη,2007,σελ.164.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Οι συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί σε παγκόσμια κλίμακα με την αυξανόμενη **διεθνοποίηση των οικονομιών** και την **κατάργηση των ελέγχων στην κίνηση των κεφαλαίων**, έχουν διευκολύνει σημαντικά τη διακίνηση και νομιμοποίηση των εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες².

«Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» ως μια σημαντική **μέθοδος δράσης του Οργανωμένου Εγκλήματος**, ονομάζεται μεταφορικά η νομιμοποίηση εσόδων από προηγούμενες εγκληματικές δράσεις. Είναι μια δέσμη τρόπων, μεθόδων και τεχνικών **επανεμφάνισης εσόδων από τη δράση της ομάδας ΟΕ με νόμιμη μορφή**. Η επαναμορφοποίηση αυτή των εσόδων της ομάδας ΟΕ περιλαμβάνει την αποφυγή του εντοπισμού της ίδιας ομάδας ή του παράνομου χαρακτήρα των εσόδων, από τους μηχανισμούς καταστολής της πολιτείας³.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Για τα τεράστια αυτά κέρδη θα έπρεπε βέβαια στη συνέχεια να βρεθεί ένας ασφαλής τρόπος να τα απολαύσουν ο δράστης ή οι δράστες των εγκλημάτων που τα δημιούργησαν, δίχως ούτε οι ίδιοι να κινδυνεύουν να αποκαλυφθούν, ούτε το υπερβολικό κέρδος που αποκόμισαν(που δημιούργησε η εγκληματική τους δράση) να εισέρχεται μέσα στους μηχανισμούς της αγοράς με τρόπο τέτοιο, ώστε από μόνη την είσοδό του να συγκεντρώνει πάνω του την προσοχή(και έτσι τελικά να προκαλεί τα ανακλαστικά του κατασταλτικού μηχανισμού)»⁴.

Έτσι γίνεται φανερό ότι ένα σοβαρό **κίνητρο** για την ανάπτυξη εγκληματικής δράσης είναι η πεποίθηση ή η πιθανολόγηση από την πλευρά των δραστών ότι θα μπορέσουν να απολαύσουν τα κέρδη τους ανεμπόδιστα και ακίνδυνα για αυτούς. **Σκοπός** του ΞΒΧ γίνεται

²Λάζος, Γ.: «Κυβερνοχώρος, οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 4/2000, σελ. 403.

³Λάζος, Γ.: *Σημειώσεις Παραδόσεων για το μάθημα Οργανωμένη Εγκληματικότητα*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Τομέας Εγκληματολογίας, σελ. 41.

⁴Δημήτρηνας, Γ.Ν.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 21, όπως αναφέρεται στο: Λάζος, Γ.: *Σημειώσεις παραδόσεων...ό.π.*, σελ. 41.

η **μεταμφίηση** της **εγκληματικής προέλευσης** των κεφαλαίων, με το να τους προσδοθεί νομιμοφάνεια για να μην κινήσουν υποψίες για αυτά και τους κατόχους τους και κατ' επέκταση να μην διακινδυνευτεί η αποκάλυψή τους. Με τον τρόπο αυτό γίνεται δυνατή η περαιτέρω επένδυσή τους⁵. Άμεση είναι η σύνδεση του **Οργανωμένου Εγκλήματος** με το **ΞΒΧ**, καθώς το τελευταίο λειτουργεί σαν «μηχανισμός ενσωμάτωσης» του Ο.Ε. στην οικονομία λειτουργώντας έτσι και σαν μηχανισμός υποστήριξης και ενδυνάμωσής του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι **έμποροι ναρκωτικών** οι οποίοι επιθυμούν να νομιμοποιήσουν τα έσοδά τους και να τα παρουσιάσουν σαν κέρδη προερχόμενα από νόμιμη επιχειρηματική δραστηριότητα. Έτσι, συστήνουν **εικονικές εταιρείες** οι οποίες ανήκουν στον ίδιο ή παρεμφερή συναλλακτικό κύκλο και μέσω πλαστών ή υπερτιμολογημένων τιμολογίων «περνούν» τα παράνομα έσοδα στην υγιή οικονομία, εμφανίζοντάς τα σαν κέρδη των εικονικών επιχειρήσεών τους.⁶

Στην Βιρτζίνια των ΗΠΑ μια μεγάλη νομική εταιρεία, η McLean, ειδικεύεται σε θέματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το 1992 ο ιδρυτής της εταιρείας J.D. Mclean είχε γράψει ένα άρθρο όπου ανέλυε τον χρυσό κανόνα του συστήματος. Το βρίσκουμε στο βιβλίο του William C. Gilmore «Βρώμικο Χρήμα» (εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1999):

«Από τη σκοπιά του, αυτός που εγκληματεί δεν έχει νόημα να αποκομίζει μεγάλα κέρδη από εγκληματικές δραστηριότητες αν αυτά τα κέρδη δεν μπορούν να αξιοποιηθούν. Η αξιοποίηση αυτών των εσόδων δεν είναι τόσο απλή όσο ακούγεται. Παρ' όλο που ένα ποσοστό των εσόδων από εγκληματικές πράξεις θα κρατηθεί υπό τη μορφή κεφαλαίου για περαιτέρω εγκληματικές επιχειρήσεις, ο έξυπνος εγκληματίας θα επιθυμεί να χρησιμοποιήσει τα υπόλοιπα για άλλους σκοπούς. Αν αυτό γίνει χωρίς να διατρέξει έναν απaráδεκτο κίνδυνο να τον εντοπίσουν, τα χρήματα που αντιπροσωπεύουν τα έσοδα από

⁵ Στενιμαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος & Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας. Θεσμικό πλαίσιο- Διαδικασίες-Χειρισμοί για την αντιμετώπισή τους*, Αθήνα, ΑΤΕxcelixi Α.Ε., 2009(Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος- Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο), σελ. 20 και ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ(Ε.Τ.Ε.) – Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας», σελ. 7.

⁶ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.7.

τη διάπραξη του αρχικού εγκλήματος πρέπει να «ξεπλυθούν», δηλαδή να πάρουν μία μορφή στην οποία θα φαίνεται ότι έχουν απόλυτα αξιοσέβαστη προέλευση». ⁷

Ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» (money laundering) χρησιμοποιήθηκε προφανώς για πρώτη φορά με την **νομική του έννοια** σε μια Αμερικανική δικαστική απόφαση του 1982, η οποία αφορούσε την δήμευση εσόδων από εμπόριο ναρκωτικών (Κολομβία) τα οποία «ξεπλύθηκαν». ⁸

Παρόλα αυτά, δεν είναι παρά μόλις το **1986** που το «ξέπλυμα χρήματος» (money laundering) ορίστηκε σαν **ανεξάρτητο αδίκημα**, διαφοροποιούμενο με αυτόν τον τρόπο από το αδίκημα που προηγούνταν (αρχικά αναφερόταν μόνο στο εμπόριο ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών). Οι **Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής** ήταν η πρώτη χώρα στον κόσμο που ποινικοποίησε αυτή τη δράση και όρισε κυρώσεις. ⁹

Ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» πιστεύεται ότι χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στις **ΗΠΑ** την δεκαετία του **1920** για να περιγράψει την μέθοδο την οποία χρησιμοποιούσαν οι εγκληματίες για να κάνουν τα κέρδη ή τα εισοδήματά τους να φαίνονται νόμιμα. Στράφηκαν έτσι στις **επιχειρήσεις λιανικής** οι οποίες λειτουργούσαν κυρίως με **μετρητά**. Ο στόχος ήταν να αναμείξουν τα παράνομα έσοδα με νόμιμα εισοδήματα και να εμφανίσουν το σύνολο σαν νόμιμα έσοδα από την επιχείρησή τους. Χρησιμοποιήθηκε ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» διότι τα **πλυντήρια** ήταν μια πολύ δημοφιλής επιλογή για την μετατροπή του βρώμικου χρήματος σε καθαρό. ¹⁰ Πιο συγκεκριμένα, ο όρος «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» θεωρείται ότι έχει τις ρίζες του στην πρακτική των **Αμερικανών «διύλιστών»** και διανομέων αλκοόλ, των λεγόμενων «mobster», οι οποίοι κατά την περίοδο της απαγόρευσης του αλκοόλ στις ΗΠΑ

⁷ <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=97109>

⁸ Stessens, Guy.: *Money Laundering. A new International Law Enforcement Model*. CSICL (Cambridge Studies in International and Comparative Law), Cambridge, Cambridge University Press, 2000, σελ.83.

⁹

<http://www.dailyjournal.com/cle.cfm?show=CLEDisplayArticle&qVersionID=123&eid=660921&evid=1>

¹⁰ «Canada's strategy to combat money laundering», Report of the Auditor General of Canada to the House of Commons, April 2003, chapter 3, σελ. 6.

νομιμοποιούσαν το βρώμικο χρήμα τους με το να αγοράζουν και να εκμεταλλεύονται πλυντήρια (blanchisseries).¹¹

Η περιγραφή της διαδικασίας κατά την οποία οι εισπράξεις που προέρχονται από μια εγκληματική δραστηριότητα εμφανίζονται ότι προέρχονται από μια νόμιμη πηγή, μέσω μιας σειράς από συναλλαγές που αποκρύπτουν την παράνομη προέλευσή τους, ονομάστηκε «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος».¹²

Απαντάται μεγάλος αριθμός **ορισμών** του φαινομένου του ΞΒΧ και το **κοινό σημείο** όλων αυτών των ορισμών είναι ο **σκοπός** των δραστών, δηλαδή η πρόθεσή τους να **μεταμφιέσουν** τα έσοδα που αποκόμισαν από κάποια εγκληματική δραστηριότητα και να τα κάνουν να φαίνονται ως αποκτηθέντα με νόμιμο τρόπο.¹³ Θα λέγαμε λοιπόν ξεκινώντας, ότι το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» αφορά στην επιτυχημένη παράκαμψη ή εξουδετέρωση των **μηχανισμών καταστολής** της πολιτείας μέσω της αξιοποίησης των μηχανισμών λειτουργίας της οικονομίας. Παρόμοιες δράσεις δεν χαρακτηρίζουν μόνο το **ΟΕ**, αλλά και το **οικονομικό έγκλημα** σε κάποιες πλευρές του.¹⁴ Κατά το παρελθόν ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» έβρισκε εφαρμογή μόνο στις οικονομικές συναλλαγές που σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα. Σήμερα, ο ορισμός αυτός συχνά **επεκτείνεται** από τις κυβερνητικές και διεθνείς ρυθμιστικές Αρχές και αναφέρεται σε κάθε οικονομική συναλλαγή η οποία παράγει κάποιο περιουσιακό στοιχείο ή αξία σαν **αποτέλεσμα μιας παράνομης πράξης**. Αυτή η παράνομη πράξη μπορεί να αφορά δράσεις όπως η φοροδιαφυγή κλπ. Στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν είναι καν απαραίτητο να συμπεριλαμβάνει αποκλειστικά χρήματα, αλλά κάθε οικονομικό αγαθό. Τα Δικαστήρια ασχολούνται με υποθέσεις ξεπλύματος που διαπράχθηκε από ιδιώτες, από εμπόρους ναρκωτικών, από επιχειρήσεις,

¹¹Βουτσάς, Ν.: «Ξέπλυμα Βρώμικου χρήματος, Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο Αντεγκληματικής πολιτικής», *Ποινικός Λόγος*, 2005, σελ. 1467.

¹²Graycar, A. & Grabosky, P.: «Money Laundering in the 21st Century: Risks and Countermeasures», Australian Institute of Criminology, 1996, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.aic.gov.au/publications/rpp/02/RPP02.pdf>.

¹³«Canada's strategy to combat money laundering», Report of the Auditor ό.π., chapter 3, σελ. 9.

¹⁴Λάζος, Γ.: *Σημειώσεις για το μάθημα Οργανωμένη Εγκληματικότητα*, ό.π., σελ. 41.

από διεφθαρμένους αξιωματούχους, από μέλη εγκληματικών οργανώσεων όπως η Μαφία, ακόμα και τα ίδια τα **Κράτη**.¹⁵

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος συνίσταται, όπως είδαμε, στην **μετατροπή των εσόδων** από εγκληματικές δραστηριότητες σε άλλη μορφή προκειμένου να μην μπορεί να ανιχνευθεί η προέλευσή τους. Αυτό πραγματοποιείται με την εισαγωγή των παράνομων εσόδων στο **χρηματοπιστωτικό σύστημα** είτε με το σπάσιμο μεγάλων ποσών σε μικρότερα και την κατάθεσή τους σε λογαριασμούς, είτε με την αγορά χρηματοοικονομικών προϊόντων. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται μια σειρά από συναλλαγές προκειμένου τα συγκεκριμένα ποσά να απομακρυνθούν από την πηγή της προέλευσής τους. Τέλος, επιχειρείται η ενσωμάτωσή τους στο πεδίο της νόμιμης οικονομίας μέσω της επένδυσής τους σε διάφορα επιχειρηματικά σχέδια.¹⁶

Παραθέτουμε στην συνέχεια τον ορισμό της **Προεδρικής Επιτροπής των ΗΠΑ** ο οποίος αποτέλεσε την βάση για μια πλειάδα μεταγενέστερων ορισμών. Με την κλασσική έννοια το «ξέπλυμα χρήματος» είναι μια σειρά από δράσεις και πράξεις που σχεδιάστηκαν για να καλύψουν τα ίχνη των παράνομων εσόδων. Με άλλα λόγια, είναι «η διαδικασία με την οποία κάποιος αποκρύπτει την ύπαρξη, την παράνομη πηγή, ή την παράνομη χρήση των εσόδων και στην συνέχεια «μεταμφιέζει» αυτό το εισόδημα έτσι ώστε να του προσδώσει νομιμοφάνεια».¹⁷

Με τον καθιερωμένο πλέον όρο «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος», χαρακτηρίζονται **τα μέσα** με τα οποία **αποκρύπτει** κάποιος την ύπαρξη, την παράνομη πηγή ή την αθέμιτη χρησιμοποίηση εισοδήματος που προέρχεται από το χώρο του οργανωμένου εγκλήματος, συγκαλύπτοντας κατά τέτοιο τρόπο τα εισοδήματα, ώστε να φαίνεται ότι προέρχονται από

¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Money_laundering

¹⁶ http://tsigris.blogspot.com/2008/07/blog-post_3789.html

και

http://www.nationalpk.gr/?Page=antimoneylaunderingpolicy&Menu1=0_366&Menu2=0_366.

¹⁷ «Money laundering is the process by which one conceals the existence, illegal source or illegal application of income and then disguises that income to make it appear legitimate», President's Commission on Organized Crime, *The Cash Connection*, Washington D.C., Oct. 1984, σελ. 7 και στο <http://www.dailyjournal.com/cle.cfm?show=CLEDisplayArticle&qVersionID=123&eid=660921&evid=1>.

νόμιμη πηγή. Με αυτή την διαδικασία επιτυγχάνεται η **παρείσφρηση** του **παράνομου εισοδήματος** στο επίσημο οικονομικό και χρηματοδοτικό κύκλωμα.¹⁸

Ο συχνότερα λοιπόν συναντόμενος ορισμός, αφορά στην νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες να περιγράφεται ως η διαδικασία μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, ή παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με τέτοιο τρόπο ώστε η προέλευσή τους να είναι δύσκολα ανιχνεύσιμη.¹⁹ Επιγραμματικά λοιπόν θα λέγαμε ότι το ΞΒΧ αφορά μια ή περισσότερες ενέργειες που πραγματοποιούνται μέσω διαφόρων **διαύλων** όπως είναι πχ το **τραπεζικό σύστημα**, με τις οποίες επιδιώκεται η **συγκάλυψη** της παράνομης προέλευσης χρηματικών ή άλλων κεφαλαίων, καθώς και την ιδιοκτησία αυτού του προϊόντος των εγκληματικών πράξεων, περνώντας τα στην υγιή οικονομία. Στη γλώσσα της καθημερινότητας χρησιμοποιείται και η φράση «**ξέπλυμα μαύρου χρήματος**». Επισημαίνεται ότι μολονότι δεν υπάρχει ούτε νομοθετημένος, ούτε γενικά αποδεκτός ορισμός, συνήθως με τον όρο «**μαύρο χρήμα**» υποδηλώνεται το χρήμα από **φοροδιαφυγή** και όχι το χρήμα που προέρχεται από άλλες **εγκληματικές πράξεις**(πχ ναρκωτικά, λαθρεμπορία, αρχαιοκαπηλία, σωματεμπορία κα), για το οποίο προσιδιάζει περισσότερο ο όρος «**βρώμικο χρήμα**».²⁰

Ο όρος «**ξέπλυμα βρώμικου χρήματος**» πρωτοχρησιμοποιήθηκε στην επιστήμη και την καθημερινή γλώσσα κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης **Watergate στις ΗΠΑ** στα μέσα της δεκαετίας του 1970²¹. Έως τα μέσα της δεκαετίας του 1980, η διαδικασία του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος ήταν σχετικά απλή και αυτό διότι αρκούσε να σταλούν τα παράνομα έσοδα σε χώρες όπου οι **τράπεζες** τηρούσαν **απόρρητες όλες τις τραπεζικές τους**

¹⁸ Βασιλακόπουλος, Π.: «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος(κριτικές παρατηρήσεις στις ποινικές διατάξεις του Ν.2331/1995)» *Ποινικά Χρονικά*, 1996, σελ. 1361.

¹⁹ Κάτσιος, ΣΤ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 1998, σελ. 27-31 και Κουράκης, Ν.: *Τα οικονομικά εγκλήματα: Βασικά ζητήματα της οικονομικής εγκληματικότητας και του οικονομικού ποινικού δικαίου*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ.Ν. Σάκκουλας, 1982, σελ. 29 και Κωνσταντινίδης, Α.: *Τραπεζικό απόρρητο και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες*, Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, 2000, σελ. 136, και στο <http://fatf-gafi.org>.

²⁰ Στενιμαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π.*, σελ.19 και ALPHA BANK: «*Πρόληψη Χρησιμοποιήσεως του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος για την Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας*», Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο.

²¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Money_laundering

συναλλαγές όπως η Ελβετία, η οποία θεωρούνταν ένα από τα ιδανικά μέρη για απόκρυψη εσόδων²². Τα χρήματα αυτά μεταφέρονταν πάλι εύκολα πίσω στον τόπο της καταγωγής τους και παρουσιάζονταν στην κυκλοφορία ως «νόμιμα» και «καθαρά», χωρίς να μπορεί να αποκαλυφθεί η πραγματική πηγή προέλευσής τους²³.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΞΒΧ.

2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΞΒΧ

Η δράση της προσπάθειας νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες διακρίνεται από ορισμένα χαρακτηριστικά:

- **Συνδέεται αναπόσπαστα με το οργανωμένο έγκλημα.** Παράνομες συναλλαγές όπως το εμπόριο ναρκωτικών και όπλων, το εμπόριο ανθρωπίνων οργάνων και χημικών ουσιών, η δωροδοκία, η σωματεμπορία, η κατάχρηση αγοράς, η απάτη με ηλεκτρονικό υπολογιστή κ.ά, αποφέρουν έσοδα που πρέπει να διοχετευθούν στην νόμιμη οικονομία.²⁴ Ο διεθνής χαρακτήρας του ΞΒΧ το κάνει ακόμα πιο πολύπλοκο και ακόμα πιο δύσκολη την αντιμετώπισή του η οποία στις σημερινές συνθήκες παγκοσμιοποίησης απαιτεί διεθνή συνεργασία. Αυτός ο διεθνής χαρακτήρας είναι ένα στοιχείο που εξυπηρετεί και αποζητείται από το οργανωμένο έγκλημα, διότι με τον τρόπο αυτό συσκοτίζεται η δράση του και αποφεύγει τον εντοπισμό και την τιμωρία. Η σκόπιμη αναζήτηση και τελικά η επιλογή του τόπου τέλεσης του εγκλήματος ονομάζεται διεθνώς «jurisdiction shopping» ή «forum shopping» και συνδέεται με τους λεγόμενους «φορολογικούς παραδείσους» που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο.²⁵

²² Mumford, Enid.: *Dangerous decisions, problem solving in tomorrow's world*, New York, Plenum Publishers, 1999, chapter 12, σελ. 185 και
στο

hl=el&ei=F7nwTJ25H8qzhAe9yaGxDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBUQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false

²³ Mumford, Enid.: *Dangerous decisions*,...ό.π., chapter 12, σελ. 185.

²⁴ Βουτσάς, Ν.: «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος.....» ό.π., σελ. 1467.

²⁵ Βουτσάς, Ν.: ό.π., σελ. 1467.

- **Χρησιμοποιεί μια σύνθετη διαδικασία με διαφορετικές φάσεις, μέσα και συνδυασμούς για την επίτευξη του τελικού αποτελέσματος που είναι η απόκρυψη της παράνομης προέλευσης μέσω της νομιμοποίησης του βρώμικου χρήματος.** Το ΞΒΧ τροφοδοτείται και έτσι επιτυγχάνονται οι σκοποί του οργανωμένου εγκλήματος, από τον διεθνή χαρακτήρα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, την φιλελευθεροποίηση των κανόνων οργάνωσης, εποπτείας και λειτουργίας του, την κατάργηση των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, την κατά μεγάλο μέρος άρση των συναλλαγματικών περιορισμών και την κατάργηση των ελέγχων, την ευρεία χρήση της τεχνολογίας και τις ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, την πληθώρα των επενδυτικών και χρηματοπιστωτικών μέσων και δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη των διασυνοριακών συναλλαγών.²⁶
- **Δεν στρέφεται κατά ενός θύματος συγκεκριμένου ή ομάδας, αλλά στην συνολικότερη κοινωνία και οικονομία.** Τα σύνορα μεταξύ νόμιμου και παράνομου είναι συγκεχυμένα. Οι παραβάτες που καταφεύγουν σε αυτόν τον τύπο παράνομης συμπεριφοράς στο ευρύτερο πλαίσιο του «οικονομικού εγκλήματος», προέρχονται κυρίως από την κατηγορία των εγκληματιών του «λευκού κολάρου».²⁷
- **Το οικονομικό – περιουσιακό προϊόν της εγκληματικής πράξης τροφοδοτεί περαιτέρω την τρομοκρατία** κατά τρόπο ουσιαστικό, έτσι ώστε πολλοί διεθνείς οργανισμοί και φορείς μέσα από επίσημα κείμενά τους να συνδέουν άμεσα την τρομοκρατία με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος(πχ οι Συστάσεις της FATF, οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Σύμβαση του ΟΗΕ, του 1999).²⁸

²⁶Βουτσάς, Ν.: ό.π., σελ. 1467.

²⁷Κουράκης, Ν.: *Τα οικονομικά εγκλήματα...*, ό.π., σελ. 29.

²⁸Βουτσάς, Ν.: «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...» ό.π., σελ. 1467.

2.2 ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Η **μεθοδολογία** και ο **τρόπος** ξεπλύματος βρώμικου χρήματος δεν μπορεί να προσδιοριστεί εκ των προτέρων ούτε ίσως και να πιθανολογηθεί με μεγάλη ακρίβεια, αφενός διότι οι τρόποι παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία και αφετέρου διότι η επινοητικότητα όσων εμπλέκονται είναι «ανεξάντλητη».²⁹

Το ποιες μέθοδοι και τεχνικές θα αξιοποιηθούν για το ξέπλυμα εξαρτώνται από ορισμένους **σημαντικούς παράγοντες** όπως το ποια είναι η ομάδα Οργανωμένου εγκλήματος, που είναι εγκατεστημένη, ποιο είναι το μέγεθος του χρηματικού ποσού για ξέπλυμα, το που βρίσκεται και το ποια είναι τα διαθέσιμα χρονικά περιθώρια, ποιος είναι ο διαχειριστής της διαδικασίας (αφού τα διάφορα πρόσωπα, ομάδες και δίκτυα που αναλαμβάνουν τις υποθέσεις έχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους ως προς την ικανότητα και την πείρα) και επιπλέον εξαρτάται από την συγκυρία.³⁰

Παρόλα αυτά, η μελέτη των πραγματικών περιστατικών σε βάθος χρόνου έχει εντοπίσει κάποια **κοινά χαρακτηριστικά** των διαφόρων μεθοδεύσεων, οδηγώντας σε μια κάποια τυποποίηση που αποκαλείται τα «**στάδια του ξεπλύματος**».³¹

Η περιπτωσιολογική έρευνα με άλλα λόγια, αποδεικνύει ότι κατά την διεκπεραίωση της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων εμφανίζονται επαναλαμβανόμενα τελούμενες συγκεκριμένες πράξεις, πράγμα το οποίο επιτρέπει την **συστηματοποίησή** τους σε ένα μοντέλο. Αυτός ο τρόπος είναι προσφορότερος από την απλή εκ παραλλήλου παράθεση των πραγματικών περιστατικών της κάθε υπόθεσης, αφού επιτρέπει από την μία την ταυτόχρονη επεξεργασία πολλαπλάσιων αντιπροσωπευτικών υποθέσεων και αφετέρου την βαθύτερη θεωρητική και συστηματική κατανόηση του φαινομένου.³² Κατά καιρούς έγιναν προσπάθειες να απεικονισθεί η διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε μοντέλα. Στην βιβλιογραφία υπάρχουν αρκετά **μοντέλα** που μπορούν να περιγράψουν τις φάσεις της διαδικασίας αυτής. Αναφέρουμε ενδεικτικά:

²⁹ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*,.....ό.π., σελ. 21.

³⁰ Λάζος, Γ.: *Σημειώσεις για το μάθημα Οργανωμένη Εγκληματικότητα*, ό.π., σελ. 42.

³¹ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*,.....ό.π., σελ. 21.

³² Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*,..... ό.π., σελ. 75.

• **Τα μοντέλα των κύκλων.** Εδώ η παραπάνω διαδικασία αναλύεται σαν ένα κυκλοφοριακό σύστημα σύμφωνα με το οποίο τα έσοδα των εγκληματικών πράξεων (illicit activity) εισέρχονται στην νόμιμη αγορά όπου τοποθετούνται και διαστρωματώνονται (placement/layering). Στη συνέχεια επανατοποθετούνται είτε άμεσα σε νέες εγκληματικές δραστηριότητες, είτε έμμεσα μέσω νομίμων επενδύσεων (integration)³³. Παρόμοιο με αυτό είναι και το γνωστό ως «**μοντέλο του Zund**» στο οποίο παρομοιάζεται το κυκλοφοριακό σύστημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με αυτό του υδρολογικού συστήματος. Είναι ένα μοντέλο που αντιλαμβάνεται το φαινόμενο σαν μια **κλειστή διαδικασία ανακύκλωσης**, με βάση την οποία τα εγκληματικής προέλευσης περιουσιακά στοιχεία επενδύονται εκ νέου αποκλειστικά σε νέες αξιόποινες πράξεις.³⁴

• **Το τελεολογικό μοντέλο:** (των **Ackermann & Preston**) εστιάζει στους **σκοπούς** της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.³⁵ Η θέση του μοντέλου είναι ότι για την πραγμάτωση αυτών των στόχων είναι διαθέσιμοι ορισμένοι μόνο τρόποι δράσης. Εφόσον έχουν οριστεί οι **σκοποί** και οι **τρόποι δράσης**, ο δράστης χρησιμοποιεί υφιστάμενους νομικούς και πραγματικούς ενισχυτικούς **παράγοντες** οι οποίοι εξυπηρετούν το καμουφλάρισμα των περιουσιακών στοιχείων. Το μοντέλο περιλαμβάνει **τρία επίπεδα**:

1) **Σκοποί** της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: η ολοκλήρωση (μετατροπή/απόκρυψη), η επένδυση, η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή, η χρηματοδότηση εγκληματικών πράξεων.

2) **Δυνατότητες δράσης:** εσωτερικό, εξωτερικό, υπεράκτια κέντρα, «εταιρείες βιτρίνα», «εταιρείες φαντάσματα» (πρόκειται για φανταστικές εταιρείες. Πέραν της δυνατότητας της ανώνυμης διοχέτευσης χρηματικών ποσών στο νόμιμο οικονομικό σύστημα-converting- και χρησιμοποίησής τους ως πηγή δικαιολόγησης δαπανών και διαβίωσης, εξακολουθεί να υπάρχει στην αμερικανική θεωρία διάταξη απόψεων για τον βαθμό χρησιμότητας τέτοιων επιχειρήσεων για μια ολοκληρωμένη νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων από εγκληματικές ενέργειες, με τελικό στόχο την απόκρισή του μέσω νόμιμων

³³Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 77-78.

³⁴Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 77-78.

³⁵Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 78,79.

επενδύσεων (concealing).³⁶), μεγάλες εταιρείες, αξιόγραφα, λογαριασμοί, εμπράγματα αξίες, χρηματοδότηση εγκληματικών ενεργειών, διαφθορά.

3) Ενισχυτικοί παράγοντες: ο διεθνής χαρακτήρας των δραστηριοτήτων, η πλημμελής άσκηση της οικονομικής εποπτείας και η ανυπαρξία συντονισμού εθνικών αρχών. Επίσης η προστασία του απορρήτου, η απόκρυψη μέσω νομικών προσώπων, η κατάτμηση και τα αλυσιδωτά αποτελέσματα (layering) και τέλος το ηλεκτρονικό σύστημα πληρωμών.³⁷

- **Τα μοντέλα των «φάσεων»:** Εμπνευστής των μοντέλων των φάσεων είναι ο Ελβετός **Paolo Bernasconi**. Το μοντέλο διαχωρίζει το ξέπλυμα σε πρώτου και δεύτερου βαθμού. Επίσης διακρίνει μεταξύ των «χωρών του εμπορίου» (είναι η χώρα όπου γίνεται η κύρια πράξη και από όπου προέρχεται το βρώμικο χρήμα) και των «χωρών του ξεπλύματος» (τα μεγάλα χρηματο-οικονομικά κέντρα και οι φορολογικοί παράδεισοι). Εδώ διακρίνονται δύο φάσεις με συγκεκριμένα **χαρακτηριστικά**:

1) Πρώτη φάση: νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων άμεσα προερχομένων από ποινικά κολάσιμες πράξεις. Συνήθως μιλάμε για μετρητό χρήμα. Οι πράξεις συνίστανται κυρίως σε βραχυπρόθεσμες συναλλαγές και τέλος ο δράστης επιδιώκει να εμποδίσει την αναγνώριση των περιουσιακών στοιχείων.³⁸

2) Δεύτερη φάση: Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων προερχόμενων αποκλειστικά από την τέλεση ποινικά κολάσιμων πράξεων. Οι πράξεις συνίστανται κυρίως σε μέσο- και μακροπρόθεσμες επιχειρήσεις. Τέλος, ο επιδιωκόμενος στόχος είναι η απάλειψη του στίγματος της παρανομίας από τα εγκληματικής προέλευσης περιουσιακά στοιχεία, προσδίδοντάς τους τον χαρακτήρα μιας νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας.³⁹

Η συστηματοποίηση όμως η οποία είναι **ευρέως αποδεκτή** τόσο από την **αμερικανική** όσο και από την **ευρωπαϊκή** θεωρία, είναι αυτή που προέκυψε από την σχετική έκθεση των

³⁶ Grilli, A.: «Preventing Billions from Being Washed Offshore», New York, *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, 14/1987, σελ. 65.

³⁷ Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...ό.π.*, σελ. 78,79.

³⁸ Κάτσιος, Σ.: *ό.π.*, σελ. 79, 80, 81.

³⁹ Κάτσιος, Σ.: *ό.π.*, σελ. 77,78.

τελωνειακών υπηρεσιών των ΗΠΑ και στην οποία διακρίνονται **τρεις φάσεις** στην διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.⁴⁰

α) Φάση της τοποθέτησης(placement stage): είναι η φάση κατά την οποία το ρευστό χρήμα χωρίς ιδιαίτερες κινήσεις παραπλάνησης ή οικονομοτεχνικούς ελιγμούς διοχετεύεται και αναμιγνύεται με νόμιμα κεφάλαια ή απλά κατατίθεται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, διοχετεύεται με άλλα λόγια, στο νόμιμο οικονομικό σύστημα ή στο νόμιμο εμπόριο, ή διοχετεύεται εκτός χώρας.

Εδώ συμπεριλαμβάνεται και η «φυσική» διασυνοριακή μεταφορά χαρτονομισμάτων.⁴¹

Ως συνηθέστερα **παραδείγματα** «τοποθέτησης» αναφέρονται: οι καταθέσεις μετρητών σε πιστωτικά ιδρύματα(με ή χωρίς την συνδρομή υπαλλήλων), η φυσική εξαγωγή μετρητών καθώς και η χρησιμοποίηση μετρητών για την αγορά περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας(ακινήτων, αντικειμένων τέχνης και εταιρικών μεριδίων). Αυτό το **στάδιο** θεωρείται ιδιαίτερα **κρίσιμο**, αφού είναι εκείνο κατά το οποίο είναι δυνατό να εντοπιστεί το εξωλογιστικό χρήμα ευκολότερα και γι'αυτό χαρακτηρίζεται ως **«φάση υψηλής επικινδυνότητας»**.⁴²

Στόχος των εγκληματιών είναι να **απομακρύνουν** το βρώμικο χρήμα από τον τόπο και την πηγή προέλευσής του ώστε να **μην ανιχνευθεί** από τις αρχές και στη συνέχεια να το μετατρέψουν σε άλλη μορφή, όπως εμβάσματα, ταξιδιωτικές επιταγές κλπ. Για παράδειγμα, μετρητά που προέρχονται από εμπόριο όπλων περνούν στην υγιή οικονομία σαν τζίρος

⁴⁰Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 81 και ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποιήσεως...» ό.π., και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη...» ό.π., σελ.15 και ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ(ΕΕΤ) : «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας», Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο-Σημειώσεις(εισηγητής:Παναγιωτίδης Βασίλειος), Αθήνα, 2010, σελ. 16 και http://oecd.org/fatf/Mlaundersing_en.htm. και Alastair, N. Brown.: *Proceeds of Crime. Money Laundering, Confiscation and Forfeiture*, Edinburgh, W.Green / Sweet & Maxwell, 1996, σελ. 7,8.

⁴¹Κάτσιος, Σ.:Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...ό.π., σελ.82 και <http://fatf-gafi.org> και Διονυσόπουλος, Α.: «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα», σε Κουράκης, Ν.: *Οικονομικά Εγκλήματα II. Ειδικό Μέρος*(Εκδ. επιμέλεια με τη συνεργασία Δημήτρη Α. Ζιούβα), Αθήνα- Κομοτηνή Αντ. Ν.Σάκκουλας, 2007, σελ. 276 και

Frank Caruana & George Farrugia.: «Money Laundering and International Financial Crime in Small States, with special reference to Malta», *Bank of Valletta Review*, No. 28, Autumn 2003, σελ. 19 και στο Roger C. Molander, B. David Mussington, Peter A. Wilson.: «Cyberpayments and Money Laundering:Problems and Promise», Santa Monica, Critical Technology Institute, CA : RAND, 1998, σελ. 3.

⁴²Κάτσιος, Σ.: Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...ό.π., σελ.84.

διαφόρων επιχειρήσεων όπως: εστιατόριο, μπαρ, γκαράζ κ.ά., οι οποίες τα καταθέτουν στην τράπεζα ως εισπράξεις προερχόμενες από την δική τους νόμιμη δραστηριότητα.⁴³

β) Φάση της διαστρωμάτωσης-συσσώρευσης(layering stage): στην φάση αυτή γίνεται το πρώτο σημαντικό βήμα για την αποκοπή των παράνομων εσόδων από την εγκληματική τους πηγή και την απόκρυψη της πραγματικής τους προέλευσης. Αυτό επιτυγχάνεται με την βοήθεια ενός **σύνθετου πλέγματος παραπλανητικών μεταφορών(multiple transfers)** και **πολύπλοκων συναλλαγών(multiple transactions)**. Έτσι οι αληθινές πηγές των κεφαλαίων μεταμφιέζονται, εμποδίζοντας τον εντοπισμό τους από τα ελεγκτικά όργανα του φορέα στον οποίο επενδύθηκαν.⁴⁴ Εδώ, τα «τοποθετημένα» χρήματα μεταφέρονται με την μορφή **λογιστικού χρήματος** ή με την μορφή **πολύτιμων μετάλλων** σε διεθνή οικονομικά κέντρα τα οποία εγγυώνται κινητικότητα (mobility) και διακριτικότητα (discretion). Πραγματοποιούνται μεταφορές του χρήματος μεταξύ τραπεζικών λογαριασμών, εταιρειών-«βιτρίνα» και επενδύσεων, με στόχο να καταστήσουν την ανίχνευση της προέλευσής του αδύνατη.⁴⁵

Αναφορικά με το **τραπεζικό σύστημα** παρατηρούμε να διενεργούνται διάφορες **πολύπλοκες συναλλαγές** με σκοπό, όπως προαναφέρθηκε, την συγκάλυψη της αρχικής προέλευσης των κεφαλαίων. Σκοπός της στρωματοποίησης είναι να **αποσυνδεθούν** τα παράνομα αποκτηθέντα έσοδα από το έγκλημα που τα παρήγαγε και να εξασφαλισθεί η ανωνυμία και η **συγκάλυψη** οποιωνδήποτε ιχνών εντοπισμού των εγκληματιών.⁴⁶

Παράδειγμα: ο «εγκληματίας 1» καταθέτει μετρητά στην τράπεζα προερχόμενα από την παράνομη δραστηριότητά του σε λογαριασμό με μοναδικό δικαιούχο κάποιο συνεργό του, τον «εγκληματία 2». Κατόπιν ο «εγκληματίας 2» χρησιμοποιεί το ποσό της κατάθεσης των μετρητών για την σύναψη **ασφαλιστηρίου συμβολαίου** υπέρ του ιδίου. Πριν την ορισθεία λήξη του συμβολαίου, ο «εγκληματίας 2» το «σπάει» και το ποσό που αναλαμβάνει το

⁴³Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π.,σελ.15.

⁴⁴Κάτσιος, Σ.: Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...ό.π., σελ.82 και Ναμίας, Ο.: «Χρηματοπιστωτικό σύστημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», σε Κουράκης,Ν.: *Οικονομικά Εγκλήματα II. Ειδικό Μέρος* (Εκδοτ. επιμέλεια με τη συνεργασία Δημήτρη Λ. Ζιούβα), Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν.Σάκκουλας, 2007, σελ. 242.

⁴⁵Κάτσιος, Σ.: Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...ό.π., σελ.85.

⁴⁶Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.16.

εμβάζει - καταθέτει σε λογαριασμό του σε ξένη τράπεζα. Στην συνέχεια, ο «εγκληματίας 2» αγοράζει μετοχές εισηγμένης ελληνικής εταιρείας επενδύσεων τις οποίες και **μεταβιβάζει** στον «εγκληματία 1». Τέλος, ο «εγκληματίας 1» με εγγύηση τις παραπάνω μετοχές υποβάλλει **αίτηση δανείου** προς την τράπεζα.⁴⁷

γ) Φάση της ολοκλήρωσης(integration stage): πρόκειται για την φάση κατά την οποία ολοκληρώνεται η ενσωμάτωση των περιουσιακών στοιχείων στο οικονομικό σύστημα, έχοντας αποκτήσει πλέον νομιμοφάνεια (παρουσιάζονται σαν νόμιμα κέρδη). Σε αυτή την εξέλιξη βοηθά η προσπάθεια εξαφάνισης κάθε ίχνους που θα διευκόλυνε τις εποπτικές αρχές (audit trail):⁴⁸ «Εάν η διαδικασία τοποθέτησης έχει επιτύχει, οι χειρισμοί ολοκλήρωσης επανατοποθετούν τα νομιμοποιούμενα έσοδα στην οικονομία, με τρόπο ώστε να επανέλθουν στα οικονομικά συστήματα, εμφανιζόμενα ως κανονικά επιχειρηματικά κεφάλαια»⁴⁹ Στην πράξη, ορισμένοι **συνήθεις τρόποι** που χρησιμοποιούνται για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι: οι συναλλαγές σε μετρητά, η τήρηση τραπεζικών λογαριασμών με αναληθή στοιχεία δικαιούχου καθώς και χρηματομερίδων, η αγορά τίτλων αξιών μεγάλου ύψους, οι δραστηριότητες σε φορολογικούς παραδείσους, η συνεργασία με τραπεζικούς υπαλλήλους και το ξέπλυμα μέσω της χορήγησης δανείων⁵⁰. Για παράδειγμα, ο εγκληματίας χρησιμοποιώντας το παράνομο αποκτηθέν χρήμα αγοράζει μετοχές εταιρείας την οποία σταδιακά παίρνει ολοκληρωτικά στην κατοχή του, εξαγοράζοντας όλα τα εταιρικά μερίδια. Με αυτόν τον τρόπο **ενσωματώνει** το παράνομο χρήμα στην **υγιή οικονομία**, πρώτον αγοράζοντας την εταιρεία και δεύτερον χρησιμοποιώντας την ώστε να περνά τα παράνομα κέρδη του ως τζίρο της εν λόγω εταιρείας.⁵¹

⁴⁷ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.16.

⁴⁸ Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*...ό.π., σελ.82 και «Canada's strategy to combat money laundering», Report of the Auditor ό.π., chapter 3, σελ 9(the money laundering process).

⁴⁹ «Bank of England: Guidance notes for Banks and Building Societies on Money Laundering», December 1990, σελ. 2, όπως εμφανίζεται στο ⁴⁹ Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*...ό.π., σελ.86.

⁵⁰ Χλούπης, Γ.: «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2000, σελ. 370.

⁵¹ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.17 και Ανδρουλάκης, Ν.: «Η ποινική δογματική και η απήχυσή της στην πράξη 50 χρόνια μετά», *Ποινικά Χρονικά*, 2002, σελ. 294.

2.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις των τελωνειακών υπηρεσιών των ΗΠΑ, ακολουθεί μια συνοπτική απεικόνιση των σημαντικότερων **τεχνικών** που χρησιμοποιούνται σε διεθνές επίπεδο στην προσπάθεια νομιμοποίησης των εσόδων αυτών και στα τρία στάδια της διαδικασίας.⁵²

α) Τοποθέτηση(Placement):

- Η μέθοδος του **μυρμηγκιού(Smurfing)**. Είναι η πρακτική με την οποία διοχετεύεται το βρώμικο χρήμα στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα κατακερματίζοντας τον όγκο των χρημάτων σε πολλές συναλλαγές κάτω από το όριο αναφοράς ή αναγνώρισης. Σε αυτή την μέθοδο οι «απεσταλμένοι», τα οποία είναι συνήθως πρόσωπα που δεν κινούν υποψίες ή την προσοχή στο τραπεζικό σύστημα, είτε κάνουν απευθείας καταθέσεις σε τραπεζικούς λογαριασμούς, είτε μετατρέπουν τα ποσά σε ταχυδρομικές και τραπεζικές επιταγές τις οποίες στην συνέχεια προωθούν σε μεσάζοντες οι οποίοι με την σειρά τους τις επαναπροωθούν σε άλλες τράπεζες(εσωτερικού ή εξωτερικού) όπου κατατίθενται στους λογαριασμούς των δικαιούχων.⁵³
- **Συνέργια** από το εσωτερικό κάποιου **χρηματοπιστωτικού οργανισμού**. Πρόκειται για υπαλλήλους ή στελέχη που αποδέχονται καταθέσεις μεγάλων χρηματικών ποσών χωρίς όμως να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όπως αυτές προκύπτουν από το νομοθετικό πλαίσιο⁵⁴
- **Εσφαλμένη παρουσίαση** της πραγματικής προέλευσης των δικαιούχων και χρησιμοποίηση «εταιρειών-βιτρίνα», διατραπεζικές συναλλαγές και εξαιρέσεις από την υποχρέωση αναφοράς και εξακρίβωση ταυτότητας.

⁵²Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...*ό.π., σελ.88-101.

⁵³Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ.90.

⁵⁴Δήμου,Χ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*, Διπλωματική Εργασία στο Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, Αθήνα, 2009, σελ. 17(για την διαφθορά τραπεζικών υπαλλήλων και τον έλεγχο τραπεζών, πχ τράπεζα BCCI).

- **Απόκτηση υλικών αντικειμένων** όπως αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα, ακίνητα, πολύτιμα μέταλλα. Επίσης απόκτηση χρηματο-οικονομικών εργαλείων όπως μετοχές, ταξιδιωτικές επιταγές, τραπεζικές επιταγές, μετοχές κλπ.
- **Διασυνοριακή λαθραία φυσική μεταφορά χρημάτων** μέσω πλοίων ή αεροπλάνων τα οποία συσκευάζονται και στέλνονται σαν εμπορεύματα. Η λαθραία φυσική μεταφορά εγκληματικών εσόδων θεωρείται η πιο **πρωτόγονη μέθοδος** τοποθέτησης. Έτσι τα χρήματα μεταφέρονται σε κάποιο φορολογικό παράδεισο ή σε κάποια χώρα χωρίς συναλλαγματικούς περιορισμούς που διαθέτει αυστηρή νομοθεσία τραπεζικού απορρήτου.⁵⁵

β)Συσσωρευση(Layering):

- Ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων
- Μετατροπή σε άλλες μορφές χρηματοπιστωτικών εργαλείων
- Πώληση ή εξαγωγή περιουσιακών στοιχείων
- Παραποίηση εξαγωγικών/εισαγωγικών εγγράφων.⁵⁶

γ)Ολοκλήρωση (Integration):

- «Εταιρείες- σφραγίδα» και «εταιρείες – βιτρίνα»
- Συνέργια αλλοδαπής τράπεζας
- Απόκτηση περιουσιακών στοιχείων.⁵⁷

Αναφορικά με την χρησιμοποίηση των **πιστωτικών ιδρυμάτων**, αυτή η σχηματική παρουσίαση των τριών **σταδίων** αλλά και των αντίστοιχων **τεχνικών**, χρησιμεύει στο γεγονός ότι ο εντοπισμός στη συναλλακτική πρακτική κάποιων ιδίων ή παρεμφερών χαρακτηριστικών μπορεί να αποτελέσει ένδειξη ασυνήθιστης ή ύποπτης συναλλακτικής συμπεριφοράς προς περαιτέρω διερεύνηση.⁵⁸

⁵⁵Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...*ό.π., σελ.88.

⁵⁶Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 88,89.

⁵⁷Κάτσιος, Σ.: ό.π.,σελ.89.

⁵⁸Στεννημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...*ό.π., σελ. 21.

α) Στο **στάδιο της τοποθέτησης** το βρώμικο χρήμα εισέρχεται στο τραπεζικό σύστημα. Αυτό συνήθως γίνεται με τα εξής ενδεικτικά **χαρακτηριστικά**: κατάτμηση σε μικρά χρηματικά ποσά, καταθέσεις μικροποσών σε τραπεζικούς λογαριασμούς, μετατροπή μετρητών σε επιταγές και εμβάσματα, κατάθεση επιταγών ή εμβασμάτων σε λογαριασμούς άλλης τράπεζας ή περιοχής. **Στόχος** των ενεργειών αυτών είναι η είσοδος των κεφαλαίων στο τραπεζικό σύστημα χωρίς να κινηθούν υποψίες. Χαρακτηριστικό εδώ το **παράδειγμα** της αμερικανικής εμπειρίας που αφορά στην χρησιμοποίηση από το οργανωμένο έγκλημα γραφείων εξαργύρωσης επιταγών συνταξιοδότησης και επιδομάτων απορίας. Οι επιταγές πληρώνονταν με χρήματα που προέρχονταν από παράνομες δραστηριότητες και στη συνέχεια ανταλλασσόταν με νόμιμο χρήμα από τις τράπεζες.⁵⁹

β) Στο **στάδιο της διαστρωμάτωσης** και μετά την είσοδο των κεφαλαίων στο τραπεζικό σύστημα, επιχειρείται μια σειρά μετατροπών ή μεταφορών για να απομακρυνθούν τα κεφάλαια από την πηγή τους και να συσκοτιστεί η υφή και η προέλευσή τους. Χαρακτηριστικές **ενδείξεις** είναι: η αγορά και πώληση επενδυτικών προϊόντων, οι μεταφορές χρημάτων με διασυνοριακά εμβάσματα (cross border), οι μεταφορές σε διάσπαρτους λογαριασμούς χωρών με «χαλαρή» φορολογική νομοθεσία ή νομοθεσία κατά του ξεπλύματος, δηθέν αγορές και εισαγωγές αγαθών. **Στόχος** των ενεργειών σε αυτό το στάδιο είναι επίτευξη της νομιμοφάνειας των τηρούμενων ή διακινούμενων κεφαλαίων μέσω του τραπεζικού συστήματος.

γ) Στο **στάδιο της ολοκλήρωσης** επιχειρείται η επαναφορά των κεφαλαίων στη νόμιμη πραγματική οικονομία. Αυτό συνήθως γίνεται με την επένδυση των κεφαλαίων σε ακίνητα, κοσμήματα και επιχειρήσεις. Με το πέρας του σταδίου αυτού φτάνουν στην τελική νομιμοφάνεια (ή νομιμοποίηση) των αποκτημάτων που προέρχονται από εγκληματικής προέλευσης κεφάλαια.⁶⁰

⁵⁹Bailor, B.: «Practical Guidance on the Identification and Reporting on Suspicious Transactions», American Bar Association Seminar, *Money Laundering Enforcement: Legal and Practical Developments*, New York, 1989, σελ. 17.

⁶⁰Στεννημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...δ.π.*, σελ. 22.

Τέλος, επισημαίνεται ότι η απαίτηση για την αναγνώριση και αναφορά ύποπτων συναλλαγών μπορεί να είναι εύκολο να λεχθεί, αλλά δύσκολο να εφαρμοστεί στην πράξη. Μια μεγάλη τράπεζα μπορεί να διεξάγει εκατομμύρια συναλλαγές την εβδομάδα, η πλειονότητα των οποίων ασφαλώς θα αφορά νόμιμα αποκτηθέντα κεφάλαια. Είναι αναμφίβολο ότι είναι αδύνατο για μια τράπεζα να λαμβάνει γνώση του τι κρύβεται πίσω από τις συναλλαγές που εκτελεί για λογαριασμό των πελατών της. Αυτό που ψάχνουν οι τράπεζες είναι η οποιαδήποτε ασυνήθιστη συναλλαγή η οποία «ξεφεύγει» από το φάσμα των συναλλαγών τις οποίες αναμένεται να πραγματοποιήσει ο πελάτης. **Οι τράπεζες έχουν δύο βασικούς τρόπους/τεχνικές για να αναγνωρίζουν τέτοιου είδους συναλλαγές.** Ο **πρώτος τρόπος** αφορά την καθορισμένη πορεία της επαφής με τους πελάτες και τους λογαριασμούς τους τόσο κατά το άνοιγμα ενός λογαριασμού, όσο και στην συνέχεια της λειτουργίας του. Οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να παράσχουν την απαραίτητη εκπαίδευση στο προσωπικό τους όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο θα αναγνωρίσουν και θα αντιμετωπίσουν συναλλαγές που μπορεί να συνδέονται με το ξέπλυμα χρήματος ⁶¹. Ο **δεύτερος τρόπος** είναι χρησιμοποιώντας τα ολοένα εξελισσόμενα συστήματα πληροφορικής. Τα συστήματα αυτά θα πρέπει να αναγνωρίζουν τις συναλλαγές που δεν συνάδουν με το συναλλακτικό προφίλ του πελάτη. Τέτοιου είδους συστήματα «χτυπούν τον συναγερμό» όσον αφορά σε μια συναλλαγή που δεν περιλαμβάνεται στο φάσμα των αναμενόμενων δραστηριοτήτων.⁶²

2.4 ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΜΕΣΩ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΥ/ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Η μεγάλης κλίμακας χρήση των **ηλεκτρονικών υπολογιστών** στη σύγχρονη κοινωνία, η οποία ξεκίνησε την δεκαετία του 1980, είναι πλέον αδιαμφισβήτητο γεγονός. Έκτοτε η ανάπτυξη της τεχνολογίας και της πληροφορικής επέφερε αλλαγές που καθόρισαν αποφασιστικά την καθημερινότητα αλλά και την κοινωνική ζωή γενικότερα, σε τέτοιο βαθμό

⁶¹William, Blair. & Richard, Brent.: *Banks and Financial Crime. The International Law of Tainted Money*, London , Oxford University Press, 2008, σελ.9.

⁶²William, Blair. & Richard, Brent.: *Banks and Financial Crime. The International Law...*ό.π., Oxford University Press, London, 2008, σελ.10.

ώστε να γίνεται πλέον λόγος για «**ψηφιακή επανάσταση**» (digital revolution) η οποία ακολούθησε την βιομηχανική επανάσταση⁶³. Στον νέο αυτό χώρο της ανθρώπινης δράσης αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια ένα νέο είδος εγκλήματος, το λεγόμενο «**έγκλημα στο Διαδίκτυο**» ή «**ηλεκτρονικό έγκλημα**». Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του διαδικτυακού εγκλήματος είναι ότι διαπράττεται σε **ελάχιστο χρόνο** και είναι σχετικά **εύκολο** στην τέλεσή του καθώς μπορεί να διαπραχθεί χωρίς την **φυσική μετακίνηση** του δράστη και δύσκολα αφήνει ίχνη.⁶⁴ Πέραν αυτού, στο διαδικτυακό έγκλημα είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί ο πραγματικός **τόπος τέλεσής** του, είναι δηλαδή ένα έγκλημα «χωρίς πατρίδα»⁶⁵.

Όπως είδαμε έως τώρα, το κύριο μέλημα των εμπλεκομένων στο ΞΒΧ είναι η κατά το δυνατό απόκρυψη της πραγματικής πηγής των παράνομων εισοδημάτων. Η ραγδαία ανάπτυξη της **τεχνολογίας**, το **διαδίκτυο** και το «**ηλεκτρονικό χρήμα**» φαίνεται ότι ήρθαν να διευκολύνουν τον παραπάνω σκοπό.

Το **ηλεκτρονικό χρήμα** δεν αποτελεί απλά μια νέα δυνατότητα για τους δράστες του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, αλλά ένα βήμα πιο πέρα σε μια ήδη μακρόχρονη υπάρχουσα μέθοδο.

Έτσι μια από τις τελευταίες τεχνικές στην νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες η οποία μειώνει τις πιθανότητες ανίχνευσης από τις διωκτικές αρχές είναι η χρήση του ανώνυμου «**ηλεκτρονικού χρήματος**». Στον χώρο του Διαδικτύου η μεγάλη ζήτηση για εμπορικές συναλλαγές οδήγησε στην δημιουργία του ηλεκτρονικού χρήματος, με αποτέλεσμα να εμφανισθούν οικονομικά συστήματα τα οποία επιτρέπουν σε μια οικονομική αξία να απεικονίζεται ηλεκτρονικά.

⁶³ Φαραντούρης, Ν.: «Σύγχρονες εγκληματικές δράσεις στο Διαδίκτυο-εννοιολογική προσέγγιση και ποινική αντιμετώπιση του hacking και του φαινομένου της μόλυνσης με ιούς», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2/2003, σελ. 192.

⁶⁴ Αγγελής, Ι.: «Διαδίκτυο (Internet) και ποινικό δίκαιο», *Ποινικά Χρονικά*, 2000, σελ. 677.

⁶⁵ Ζαννή, Α.: *Το διαδικτυακό έγκλημα*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ.Ν. Σάκκουλας, 2005, σελ. 63.

Αυτό το ηλεκτρονικό χρήμα διευκολύνει κατά πολύ τους δράστες του ΞΒΧ, αφενός διότι οι συναλλαγές μέσω αυτού είναι πιο **δύσκολα ανιχνεύσιμες** και αφετέρου διότι οι συναλλαγές αυτές είναι άμεσες χωρίς να υφίσταται οποιοσδήποτε **τοπικός ή εθνικός περιορισμός**⁶⁶.

Βλέπουμε λοιπόν ότι με την βοήθεια του Διαδικτύου(και όχι μόνο) οι **τραπεζικές συναλλαγές** έχουν εξελιχθεί σε μια πολύ εύκολη διαδικασία, αλλά ταυτόχρονα δίνουν και την εντύπωση ότι η έννοια της γεωγραφικής τοποθεσίας μιας τράπεζας έχει αρχίσει να εξαφανίζεται⁶⁷. Το «ηλεκτρονικό χρήμα» ονομάζεται επίσης: e-cash, e-money, ψηφιακά μετρητά/χρήματα(digital cash, digital money), ψηφιακό νόμισμα, «κυβερνητικό» νόμισμα(cyber currency), ή Νέες Μέθοδοι Πληρωμής. Το ηλεκτρονικό χρήμα παρέχει την δυνατότητα πληρωμής για αγαθά και υπηρεσίες μέσω του Ιντερνέτ, διαδικασία που ονομάζεται «ηλεκτρονικό εμπόριο»(e-trade). Ο όρος **«e-money»** αναφέρεται σε μια ποικιλία μηχανισμών που διευκολύνουν τις πληρωμές στα καταστήματα ή μέσω του διαδικτύου και ενός προσωπικού υπολογιστή. Ένας μεταξύ των διαφόρων, ορισμός του e-money είναι : «ένα παρα-προϊόν του διαδικτύου και μια καταναλωτική απαίτηση για περισσότερη αποτελεσματικότητα στις συναλλαγές»⁶⁸. Επίσης το e-money ορίζεται σαν ένα «on-line» νόμισμα το οποίο ανταλλάσσεται ανάμεσα σε δύο μέρη χωρίς την αναγκαιότητα ενός τρίτου μέρους για να ολοκληρωθεί η συναλλαγή»⁶⁹.

Σύμφωνα με τις νέες **διαφαινόμενες τάσεις(emerging trends)**, καθώς και με τα μηνύματα που έρχονται κυρίως από χώρες του εξωτερικού, είναι εμφανής η μεγάλη αύξηση της **χρήσης του διαδικτύου** για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, όπου δεν υπάρχει ο έλεγχος και η διασφάλιση που θα έπρεπε να υπάρχει.

⁶⁶ «Electronic Money Laundering: An Environmental Scan», Department of Justice Canada, Solicitor General Canada, October 1998, σελ. 3, 4.

⁶⁷ Corbitt, Terry.: «The fight against money laundering», *Criminal Law and Justice*, Issue 47, 2003, όπως εμφανίζεται στην Πούλου, Κρυσταλένια-Σωτηρία.: *Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω διαδικτύου*, Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, Αθήνα 2010 σελ. 42.

⁶⁸ Straub, Jonathan P.: «The Prevention of E-Money Laundering: Tracking the Elusive Audit Trail», 25 *Suffolk Transnational Law Review*, 2002, σελ. 516.

⁶⁹ «Electronic Money Laundering: An Environmental Scan», Department of Justice Canada.....ό.π., σελ.21.

Η **παγκοσμιοποίηση της οικονομίας**, η **ανωνυμία** που προσφέρει η χρήση του διαδικτύου με την ταυτόχρονη **έλλειψη κανονιστικού πλαισίου** λειτουργίας των διαδικτυακών υπηρεσιών, έχει μετατρέψει το διαδίκτυο σε εργαλείο νομιμοποίησης εσόδων από το οργανωμένο έγκλημα.

Στο χώρο του διαδικτύου δραστηριοποιούνται υπηρεσίες οι οποίες επιτρέπουν την μετατροπή πραγματικού χρήματος(real money) σε ψηφιακά αγαθά(digital assets) και αντίστροφα. Οι χρήστες των υπηρεσιών αυτών είναι ανώνυμοι και δεν μπορούν να ταυτοποιηθούν. Μέσα από αυτές τις υπηρεσίες διακινούνται σε παγκόσμια κλίμακα ποσά της τάξης των εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ ετησίως⁷⁰.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν:

1) On line παιχνίδια με τη χρήση πραγματικού χρήματος:

- Ηλεκτρονικά καζίνο, όπου ψηφιακές μάρκες(chips) μετακινούνται ανεξέλεγκτα μεταξύ χρηστών,
- Ηλεκτρονικά παιχνίδια όπου ο χρήστης φτιάχνει το δικό του ψηφιακό κόσμο με τη δυνατότητα μετατροπής χρημάτων σε ψηφιακά αγαθά,
- Διαδικτυακές υπηρεσίες στοιχήματος

2) Διαδικτυακές υπηρεσίες πληρωμών(Internet payment services):

- Επιτρέπουν στους εμπόρους να εγκρίνουν, να διευθετούν και να διαχειρίζονται διαδικτυακές συναλλαγές,
- Υπηρεσίες χρεωστικών λογαριασμών(debit account) που δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες να δέχονται ηλεκτρονικές πληρωμές και να πραγματοποιούν πρόσωπο με πρόσωπο (person to person) μεταβίβαση κεφαλαίων,

⁷⁰Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας: «*Τυπολογίες-Τάσεις 2009*»(19.03.2010), σελ. 13 στο <http://www.hellenic-fiu.gr/>

και U.S. Department of State, «Money Laundering Methods, Trends and Typologies», *International Narcotics Control Strategy Report, Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs*, March 2004, στο <http://www.state.gov/p/inl/rls/nrcrpt/2003/vol2/html/29910.htm>.

- Υπηρεσίες ψηφιακών πολύτιμων μετάλλων (digital metals) όπου εκδίδονται ψηφιακά νομίσματα τα οποία έχουν αντίκρισμα σε πραγματικά πολύτιμα μέταλλα όπως ο χρυσός, το ασήμι, κλπ.
- Τέλος, μια τυπολογία η οποία εμφανίζεται ολοένα και περισσότερο τείνοντας να γίνει «τάση», είναι η μετατροπή μεγάλων χρηματικών ποσών σε προπληρωμένες κάρτες(pre-paid cards) ή οι κάρτες τηλεφωνίας⁷¹.

Σε συνέχεια των παραπάνω και σχετικά με την **σχέση διαδικτύου και τραπεζών**, αναφέρουμε επιπλέον και κάποιες συνήθεις μορφές συναλλαγής στο διαδίκτυο όπως:

- Τα **συστήματα πληρωμής** μέσω διαδικτύου: οι τράπεζες εφοδιάζουν τους πελάτες τους με ηλεκτρονικό χρήμα το οποίο χρησιμοποιείται για συναλλαγές είτε ανάμεσα σε επιχειρήσεις (Business to Business), είτε ανάμεσα σε επιχειρήσεις και πελάτες(Business to Customers),
- **Αποθηκευτικές κάρτες αξιών**. Είναι πλαστικές κάρτες στις οποίες έχει ενσωματωθεί μικροτσιπ. Αποθηκεύει έτσι στη μνήμη της χρήματα. Τέτοιου είδους κάρτες κυκλοφορούν σήμερα στο εμπόριο. Είναι οι προπληρωμένες κάρτες για αγορές κυρίως στο διαδίκτυο, στις οποίες αναφερθήκαμε επιγραμματικά πιο πάνω⁷². Οι «**smart cards**» αποτελούν κάρτες στις οποίες αποθηκεύεται ηλεκτρονικά μια οικονομική αξία. Ο κάτοχος δεν χρειάζεται να τηρεί κάποιον τραπεζικό λογαριασμό για να τις «φορτώσει» με χρήματα, άρα αυτή είναι μια διαδικασία που τελείται ανώνυμα και ιδιωτικά. Γι' αυτόν τον λόγο πολλά κράτη θέτουν περιορισμούς στο μέγεθος της οικονομικής αξίας που μπορεί να φέρει μια τέτοια κάρτα ή στον αριθμό των καρτών τέτοιου είδους που μπορεί να διαθέτει κάθε άτομο⁷³. Τα ηλεκτρονικά αυτά «**πορτοφόλια**» χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με ειδικούς αναγνώστες για συναλλαγές, ενώ επαναφορτίζονται σε ATMs μόλις εξαντληθεί το απόθεμά τους σε

⁷¹ Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας: «*Τυπολογίες-Τάσεις 2009*»(19.03.2010), σελ 13.

⁷² Filipkowski, W.: «Νέες τάσεις στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», (μετάφρ. από Π. Τοπαλνάκο) *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2005, σελ. 886, 887.

⁷³ Πούλου, Κρυσταλένια-Σωτηρία.: *Νομιμοποίηση εσόδων...ό.π.*, σελ. 42.

«ηλεκτρονικό χρήμα»⁷⁴ Μια άλλη δυνατότητα είναι η μεταφορά χρημάτων από τον τραπεζικό μας λογαριασμό απευθείας στην κάρτα.

- **Τραπεζικές συναλλαγές στο διαδίκτυο(online banking).** Είναι η δυνατότητα που δίνεται από τις τράπεζες στους πελάτες τους να πραγματοποιούν τις συνήθεις συναλλαγές τους μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή(Internet Banking). Με τον τρόπο αυτό μπορούν να πληρώνουν λογαριασμούς, να μεταφέρουν κεφάλαια από μια τράπεζα σε μια άλλη κλπ.⁷⁵ Θα μπορούσε κανείς να συμπεράνει πόσο δύσκολη καθίσταται με τα νέα αυτά συναλλακτικά δεδομένα η **αποτελεσματική αντιμετώπιση του ΞΒΧ.**

Καταρχήν η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι ευρύτατα διαδεδομένη. Έτσι οι κάθε είδους συναλλαγές μέσω διαδικτύου εξαπλώνονται σταδιακά, τόσο λόγω της μεγάλης ταχύτητας, της ευκολίας, αλλά και του χαμηλού κόστους. Ακόμα είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι δεν υπάρχει προσωπική επαφή μεταξύ του πελάτη και του πιστωτικού ιδρύματος, με αποτέλεσμα την «**αποπροσωποποίηση**» της συναλλαγής και τον δυσκολότερο **εντοπισμό των ύποπτων και ασυνήθιστων** συναλλαγών(θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στο δεύτερο και τρίτο μέρος). Αξίζει να σημειωθεί ότι η ταυτότητα του χρήστη του p/c εντοπίζεται μόνο με την παρέμβαση ειδικών τεχνικών.

Οι **συναλλαγές** χαρακτηρίζονται από τα στοιχεία της ταχύτητας, αμεσότητας, ανωνυμίας, και μυστικότητας, που τις κάνουν όπως είδαμε πιο δύσκολα ανιχνεύσιμες. Με την βοήθεια του διαδικτύου προσφέρεται **στιγμιαία μεταφορά κεφαλαίων** χωρίς να υπάρχουν κάποιου είδους νομοθετικοί περιορισμοί και μέσω ενός μη εξουσιοδοτημένου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σε ένα επόμενο στάδιο ο δράστης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα μπορούσε απλά και μόνο χρησιμοποιώντας τον προσωπικό του

⁷⁴Γκόρτσα, Ηρώ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος στο Διαδίκτυο*, Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, Αθήνα 2008, σελ. 20.

⁷⁵Filipkowski, W.: «Νέες τάσεις στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος....» ό.π., σ.σ. 886, 887.

υπολογιστή να επενδύσει ή να αγοράσει περιουσιακά στοιχεία χωρίς να απαιτείται να έρθει σε επαφή με κάποια υπηρεσία ή χρηματοπιστωτικό φορέα που δρα ως μεσολαβητής⁷⁶.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η **FATF (Financial Action Task Force)**, διακυβερνητικό όργανο στο οποίο θα αναφερθούμε διεξοδικότερα στη συνέχεια, με ανακοίνωσή της επεσήμανε ότι οι συναλλαγές μέσω διαδικτύου αποτελούν σήμερα την **μεγαλύτερη απειλή** όσον αφορά στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η διακυβερνητική αυτή επιτροπή υπογραμμίζει ότι η **φύση** των ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών δυσχεραίνει σημαντικά την εξακρίβωση του ατόμου που πραγματικά ελέγχει τον λογαριασμό και την δραστηριότητα στην οποία επιδίδεται. Γι αυτόν ακριβώς τον λόγο και **συστήνει στα πιστωτικά ιδρύματα** που προσφέρουν υπηρεσίες μέσω Διαδικτύου να αυξήσουν και να εντατικοποιήσουν τις απαιτήσεις τους για την **ταυτοποίηση του πελάτη** που πραγματοποιεί τις συναλλαγές. Επίσης προτείνει να περιοριστούν οι επιτρεπτές διαδικτυακές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και να επιτρέπονται μόνο σε πελάτες των οποίων ο **τραπεζικός λογαριασμός συστάθηκε με παραδοσιακό τρόπο**, όπως είναι η προσωπική επαφή του πελάτη και των υπαλλήλων του πιστωτικού ιδρύματος⁷⁷.

Η εξέλιξη που περιγράφηκε παραπάνω μπορεί να αποτελέσει την αρχή μιας **ανώνυμης ροής ρευστού χρήματος** με παγκόσμιες διαστάσεις η οποία θα επιτρέπει την διασυνοριακή μετακίνηση δισεκατομμυρίων δολαρίων κάθε χρόνο. Γεγονός ικανό να προκαλέσει ανεξέλεγκτες καταστάσεις στις εθνικές νομισματικές και συναλλακτικές πολιτικές.⁷⁸

Ο **διεθνής χαρακτήρας** του συγκεκριμένου εγκλήματος δίνει τη δυνατότητα στους δράστες να έχουν γρήγορη πρόσβαση στα στοιχεία αλλά και εύκολη **προσβολή των δεδομένων στα συστήματα Η/Υ παγκοσμίως**. Βασικό στοιχείο που εμποδίζει την διωκτική προσπάθεια είναι η διασύνδεση των εγκληματιών με τις ομάδες του **οργανωμένου εγκλήματος**. Το έγκλημα αυτό έχει επίσης τα παρακάτω χαρακτηριστικά: Μεγάλο όγκο δεδομένων, μη οπτικό χαρακτήρα των αποδείξεων, δυνατότητα «μεταμφίεσης»(για παράδειγμα έχουν αναφερθεί παραποιήσεις σε περιπτώσεις οικονομικής απάτης με τη

⁷⁶Πούλου, Κρυσταλένια-Σωτηρία.: *Νομιμοποίηση εσόδων...*ό.π., σελ. 43.

⁷⁷Πούλου, Κρυσταλένια-Σωτηρία.: *Νομιμοποίηση εσόδων...*ό.π., σ.σ. 52,53,54.

⁷⁸Γκόρτσα, Ηρώ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ...*ό.π., σελ. 20.

χρήση υπολογιστών), εξαφάνιση των αποδεικτικών στοιχείων από την πλευρά των παραβατών⁷⁹.

2.5 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Η διαδικασία της **παγκοσμιοποίησης** και η επανάσταση στην **τεχνολογία** και τις **επικοινωνίες** έκαναν περισσότερο πολύπλοκες τις οικονομικές πτυχές του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η **διεθνής επέκταση των τραπεζών** έχει διευκολύνει την μεταφορά και κυρίως την απόκρυψη(την μεταμφίεση) της πηγής των κεφαλαίων. Σε αυτό έχει επίσης βοηθήσει και η «**πειρατεία**» των **πιστωτικών ιδρυμάτων** από τους εύπορους εγκληματίες οι οποίοι χρησιμοποιούν τα ιδρύματά τους για να εισάγουν τα παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαιά τους στο επίσημο νόμιμο οικονομικό κόσμο⁸⁰. Ιδιαίτερα για τις **πιο μικρές χώρες**, φαίνεται ότι η ανεμπόδιστη διαδικασία του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος έχει τη δυνατότητα να διαβρώσει γρήγορα την ακεραιότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων των χωρών αυτών, δημιουργώντας έναν αθέμιτο ανταγωνισμό ανάμεσα στην νόμιμη οικονομία και την παραοικονομία. Το **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(ΔΝΤ)** υπογραμμίζει ότι ειδικότερα οι **μικρές χώρες** με τις αδύναμες οικονομίες είναι πιο επιρρεπείς στο να πάρει το φαινόμενο που εξετάζουμε **εκτεταμένες διαστάσεις**, έχοντας σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί περαιτέρω σημαντική μακροοικονομική αποσταθεροποίηση. Σαν παράδειγμα αναφέρουμε την δυνατότητα των «**ξεπλυματιών**» να επηρεάζουν τόσο τις **νομισματικές ισοτιμίες(currency)**, όσο και το **ύψος των επιτοκίων**, καθώς δεν επενδύουν εκεί όπου θα έχουν την μεγαλύτερη απόδοση, αλλά εκεί που θα είναι πιο δύσκολο να εξακριβωθεί η πραγματική πηγή των εσόδων τους. Οι «**ξεπλυματίες**» δεν αποζητούν απαραίτητα την καλύτερη επένδυση, αλλά τον ευκολότερο τρόπο να καθαρίσουν

⁷⁹Τραγάκης, Γ.: *Ο Νόμος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες*, Αθήνα, Έκδοση της ΕΕΤ, 1996,σελ. 55.

⁸⁰Frank Caruana. & George Farrugia.: «Money Laundering and International Financial Crime in Small States, with special reference to Malta», Bank of Valletta Review, No. 28, Autumn 2003, σελ. 19 και στο http://www.bov.com/filebank/documents/BR28%2018-32Frank_Caruana.pdf.

τα βρώμικα χρήματά τους⁸¹. Το ξέπλυμα χρήματος έχει δυνητικά σημαντικές συνέπειες στον τομέα της **οικονομίας**, της **ασφάλειας** και της **κοινωνίας** γενικότερα. Παρέχει τα «καύσιμα» για τους εμπόρους ναρκωτικών, τους τρομοκράτες, τους εμπόρους όπλων, διαφθείρει δημοσίους λειτουργούς και άλλους και με αυτόν τον τρόπο λειτουργούν και επεκτείνονται οι παράνομες επιχειρήσεις. Το πεδίο δράσης του εγκλήματος επεκτείνεται όλο και περισσότερο σε διεθνές επίπεδο και οι οικονομικές πτυχές του γίνονται πιο σύνθετες εξαιτίας των ραγδαίων εξελίξεων της τεχνολογίας, αλλά και της **παγκοσμιοποίησης της βιομηχανίας οικονομικών υπηρεσιών**⁸². Από την άλλη πλευρά, οι αναλυτές του **State Department** υποστηρίζουν ότι οι συνέπειες είναι σημαντικές και στον **ιδιωτικό τομέα**. Πολλοί «ξεπλυματίες» χρησιμοποιούν «εταιρείες-βιτρίνες» όπου αναμιγνύονται τα νόμιμα με τα παράνομα κέρδη για συγκαλυφθεί η πραγματική πηγή προέλευσής τους. Στις ΗΠΑ για παράδειγμα, το οργανωμένο έγκλημα χρησιμοποιούσε σαν εταιρείες-βιτρίνες, πιτσαρίες όπου ως κέρδη τους εμφάνιζαν τα έσοδα από το εμπόριο ηρωίνης. Οι εταιρείες αυτές έχοντας συνήθως πρόσβαση σε τεράστια κεφάλαια, είχαν την δυνατότητα να διαθέτουν προϊόντα και υπηρεσίες στην αγορά με πολύ χαμηλότερο κόστος για τον πελάτη από το τρέχον της αγοράς. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι τιμές έφταναν και κάτω από το κόστος παραγωγής του προϊόντος. Έτσι οι νόμιμες εταιρείες δυσκολεύονται να αντέξουν στον ανταγωνισμό, μια κατάσταση που θα μπορούσε να οδηγήσει στην δημιουργία πληθώρας τέτοιου είδους παράνομων επιχειρήσεων που θα ελέγχονται από το οργανωμένο έγκλημα. Τέλος, είναι φανερό ότι οι αρχές διαχείρισης αυτών των επιχειρήσεων δεν είναι συναφείς με τους παραδοσιακούς κανόνες της ελεύθερης αγοράς των νόμιμων επιχειρήσεων, με περαιτέρω αρνητικά μακροοικονομικά αποτελέσματα.⁸³ Εκτός των άλλων, το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες όχι μόνο υποσκάπτει την ομαλή λειτουργία της οικονομίας, αλλά αυξάνει δραστικά την **διαφθορά των ιδιωτών** αλλά και των

⁸¹ Frank Caruana. & George Farrugia.: ό.π., σελ.20.

⁸² John McDowell. and Gary Novis.: «The Consequences of Money Laundering and Financial Crime» US State Department, May 2001, *Money Laundering - Economic Perspectives*, σελ. 1,2 και στο http://www.apgml.org/issues/docs/30/Negative%20Effects%20of%20ML_Economic%20Perspectives%20May%202001.pdf.

⁸³ John McDowell. and Gary Novis.: ό.π., σελ. 2.

κρατικών λειτουργιών.⁸⁴ Επίσης, με την είσοδο του **οργανωμένου εγκλήματος** στην κοινωνία και την πρακτική του ΞΒΧ, επηρεάζεται αρνητικά η ικανότητα των κυβερνήσεων να εφαρμόσουν με επιτυχία **μέτρα δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής**. Και αυτό διότι όταν ένα μεγάλο κομμάτι των χρηματοοικονομικών αξιών ελέγχεται ή έχει επενδυθεί από το οργανωμένο έγκλημα, οι βασικοί δείκτες της οικονομικής δραστηριότητας χάνουν την αξιοπιστία και τη χρησιμότητά τους σε ό,τι αφορά στην διαμόρφωση και εφαρμογή μιας αποτελεσματικής οικονομικής πολιτικής. Από την άλλη πλευρά, η **προσέλκυση των παράνομων εσόδων** μπορεί να φαίνεται αρχικά αβλαβής και ευεργετική, ιδιαίτερα όταν υπάρχει ανάγκη για την αντιμετώπιση μεγάλων ελλειμμάτων στον κρατικό προϋπολογισμό. Τελικά όμως η κατάληξη φαίνεται να είναι, μεταξύ άλλων, ο κλονισμός της εμπιστοσύνης στο χρηματοοικονομικό σύστημα, η εμφάνιση οικονομικών σκανδάλων και η απώλεια του κύρους των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών φορέων. Επομένως τα όποια άμεσα οφέλη από την εισροή κεφαλαίων ύποπτης προέλευσης εκμηδενίζονται στην συνέχεια.⁸⁵ Από την άλλη πλευρά, η γενικευμένη **επίταση της ποινικής καταστολής** του ζητήματος είχε σαν συνέπεια την καταπάτηση σε μεγάλο βαθμό των αρχών της **ιδιωτικότητας** και της **εμπιστευτικότητας**(μυστικότητας) όσον αφορά στις συναλλαγές με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η σταδιακή υιοθέτηση της αρχής της **διαφάνειας** από τις **τράπεζες** είχε σαν στόχο τόσο τη επιβεβαίωση της ταυτότητας των πελατών τους, όσο και την προέλευση των κεφαλαίων τους. Αναφύεται όμως στο σημείο αυτό το ερώτημα αν το **δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την ανωνυμία πρέπει να περιοριστεί προς όφελος της οικονομίας και της ασφάλειας**. Είναι γεγονός ότι η απόλυτη ανωνυμία στην κυκλοφορία του χρήματος διευκολύνει σε καθοριστικό βαθμό το ΞΒΧ, ενώ αντίθετα η έλλειψη ανωνυμίας θα οδηγούσε στον σημαντικό περιορισμό κάθε έννοιας ιδιωτικότητας στην οικονομική ζωή και μυστικότητας. Η **κρατική πρακτική** πάντως διεθνώς, τείνει μάλλον προς την διασφάλιση της «ομαλής» οικονομικής ζωής, παρά προς την αμέριστη προστασία του δικαιώματος της οικονομικής ιδιωτικότητας.

⁸⁴Department of Justice Canada, Solicitor General Canada, «Electronic Money....»ό.π., σελ.3.

⁸⁵Τραγάκης, Γ.: *Οργανωμένο Έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1998, σελ. 24-28.

Ο **Guy Stessens** απεικονίζει το ξέπλυμα χρήματος σαν μια νέα εγκληματική τάση η οποία απειλεί την κοινωνία, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Αυτό το νέο πρόβλημα θα πρέπει να προσεγγισθεί πολύπλευρα καθώς για την επίλυσή του είναι απαραίτητο να αξιολογηθούν παράγοντες όπως η τραπεζική πρακτική, οι διεθνείς συμβάσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα.⁸⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Θεωρούμε χρήσιμες στο σημείο αυτό κάποιες διασαφηνίσεις των εννοιών της **«οικονομικής εγκληματικότητας»** και του **«οργανωμένου εγκλήματος»**, οι οποίες μπορούμε να πούμε ότι με μια πρώτη ματιά αναφέρονται σε δύο διαφορετικά επίπεδα. Με το οικονομικό έγκλημα αναφερόμαστε σε τομείς δραστηριοτήτων και κατηγορίες πράξεων, με το οργανωμένο έγκλημα μιλάμε για τρόπους δράσης.⁸⁷

Ο **Edwin Sutherland** την δεκαετία του 1940, περιγράφοντας κοινωνιολογικά τον δράστη της οικονομικής εγκληματικότητας χρησιμοποίησε τον περίφημο όρο: **«εγκληματίας του λευκού κολάρου»-«white collar criminal»** και αντίστοιχα «έγκλημα του λευκού περιλαίμιου» («white collar crime»). Σύμφωνα με τα λόγια του ίδιου: «είναι ένα έγκλημα που διαπράττεται από άτομα με υψηλή κοινωνική θέση κατά την διάρκεια του επαγγέλματός τους» (π.χ. δωροδοκία, διαφθορά, εκβιασμός, ξέπλυμα χρήματος, φοροδιαφυγή, εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, κ.ά). Με τον τρόπο αυτό θέλησε να θέσει υπό αμφισβήτηση το **στερεότυπο του εγκληματία** που προέρχεται κυρίως από τις **κατώτερες κοινωνικές τάξεις**. Οι πανίσχυρες επιχειρήσεις καθώς και οι επαγγελματίες που τις στελεχώνουν διαπράττουν συστηματικά εγκλήματα, το κόστος των οποίων σε οικονομικούς πόρους και ανθρώπινες ζωές είναι αναλογικά μεγαλύτερο από αυτό του μικροεγκλήματος. Η διαφορά βρίσκεται στον τρόπο αντιμετώπισης από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

⁸⁶Stessens, Guy.: *Money Laundering. A new International Law Enforcement Model*, CSICL (Cambridge Studies in International and Comparative Law), Cambridge, Cambridge University Press, Cambridge, 2000, εισαγωγή(χωρίς σελίδα).

⁸⁷Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...* ό.π., σελ.49.

Τα δικαστήρια πάσχουν από ταξικό στραβισμό και προκατάληψη. Λόγω της ταξικής τους ισχύος οι επιχειρήσεις είναι σε θέση να επηρεάσουν την απονομή δικαιοσύνης και σε ενδεχόμενη εκδήλωση εγκληματικής συμπεριφοράς να αποφύγουν την ποινική ή αστική δίωξη. Οι εγκληματίες των ανώτερων τάξεων λειτουργούν συχνά χωρίς να εντοπιστούν. Ο πιθανός εντοπισμός τους δεν σημαίνει ποινική δίωξη. Αλλά και στην περίπτωση που υπάρξει ποινική δίωξη δεν οδηγούνται αυτόματα στη καταδίκη.⁸⁸

Με τον τρόπο αυτό υπογράμμισε την **υψηλότερη κοινωνική θέση** του εγκληματία του λευκού περιλαίμιου και την **ατομικότητά** του(διαχωρίζοντάς τον ταυτόχρονα από το «μπλε κολάρο» του εργάτη με την μπλε φόρμα του εργοστασίου που δεν απασχολείται σε διοικητικές θέσεις).⁸⁹

Ο **David Nelken** μας υπενθυμίζει ότι «το ζήτημα του εγκλήματος λευκού περιλαίμιου αντανakλά τις αποκλίσεις ανάμεσα στους νομικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς ορισμούς του εγκλήματος και μαζί την τεχνικότητα όλων των ορισμών του εγκλήματος».

Το έργο του **Sutherland** δέχθηκε σκληρή κριτική από τον **Paul Tappan** ο οποίος με την σειρά του διατύπωσε ένα **αυστηρό/νομικίστικο ορισμό** του εγκλήματος και του εγκληματία, δίνοντας έμφαση στην πρόθεση, τον ποινικό νόμο και την επιτυχημένη αγωγή κατά την διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας. Σύμφωνα με τον Tappan, το **μεθοδολογικό λάθος** του Sutherland ήταν αφενός ότι περιέγραψε ως εγκληματίες άτομα που δεν είχαν διωχθεί ποινικά με επιτυχία και αφετέρου ότι επέκτεινε τον ορισμό του και σε πράξεις που δεν παραβίαζαν τον ποινικό νόμο. Φαινόμενα όπως η υπερβολική διαφήμιση ή η υπερτιμολόγηση εμπορευμάτων πέραν της πραγματικής τους αξίας, αποτελούν για τον Tappan συστατικά στοιχεία των φυσιολογικών επιχειρηματικών πρακτικών.⁹⁰

Δεν θα πρέπει να ξεχνιέται ότι ο **νομικός ορισμός** του οικονομικού εγκλήματος (ως έγκλημα ορίζεται αυτό που έχει σοβαρή επίδραση στη σωστή λειτουργία της οικονομίας ή

⁸⁸Gary Slapper. & Steve Tombs. : «Το επιχειρηματικό έγκλημα» στο Λάζος, Γ.: *Οικονομική Εγκληματικότητα Ι, Σημειώσεις Παραδόσεων*, Πάντειο Παν/μιο, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Τομέας Εγκληματολογίας, σελ 17.

⁸⁹ Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...*ό.π., σ.σ. 49,50.

⁹⁰Gary Slapper. & Steve Tombs.:«το επιχειρηματικό έγκλημα» στο Λάζος, Γ.: *Οικονομική Εγκληματικότητα Ι.....*ό.π., σελ. 18.

τους σχετικούς κλάδους της) όπως και κάθε άλλου εγκλήματος συνοδεύεται από **κυρώσεις** και συνεπώς ρυθμίζει αμέσως και πρακτικά την κοινωνική ζωή. Και αυτό ισχύει είτε είναι λογικός είτε παράλογος, είτε εξυπηρετεί γενικά κοινωνικά συμφέροντα, είτε ειδικά συμφέροντα ομάδων.⁹¹

Παραδείγματα σοβαρών **οικονομικών εγκλημάτων** με νέες πιο **περίπλοκες μορφές** από τις παραδοσιακές αποτελούν: **α)** οργανωμένες τελωνειακές παραβάσεις, **β)** παράνομη εκμετάλλευση επιχορηγήσεων από λογαριασμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, **γ)** προοδευμένες μέθοδοι φοροδιαφυγής, **δ)** εξαπάτηση των επενδυτικών του Χρηματιστηρίου, **ε)** παράνομη χρήση πνευματικών δικαιωμάτων, **στ)** ηλεκτρονικό και έγκλημα στο διαδίκτυο, **ζ)** παραβίαση των κανονισμών εργασίας, εμπόριο προσωπικών δεδομένων, μόλυνση του περιβάλλοντος, **η)** παράνομες συναλλαγές στον πολιτικό τομέα που σχετίζονται με ιδιαίτερα οικονομικά συμφέροντα, ή παράνομες ενέργειες που διαπράττονται στο πλαίσιο τραπεζικών συνεταιρισμών ή κρατικών οργανισμών.⁹² Ερχόμενοι όμως στην σημερινή πραγματικότητα βλέπουμε ότι στις πιο **επικερδείς μορφές οικονομικής εγκληματικότητας** όπως οι απάτες που αφορούν μετοχές, επιδοτήσεις, επενδύσεις κλπ, απαιτείται ένας επαγγελματισμός που κάνει δύσκολη την ανταπόκριση από έναν μεμονωμένο δράστη. Καθώς οι διωκτικοί μηχανισμοί χωλαίνουν, το **οργανωμένο έγκλημα** φαίνεται να ανακαλύπτει στην οικονομική εγκληματικότητα ένα νέο πεδίο δράσης με αποτέλεσμα τα **όρια μεταξύ ΟΕ και οικονομικού εγκλήματος να είναι πλέον ασαφή**.⁹³

Όσον αφορά στο **οργανωμένο έγκλημα**, γίνεται φανερό ότι ο διεθνής χαρακτήρας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η φιλελευθεροποίηση των κανόνων οργάνωσης, εποπτείας και λειτουργίας του, η κατάργηση των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, η κατά μεγάλο μέρος άρση των συναλλαγματικών περιορισμών και η κατάργηση των ελέγχων, οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, η πληθώρα των επενδυτικών και χρηματοπιστωτικών μέσων και δραστηριοτήτων και η

⁹¹ Λάζος, Γ.: *Οικονομική Εγκληματικότητα Ι, Σημειώσεις Παραδόσεων...* ό.π., σελ. 2.

⁹² Κουράκης, Ν.: «Το Οικονομικό Έγκλημα σήμερα: Η Ελλάδα σαν Ευρωπαϊκή υπόθεση μελέτης» όπως αναφέρεται στο Λάζος, Γ.: *Οικονομική Εγκληματικότητα Ι...* ό.π., σελ. 3.

⁹³ Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...* ό.π., σ.σ. 49,50.

ανάπτυξη των διασυνοριακών συναλλαγών, **διευκολύνουν** το οργανωμένο έγκλημα στο να προσδίδει την απαιτούμενη **νομιμοφάνεια** στα τεράστια έσοδα που συγκεντρώνει από τις **παράνομες δραστηριότητές** του.⁹⁴ Άλλωστε, η συζήτηση που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια προκύπτει σαν συνέπεια της διαπίστωσης ότι η νομιμοποίηση εσόδων εμφανίζεται σαν ένα **δευτερογενές φαινόμενο** οφειλόμενο στα **τεράστια κέρδη** που αποφέρουν τα πεδία της **οργανωμένης εγκληματικότητας**.⁹⁵

Το ΟΕ αν και ήταν ήδη γνωστό στις ΗΠΑ από την δεκαετία του 1920(ίσως και νωρίτερα), παρουσιάζει μια τεράστια ανάπτυξη στο δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα και ιδιαίτερα στις τελευταίες δεκαετίες. Είναι αξιοσημείωτο το πόσο δαιδαλώδη και ευέλικτα είναι τα πλοκάμια του ΟΕ και οι δυνατότητές του να εισάγει στην αγορά «εξαγνισμένο» χρήμα από παράνομες δραστηριότητες.⁹⁶ Έγιναν πολλές προσπάθειες για να ορισθεί το ΟΕ, αλλά οι περισσότεροι ορισμοί ήταν εγκληματολογικοί. Με δεδομένη την περίπλοκη και πολυδιάστατη φύση του φαινομένου του ΟΕ, αποδείχθηκε πολύ δύσκολο να εκπονηθεί ένας **ακριβής νομικός ορισμός**.⁹⁷

Πολλοί ορισμοί δίνουν έμφαση στο γεγονός ότι οι δραστηριότητες του ΟΕ ουσιαστικά λαμβάνουν μέρος μέσα στα πλαίσια μιας **ομάδας**. Ένα καλό παράδειγμα είναι ο ορισμός που δόθηκε για την ομάδα του ΟΕ από τα Ηνωμένα Έθνη το 1992: «μια σχετικά μεγάλη ομάδα από συνεχείς και ελεγχόμενες αυτοτελείς εγκληματικές οντότητες, οι οποίες διενεργούν εγκλήματα με στόχο το κέρδος και προσπαθούν να δημιουργήσουν ένα σύστημα προστασίας ενάντια στον κοινωνικό έλεγχο με παράνομα μέσα όπως η βία, ο εκφοβισμός, η διαφθορά και η μεγάλης κλίμακας κλοπές».⁹⁸

⁹⁴ Τραγάκης, Γ.: *Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα*...ό.π., σελ. 38.

⁹⁵ Παύλου, Σ.: «Ναρκωτικά. Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα του ν. 1729/1987», Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, 1997, σελ.267, όπως εμφανίζεται στο Δημήτρηνας, ΓΝ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*...ό.π., σελ. 20.

⁹⁶ http://tiresias-press.blogspot.com/2009/11/blog-post_4502.html

⁹⁷ Stessens, Guy.: *Money Laundering. A new International Law Enforcement Model*. CSICL (Cambridge Studies in International and Comparative Law), Cambridge, Cambridge University Press, 2000, σελ.6.

⁹⁸ Stessens, Guy.: *Money Laundering*.....ό.π., 2000, σελ.7.

Υποστηρίζεται ότι η **οργανωμένη εγκληματική δράση** είναι ένα φαινόμενο το οποίο απειλεί ολοένα και περισσότερο τις **δομές** όλων των **κρατών**. Σε αυτό συνεισφέρουν μια σειρά από οικονομικούς, τεχνολογικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες.⁹⁹ Εκτιμάται ότι το σύνολο του **βρώμικου χρήματος** που δημιουργείται από αυτήν την παράνομη δραστηριότητα κάθε χρόνο, κυμαίνεται κάπου στο ιλιγγιώδες ποσό μεταξύ των **500 δισεκατομμυρίων** και του **ενός τρισεκατομμυρίου δολάρια**, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου έχει άμεση και έμμεση σχέση με την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών παγκοσμίως.¹⁰⁰

Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται ότι η νομιμοποίηση εσόδων εμφανίζεται σαν ένα δευτερογενές φαινόμενο οφειλόμενο στα τεράστια κέρδη που αποφέρουν τα πεδία της οργανωμένης εγκληματικότητας.¹⁰¹ Πραγματικά υπάρχουν σήμερα περιπτώσεις εγκλημάτων όπως είναι το διεθνές εμπόριο ναρκωτικών, το εμπόριο όπλων, το λαθρεμπόριο ή και άλλες χαρακτηριστικές περιπτώσεις δράσης του οργανωμένου εγκλήματος όπως η εκμετάλλευση λαθρομεταναστών, η λειτουργία κυκλωμάτων πορνείας, η εκμετάλλευση «εσωτερικών» εμπιστευτικών πληροφοριών ή οι απάτες με ηλεκτρονικούς υπολογιστές, οι οποίες δημιουργούν με την πραγμάτωσή τους **υπερβολικά κέρδη**.¹⁰²

Χαρακτηριστικό είναι ότι σε πολλά νομοθετικά κείμενα προκύπτει, άμεσα ή έμμεσα, η σύνδεση του ΟΕ με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Το **ΞΒΧ** αντιμετωπίζεται σήμερα και από την **Διεθνή Εταιρία Ποινικού Δικαίου** σαν μορφή αξιόποινης δραστηριότητας από εκείνες που θεωρούνται, μεταξύ άλλων, ως χαρακτηριστικές της **οργανωμένης εγκληματικότητας**.¹⁰³ Μάλιστα, το ΞΒΧ φαίνεται να συνδέεται με το ΟΕ με **διττή έννοια**: αφενός το ξέπλυμα συνιστά αυτό καθαυτό μια βασική

⁹⁹ αναλυτικότερα στο: Λίβος, Ν.: «Οργανωμένο Έγκλημα : έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του» στο: *Το οργανωμένο έγκλημα από την σκοπιά του ποινικού δικαίου* Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, 2000, σελ. 17.

¹⁰⁰ Τραγάκης, Γ.: *Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα...* ό.π., σελ. 23.

¹⁰¹ Παύλου, Σ.: «Ναρκωτικά. Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα του ν. 1729/1987», Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, 1997, σελ. 267.

¹⁰² Λάζος, Γ.: «Το οικονομικό έγκλημα στη σύγχρονη Ελλάδα. «Σκληρά» δεδομένα και βασικές συντεταγμένες», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2000, σελ. 655.

¹⁰³ Weigend, T.: *Το οργανωμένο έγκλημα από την σκοπιά του ποινικού δικαίου*, Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, 2000, σελ. 1.

δραστηριότητα του ΟΕ και αφετέρου σαν μηχανισμός διευκόλυνσης και ενσωμάτωσης του ΟΕ στην οικονομία επιτελεί μια βασική λειτουργία υποστήριξης και ενδυνάμωσης του ΟΕ.¹⁰⁴ Διαπιστώνεται μάλιστα, άμεσα ή έμμεσα, και σε επίπεδο πηγών η ρητή σύνδεση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα, με το οργανωμένο έγκλημα(π.χ. ο Νόμος 1990/1991, η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, σε συστάσεις της FATF, κλπ).

Συγκεκριμένα η FATF υπογραμμίζει ότι το ΟΕ εξακολουθεί να ευθύνεται για εισροές βρώμικου χρήματος μέσω οικονομικών καναλιών, δεδομένου του μεγάλου εύρους των εγκληματικών δραστηριοτήτων(διακίνηση ναρκωτικών, παράνομα παιχνίδια, απάτη, κατάχρηση, διαφθορά) από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες οι οποίες διαφοροποιούνται σε μέγεθος, σχήμα, δεξιότητες, κίνητρα. Αυτές οι ομάδες δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές και χρησιμοποιούν διαφορετικές τακτικές και μηχανισμούς, καταργώντας έτσι τις απαγορεύσεις και τους περιορισμούς.

Το **ΞΒΧ** αποτελεί όπως είδαμε, μια φάση καθοριστικής σημασίας στην συνολική δράση του **ΟΕ**, αλλά και κάποιων μορφών του **Οικονομικού εγκλήματος**. Το βρώμικο χρήμα ξεπλένεται κυρίως μέσω των **τραπεζών**, όπως επίσης και μέσω ασφαλιστικών επιχειρήσεων, καζίνο, χρηματιστηρίων, επιχειρήσεων χρυσού και πολύτιμων λίθων, κλπ. Διαφαίνεται καθαρά ότι το **σύγχρονο οικονομικό σύστημα** διευκολύνει την μεταφορά των μεγάλων ποσών των παράνομων εσόδων προς τις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα στις τράπεζες, έτσι ώστε σε αυτή την διαδρομή να χαθούν τα ίχνη της αρχικής του προέλευσης ως προϊόντων εγκλήματος. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι αξιοποιούνται οι **κανόνες** που επικρατούν στο **τραπεζικό σύστημα** (πχ η **μυστικότητα** και το **τραπεζικό απόρρητο**, έως πρόσφατα τουλάχιστον όπου παρατηρείται γενικευμένη αύξηση της ποινικής καταστολής). Αξιοποιούνται βέβαια και οι ελεύθερες ζώνες εμπορικών συναλλαγών, οι υπεράκτιες

¹⁰⁴ Λίβος, Ν.: «Οργανωμένο Έγκλημα : έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του» στο: *Το οργανωμένο έγκλημα από την σκοπιά του ποινικού δικαίου, Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΓΠΔ*, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, 2000,σελ.31 και Παύλου, Σ.: «Η Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον ν. 2331/1995 στον 3424/2005: η εξέλιξη και γιγάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής», *Ποινικά Χρονικά*, 2006,σ.σ. 635, 643.

επιχειρήσεις και οι τράπεζες που λειτουργούν στους φορολογικούς παραδείσους, οι «εταιρείες-βιτρίνες» και οι «εταιρείες φαντάσματα» κλπ.¹⁰⁵

Εστιάζοντας στην συνέχεια στο ζήτημα του ιδιαίτερου **ρόλου** που διαδραματίζουν οι **τράπεζες** στην όλη διαδικασία του ΞΒΧ, βλέπουμε καταρχάς ότι ο ρόλος και η θέση των **πιστωτικών(τραπεζικών)ιδρυμάτων** μέσα στην οικονομική ζωή είναι σήμερα αδιαμφισβήτητος. Οι **τράπεζες** συγκεντρώνουν τα κεφάλαια με την μορφή καταθέσεων, δανείζοντας στην συνέχεια ένα όσο το δυνατό μεγαλύτερο κύκλο πελατών. Έτσι οι τράπεζες λόγω του **στρατηγικού** οικονομικού τους ρόλου στη διακίνηση χρήματος, πιστώσεων, κεφαλαίων είναι ιδιαίτερα «**ευάλωτες**» στο να γίνουν αντικείμενο εκμετάλλευσης και το **εργαλείο** για το ξέπλυμα παράνομων εσόδων τόσο από το **ΟΕ**, όσο και από τις **δραστηριότητες του οικονομικού εγκλήματος**. Με τον τρόπο αυτό ο τραπεζικός τομέας μπορεί να μεταβληθεί σε μοχλό προώθησης και στήριξης του παραπάνω μηχανισμού, προβάλλοντας ταυτόχρονα τα **κενά** προστασίας και εποπτείας του **χρηματοπιστωτικού συστήματος**. Από τις σημαντικότερες ζημιές είναι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης του κοινού προς το τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα με αποτέλεσμα οι τράπεζες να κατηγορούνται για μια «**χρόνια ευπάθεια**» στις εγκληματικές δραστηριότητες. Διαπιστωμένη άλλωστε κρίνεται η δυσκολία των τραπεζών να αντιμετωπίσουν εγκληματικές δραστηριότητες που έχουν έως ένα βαθμό σχέση με το πεδίο γνώσεων και αρμοδιοτήτων τους, όπως η προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.¹⁰⁶

Γίνεται πλέον αντιληπτό ότι ο ρόλος του **εθνικού** αλλά και του **διεθνούς τραπεζικού συστήματος** είναι **κομβικός**.

Από την άλλη πλευρά, είναι πιθανό κάποιοι μεγαλοεπιχειρηματίες κλπ, υψηλά ιστάμενοι στην κοινωνική, επαγγελματική και γενικότερα κοινωνική ιεραρχία (οι πιθανοί «εγκληματίες του λευκού περιλαίμιου», όπως τους ονομάζει ο Edwin Sutherland), να κριθούν απολύτως απαραίτητοι για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είτε του Οργανωμένου, είτε του οικονομικού εγκλήματος. Μπορεί να είναι με άλλα λόγια ο

¹⁰⁵ Λάζος, Γ.: *Σημειώσεις για το μάθημα Οργανωμένη Εγκληματικότητα*, ό.π., σελ. 41.

¹⁰⁶ Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...* ό.π., σ.σ. 50,51,53.

συνδεδειγμένος κρίκος, ο σύνδεσμος της παρανομίας και του νομιμοφανούς. Βρίσκονται εγκαταστημένοι στον **«νόμιμο» τομέα της οικονομίας** και αποτελούν κατά κανόνα στοιχεία της αστικής τάξης. Χωρίς την δική τους συμμετοχή αυτός ο τεράστιος πλούτος θα βρισκόταν σε αδιέξοδο. Από την άλλη πλευρά, κάποια από τα άτομα που βοηθούν στην οργάνωση του «ξεπλύματος» όπως οι **δικηγόροι**, οι **λογιστές** κλπ, ενεργούν για λογαριασμό των εγκληματιών χωρίς να ανήκουν σε αυτούς. Τα πρόσωπα αυτά διοργανώνουν τις φάσεις του ξεπλύματος, εξασφαλίζουν συνεργασίες με νόμιμες επιχειρήσεις ή στελέχη τους κλπ, λαμβάνοντας βέβαια ένα **ποσοστό των παράνομων κερδών ως αμοιβή**.¹⁰⁷

Σημαντική είχε αποδειχθεί η συμβολή στην νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έγκριτων **τραπεζών παγκόσμια**, όπως και **επιχειρήσεων διεθνούς εμβέλειας**. Πολλά είναι τα παραδείγματα διεθνώς, τραπεζών οι οποίες βρέθηκαν να καλύπτουν και να συνεργάζονται άμεσα με τις μεγάλες οργανώσεις του **ΟΕ**, οι επιχειρήσεις των οποίων ήταν εξαιρετικά προσοδοφόρες. Για παράδειγμα, η **Bank of Boston** το 1985, εντοπίστηκε από τις δικαστικές αρχές να συμβάλλει στο ξέπλυμα παράνομων εσόδων της οικογένειας Patriarca που ανήκε στην Μαφία το διάστημα από το 1979 έως το 1983.¹⁰⁸ Η πιο γνωστή έως σήμερα περίπτωση **ελέγχου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος από το ΟΕ** υπήρξε η υπόθεση της τράπεζας **B.C.C.I (Bank of Credit and Commerce International)**. Η υπόθεση αυτή αποκαλύφθηκε στα πλαίσια μιας παναμερικανικής κλίμακας επιχείρησης των **τελωνειακών υπηρεσιών των ΗΠΑ** που είχε στόχο την εξάρθρωση των δικτύων νομιμοποίησης χρημάτων που προέρχονταν από τη διακίνηση και το εμπόριο κοκαΐνης με την ονομασία C-Chase το 1986 στην Φλόριντα. Η τράπεζα αυτή η οποία έγινε αργότερα γνωστή ως «**Bank of Crooks and Criminals International**», είχε αποκτήσει τη φήμη ότι πρόσφερε εξαιρετικής ποιότητας **εξειδικευμένες υπηρεσίες** σε πλούσιους πελάτες κυρίως από χώρες του τρίτου κόσμου, οι οποίοι επιθυμούσαν **διακριτικότητα** και **απαλλαγή από φορολογικά βάρη**.¹⁰⁹ Αναφέρεται ότι είχε περίπου 3.000 πελάτες-εγκληματίες των οποίων

¹⁰⁷ Λάζος, Γ. : *Σημειώσεις για το μάθημα Οργανωμένη Εγκληματικότητα*, ό.π., σελ. 42.

¹⁰⁸ Λάζος, Γ. : ό.π., σελ. 43.

¹⁰⁹ Δήμου, Χ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*, Διπλωματική Εργασία, ό.π. σελ. 17.

οι λογαριασμοί χρηματοδοτούνταν από το εμπόριο πυρηνικών και συμβατικών όπλων, το εμπόριο ναρκωτικών, κλπ.¹¹⁰

Σύμφωνα με τον **W.J. Chambliss** στην δεκαετία του 1980 πολλές από τις μεγάλες τράπεζες των ΗΠΑ βρέθηκαν να μεταφέρουν πόρους σε τράπεζες άλλων χωρών(χώρες-παραρτήματα του διεθνούς χρηματιστηριακού κεφαλαίου), μεγάλο μέρος των πόρων αυτών αποτελούνταν από κέρδη ομάδων ΟΕ. Τέτοια κυκλώματα διασύνδεσης των τραπεζών με το ΟΕ έχουν ανακαλυφθεί πολλά και καταδεικνύουν τον μεγάλο βαθμό **εμπλοκής του τραπεζικού κεφαλαίου στην διαδικασία της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες**.¹¹¹

Σημαντικοί τρόποι-μέθοδοι που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την παραπάνω διαδικασία θεωρούνται τόσο το **Private Banking(PB)**, όσο οι **Correspondent Banks(CBs)**. Το PB είναι εκείνος ο τραπεζικός τομέας που εξυπηρετεί τους πολύ πλούσιους πελάτες, ενώ με το σύστημα των CBs εξασφαλίζεται η παροχή τραπεζικών εργασιών από την μια τράπεζα στην άλλη.¹¹²

Θα πρέπει ίσως να αναφερθεί εδώ η άποψη του **James Petras**, καθηγητή Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Binghamton: «Το εύρος, η κλίμακα και το χρονοδιάγραμμα των μεταφορών και του ξεπλύματος χρήματος, η κεντρική θέση των μεγαλύτερων τραπεζικών επιχειρήσεων και η συνενοχή των κυβερνήσεων, υποδηλώνουν με σαφήνεια ότι η δυναμική της ανάπτυξης και της στασιμότητας, η υπέρτατη πολιτική εξουσία και ο εκ νέου αποικισμός, συνδέονται στενά με μια καινούργια μορφή του καπιταλισμού που χτίζεται μέσα από την λεηλασία, την εγκληματικότητα, την διαφθορά και την συνενοχή».¹¹³

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται το γεγονός ότι μια σημαντική **αρχή λειτουργίας** των τραπεζών διεθνώς (που ισχύει εξ' ολοκλήρου στους φορολογικούς παραδείσους του διεθνούς κεφαλαίου όπως τα νησιά του δυτικού Ειρηνικού-νησιά Cayman κá) είναι η **αρχή της μυστικότητας(απόλυτης εχεμύθειας)**. Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά εισαγγελείς

¹¹⁰ http://www.imlib.org/page9_bus_prone_ml.html

¹¹¹ Λάζος, Γ.: *Σημειώσεις για το μάθημα Οργανωμένη Εγκληματικότητα*, ό.π., σ.σ. 43,44.

¹¹² <http://www.rense.com/general28/money.htm>

¹¹³ <http://www.rense.com/general28/money.htm> και <http://www.globalresearch.ca/articles/PET108A>

και άλλοι υπεύθυνοι για την δίωξη του εγκλήματος, πολλές αμερικανικές τράπεζες δεν έχουν αναπτύξει μια «**συμμορφωσιακή ηθική**», διότι έχουν από την φύση τους υιοθετήσει αυτήν την παραδοσιακή ηθική της μυστικότητας¹¹⁴. Οι νέες νομοθετικές και ρυθμιστικές εξελίξεις παγκοσμίως με τις **διεθνείς συμβάσεις**, τις **Ευρωπαϊκές Κοινοτικές Οδηγίες** αλλά και την κύρωσή τους από τα **εθνικά δίκαια** για την καταπολέμηση του φαινομένου που έχει πάρει πλέον τεράστιες διαστάσεις, υποχρεώνουν μεταξύ άλλων και τις τράπεζες να λάβουν **αυξημένα μέτρα ελέγχου** των προσώπων και των συναλλαγών, με απώτερο στόχο την καταστολή του ΞΒΧ. Ίσως αυτή η ισχυρή επίταση της **ποινικής καταστολής** του συγκεκριμένου εγκλήματος να αποδειχθεί ο **αποφασιστικός παράγοντας** που θα οδηγήσει κάποιες τράπεζες να αποποιηθούν εύκολα κέρδη εκατομμυρίων ευρώ/δολαρίων, προκειμένου να συνταχθούν με την νομιμότητα, όχι κατ'επίφαση, αλλά στην ουσία.

Αισθανόμαστε την ανάγκη παρόλα αυτά να υπογραμμίσουμε σε πρώτη φάση την **αντίφαση** που αναφέρεται ανάμεσα στην **επίσημη «κήρυξη του πολέμου»** ενάντια στο ΞΒΧ και την **αποφυγή στην πράξη μιας αποτελεσματικής παρέμβασης** στο πρόβλημα η οποία θα οδηγήσει αν όχι στην εξαφάνισή του, στην αξιόλογη μείωσή του. Προβληματίζει το γεγονός ότι στην ουσία δεν θίγονται τα νομικά καθεστώτα των χωρών – καταφυγίων του κεφαλαίου, δεν αναμορφώνεται το καθεστώς λειτουργίας των off-shore εταιρειών κλπ. Είναι προφανές ότι κάποιοι διεθνώς επικυρωμένοι οικονομικοί θεσμοί δεν εξυπηρετούν μόνο το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αλλά κυρίως θα λέγαμε, την **φοροδιαφυγή** και την λεγόμενη «**φυγή του κεφαλαίου**» από χώρες όπου η νομοθεσία θέτει κάποια όρια στη σχέση εργοδότη-εργαζόμενου, σε χώρες που η σχέση αυτή είναι ελεύθερη.¹¹⁵

Συνοψίζοντας τους παράγοντες που διευκολύνουν την διαδικασία ΞΒΧ, θα λέγαμε ότι οι σημαντικότεροι είναι: η διεθνοποίηση της οικονομίας, η πολιτική, κοινωνική και γεωγραφική ευπάθεια των περισσότερων κρατών της Ευρώπης, η ανάπτυξη της

¹¹⁴ Λάζος, Γ. :ό.π., σελ. 44.

¹¹⁵ Λάζος, Γ. :ό.π., σελ. 43.

τεχνολογίας, η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου¹¹⁶. Επίσης, η όλη δυναμική της παγκοσμιοποίησης, η ευελιξία στην επικοινωνία, η αύξηση των μετακινήσεων ατόμων και κεφαλαίου, οι συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού στη λειτουργία των αγορών χρήματος και κεφαλαίων, η άρση των περιορισμών στις επενδύσεις ξένου κεφαλαίου. Από την άλλη, το **σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα** φαίνεται **προσιτό και ευάλωτο** στους χειρισμούς και τις προσβολές του **οργανωμένου εγκλήματος** σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Τέλος, η ανάγκη επενδυτικών κεφαλαίων καθιστά ελκυστικό τον τεράστιο όγκο του συσσωρευμένου «βρώμικου χρήματος».

Άλλοι αξιοσημείωτοι παράγοντες είναι: η μεταφορά ισχύος από το κράτος στους μηχανισμούς της αγοράς, η απελευθέρωση των παγκόσμιων χρηματο-οικονομικών αγορών, η ανακατανομή των ρόλων στο διεθνές οικονομικό σκηνικό, η ένταση του ανταγωνισμού σε σχεδόν κάθε τομέα του κλάδου¹¹⁷. Ακόμα αναφέρονται: η πλήρης αυτοματοποίηση των συστημάτων πληρωμών, η «απορρύθμιση»(deregulation) του τραπεζικού τομέα(η έντονη απελευθέρωση του τομέα που παρατηρήθηκε τα τελευταία έτη) που έκανε τις τράπεζες να βλέπουν τα μέτρα με επιφυλάξεις. Παρόλα αυτά όμως, η θέσπιση των νομοθετικών ρυθμίσεων για την πρόληψη του ΞΒΧ εντάσσεται σε αυτό το πλαίσιο «επαναρύθμισης»(reregulation).¹¹⁸

Τεράστιας σημασίας θεωρείται επίσης η **συγκέντρωση κεφαλαίων** ως αναγκαία προϋπόθεση για την επιβολή ενός κράτους ή ενός χρηματοοικονομικού κέντρου μέσα στα πλαίσια του διεθνούς οικονομικού ανταγωνισμού και ο αυξανόμενος ρόλος των διαχειριστών αυτών των κεφαλαίων. Σημαντικός παράγοντας προσέλκυσης και διατήρησης κεφαλαίων αποτελεί το **τραπεζικό απόρρητο** και η **μυστικότητα** που θεωρείται παροχή που πρέπει να προσφέρεται σε όλους ανεξαρτήτως τους πελάτες των τραπεζών(νόμιμους και παράνομους).

¹¹⁶Λίβος, Ν.: «Οργανωμένο Έγκλημα : έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του» στο: *Το οργανωμένο έγκλημα από την σκοπιά του ποινικού δικαίου. Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΓΔ*, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, 2000,σ.σ. 17, 25.

¹¹⁷Κάτσιος, Σ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*...ό.π., σ.σ. 55,56.

¹¹⁸Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ.59.

Παραμένει βέβαια πάντα ο **κίνδυνος** για τα **πιστωτικά ιδρύματα** να αποδεχθούν εύκολα μια εμπιστευτική «πληροφορία-βιτρίνα» που είναι κατά κάποιον τρόπο **κοινωνικά αποδεκτή** όπως π.χ. ότι πρόκειται για φοροδιαφυγή ή για παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος. Πρόκειται λοιπόν για τον παράγοντα της **«πελατειακής αγωνίας»** ο οποίος ρυθμίζει την συμπεριφορά και των πιο ισχυρών τραπεζικών ιδρυμάτων απέναντι στο απόρρητο των τραπεζικών συναλλαγών.¹¹⁹ Στην λογική λοιπόν των δικαιωμάτων και της καλής εξυπηρέτησης των πελατών τους, αλλά και με την απειλή της απώλειας της **«καλής πελατείας»** είτε προς άλλες τράπεζες του ανταγωνισμού, είτε προς άλλες χώρες με αυστηρότερη νομοθεσία για το τραπεζικό απόρρητο, προβάλλει το ερώτημα αν τελικά συμφέρει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα η ακούσια ή εκούσια νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.¹²⁰ Όπως προαναφέρθηκε, ο παράγοντας της «πελατειακής αγωνίας» είναι πιθανό να ρυθμίσει τις συμπεριφορές ακόμα και των πιο ισχυρών και αξιόπιστων τραπεζικών ιδρυμάτων, άρα η απλή **κανονιστική επίταση** είναι **αμφίβολο** αν θα έχει τα απαιτούμενα αποτελέσματα. Παραγνωρίζεται με άλλα λόγια ο χαρακτήρας των πιστωτικών ιδρυμάτων ως **κερδοσκοπικών νομικών προσώπων**, καθώς επίσης και τα άμεσα οικονομικά οφέλη που συνεπάγεται η διαχείριση μεγάλων κεφαλαίων¹²¹. Ίσως αυτό που ζημιώνει τις τράπεζες δεν είναι τόσο η συμμετοχή τους στην νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, όσο η δημοσιοποίηση αυτής της συμμετοχής. Άλλωστε τα τραπεζικά ιδρύματα αν είχαν μόνο ζημίες από αυτή την εμπλοκή θα κινούσαν αυτόβουλα τις διαδικασίες προστασίας τους, πράγμα το οποίο δεν έγινε¹²².

Αυτό δεν σημαίνει κάποια **«ανίερη συμμαχία»** μεταξύ τραπεζικών ιδρυμάτων και δραστών, καθώς τα πρώτα δεν είναι απαραίτητο να βρίσκονται σε γνώση της προσπάθειας εξαπάτησής τους. Τα όρια ανάμεσα στην **«παροχή υπηρεσίας για τη μεταφορά χρήματος»** και την **«νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων»** είναι δυσδιάκριτα, τουλάχιστον από την πλευρά των τραπεζιτών οι οποίοι αντλούν την πηγή του κέρδους τους

¹¹⁹ Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 62.

¹²⁰ Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 64.

¹²¹ Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 64.

¹²² Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 65.

από την προσέλκυση και την παροχή υπηρεσιών σε πελάτες.¹²³ Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη ζητήματα όπως το γεγονός ότι η αντιμετώπιση του ξεπλύματος λειτουργεί ανταγωνιστικά τόσο στα **συμφέροντα των τραπεζικών** και άλλων συναφών ιδρυμάτων, όσο και στα μεγάλα **οικονομικά συμφέροντα** που αντιδρούν σε κάθε διαδικασία περιορισμού της ελεύθερης δράσης τους, αλλά και στα συμφέροντα του ίδιου του **κράτους**, το οποίο ακόμα και όταν δηλώνει ότι ενδιαφέρεται να πατάξει το ΞΒΧ έχει ταυτόχρονα άμεσο συμφέρον από την εισροή κεφαλαίων, κυρίως όταν η οικονομία του δεν είναι αρκετά ισχυρή.¹²⁴

Η έντονη διεθνής και εθνική κινητικότητα στο **κανονιστικό πλαίσιο** όσον αφορά στις επιπτώσεις και την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες εκφράζει και την απαίτηση εκ μέρους της κοινωνίας για την ανάληψη, ιδιαίτερα από την πλευρά των **τραπεζών**, ενός ρόλου «**ενεργού πολίτη**» στα πλαίσια μιας πολιτικής αντίληψης «**περί συλλογικής ασφάλειας**». Ο στόχος είναι η παρεμπόδιση και η αποτροπή των εμπλεκόμενων στο ζήτημα του ΞΒΧ που εξετάζουμε να επιτύχουν τον στόχο τους.¹²⁵

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη η προοπτική της διεθνούς και εθνικής κανονιστικής πρωτοβουλίας να μην θεωρηθεί απλά η εκπλήρωση μιας τυπικής υποχρέωσης, αλλά μια κίνηση προς την κατεύθυνση της **ουσιαστικής αντιμετώπισης** του ζητήματος. Και αυτό είναι πιθανότερο να επιτευχθεί όχι τόσο από την αυστηρότητα των διατάξεων, όσο από την θέληση για πολιτικο-οικονομική θεώρηση του προβλήματος τόσο από την πλευρά του χρηματοπιστωτικού τομέα, όσο και από την πλευρά των εποπτικών και δικωκτικών αρχών, καθώς επίσης και από την διάθεση και των δύο πλευρών να προσεγγίσουν τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντά τους.¹²⁶

¹²³ Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 65. (Παραδείγματα τραπεζών στις ΗΠΑ που τροφοδοτούνταν από ναρκωδολάρια, βλέπε την BCCI).

¹²⁴ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε.: «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις», στο : *Ποινικό Δίκαιο- Ελευθερία- Κράτος Δικαίου*, Τμ. Τόμ Γ.Α. Μαγκάκη, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ.Ν. Σάκκουλας, 1999, σελ. 393.

¹²⁵ Κάτσιος, Σ. : ό.π., σ.σ. 57,58.

¹²⁶ Κάτσιος, Σ. : ό.π., σ.σ. 58,59.

Οι **εποπτικές και διωκτικές αρχές** προσδοκούν από τις **τράπεζες** την εθελοντική τους **συνεργασία** για την ανίχνευση παράνομων κεφαλαίων, την δέσμευση και την κατάσχεσή τους είτε με την θετική έννοια, καθώς προσβλέπουν να αποκομίσουν κάτι από τη σχέση αυτή, είτε αρνητικά λόγω της απειλής αυστηρών κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Η **αποτελεσματικότητα των νόμων** και των κατασταλτικών μηχανισμών του κράτους αναφορικά με τον **τραπεζικό τομέα**, έγκειται κυρίως στην δυνατότητα της αποτελεσματικής διαχείρισης υποθέσεων μέσω της πρόσβασης σε πηγές πληροφόρησης, καθώς και στην ταχεία πρόσβαση στις διαδικασίες απονομής ποινικής δικαιοσύνης.¹²⁷ Πέρα όμως από αυτά, η **συνεργασία των πιστωτικών ιδρυμάτων με τις διωκτικές και δικαστικές αρχές** στην παροχή πληροφοριών σε θέματα δίωξης ναρκωτικών, εμπορίας όπλων κλπ, τους προσδίδει το image του «υπευθύνου πολίτη», ενισχύοντας το κύρος τους και προβάλλοντας το κύρος αυτό στο ευρύ αποταμιευτικό και επενδυτικό κοινό.¹²⁸ Τέλος, η παραπάνω συνεργασία μπορεί «εξαργυρωθεί» με την δυνατότητα απαλλαγής στελεχών και υπαλλήλων των τραπεζών όταν τα τελευταία παραβιάζουν ακούσια τις υποχρεώσεις τους για την αναφορά ύποπτων συναλλαγών.

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει **γεωπολιτική και γεωοικονομική ιδιαιτερότητα** τόσο λόγω της γεωγραφικής παγκοσμιότητάς του, όσο και λόγω της διαχρονικής παρουσίας του. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με την **αλματώδη ανάπτυξη της τεχνολογίας** καθιστούν δυσκολότερη μια επιτυχή παγκόσμια ενιαία πολιτική αντιμετώπισης του φαινομένου¹²⁹.

Από την άλλη πλευρά, είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες του **διεθνούς ΟΕ** επηρεάζει την διαμόρφωση των **μακροοικονομικών μεγεθών** όπως: ζήτηση χρήματος, διακύμανση συναλλαγματικών ισοτιμιών και επιτοκίων, **ρευστότητα των τραπεζών**, όγκος καταθέσεων, άρα και την

¹²⁷ Κάτσιος, Σ.:ό.π., σελ. 70.

¹²⁸ Κάτσιος, Σ.:ό.π., σελ. 70.

¹²⁹ Κάτσιος, Σ.:ό.π., σελ. 61.

νομισματική πολιτική. Έτσι το ΟΕ αναδεικνύεται υποκείμενο των διεθνών νομισματικών σχέσεων και εργαλείο άσκησης κρατικής ισχύος.¹³⁰

Συμπερασματικά, αυτό που κρίνεται ως απαραίτητο για την αποτελεσματικότητα του κανονιστικού πλαισίου είναι η αναγκαιότητα μια διαρκούς διασυνοριακής επικοινωνίας των εποπτικών αρχών και η επανεξέταση των σχέσεων μεταξύ των εποπτικών αρχών και του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Ζητήματα που πρέπει επίσης να εξετασθούν μεταξύ άλλων, είναι:

- Η παροχή και διατήρηση άδειας λειτουργίας αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων
- Η κυκλοφορία πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών
- Η κατανομή ευθυνών μεταξύ αρχών της χώρας φιλοξενίας και της χώρας προέλευσης
- Η δυνατότητα αντίδρασης των αρχών απέναντι σε τράπεζες των οποίων η δομή εμποδίζει μια αποτελεσματική εποπτεία¹³¹
- Ο επηρεασμός των νομοθετικών πλαισίων από τις πολιτικές και οικονομικές επιλογές και προτεραιότητες των κυβερνήσεων, με στόχο την προσέλκυση κεφαλαίων ή τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό άλλων διεθνών οικονομικών κέντρων
- Οι απρόβλεπτες αντιδράσεις του ανθρώπινου παράγοντα. Ορισμένα στελέχη ή υπάλληλοι λόγω αντικειμενικών δυσκολιών ή ελλιπούς εκπαίδευσης, παρουσιάζουν ανασφάλεια ή αδυναμία κατανόησης των πραγματικών διαστάσεων του προβλήματος.¹³²
- Τέλος, η αποτελεσματικότητα ρυθμιστικής αντιμετώπισης του ζητήματος εξαρτάται και από την αξιοπιστία και την πολιτική βούληση της πολιτείας να εφαρμόσει το ήδη τεράστιο νομοθετικό πλαίσιο χωρίς να παραβλέπονται τα θεμιτά συμφέροντα των πιστωτικών ιδρυμάτων.¹³³

¹³⁰Κάτσιος, Σ.:ό.π., σελ. 62.

¹³¹Κάτσιος, Σ.:ό.π., σελ. 67.

¹³²Κάτσιος, Σ.:ό.π., σελ. 72.

¹³³Κάτσιος, Σ.:ό.π., σελ. 73.

Η επιστημονική ενασχόληση με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν θα πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά στην καταγραφή και την ανάλυση των **νομοθετικών κειμένων**, αλλά να επικεντρώσει την προσοχή της ιδιαίτερα στην **θεωρητική προσέγγιση** των σχέσεων των **τραπεζικών** κυρίως ιδρυμάτων με το **κράτος** και το **κοινωνικό περιβάλλον**. Αντικείμενο προβληματισμού θα πρέπει να αποτελέσει ο καθοριστικός ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην θέσπιση των ορίων μεταξύ της σφαίρας των αυστηρά **ιδιωτικών συμφερόντων** και εκείνης του **δημοσίου συμφέροντος**, αλλά και στην εκτίμηση της συνεισφοράς τους στην υπεράσπιση της κοινωνίας και της οικονομίας από το έγκλημα που εξετάζουμε¹³⁴.

Κλείνοντας θα λέγαμε ότι η σύγχρονη πρόκληση δεν εξαντλείται στην επέκταση της ποινικής καταστολής, αλλά στον σε βάθος σχεδιασμό της αντιμετώπισης αυτής της μορφής της εγκληματικότητας στη εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Το ερώτημα όμως που εγείρεται είναι: **πως θα αρνηθούν οι τράπεζες την εισροή κεφαλαίων τέτοιου μεγέθους (με την μορφή καταθετικών, επενδυτικών ή χρηματοδοτικών προϊόντων)**; Ερώτημα που πιστεύουμε ότι στις ημέρες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που ζούμε εντείνεται, καθώς άλλοτε μεγάλοι τραπεζικοί κολοσσοί πτωχεύουν και γενικότερα διογκώνεται η απειλή ενός διεθνούς ντόμινο κατάρρευσης του τραπεζικού συστήματος.

¹³⁴ Κάτσιος, Σ.: ό.π., σελ. 55.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:ΤΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Ο ασφαλής και ακριβής προσδιορισμός του **ποσοτικού όγκου** του βρώμικου χρήματος δεν είναι εφικτός γιατί η **φύση του μεγέθους** είναι τέτοια που τα σχετικά μεγέθη δεν καταγράφονται ούτε σε επίσημες, ούτε σε ανεπίσημες στατιστικές. Αυτό που συνήθως γίνεται είναι κάποιες **εκτιμήσεις** κατά προσέγγιση.¹³⁵

Σε διεθνές επίπεδο, το **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(IMF)** το 1996 υπολόγισε ότι το βρώμικο χρήμα είναι περίπου το **2% με 5%** του παγκόσμιου ακαθάριστου προϊόντος.¹³⁶ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διατυπώνοντας την πρόθεσή του να αντιμετωπίσει το εν λόγω φαινόμενο δήλωσε πρόσφατα ότι: «...το **ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος αποτελεί τον πυρήνα του οργανωμένου εγκλήματος και πρέπει να εκριζώνεται όπου και αν βρίσκεται**».¹³⁷

Το 1996 τα ποσοστά αυτά αντιστοιχούσαν σε 590 δις έως 1,5 τρις δολάρια ΗΠΑ. Νεότερες εκτιμήσεις το 2007 από το **ΔΝΤ** και την **Παγκόσμια Τράπεζα(World Bank)** οι οποίες υπολογίζουν το παγκόσμιο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν(ΑΕΠ) σε 55-72 τρισεκατομμύρια δολάρια, διαμορφώνουν τον όγκο του βρώμικου χρήματος σε 1,1-3,6 τρις δολάρια, δηλαδή σε 3-11 φορές μεγαλύτερο από το ΑΕΠ της Δανίας.¹³⁸

Σε μια στατιστική απεικόνιση της **πηγής των εσόδων** του οργανωμένου εγκλήματος στην Κεντρική Ευρώπη κατά τα έτη 2000-2003, βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων που ξεπλένονται σε ποσοστό 40% προέρχονται από τη διακίνηση **ναρκωτικών**, ενώ σε μικρότερο ποσοστό τα παράνομα έσοδα προκύπτουν από το **εμπόριο όπλων(20%)**, από **καθαρά οικονομικά εγκλήματα(15%)**, δηλαδή οικονομικές απάτες σχετικές με επενδύσεις,

¹³⁵Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π.*, (Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος-Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο), σελ. 20.

¹³⁶Schneider, Friedrich. : «*The Size of Money Laundering and Organized Crime. Some Preliminary Empirical Findings*» from the Conference: «*Tackling Money Laundering*», Utrecht School of Economics, Utrecht, 2007, σελ. 2 και στο <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/conference.html> και στο <http://fatf-gafi.org>.

¹³⁷http://tsigris.blogspot.com/2008/07/blog-post_3789.html

¹³⁸Στενημαχίτης, Κ. : *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π.*, (Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος-Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο), σελ. 20.

επιχορηγήσεις κλπ. Επίσης προέρχονται από το **εμπόριο ανθρώπων** (10%) και τέλος από **ληστείες και απαγωγές** (15%).¹³⁹

Σημειώνουμε ακόμα ότι σε **παγκόσμια κλίμακα** κατά το έτος 2006 εκτιμάται ότι ξεπλύθηκαν περίπου **910 δισεκατομμύρια δολάρια** τα οποία προέρχονταν από το εμπόριο **ναρκωτικών**, ενώ το συνολικό μέγεθος των χρημάτων που ξεπλύθηκαν την ίδια χρονιά έφτασε το ποσό των **1.700 δισεκατομμυρίων δολαρίων**, σε αντίθεση με το 2001 όπου το ποσό αυτό έφτανε μόλις τα 800 δισεκατομμύρια δολάρια.¹⁴⁰

Σύμφωνα με έκθεση της **Παγκόσμιας Τράπεζας** που δημοσιοποιήθηκε μέσα στο 2007, ο παγκόσμιος τζίρος από εγκληματικές πράξεις υπολογίζεται σε **1 – 1,6 τρισ.** δολάρια τον χρόνο.¹⁴¹ Το ποσό αυτό αναλύεται σε 20 – 40 δισ. δολάρια προερχόμενα από **διαφθορά**, σε 500 – 1.000 δισ. δολάρια προερχόμενα από **εγκληματικές πράξεις** και σε 500 δισ. δολάρια προερχόμενα από **φοροδιαφυγή**. Ένα σημαντικό ποσοστό από τα χρήματα αυτά, διοχετεύεται και ξεπλένεται μέσω του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Όσον αφορά στην **Ελλάδα** τα κρούσματα ξεπλύματος χρήματος παρουσίασαν **έξαρση το 2004**, όταν δεσμεύτηκαν ύποπτα κεφάλαια σχεδόν 30 εκατομμυρίων ευρώ. Ο πιο κάτω πίνακας δείχνει διαχρονικά τις **δεσμεύσεις κεφαλαίων** για ξέπλυμα χρήματος στην Ελλάδα¹⁴²:

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟ (σε εκατ. Ευρώ)	ΒΑΣΙΚΗ ΠΗΓΗ
2005	35	Τράπεζες, ανταλλακτήρια, τελωνεία
2004	30,0	Τράπεζες, ανταλλακτήρια, τελωνεία
2003	25,0	Τράπεζες, ανταλλακτήρια
2002	23,1	Τράπεζες, ανταλλακτήρια
2001	21,0	Εκβιασμοί
2000	12,6	Τράπεζες, ανταλλακτήρια
1999	7,0	Τράπεζες, ανταλλακτήρια

¹³⁹Schneider, Friedrich.: «The Size of Money Laundering...»ό.π.,σελ.7 και στο <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/conference.html>.

¹⁴⁰Schneider, Friedrich.: «The Size of Money Laundering.....»ό.π.,σελ.2 και στο <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/conference.html>.

¹⁴¹ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησης...» ό.π.

¹⁴²<http://tax.voria.gr/details.php?id=2432>.

Στην σχετική έκθεση αξιολόγησης της Ελλάδας από την FATF το 2007(ανά διετία) αναφέρεται ότι τα έσοδα των κυκλωμάτων πορνείας, διακίνησης ναρκωτικών, λαθρεμπορίου τσιγάρων και οινοπνευματωδών ποτών στην Ελλάδα υπολογίζονται σε 1,6 δισ. ευρώ ετησίως. Έτσι το συνολικό ποσό από όλες τις παράνομες δραστηριότητες είναι ένα «πολύ σημαντικό ποσό» αναφερόταν στην έκθεση. Να σημειωθεί ότι αρμόδιοι για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος εκτιμούν ότι ξεπερνά τα 5 δισ. ευρώ ετησίως.¹⁴³

Πιο αναλυτικά για την Ελλάδα, η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών πραγματοποιεί ελέγχους για τον εντοπισμό παραβάσεων που έχουν περαιτέρω σκοπό το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.¹⁴⁴

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΥΠΕΕ, στην Ελλάδα η διαπίστωση είναι ότι τα ποσά που δεσμεύονται για τον παραπάνω λόγο **αυξάνονται** κάθε χρόνο με **γεωμετρική πρόοδο**:

- Το **1999** συνολικά πραγματοποιήθηκαν 373 αναφορές από τις οποίες οι 253 προήλθαν από τράπεζες, οι 93 από ανταλλακτήρια συναλλάγματος, οι 7 από το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος(ΣΔΟΕ), οι 9 από το Υπουργείο Δημόσιας τάξης, οι 4 από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, 1 από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, 3 από χρηματιστηριακές εταιρείες και 3 από φορείς του εξωτερικού. Από τις 373 αναφορές, για τις 23 προέκυψε πόρισμα εισαγγελία και δεσμεύτηκε το ποσό των 7 εκατομμυρίων ευρώ. Οι 157 πήγαν σε προσωρινό αρχείο, οι 57 στο αρχείο και για 134 έγινε περαιτέρω έρευνα.
- Το **2000** η Επιτροπή για το ξέπλυμα δέχθηκε 706 αναφορές για ύποπτες συναλλαγές. Από αυτές οι 381(54% του συνόλου) προήλθαν από τράπεζες, οι 226(32%) από ανταλλακτήρια συναλλάγματος και οι 38(5,4%) από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και τις χρηματιστηριακές εταιρείες. Οι υπόλοιπες προήλθαν από το ΣΔΟΕ(16 αναφορές), το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης (17 αναφορές) και το

¹⁴³<http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=3&artid=4524148&ml=1>

¹⁴⁴ Δήμου, Χ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*, Διπλωματική Εργασία...ό.π., σελ. 51.

Υπουργείο Δικαιοσύνης (8 αναφορές). Από τις 706 αναφορές του 2000, για τις 27 προέκυψε πόρισμα προς τον εισαγγελέα και δεσμεύτηκε το ποσό των 12,6 εκατομμυρίων ευρώ. Άλλες 304 πήγαν σε προσωρινό αρχείο, 130 στο αρχείο και για άλλες 245 έγινε έρευνα.

- Το **2001** έγιναν σχεδόν 850 αναφορές για περιπτώσεις ξεπλύματος χρήματος με την δέσμευση συνολικής περιουσίας 21 εκατομμυρίων ευρώ. Το 86% των αναφορών για ύποπτες συναλλαγές αφορούσαν τραπεζικές εργασίες και ανταλλαγή συναλλάγματος, ενώ μεγάλο μέρος των χρημάτων αυτών προερχόταν από εκβίαση.¹⁴⁵ Από τις υποθέσεις αυτές, η τότε επονομαζόμενη «Επιτροπή του άρθρου 7», την οποία αποτελούσαν εκπρόσωποι της ΕΛΑΣ, του ΣΔΟΕ, της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, απεστάλησαν 20 στο Εισαγγελέα.¹⁴⁶
- Σύμφωνα με τον επίσημο απολογισμό του έτους **2002** των ερευνών της «Επιτροπής του άρθρου 7» που ελέγχει τις ύποπτες συναλλαγές, την χρονιά αυτή ερευνήθηκαν συνολικά 880 υποθέσεις, από τις οποίες 30 παραπέμφθηκαν στον εισαγγελέα. Το ύψος των ποσών που εντοπίστηκαν να κινούνται παρανόμως έφθανε περίπου τα 30 εκατ. ευρώ σύμφωνα με τα παραστατικά που εντοπίστηκαν. Αλλά το πραγματικό ύψος των υπό... «κάθαρση» χρημάτων θεωρείται πολλαπλάσιο!¹⁴⁷
- Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται τα κεφάλαια που **δεσμεύτηκαν** από το **1999** έως το **2005**. Αυτά αφορούσαν περιπτώσεις που εντοπίστηκαν από τράπεζες, ανταλλακτήρια και τελωνεία. Είναι φανερό ότι τα δεσμευμένα κεφάλαια κάθε έτος έχουν ανοδική πορεία με αύξηση της τάξης του 400% από τα 7 εκατομμύρια ευρώ στα 35 εκατομμύρια ευρώ.¹⁴⁸

¹⁴⁵ Εφημερίδα Καθημερινή 20/3/2006 «Σφίγγει ο κλοιός για το μαύρο χρήμα και στην Ελλάδα. Πάνω από 35 εκατομμύρια ευρώ τα ποσά που δεσμεύτηκαν πέρυσι» στο

http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_mc2_1_20/03/2006_148408.

¹⁴⁶ <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=75&artid=151758&dt=08/06/2003>

¹⁴⁷ <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=75&artid=151758&dt=08/06/2003>

¹⁴⁸ Δήμου, Χ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*, Διπλωματική Εργασία...ό.π., σελ. 52.

ΕΤΟΣ	ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΕΚΑΤ.ΕΥΡΩ
1999	7
2000	12,6
2001	21
2002	23,5
2003	25
2004	30
2005	35

Στην ετήσια έκθεση του **State Department (2008)** όπου επισημαίνονται τα αδύνατα σημεία και οι διαδρομές του βρώμικου χρήματος, αναφέρεται ότι η **Ελλάδα** επιλέγεται από τους ξένους για να νομιμοποιήσουν έσοδα από **φοροδιαφυγή** και **παράνομο πλουτισμό**.

Ένα από τα μεγαλύτερα πλυντήρια «μαύρου» χρήματος στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης θεωρεί την Ελλάδα το υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, το οποίο στην ετήσια έκθεσή του διαπιστώνει ότι το «ξέπλυμα» γίνεται κατά κύριο λόγο μέσω των **εννέα καζίνων**, της **αγοράς ακινήτων** και της **Σοφοκλέους**.

Στην εμπιστευτική έκθεση που έφθασε στην υπηρεσία για την αντιμετώπιση του «ξεπλύματος» η οποία λειτουργεί στην Τράπεζα της Ελλάδος και έχει ευθύνη για τον συντονισμό των δράσεων, καθώς και στην Αρχή αντιμετώπισης της παράνομης αυτής δραστηριότητας, η Ελλάδα κατατάσσεται στις χώρες **«υψηλής επικινδυνότητας»** λόγω της γειτνίασης και των συναλλαγών που αναπτύσσονται ραγδαία με τις βαλκανικές χώρες.

Αναφέρεται πιο συγκεκριμένα:

«Τα ποσά από εγκληματικές ενέργειες δεν ξεπλένονται συνήθως μέσα από το τραπεζικό σύστημα και πιο συχνά επενδύονται σε ακίνητες περιουσίες, τυχερά παιχνίδια και στο αναπτυσσόμενο Χρηματιστήριο. Ο ελληνικός χώρος αναπτύχθηκε γρήγορα στις διασυνοριακές κινήσεις παράνομων ποσών και νομισματικών εργαλείων χάρη στην αυξανόμενη αλληλοσύνδεση διάφορων χρηματοπιστωτικών εταιρειών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και στα Βαλκάνια».

Οι **βασικοί δρόμοι** λοιπόν ξεπλύματος χρήματος στην Ελλάδα σύμφωνα με την έκθεση είναι τα εννέα καζίνο, η αγορά ακινήτων και το Χρηματιστήριο.

Είναι γεγονός ότι το 2007 η Ελλάδα πέρασε στην τέταρτη υψηλότερη θέση μεταξύ όλων των Ευρωπαϊκών χωρών στον τζίρο των καζίνων. Το συνολικό ύψος των στοιχημάτων ανήλθε σε 2,8 δις.ευρώ.

Το State Department στην έκθεσή του η οποία αποτελεί ένα **εργαλείο πολιτικής** για τους διπλωμάτες του και μια μορφή άσκησης **πίεσης** στην ελληνική κυβέρνηση, αναφέρει μεταξύ άλλων ότι οι ελληνικές αρχές δεν έχουν **τεχνολογικά αποτελεσματικό σύστημα πληροφόρησης** για να παρακολουθούν τις στατιστικές καταπολέμησης του ξεπλύματος. Επίσης τονίζεται ότι το κράτος έχει κάνει προόδους στην ανάπτυξη και προσαρμογή της νομοθεσίας προς τα διεθνή πρότυπα, ενσωματώνοντας όμως με **αργό ρυθμό** τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το ξέπλυμα χρήματος και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Παρόλα αυτά όμως, αυτές οι πράξεις **δεν ικανοποιούν πλήρως τις οδηγίες της FATF**.¹⁴⁹

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην χώρα μας όλες οι **εμπλεκόμενες δημόσιες αρχές** περιλαμβανομένων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, της Επιτροπής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας(ΕΚΝΕΕΔΧΤ), των αρμοδίων αρχών και των δικαστικών, εισαγγελικών, αστυνομικών και φορολογικών αρχών και υπηρεσιών, θα πρέπει να τηρούν

¹⁴⁹Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, άρθρο Ζώη Τσώλη: «Έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ επισημαίνει τα αδύνατα σημεία και τις διαδρομές του «μαύρου» και «βρώμικου» χρήματος. Ξεπλένουν χρήμα σε ακίνητα, καζίνα, ΧΑ», στο <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=181619&ct=3&dt=10/06/2007>, πρόσβαση 18/11/10.

πλήρη και ενημερωμένα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τομείς ή θέματα της αρμοδιότητάς τους. Τα στοιχεία αυτά συγκεντρώνει η **Κεντρική Συντονιστική Αρχή** ανά ημερολογιακό εξάμηνο.¹⁵⁰

Κλείνοντας το κεφάλαιο αυτό θεωρούμε ενδιαφέρον να παραθέσουμε ορισμένα **πρόσφατα στατιστικά στοιχεία** από την **Ετήσια Έκθεση** της Επιτροπής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας(ΕΚΝΕΕΔΧΤ) για το έτος **2009**.¹⁵¹

¹⁵⁰ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών της attica bank στο νόμο 3691/2008(ΦΕΚ 166, 5/8/2008) για την πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», έκδοση της PriceWaterHouseCoopers, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ, σελ. 150.

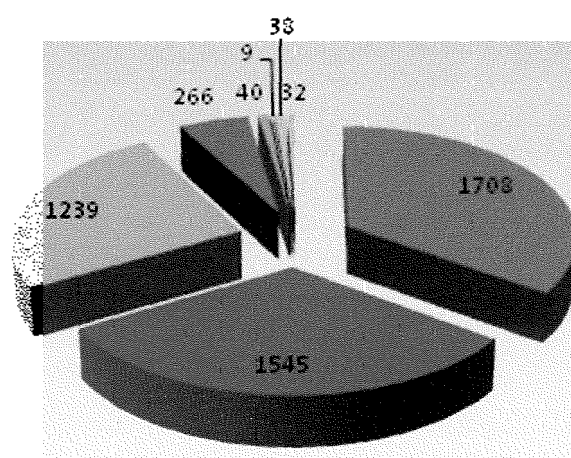
¹⁵¹<http://www.hellenic-fiu.gr/>(Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Στατιστικά-Ετήσια Έκθεση 2009)

**Ελληνική Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από
Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας.**

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ 1/9/2008 ΕΩΣ 30/4/2009

		ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ	1708	Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΥΤΟΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ 80 ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΤΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΠΟ ΟΜΟΛΟΓΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΕΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	1545	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ	1239	ΥΠΟ ΕΡΕΥΝΑ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΚΛΕΙΣΑΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	266	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΕΛΗΞΑΝ ΣΕ ΔΙΩΞΕΙΣ	40	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΕΛΗΞΑΝ ΣΕ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	9	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΝΤΟΛΩΝ «ΠΑΓΩΜΑΤΟΣ» ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ(ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΠΗΚΑΝ ΣΤΟ ΑΡΧΕΙΟ)	38	
ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΟΜΟΛΟΓΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	32	

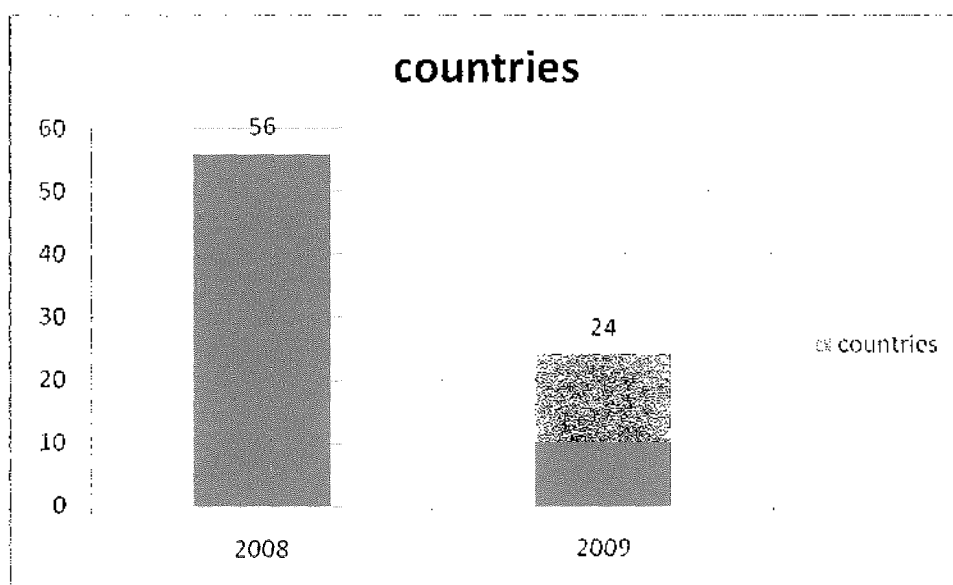
Key figures from 1/9/2003 to 30/4/2009

- NUMBER OF STRs RECEIVED
- NUMBER OF CASES OPENED
- NUMBER OF CASES FOR INVESTIGATION
- NUMBER OF CASES CLOSED WITHIN THE FIU
- NUMBER OF CASES RESULTING IN PROSECUTIONS
- NUMBER OF CASES RESULTING IN SEIZURE OF ASSETS
- NUMBER OF FREEZING ORDERS ISSUED BY THE COMMISSION
- REQUESTS TO FIUS

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ/ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΑΠΟ ΟΜΟΛΟΓΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ(1/9/2008-30/4/2009)

ΧΩΡΑ	2008 (1/9/2008-31/12/2008)	2009 (01/01/2009-30/4/2009)
ALBANIA	2	1
ARMENIA		
AUSTRIA		
BAHAMAS		
BELGIUM		2
BOLIVIA		
BRAZIL		
BULGARIA		
COSTARICA		1
CROATIA		1
CYPRUS	5	1
CZECH REPUBLIC		
DENMARK	1	2
F.Y.R.O.M.	1	3
FINLAND		
FRANCE	1	
GEORGIA		
GERMANY		
GUATEMALA		
HUNGARY		
INDIA	1	

IRELAND		
ISLE OF MAN		1
ISRAEL		
ITALY	1	
LATVIA		
LIECHTENSTEIN		1
LUXEMBOURG	1	1
MALTA		
MOLDOVA	4	
MONTENEGRO		
NIGERIA		
PANAMA	1	
PHILIPPINES		
POLAND		1
PORTUGAL		1
QATAR		
ROMANIA	4	1
RUSSIA		1
SERBIA	1	
SLOVAKIA		2
SPAIN		
ST. VINCENT & THE GRENADINES		
STATES OF JERSEY		
SWEDEN		
SWITZERLAND		
TAIWAN	31	1
THE NETHERLANDS		
TURKEY		2
U.S.A.		
UKRAINE		
UNITED KINGDOM	1	1
VENEZOUELA		
SLOVENIA	1	
ΣΥΝΟΛΟ	56	24

ΜΕΓΕΘΗ ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΝΤΟΛΕΣ «ΠΑΓΩΜΑΤΟΣ» (ΑΡΧΕΙΟ)
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΜΗΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΝΟΜΙΣΜΑ
(01/01/2009 ΕΩΣ 30/4/2009)

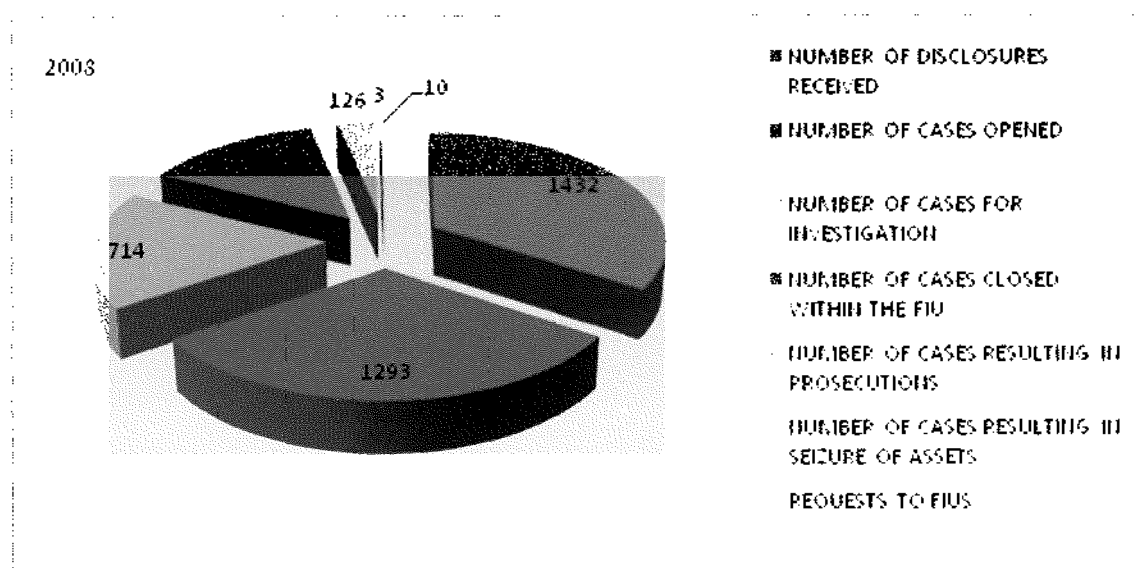
2009 (01/01/2009 -30/4/2009)	EURO	USD	GBP
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	969.548,28		
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	7.534.356,25	266.533,00	
ΜΑΡΤΙΟΣ	140.274,58	30.927,00	43.940,73
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	129.863,38		
ΣΥΝΟΛΟ	8.774.042,49	297.460,00	43.940.73

Ελληνική Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας.(ΕΚΝΕΕΔΧΤ).

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΩΝ 2 ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΕΤΩΝ

	2007	2008
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ	1432	2899
ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΕΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	1293	2077
ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ	714	1102
ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΚΛΕΙΣΑΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	588	872
ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΕΛΗΞΑΝ ΣΕ ΔΙΩΞΕΙΣ	126	103
ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΕΛΗΞΑΝ ΣΕ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	3	10
ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΟΜΟΛΟΓΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	10	42

**ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ/ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΑΠΟ
ΟΜΟΛΟΓΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ- Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΑ ΣΤΑ 2 ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ**

ΧΩΡΑ	2007	2008
ALBANIA		3
ARMENIA	1	
AUSTRIA		6
BAHAMAS		
BELGIUM	11	7
BOLIVIA	2	
BRAZIL		1
BULGARIA	14	4
CROATIA	2	
CYPRUS	9	7
CZECH REPUBLIC		
DENMARK		1
F.Y.R.O.M.	3	1
FINLAND		
FRANCE	2	2
GEORGIA		1
GERMANY	2	
GUATEMALA	1	
HUNGARY	3	
INDIA		1
IRELAND	1	
ISLE OF MAN		1
ISRAEL		
ITALY		1
LATVIA	4	
LUXEMBOURG	3	5
MALTA		
MOLDOVA	1	4
MONTENEGRO		2
NIGERIA	1	
PANAMA		1
PHILIPPINES	2	
POLAND	2	
PORTUGAL		1
QATAR		3
ROMANIA	8	11
RUSSIA	2	
SERBIA		1
SLOVAKIA		
SPAIN		
ST. VINCENT & THE GRENADINES		1
STATES OF JERSEY	1	1
SWEDEN		
SWITZERLAND	1	
TAIWAN	1	31

THE NETHERLANDS	1	2
TURKEY	1	
U.S.A.	2	2
UKRAINE	2	2
UNITED KINGDOM	5	2
VENEZUELA	2	
SLOVENIA		1
ΣΥΝΟΛΟ	90	106

Σύντομη στατιστική εικόνα για το έτος 2009:

Εισήχθησαν για έρευνα κατά το έτος **2009 2.304** αρχικές αναφορές υπόπτων συναλλαγών καθώς και **705** συμπληρωματικές, δηλαδή εισήχθησαν συνολικά **3.009** αναφορές.

Οι αναφορές αυτές ως προς την προέλευσή τους καταμερίζονται ως εξής:

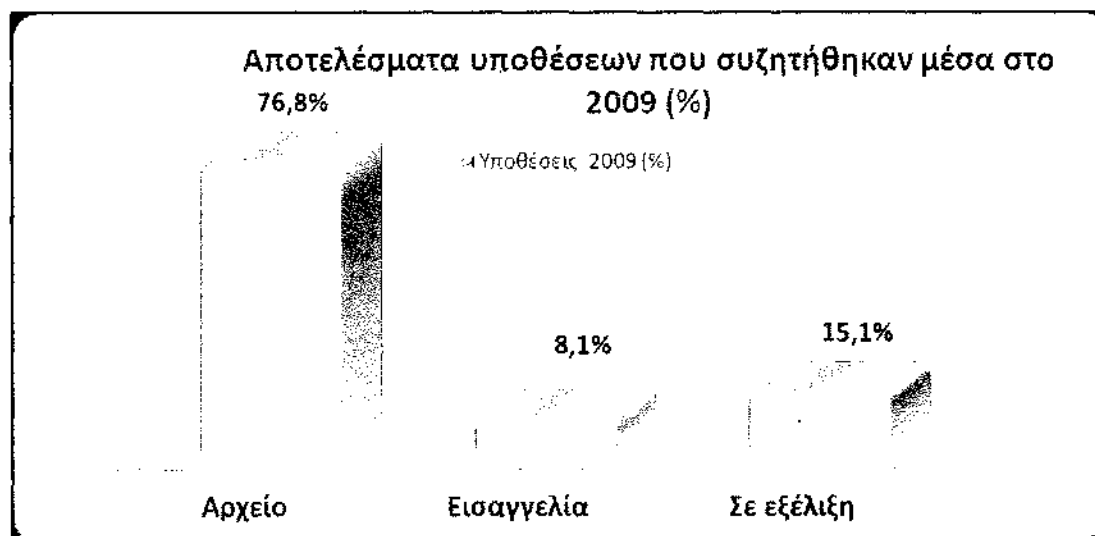
Υπόχρεα Πρόσωπα-Ελλάδα	Αριθμός Υποθέσεων
Τράπεζες	1079
Δημόσιες Υπηρεσίες και Οργανισμοί	361
Εταιρίες μεταφοράς κεφαλαίων	545
Ιδιώτες-Ιδιωτικές Εταιρείες	26
Ξένοι Φορείς – F.I.U.	157
Υπόλοιπες κατηγορίες	16
Χρηματοπιστηριακές εταιρίες	120
Σύνολο	2304

Οι παραπάνω αναφορές χρεώθηκαν στους **οικονομικούς αναλυτές** για επεξεργασία και σε κάθε μια από αυτές ορίστηκε ένα από τα μέλη της Επιτροπής ως εποπτεύων.

Έγιναν **48 συνεδριάσεις** της Επιτροπής κατά τις οποίες εξετάστηκαν συνολικά **2.049** υποθέσεις ύποπτων συναλλαγών.

Η Ολομέλεια αποφάσισε να θέσει στο **αρχείο** το **76,8%** των υποθέσεων, να προωθήσει στις Εισαγγελικές Αρχές το **8,1%** και ζήτησε την περαιτέρω έρευνα για το **15,1%** των υποθέσεων. Παραθέτουμε την αποτύπωση σε πίνακα των παραπάνω δεδομένων:

Κατάσταση	Ποσοστό Υποθέσεων (%)	Αριθμός Υποθέσεων
Αρχείο	76,8%	1573
Εισαγγελία	8,1%	166
Σε εξέλιξη	15,1%	310

Αποτελέσματα για το έτος 2009:

Από 1/1/2009 έως και 31/12/2009 εμφανίστηκαν όπως αναφέρθηκε, **2.304** νέες υποθέσεις που προέκυψαν από **αναφορές υπόπτων συναλλαγών** αλλά και από **ερωτήματα** που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή από ομόλογες μονάδες του **εξωτερικού**. Από αυτές 81 νέες υποθέσεις στάλθηκαν για περαιτέρω έρευνα στις Εισαγγελικές Αρχές της χώρας, ενώ για 42 υποθέσεις προέκυψαν 118 διαταγές για **δέσμευση** χρημάτων και περιουσιακών στοιχείων αξίας περίπου 15 εκατομμυρίων ευρώ.

Αναλυτικότερα:

Στο έτος 2009 ανοίχθηκαν 2.304 υποθέσεις:

Κατηγορία Υπόθεσης	Πλήθος υποθέσεων
Υποθέσεις σε εξέλιξη	1.514
Υποθέσεις που έκλεισαν	790
Σύνολο ύποπτων αναφορών	2.304

Οι αναφορές που υποβλήθηκαν ανά υπόχρεο πρόσωπο:

Υπόχρεο Πρόσωπο	Αριθμός Υποθέσεων
Τράπεζες	1.079
Δημόσιες Υπηρεσίες ή οργανισμοί	361
Εταιρίες μεταφοράς κεφαλαίων	545
Χρηματοπιστωτικές Εταιρίες	120
Ιδιώτες-Ιδιωτικές Εταιρίες	26
Ομόλογες Υπηρεσίες του εξωτερικού	157
Άλλοι	16
σύνολο	2.304

Αποτελέσματα των παλαιότερων υποθέσεων που ερευνήθηκαν κατά το έτος 2009:

Κατηγορία	Αριθμός Υποθέσεων
Υποθέσεις που τέθηκαν στο αρχείο	949
Υποθέσεις που προωθήθηκαν στις Εισαγγελικές Αρχές	85
Υποθέσεις που κατέληξαν σε δέσμευση περιουσιακών στοιχείων	14

Υποθέσεις που έκλεισαν το 2009:

Έτος	Αριθμός Υποθέσεων
2009	790
Παλαιότερα έτη	949
Σύνολο	1.739

Οι δεσμεύσεις περιουσιακών στοιχείων ανά μήνα:

	Ευρώ	Δολάρια	Λίρες
		Αμερικής	Μ. Βρετανίας
Ιανουάριος	980.318,51		
Φεβρουάριος	7.534.355,96	266.533,00	
Μάρτιος	140.274,77	30.927,00	43.941,00
Απρίλιος	223.646,06		
Μάιος	724.649,00		
Ιούνιος	1.163.744,00	15.246,00	

Ιούλιος	1.432.280,00		
Αύγουστος	222.942,00		
Σεπτέμβριος	180.698,07		
Οκτώβριος	285.605,34		
Νοέμβριος	1.429.738,08	66.770,68	
Δεκέμβριος	236.644,39		
Σύνολο	14.554.896,18	379.476,68	43.941,00

Κατά το έτος 2009 έγινε **ανταλλαγή** συνολικά **237 ερωτημάτων** εκ των οποίων τα 157 προέρχονταν από ομόλογες αρχές του εξωτερικού, ενώ 80 απευθύνονταν από την ελληνική Επιτροπή προς αυτές. Για τις **διεθνείς συνεργασίες** χρησιμοποιούνται δύο κανάλια επικοινωνίας, το **Egmont Secure Web** και το **FIU-NET**.

Συγκεκριμένα τα ερωτήματα που ανταλλάχθηκαν το 2009 ανά κανάλι επικοινωνίας:

	Egmont Group Secure Web	FIU-NET	Σύνολο
Ερωτήματα από ομόλογες αρχές του εξωτερικού	142	15	157
Ερωτήματα προς ομόλογες αρχές του εξωτερικού	72	8	80

Ερωτήματα που υποβλήθηκαν την τελευταία τριετία:

Αριθμός ερωτημάτων που υπεβλήθησαν από ξένες χώρες	2007	2008	2009
	90	125	157

Πίνακας εισερχομένων ερωτημάτων ανά χώρα εξωτερικού:

Χώρα	2007	2008	2009
Αλβανία		6	21
Αρμενία	1		
Αυστρία		6	
Βέλγιο	9	7	8
Βενεζουέλα	2		4
Βραζιλία		1	
Βολιβία	2		
Βουλγαρία	12	4	9
Γαλλία	2	2	2
Γερμανία	4	1	5
Γεωργία		1	
Γκέρνσεϊ			2
Γουατεμάλα	1		
Δανία		1	2
Διεθνείς Οργανισμοί		6	
Ελβετία	1		
FYROM	3	1	10
Ηνωμένες Πολιτείες	11	5	5
Αμερικής			
Ηνωμένο	5	2	13
Βασίλειο			
Καζακστάν			1
Κατάρ		4	
Κόστα Ρίκα			1
Κροατία	3		1
Κύπρος	8	7	7
Ινδία		1	
Νησί του Μαν		1	1
Ιρλανδία	1		1
Ιταλία		1	
Λετονία			
Λιθουανία			1
Λιχτενστάιν			3
Λουξεμβούργο	3	5	3
Μαυροβούνιο		2	
Μολδαβία	2	4	6
Ολλανδία		3	1
Ουγγαρία	2		
Ουκρανία	2	2	3
Παναμάς		2	
Πολωνία	2		3
Πορτογαλία		1	1
Ρουμανία	11	13	16
Ρωσία	2		4
Σερβία		1	3
Σρι Λάνκα			1
Άγιος Βικέντιος		1	

και Γρεναδίνες			
States of Jersey	1		
Σλοβακία			2
Σλοβενία	1		
Ταϊβάν	31		1
Τζέρσεϊ	1	1	1
Τουρκία	1		3
Φινλανδία			11
Φιλιππίνες	1		
Χονγκ Κονγκ			1
Σύνολο	92	125	157

Πίνακας εξερχομένων ερωτημάτων προς ομόλογες αρχές του εξωτερικού:

Αριθμός ερωτημάτων που υπεβλήθησαν προς ξένες χώρες	2007	2008	2009
	10	42	80

Πίνακας εξερχομένων ερωτημάτων ανά χώρα εξωτερικού:

ΧΩΡΑ	Πλήθος Ερωτημάτων		
	2007	2008	2009
ΑΛΒΑΝΙΑ			2
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ			1
ΑΥΣΤΡΙΑ			1
ΒΟΣΝΙΑ			1
ΒΡ.ΠΑΡΘΕΝΙΟΙ	1		1
ΝΗΣΟΙ			
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ			1
ΚΥΠΡΟΣ	5	24	18
ΗΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ		1	
ΕΜΙΡΑΤΑ			
ΗΝ.ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ		1	3
ΑΜΕΡΙΚΗΣ			
ΓΕΡΜΑΝΙΑ		2	4
ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ			1
ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ			1
ΙΣΠΑΝΙΑ		1	1
ΙΤΑΛΙΑ		2	5
ΛΕΤΟΝΙΑ		1	

ΜΑΡΣΑΛ			1
ΜΟΛΔΑΒΙΑ			5
ΟΛΛΑΝΔΙΑ			4
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ			2
ΝΟΡΒΗΓΙΑ			1
ΠΟΛΩΝΙΑ			1
ΡΟΥΜΑΝΙΑ		4	3
ΡΩΣΙΑ		2	7
ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ			1
ΣΛΟΒΑΚΙΑ			1
ΤΟΥΡΚΙΑ			2
ΟΥΚΡΑΝΙΑ			3
ΗΝΩΜ.	4	4	8
ΒΑΣΙΛΕΙΟ			
ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ			1
ΣΥΝΟΛΟ	10	42	80

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το αντικοινωνικό φαινόμενο του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος»(money laundering) άρχισε να αντιμετωπίζεται οργανωμένα από την **διεθνή κοινότητα** στα μέσα της δεκαετίας του 1980, εποχή που ξεκίνησε η σχετικοποίηση της έννοιας των **διεθνών συνόρων** και η έναρξη της «**παγκοσμιοποίησης**» με όλες τις παραμέτρους που αυτή περιλαμβάνει.¹⁵² Ιδιαίτερα συνετέλεσαν σε αυτό αφενός η ανάπτυξη και **παγκοσμιοποίηση της οικονομίας** και αφετέρου η **κατάργηση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων**. Έτσι το ξέπλυμα αναφέρεται ως ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα¹⁵³

Στα μέσα περίπου της δεκαετίας του '80 εμφανίζεται στην **Αμερική** το πρώτο νομοθέτημα (1986), ενώ στην **Ευρώπη** την ίδια περίπου χρονική περίοδο ξεκινά να αναπτύσσεται αντίστοιχο θεσμικό σύστημα καταστολής.¹⁵⁴

Για την κατανόηση της σημασίας που έχει η **πρόληψη** της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες(και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας) σημαντικό είναι να αναφέρουμε την δομή και τους κεντρικούς άξονες του **θεσμικού πλαισίου** πάνω στο οποίο βασίζονται οι εκάστοτε κανόνες και οι απορρέουσες απαραίτητες ενέργειες.¹⁵⁵

Το θεσμικό/κανονιστικό πλαίσιο αποτελεί το **σημαντικότερο υποσύνολο των μέτρων και προτύπων που έχουν καθιερωθεί** για την καταπολέμηση(πρόληψη και καταστολή) της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.¹⁵⁶

Με τον όρο **θεσμικό πλαίσιο** εννοούμε τις οποιεσδήποτε **ρυθμίσεις** που έχουν **νομική υποχρεωτικότητα** ανεξάρτητα από τον φορέα ή το όργανο θέσπισής τους όπως είναι οι Νόμοι, οι Πράξεις – Αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, Κανονισμοί-Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κλπ. Κρίνεται λοιπόν αναγκαία η παράθεση της δομής του θεσμικού

¹⁵² Πούλου, Κρυσταλένια-Σωτηρία.: *Νομιμοποίηση εσόδων...*ό.π., σελ.2.

¹⁵³ ALPHA BANK: «*Πρόληψη Χρησιμοποίησεως...*» ό.π.

¹⁵⁴ Παρασκευόπουλος, Ν.: «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και δικαιώματα του ανθρώπου» στο **ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΝΙΚΟΛΟΓΩΝ** (Επιμέλεια): *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Πρακτικά του 4^{ου} συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων με θέμα «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία;*», Θεσσαλονίκη 2006, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Αντ.Ν.Σάκκουλας, 2007,σελ. 39.

¹⁵⁵ Ε.Τ.Ε.: «*Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....*» ό.π., σελ.11.

¹⁵⁶ Ε.Ε.Τ.: «*Καταπολέμηση της νομιμοποίησης.....*» ό.π., σελ. 3.

πλαίσιου, δηλαδή του τρόπου “παραγωγής” των σχετικών ρυθμίσεων, αλλά και των θεμελιωδών θεσμικών κειμένων που συγκροτούν το πλαίσιο αυτό.¹⁵⁷

Στο Μέρος αυτό γίνονται συνοπτικές αναφορές στα βασικά σημεία(Συστάσεις Οδηγίες, Κανονισμοί, Νόμοι) του **Ευρωπαϊκού και Διεθνούς** κανονιστικού πλαισίου και εκτενέστερες στο **Ελληνικό**, με σκοπό την πληρέστερη κατανόηση και ερμηνεία θεμάτων που αφορούν στην **Ελληνική πραγματικότητα** και την **τραπεζική πρακτική αντιμετώπισης** του **ξεπλύματος βρώμικου χρήματος**.¹⁵⁸

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ/ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ

ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 Η FATE

Η χρησιμοποίηση των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα(πιστωτικών ιδρυμάτων, ασφαλιστικών επιχειρήσεων, επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών) σαν βασικών **διαύλων** για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι αναμφισβήτητο γεγονός. Οι **αρμόδιες εποπτικές αρχές** των διαμεσολαβούντων χρηματοπιστωτικών φορέων και ειδικότερα των **τραπεζών** θεωρώντας ότι με τον τρόπο αυτό μπορεί να κλονιστεί σοβαρά τόσο η **φερεγγυότητα** και **σταθερότητα** του εμπλεκόμενου φορέα όσο και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος συνολικά, άρχισαν σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις να αναλαμβάνουν **πρωτοβουλίες ρυθμιστικής παρέμβασης**.¹⁵⁹ Με άλλα λόγια, οι επιπτώσεις του προβλήματος του ΞΒΧ στην κοινωνική και πολιτική σταθερότητα των κρατών καθώς και στην φερεγγυότητα και ασφάλεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και γενικότερα των νομισματοπιστωτικών

¹⁵⁷ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...*ό.π.,(Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος-Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο), σελ. 24.

¹⁵⁸ Ε.Τ.Ε.: *«Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος...»* ό.π., σελ.11.

¹⁵⁹ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (Ε.Ε.Τ) : *«Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων...»* ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ. 3.

συστημάτων, έχουν οδηγήσει τη **διεθνή κοινότητα** να υιοθετήσει συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπισή του.¹⁶⁰

Η **πρόληψη** και η **καταστολή** του ΞΒΧ και της ΧΤ διαμορφώνονται μέσα σε ένα σύνθετο **ρυθμιστικό πλαίσιο σε διεθνές επίπεδο**.¹⁶¹

Το **διεθνές νομικό καθεστώς** για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχει σαν **στόχο** την δημιουργία μιας κοινής και ευρείας αποδοχής, βάσης νομοθετικών διατάξεων και ρυθμίσεων: **α)** για την αντιμετώπιση επιχειρήσεων νομιμοποίησης εσόδων πριν την είσοδο των περιουσιακών στοιχείων στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα, **β)** για την καταστολή τους μετά την είσοδό τους στο σύστημα και **γ)** για την παροχή ικανών νομικών μέσων στις δικωτικές αρχές, όπως οι διατάξεις περί δήμευσης και κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων.¹⁶²

Παρατηρώντας το **εθνικό δίκαιο** σήμερα βλέπουμε εμφανέστερες τις **επιρροές**(άμεσες ή έμμεσες) στη διάπλαση των ουσιαστικών και δικονομικών κανόνων του δικαίου, από το **διεθνές** και το **ευρωπαϊκό δίκαιο**. Τόσο οι σύγχρονες μορφές εγκλημάτων όσο και οι σύγχρονοι τρόποι τέλεσής τους κατέστησαν αναγκαία την συνεργασία των κρατών για αντιμετώπιση της σύγχρονης εγκληματικότητας, με αποτέλεσμα την συχνή σύγκλιση των κανόνων του ποινικού δικαίου και την ομοιόμορφη αντιμετώπιση των εγκλημάτων στα πλαίσια μιας **«κοινής γραμμής»**.¹⁶³

Για την διαμόρφωση της παραπάνω κατάστασης συνέβαλαν καθοριστικά η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και αγαθών όπως επίσης και η σύγχρονη τεχνολογία. Αυτοί οι δύο παράγοντες ενδυνάμωσαν το **υπερεθνικό έγκλημα** το οποίο τα κράτη σήμερα καλούνται να αντιμετωπίσουν. Καθοριστικό ρόλο έπαιξε και το διαδίκτυο συμβάλλοντας στην δημιουργία μιας αυτοματοποιημένης και διεθνοποιημένης οικονομίας που ευνοεί την ανωνυμία των

¹⁶⁰ ALPHA BANK : «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π.

¹⁶¹ Ε.Ε.Τ: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.8.

¹⁶² Κάτσιος, Σ.: Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος... ό.π., σελ.60.

¹⁶³ Λουκαδούνος, Θεοδόσιος-Ηλίας.: Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, Βασικές εκφάνσεις, Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, Αθήνα, 2008, σελ. 10.

συναλλαγών, η οποία με τη σειρά της διευκόλυνε την εμφάνιση και κυρίως την επέκταση του φαινομένου του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.¹⁶⁴

Η συστηματοποιημένη αντιμετώπιση του ΞΒΧ και της ΧΤ απασχόλησε τη διεθνή κοινότητα από τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Χρονολογικά η πρώτη διεθνής θεσμική ρύθμιση εντοπίζεται στην **Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ του 1988 στη Βιέννη** για την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών. Στην Ελλάδα αυτή η σύμβαση έγινε εσωτερική νομοθεσία με το Νόμο 1990/91.¹⁶⁵

Αποφασιστικό βήμα προς την παραπάνω κατεύθυνση αποτέλεσε η ίδρυση της **FATF**. Συστήθηκε από τις τότε 7 μεγαλύτερες βιομηχανικές χώρες(**G7**) στην συνάντησή τους στο Παρίσι τον Ιούλιο του **1989**, με στόχο την αντιμετώπιση του προβλήματος.¹⁶⁶

Τα αρχικά FATF προέρχονται από την **Financial Action Task Force** που αποδίδεται στα ελληνικά ως «**Ομάδα Χρηματοπιστωτικής ή Χρηματοοικονομικής Δράσης**». Είναι ένα **διακυβερνητικό όργανο** που συγκροτείται από εκπροσώπους των κυβερνήσεων 32 χωρών και 2 Οργανισμών¹⁶⁷. Χώρες και οι Οργανισμοί που είναι **μέλη της FATF** είναι: Αργεντινή, Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Βραζιλία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ιρλανδία, Ισλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Καναδάς, Λουξεμβούργο, Μεξικό, Νέα Ζηλανδία, Κίνα, Νορβηγία, Νότιος Αφρική, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ρωσική Ομοσπονδία, Σιγκαπούρη, Σουηδία, Τουρκία, Φιλανδία και Χονγκ-Κονγκ, η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** και το «**Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου**».¹⁶⁸

¹⁶⁴Roger C. Molander, B. David Mussington, Peter A. Wilson.: "Cyberpayments and Money Laundering: Problems and Promise", Critical Technology Institute, Santa Monica, CA : RAND, 1998, σελ. 11 και

http://books.google.gr/books?id=1BtvHRH2YwgC&printsec=frontcover&dq=CYBERPAYMENTS+AND+MONEY+LAUNDERING+ROGER&source=bl&ots=Y3R_9Da4yY&sig=cHjh6ghSw8_olpSI2RIR2KoAnnc&hl=el&ei=IwjyTO73OMqmhAebn-SVDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CCoQ6AEwAg#v=onepage&q&f=false.

¹⁶⁵Στεννημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...* ό.π.,(Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος-Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο), σελ. 24.

¹⁶⁶ ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π., και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.11.

¹⁶⁷Στεννημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος.....*ό.π., σ.σ. 19, 24, 25 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων...» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.8 και <http://www.fatf-gafi.org>.

¹⁶⁸ALPHA BANK : «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π. και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ. 6 και ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ, Εγκύκλιος 41/8.4.2009: «Ενδεικτική τυπολογία ύποπτων

Η FATF, ως **Διεθνής Διακυβερνητική Ομάδα Εργασίας** έχει σαν σκοπό την προώθηση **διεθνούς πολιτικής και προτύπων** για την **πρόληψη** της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.¹⁶⁹

Η νομιμοποιητική βάση της σύστασής της είναι η πολιτική δέσμευση των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συμμετέχουν σε αυτήν.¹⁷⁰

Η FATF δεν αποτελεί διεθνή οργανισμό με δυνατότητα θέσπισης διεθνούς δικαίου, αλλά ένα **διεθνές φόρουμ** στο πλαίσιο του οποίου παράγεται αποκλειστικά και μόνο *soft – law*.¹⁷¹

Πιο συγκεκριμένα, το **έργο** της FATF και η **αποστολή** της συνίστανται στον προσδιορισμό και την καθιέρωση διεθνών προτύπων και πολιτικών τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο, τα οποία αρχικά αφορούσαν αποκλειστικά στην καταπολέμηση της **νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες**, ενώ πλέον αφορούν και στην καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας¹⁷².

Κύριο εργαλείο για την εκπλήρωση της αποστολής της FATF, αποτέλεσε η έκδοση από αυτήν **40 γενικών συστάσεων** και **9 ειδικών** συμπληρωματικών συστάσεων (Recommendations), οι οποίες συνιστούν κατευθύνσεις για την θέσπιση θεσμικών ρυθμίσεων από διεθνείς οργανισμούς, μορφές ένωσης κρατών όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και από χώρες-κράτη για την αντιμετώπιση του ΞΒΧ και της ΧΤ.

Οι **συστάσεις της FATF** είναι προϊόν της ειδικής τεχνογνωσίας και της εμπειρίας της σε πρακτικές και μεθόδους ΞΒΧ και ΧΤ και προκύπτει από την μελέτη πραγματικών περιπτώσεων σε διεθνές επίπεδο, αλλά και από τον εντοπισμό ευάλωτων διαδικασιών κάθε είδους οικονομικών συναλλαγών.¹⁷³

συναλλαγών/δραστηριοτήτων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», σελ. 4.

¹⁶⁹ Schneider, Friedrich.: «The Size of Money Laundering and...»ό.π., σελ.22 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., κεφ. 2.1. και Λεξικό στο ίδιο και στο <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/conference.html>.

¹⁷⁰ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.11.

¹⁷¹ Πούλου, Κρυσταλένια-Σωτηρία.: *Νομιμοποίηση εσόδων...*ό.π., σελ.10.

¹⁷² Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...*ό.π., σ.σ. 19,25. και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.11.

¹⁷³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 25 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....»ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.6.

Οι **40 γενικές συστάσεις** εκδόθηκαν αρχικά το 1990, αναθεωρήθηκαν για πρώτη φορά το 1996 και δεύτερη το 2003. Έχουν υιοθετηθεί από 130 χώρες σε όλο τον κόσμο και αποτελούν τη διεθνή σταθερά για την καταπολέμηση του ΞΒΧ και της ΧΤ.¹⁷⁴

Οι **9 ειδικές συμπληρωματικές** συστάσεις θέτουν το βασικό πλαίσιο για τον εντοπισμό, την πρόληψη και την καταστολή της χρηματοδότησης τρομοκρατικών ενεργειών και οργανώσεων. Εκδόθηκαν αρχικά τον Οκτώβριο του 2001, αναθεωρήθηκαν και προστέθηκε η 9^η σύσταση τον Οκτώβριο του 2004.¹⁷⁵

Εξετάζοντας συνολικά το **περιεχόμενο** των παραπάνω συστάσεων βλέπουμε ότι αυτές ουσιαστικά: **α)** συστήνουν την **ποινικοποίηση** της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, **β)** ορίζουν το ποιοι πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την **καταπολέμηση** των δύο παραπάνω αδικημάτων και ποια μέτρα είναι αυτά και **γ)** υιοθετούν και ανάλογες ποινικές, διοικητικές ή άλλες αστικές **κυρώσεις** που πρέπει να επιβάλλονται σε περίπτωση παραβάσεων.¹⁷⁶

Ταυτόχρονα η FATF ενημερώνει και εφιστά την προσοχή της διεθνούς κοινότητας για τις πρακτικές (methodology) των εγκληματιών και επιπλέον συντάσσει εκθέσεις αξιολόγησης (evaluations) για την πληρότητα ή τις αδυναμίες των θεσμικών ή άλλων μέτρων καταπολέμησης του ΞΒΧ και της ΧΤ από μεμονωμένες χώρες.¹⁷⁷ Σημαντικές θεωρούνται επίσης οι **ειδικές εκθέσεις** της FATF όπου αναλύονται συστηματικά οι νέες μέθοδοι με τις οποίες το ΟΕ νομιμοποιεί βρώμικο χρήμα εξετάζοντας τις αδυναμίες, τις «μαύρες τρύπες» και τα κενά της **αγοράς των κινητών αξιών**. Ομόλογα, συναλλαγματικές, συνταξιοδοτικά προγράμματα, penny stocks (μετοχές που αγοράζονται σε χαμηλές τιμές) και options, αποτελούν τα νέα όπλα της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων σε μία παγκοσμιοποιημένη ανεξέλεγκτη αγορά¹⁷⁸. Αποτελούν ίσως τον μοναδικό κλάδο ο οποίος μπορεί να

¹⁷⁴ Δημήτρηνας, Γ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*...ό.π., σελ.30.

¹⁷⁵ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.11 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.6.

¹⁷⁶ Ε.Τ.Ε.: ό.π.,σελ.11.

¹⁷⁷ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*...ό.π., σελ.25 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ. 6.

¹⁷⁸ http://tiresias-press.blogspot.com/2009/11/blog-post_4502.html και

χρησιμοποιηθεί τόσο στο ξέπλυμα παράνομων εσόδων, όσο και στην παραγωγή έκνομων πόρων στο πλαίσιο της λειτουργίας του, μέσω δολίων δραστηριοτήτων.¹⁷⁹

Σημαντική θεωρείται επίσης η περίφημη «**λίστα μη συνεργαζόμενων χωρών της FATF**». Στην λίστα της FATF εντάσσεται οποιαδήποτε χώρα αποτελεί σοβαρή απειλή στη διεθνή προσπάθεια εναντίων του ΞΒΧ και της ΧΤ.¹⁸⁰

Κατόπιν σχετικής απόφασης της Ολομέλειας της FATF που συνήλθε στο Βανκούβερ του Καναδά 9-13 Οκτωβρίου 2006 προέκυψε ότι **δεν υπάρχουν μη συνεργαζόμενες χώρες**. Αυτό όμως δεν σημαίνει όπως ανακοίνωσε η FATF, ότι δεν μπορεί να χαρακτηριστεί μια χώρα που αποτελεί σοβαρή απειλή στη διεθνή προσπάθεια εναντίον του ΞΒΧ και της ΧΤ ως μη συνεργάσιμη.¹⁸¹

Όπως αναφέρθηκε πριν, στην λίστα δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή καμία μη συνεργάσιμη χώρα ή περιοχή.¹⁸²

Σχετικά τώρα με τον τρόπο αντιμετώπισης περιπτώσεων καταχωρημένων στην λίστα αυτή καθώς και τις δέουσες ενέργειες κατά την **διαχείριση περιπτώσεων εμπλοκής χώρας** που είναι καταχωρημένη στην λίστα της FATF, αξίζει να σημειωθεί ότι ουσιαστικά αυτή η λίστα είναι για **μελλοντική χρήση** αν υπάρξει σχετική καταχώρηση.¹⁸³

Πάντως υπάρχουν χώρες όπως το UZBEKISTAN, το IRAN, το PAKISTAN, το SAO TOME AND PRINCIPE, όπως και οι περιοχές της ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ που βρίσκονται υπό τουρκική κατοχή, οι οποίες **δεν εφαρμόζουν επαρκώς** τις Συστάσεις της FATF.¹⁸⁴

Στην πράξη φαίνεται ότι αρκετές είναι οι χώρες που επιδίδονται και συμμετέχουν σε διαδικασίες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Η στάση αυτή εκδηλώνεται συνήθως με τους εξής τρόπους: **α)** επιδοκιμασία και ενεργό κρατική συμμετοχή, **β)** ανεκτικότητα για ξέπλυμα χρημάτων και **γ)** επιλεκτική απώθηση. Σε καθεμία από αυτές τις συμπεριφορές υπάρχουν

¹⁷⁹ <http://www.hbnews.gr/permalink/19740.txt>

¹⁸⁰ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π.,σελ. 11.

¹⁸¹ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ: Εγκύκλιος 41/8.4.2009, «Ενδεικτική τυπολογία...» ό.π., σ.σ.5,6.

¹⁸² Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.48.

¹⁸³ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.48.

¹⁸⁴ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ: Εγκύκλιος 41/8.4.2009, «Ενδεικτική τυπολογία.....»ό.π., σελ.6.

υποπεριπτώσεις οι οποίες εξαρτώνται από την καταλληλότητα του περιβάλλοντος και κυρίως από την κρατική αντίδραση¹⁸⁵.

Οι τράπεζες, μεταξύ άλλων, οφείλουν να **εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή τις συναλλαγές** με τις χώρες αυτές και να εφαρμόζουν επιπρόσθετες διαδικασίες συνεχούς παρακολούθησης των επιχειρηματικών σχέσεων και συναλλαγών με πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, ακόμα και πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που προέρχονται από χώρες που χαρακτηρίζονται από την FATF ως μη συνεργάσιμες, ή χώρες που δεν εφαρμόζουν ή εφαρμόζουν ανεπαρκώς τις συστάσεις της FATF. Σε περίπτωση ύπαρξης οποιασδήποτε αμφιβολίας θα πρέπει να υποβάλλεται **αναφορά άμεσα**. Τα αποτελέσματα της έρευνας καταγράφονται και τηρούνται σε αρχείο για τουλάχιστον **πέντε έτη**.¹⁸⁶

1.2 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΟΡΓΑΝΑ

Γίνεται αντιληπτό ότι η ανάγκη ενισχυμένης διεθνούς συνεργασίας για την πρόληψη και καταστολή του ΞΒΧ και της ΧΤ έχει ενισχύσει τον **ρόλο** και τη σημασία **διεθνών και κοινοτικών φορέων και οργάνων**.¹⁸⁷

Πέρα όμως από την **FATF** η οποία αποτελεί αναμφίβολα ένα ισχυρό Διεθνές Διακυβερνητικό όργανο, υπάρχουν και άλλοι **διεθνείς Φορείς ή Όργανα** που έχουν ανάλογες δραστηριότητες. Έχουν, μεταξύ άλλων αρμοδιοτήτων τους, σαν αντικείμενο την επεξεργασία και ανάπτυξη τρόπων δράσης και κατευθυντήριων γραμμών αντιμετώπισης του ΞΒΧ και της ΧΤ.¹⁸⁸

¹⁸⁵ Συμεόνοβιτς, Ν.: «Ξέπλυμα χρημάτων- Σχέση Οργανωμένου Εγκλήματος και Πολιτικής», *Ελληνική Δικαιοσύνη*, Αθήνα- Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1995, σελ. 296.

¹⁸⁶ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ: Εγκύκλιος 41/8.4.2009, «Ενδεικτική τυπολογία.....»ό.π., σελ.6. και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.48.

¹⁸⁷ Ε.Ε.Τ : «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.8.

¹⁸⁸ Στενιμαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π.,*(Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος- Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο), σελ.25.

Τέτοιοι φορείς είναι:

- Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας(Committee of European Banking Supervisors/CEBS). Αυτή η Επιτροπή απαρτίζεται από στελέχη των κεντρικών τραπεζών της ΕΕ(για την χώρα μας, η Τράπεζα της Ελλάδος) και συμβουλευεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Commission) πάνω σε θέματα τραπεζικών δραστηριοτήτων. Συνεισφέρει επίσης στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής τραπεζικής νομοθεσίας και την εναρμόνιση των εποπτικών πρακτικών.¹⁸⁹
- **3L3 Committees (CEBS, CESR, CEIOPS).**¹⁹⁰
- **MONEYVAL.** Ιδρύθηκε το 1997 από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αξιολόγηση μέτρων κατά του ΞΒΧ.¹⁹¹
- Η Παγκόσμια Τράπεζα(World Bank) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund-IMF).¹⁹²
- Το Γραφείο Ελέγχου Αλλοδαπών Περιουσιακών Στοιχείων (Office of Foreign Assets Control-OFAC) του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ(Department of Treasury). Αυτός ο φορέας εκπονεί πολιτικές και οδηγίες για την αντιμετώπιση ζητημάτων ΞΒΧ και ΧΤ με περιουσιακά στοιχεία αλλοδαπής ιδιοκτησίας στις ΗΠΑ ή σε χώρες του εξωτερικού.¹⁹³ Αξιοσημείωτη θεωρείται η περίφημη «**λίστα κυρώσεων του OFAC**»(αλλά και η αντίστοιχη της Ε.Ε.). Οι λίστες κυρώσεων του OFAC και της ΕΕ περιλαμβάνουν **οντότητες** που είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα στις οποίες έχουν επιβληθεί **κυρώσεις**(απαγόρευση διενέργειας οποιασδήποτε τραπεζικής συναλλαγής). Στα μηχανογραφικά συστήματα των τραπεζών εισάγονται οι σχετικές ενδείξεις έτσι ώστε να γίνεται **αυτόματη ανίχνευση** κατά την διενέργεια διάφορων συναλλαγών όπως το άνοιγμα λογαριασμού, η έκδοση και η πληρωμή τραπεζικής επιταγής ή εντολής σε Ευρώ και συνάλλαγμα, η αγορά επιταγών

¹⁸⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 25.

¹⁹⁰ Ε.Ε.Τ: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων...»ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.8.

¹⁹¹ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...*ό.π., σελ.25 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ. 8.

¹⁹² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π και Ε.Ε.Τ.: ό.π.

¹⁹³ Στενημαχίτης, Κ. : ό.π., σ.σ. 25,26 και Ε.Ε.Τ. : ό.π., σελ. 8.

συναλλάγματος ή Ξένων Τραπεζογραμματίων, κλπ.¹⁹⁴ Επίσης οι τράπεζες καθορίζουν και τον **τρόπο αντιμετώπισης και διαχείρισης** των περιπτώσεων εμπλοκής προσώπων καταχωρημένων στις παραπάνω λίστες όταν αυτά εντοπίζονται από το μηχανογραφικό σύστημα. Στην περίπτωση που η **ταύτιση δεν είναι πλήρης**, η συναλλαγή θα πρέπει να διακόπτεται προσωρινά, να ενημερώνονται τα αρμόδια στελέχη και να ακολουθούν οι απαραίτητοι έλεγχοι. Αν η **ταύτιση είναι πλήρης** τότε επιβάλλεται η διακοπή της συναλλαγής και η ενημέρωση των Αρμοδίων Διευθύνσεων της τράπεζας.¹⁹⁵

- **Η WOLFSBERG GROUP.** Ιδρύθηκε το 2000 από 11 διεθνείς τράπεζες (Banco Santander, Citigroup, Deutsche Bank, κά) έχοντας την αποστολή να εκπονήσει **πρότυπα χειρισμών** για ζητήματα που αφορούν στο ΞΒΧ και ΧΤ¹⁹⁶.
- **Η EGMONT GROUP.** Αποτελείται από τις «Επιτροπές καταπολέμησης του ΞΒΧ και ΧΤ» (Financial Intelligence Units – FIU) 108 χωρών.
- **Η FIU – NET.** Πρόκειται για ένα αποκεντρωμένο σύστημα πληροφορικής που χρησιμοποιείται για την ανταλλαγή πληροφοριών από FIUs(Financial Intelligence Units) της ΕΕ.¹⁹⁷

¹⁹⁴ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....»ό.π.,σελ.48.

¹⁹⁵ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.48.

¹⁹⁶ Στενημαχίτης, Κ.: Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π., σελ.25 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ. 8.

¹⁹⁷ Στενημαχίτης, Κ.:ό.π., σελ. 26.

1.3 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ – ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Πέρα από την ίδρυση της FATF το 1989 έχουν υπογραφεί και άλλες **διεθνείς συμβάσεις**¹⁹⁸ οι οποίες συνθέτουν το **Διεθνές Ρυθμιστικό Πλαίσιο** για την αντιμετώπιση ζητημάτων ΞΒΧ και ΧΤ. Τέτοιες συμβάσεις είναι:

- Η **Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών** του 1988 για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών, γνωστή ως «**Σύμβαση της Βιέννης**».¹⁹⁹
- Η **Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης** το 1990 για την νομιμοποίηση, την ανίχνευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, γνωστή ως «**Σύμβαση του Στρασβούργου**».²⁰⁰
Η παραπάνω σύμβαση ενσωματώθηκε στην νομοθεσία της χώρα μας με τον Νόμο 2655/1998.²⁰¹
- Η **Διεθνής Σύμβαση του ΟΗΕ** το 1999 για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.²⁰² Η σύμβαση αυτή ενσωματώθηκε στην νομοθεσία της χώρα μας με τον Νόμο 3034/2002²⁰³
- Η **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών** του 2000 κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, γνωστή ως «**Σύμβαση του Παλέρμο**».²⁰⁴

¹⁹⁸ William Blair & Richard Brent.: *Banks and Financial Crime. The International Law of Tainted Money*, London, Oxford University Press, 2008, σ.σ.41,42.

¹⁹⁹ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ. 6 και Τραγάκης, Γ.: *Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1998, σελ. 208 και Δημήτρινας, Γ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...ό.π.*, σ.σ. 26-30 και <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/illicit-trafficking.html>. και Alastair, N. Brown.: *Proceeds of Crime. Money Laundering, Confiscation and Forfeiture*, Edinburgh, W.Green / Sweet & Maxwell, 1996, σελ.37.

²⁰⁰ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π.*, Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο, σελ.26 και Ε.Ε.Τ.:ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ. 6 και

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=141&CL=ENG> και http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/dttintconvM_gr/dttintconvM_gr?OpenDocument.

²⁰¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 26.

²⁰² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 26 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ. 6 και <http://www.unaosa.org/site/pp.asp?c=fvKRI8MPJpF&b=337343>.

²⁰³ Στενημαχίτης, Κ., ό.π., σελ. 26.

²⁰⁴ Ε.Ε.Τ.:ό.π., σελ. 6, και <http://treaties.un.org/doc/publication/mtdsg/volume%20ii/chapter%20xviii/xviii-12.en.pdf>.

Σε ένα επόμενο στάδιο, το **διεθνές** ρυθμιστικό πλαίσιο μετουσιώνεται σε **Κοινοτικό δίκαιο** μέσα από το παράγωγο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Οδηγίες και Κανονισμοί).²⁰⁵

Καταρχάς αναφέρουμε ότι το περιεχόμενο των **Διεθνών Συστάσεων της FATF** έχει ενσωματωθεί σε τρεις σχετικές **Οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου**. Οι Οδηγίες αυτές είναι: **308/1991**, **97/2001** και **60/2005** και αναφέρονται στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ειδικά η **τρίτη οδηγία** εισάγει και την έννοια της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας²⁰⁶.

Αναλυτικότερα:

- Οδηγία **91/308/ΕΟΚ**. Είναι η πρώτη Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου ορίζεται η έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τίθεται το πλαίσιο για τις απαραίτητες ενέργειες των κρατών-μελών στα πλαίσια συντονισμού σε κοινοτικό επίπεδο.²⁰⁷ Κυρίως εστιάζει και ζητά από τα κράτη-μέλη να «απαγορεύσουν» το ξέπλυμα χρήματος, τουλάχιστον όταν αυτό προέρχεται από εμπόριο ναρκωτικών ουσιών. Ευθυγραμμιζόμενη με τις 40 Συστάσεις της FATF²⁰⁸, η Οδηγία αυτή προέβλεπε παράλληλα μια σειρά **υποχρεώσεων** σε πιστωτικούς και οικονομικούς οργανισμούς όπως η εξακρίβωση της ταυτότητας των πελατών, η τήρηση των σχετικών αρχείων, η αποχή από ύποπτες ενέργειες, η μη ενημέρωση των πελατών ότι ερευνάται η εμπλοκή τους σε ΞΧ και σε πρώιμο ακόμα στάδιο η υποχρέωση αναφοράς υπόπτων συναλλαγών στις αρμόδιες εθνικές αρχές, με απειλή **κυρώσεων** σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους. Ενσωματώθηκε στην Ελλάδα με τον Νόμο 2331/95.²⁰⁹
- Οδηγία **2001/97/ΕΚ**. Η Οδηγία αυτή διορθώνει και αποσαφηνίζει ορισμένα σημεία της 1^{ης} Οδηγίας. Οι ουσιαστικές διαφορές τους είναι ότι η 2^η αυτή Οδηγία **επεκτείνει** τον

²⁰⁵ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ. 8.

²⁰⁶ ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π.

²⁰⁷ Τραγάκης, Γ.: *Οργανωμένο Έγκλημα*.....ό.π., 1998, σελ.201.

²⁰⁸ με την οδηγία αυτή επικυρώνεται και η «Σύμβαση της Βιέννης», 1988, βλέπε Ε.Ε.Τ.:

«Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π., (εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ. 15.

²⁰⁹ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.11 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.15. και Alastair, N. Brown.: *Proceeds of Crime. Money Laundering, Confiscation and Forfeiture*, Edinburgh, W.Green / Sweet & Maxwell, 1996, σελ.112.

κατάλογο των κύριων εγκλημάτων, **ενισχύει** τα καθήκοντα εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη, **προσδιορίζει** σαφέστερα τα πιστωτικά ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην Οδηγία και τέλος προσδιορίζει την **αρμόδια αρχή** σε περιπτώσεις διακρατικών συναλλαγών. Ενσωματώθηκε στην Ελλάδα με τον Ν.3424/05.²¹⁰

- Οδηγία **2005/60/ΕΚ**. Η 3^η αυτή Κοινοτική Οδηγία προσθέτει την έννοια της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και διευρύνει το πλαίσιο της συνεργασίας όχι μόνο σε κοινοτικό, αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Επίσης προσδιορίζει τα **μέτρα απλουστευμένης και αυξημένης δέουσας επιμέλειας** ανάλογα με τον κίνδυνο, ορίζει τις **διαδικασίες αναφοράς** συναλλαγών και εισάγει την υποχρέωση των κρατών-μελών να προστατεύουν τους υπαλλήλους ιδρυμάτων, οργανισμών κλπ που βαρύνονται με το καθήκον αναφοράς υπόπτων συναλλαγών. Τέλος, προβλέπει ρητά τη σύσταση και τον τρόπο λειτουργίας των αρμοδίων Εθνικών Αρχών. Άτυπα, πολλές ρυθμίσεις της είχαν υιοθετηθεί από την ΕΤΠΘ 231/2006. Ενσωματώθηκε στην Ελλάδα με τον Ν.3691/2008.²¹¹
- Οδηγία **2006/70/ΕΚ**. Πρόκειται για **εκτελεστική** Οδηγία της **2005/60/ΕΚ** σχετικά με τα **πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα** και τα κριτήρια της **απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας** προς τον πελάτη. Άτυπα πολλές ρυθμίσεις της είχαν υιοθετηθεί από την ΕΤΠΘ 231/2006. Ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία με τον **Ν.3691/2008**.²¹² Αναλυτικότερα: ψηφίστηκε την 1^η Αυγούστου 2006 για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά **α)** τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου», **β)** τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και **γ)** την εφαρμογή της

²¹⁰Ε.Τ.Ε.: ό.π.,σελ.11 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.15 και Πατσαβέλας, Λ.: «Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες-Οι νεότερες εξελίξεις», *Ποινικά Χρονικά*, 2006, σ.σ. 369-370 και William Blair & Richard Brent.: *Banks and Financial Crime. The International Law of Tainted Money*, London, Oxford University Press, 2008, σελ. 41.

²¹¹Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.11 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.7 και http://eur-lex.europa.eu/el/dossier/dossier_26.htm.

²¹²Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.11.

εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση.²¹³

Ο **Κανονισμός 1781/2006**²¹⁴ της ΕΕ εκδόθηκε το Νοέμβριο του 2006 και ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου του 2007. Θεσπίζει κανόνες και ειδικές υποχρεώσεις για τις **τράπεζες** σχετικά με τις **μεταφορές χρηματικών κεφαλαίων**. Συγκεκριμένα, καθίσταται απαραίτητη η συλλογή πληροφοριών κυρίως για τον **πληρωτή(payer)** δηλαδή τον αποστολέα του εμβάσματος. Τέτοια στοιχεία είναι το ονοματεπώνυμο, η διεύθυνση ο αριθμός λογαριασμού, τα οποία πρέπει να συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών σε οποιοδήποτε νόμισμα αποστέλλονται ή παραλαμβάνονται(**ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων**). Και αυτό για λόγους πρόληψης, διερεύνησης και εντοπισμού του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ο παραπάνω Κανονισμός ισχύει άμεσα στην Ελλάδα.²¹⁵ Συνέπειες της συμμόρφωσης προς τον Κανονισμό συνιστούν η μη εκτέλεση εντολών από ορισμένες τράπεζες, αν αυτές δεν συνοδεύονται από όλα τα απαιτούμενα στοιχεία, η καθυστέρηση εκτέλεσης εμβασμάτων, η επιβάρυνση πελατών με πρόσθετα έξοδα.²¹⁶

Τέλος αναφέρουμε ότι με τις «Αποφάσεις-Πλαίσιο» **2001/500/ΔΕΥ** και **2002/475/ΔΕΥ** κυρώνονται αντίστοιχα από την Ε.Ε. η «**Σύμβαση του Στρασβούργου**» και η «**Διεθνής Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών**» που παρατέθηκαν προηγούμενα.

Στο σημείο αυτό θα ήταν χρήσιμο να παραθέσουμε τις **τρίτες χώρες** οι οποίες έχουν Κανονιστικό πλαίσιο **ισοδύναμο** με αυτό που επιβάλλει η **Οδηγία 2005/60/ΕΚ**.

Οι **χώρες** και οι **περιοχές** ιδιαίτερης δικαιοδοσίας, οι οποίες διαθέτουν κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη και την αποτροπή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ισοδύναμο με το Κοινοτικό είναι: Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Χονγκ-Κονγκ(Κίνα), Ιαπωνία, Μεξικό, Νέα

²¹³ Ε.Ε.Τ.: ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.7.

²¹⁴ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ. 15: συνέχεια της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ και Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*...ό.π., σ.σ. 101,102.

²¹⁵ Ε.Τ.Ε.: «*Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος*.....»ό.π., σ.σ. 11,56 και Ε.Ε.Τ.: ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.15.

²¹⁶ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.56.

Ζηλανδία, Ρωσική Ομοσπονδία, Σιγκαπούρη, Ελβετία, Νότιος Αφρική, ΗΠΑ, Γαλλικές υπερπόντιες περιοχές (Mayotte, New Caledonia, French Polynesia, Saint Pierre and Miquelon), Ολλανδικές υπερπόντιες περιοχές Αντίλλες και Αρούμπα.²¹⁷ Ο κατάλογος αυτός δεν είναι δεσμευτικός και υπόκειται σε συνεχείς αναθεωρήσεις υπό το πρίσμα εξελίξεων και νέων στοιχείων που ενδέχεται να προκύψουν από τις εκάστοτε αξιολογήσεις των χωρών, τόσο αυτών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο όσο και άλλων. Αυτές οι αξιολογήσεις πραγματοποιούνται από αρμόδιους Διεθνείς Οργανισμούς, όπως η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης-FATF, το ΔΝΤ, η Διεθνής Τράπεζα κλπ, με βάση τις **Συστάσεις** και την αναθεωρημένη **μεθοδολογία** της FATF.²¹⁸

Σημειώνουμε εδώ ότι τα νομικά πλαίσια των **ΗΠΑ** και της **Ελβετίας** αξίζουν ιδιαίτερης μνείας και προσοχής εξαιτίας της επιρροής τους στην διαμόρφωση του διεθνούς καθεστώτος του ξεπλύματος χρήματος. Δεδομένου ότι η επιρροή της νομοθεσίας των ΗΠΑ είναι ιδιαίτερα ορατή όσον αφορά την ενοχοποίηση του ΞΒΧ όπως διατυπώθηκε με τις διεθνείς συμβάσεις, τα μέτρα της Ελβετίας ενάντια στο ΞΒΧ έχουν αφήσει το σημάδι τους στους κανόνες για την πρόληψη του φαινομένου οι οποίοι διατυπώθηκαν στις διεθνείς οδηγίες και εγχειρίδια.²¹⁹

Κλείνοντας και σε συνέχεια των παραπάνω, πιστεύουμε ότι θα ήταν χρήσιμη η παράθεση μιας ενδιαφέρουσας παρατήρησης που αφορά στις **Διεθνείς Συμβάσεις** και την **κατά τόπο και χρόνο ενσωμάτωσή τους** από φορείς και κυβερνήσεις: τα διεθνή συμβατικά κείμενα ήταν συχνά αμερικανικής επιρροής ή μάλλον πίεσης και για τον λόγο αυτό **ξένα** προς την ευρωπαϊκή δογματική παράδοση. Έχουν συνταχθεί κυρίως από υπαλλήλους – εκπροσώπους κρατών σε διεθνείς οργανισμούς σαν απόληξη διαβουλεύσεων κοσμικοσυνεδριακού τύπου, συσχετισμών, συμβιβασμών και συμψηφισμών που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις σοβαρότητας τις οποίες αξιώνει η σωστή διεκπεραίωση του ποινικού νομοθετικού έργου. Το ίδιο πλημμελής, περιστασιακή και πρόχειρη υπήρξε και η

²¹⁷ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ, Εγκύκλιος 41/8.4.2009: «Ενδεικτική τυπολογία...» ό.π., σελ.5.

²¹⁸ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ, Εγκύκλιος 41/8.4.2009... ό.π., σελ.5.

²¹⁹ Stessens, Guy.: *Money Laundering. A new International Law Enforcement Model*. CSICL (Cambridge Studies in International and Comparative Law), Cambridge, Cambridge University Press, 2000, σελ.82.

μετουσίωση των κειμένων αυτών στο ελληνικό εσωτερικό δίκαιο, ιδίως των ποινικών διατάξεων των νομοθετημάτων αυτών οι οποίες διακρίνονται για την **άμετρη αυστηρότητα** που ξεπερνάει κατά πολύ τις προθέσεις εκείνων που συνέταξαν τα πρότυπά τους.²²⁰

Τέλος, εξετάζοντας γενικότερα το **ΞΒΧ** σαν **διεθνές «παράδειγμα» ποινικής καταστολής**, παρατηρούμε ότι αν ανατρέξει κανείς στις απαρχές της ποινικοποίησης, διαπιστώνει ότι επιβλήθηκε στα επιμέρους κράτη καθαρά μέσα από διεθνείς επιλογές και εκ των άνω. Αρκεί σκεφτεί κανείς τις 40 συστάσεις της FATF, του διακυβερνητικού οργάνου της ομάδας των τότε G7, που αποτελούν μια μορφή *soft-law* κυβερνητικής δικαιοθεσίας η οποία λόγω της **πολιτικής επίδρασης** των κρατών που συμμετέχουν στο συγκεκριμένο όργανο πήρε πολύ γρήγορα δεσμευτικό χαρακτήρα και σταθεροποιήθηκε μέσα από συμβάσεις του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της νομοθεσίας της Ε.Ε.²²¹ Παρά το γεγονός ότι η διακυβερνητική ομάδα της FATF είναι όπως είδαμε, ένα «άτυπο» όργανο και οι συστάσεις της δεν έχουν επίσημη δεσμευτική ισχύ, το ενδιαφέρον των τριών μεγαλύτερων κρατών της ομάδας των ισχυρών G7, δηλαδή των **ΗΠΑ, Αγγλίας και Γαλλίας** για το θέμα και η μεγάλη πίεση που άσκησαν για την υιοθέτηση των ρυθμίσεων εξηγεί την αποτελεσματικότητα στην προώθηση των σχετικών συστάσεων.²²²

Πρόκειται δηλαδή για μια ποινικοποίηση διεθνούς προέλευσης με συγκεκριμένη **ταυτότητα αντεγκληματικής πολιτικής**, όπου δεν μπορεί να παραβλεφθεί ο πρωταγωνιστικός ρόλος του **αμερικανικού παραδείγματος**.

²²⁰ Ανδρουλάκης, Ν.: «Η ποινική δογματική...»ό.π., σελ. 292.

²²¹ Αλεξιάδης, Σ.: «Η νομιμοποίηση των προσόδων του εγκλήματος», *Αρμενόπουλος*, Θεσ/νίκη, 1992, σελ. 2.

²²² Δήμου, Χ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*, Διπλωματική Εργασία...ό.π., σελ. 28.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Σε ότι αφορά στα οργανωτικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού θεσμικού πλαισίου, θα παρουσιαστούν τα όργανα που συνθέτουν το πλέγμα Αρχών, Επιτροπών και Φορέων που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του ΞΒΧ και της ΧΤ.²²³ Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να επιτευχθεί η ενημέρωση για το **οργανωτικό πλέγμα** των φορέων μελέτης και αντιμετώπισης του ΞΒΧ και της ΧΤ.

- **Ποιους αφορά κατά κύριο λόγο ο Νόμος για το ΞΒΧ και την ΧΤ:** Ο Νόμος **3691/2008** εμπεριέχει ρυθμίσεις που επιβάλλουν ουσιαστικές και διαδικαστικές υποχρεώσεις για την αποτροπή, την αξιολόγηση ή και τον χειρισμό των συναλλαγών που συνδέονται ή ενδέχεται να συνδέονται με ΞΒΧ ή και ΧΤ. Οι υποχρεώσεις αυτές επιβάλλονται στα αποκαλούμενα από τον Νόμο **«υπόχρεα πρόσωπα»**.²²⁴

- **Ποια είναι τα «υπόχρεα πρόσωπα»:** Τα «υπόχρεα πρόσωπα» είναι ορισμένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία κατ' επάγγελμα ασχολούνται με δραστηριότητες μεγάλου σε ποσότητα και συχνότητα οικονομικού αντικειμένου. Στα «υπόχρεα πρόσωπα» περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων, τα **Πιστωτικά Ιδρύματα** και οι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί. Τέτοια είναι οι Εταιρείες Leasing, Factoring, ΑΕΔΑΚ, Ασφαλιστικές Εταιρείες κλπ.²²⁵ Από την άλλη, οι διατάξεις των Νόμων εφαρμόζονται επίσης από **Τρίτα Πρόσωπα** όπως είναι οι συμβολαιογράφοι, οι δικηγόροι, τα Casino²²⁶, τα casino επί πλοίων με ελληνική σημαία και οι επιχειρήσεις ή οργανισμοί του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα που διοργανώνουν τυχερά παιχνίδια και πρακτορεία που σχετίζονται με τις δραστηριότητες αυτές.²²⁷ Ως «υπόχρεα πρόσωπα» νοούνται επίσης οι εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών, οι εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου, οι ορκωτοί λογιστές, ελεγκτές

²²³ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...* ό.π., σελ.24.

²²⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.27 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: *«Εκπαίδευση των στελεχών...»* ό.π., σ.σ. 29-33.

²²⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 27,44 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: *«Εκπαίδευση των στελεχών...»* ό.π., σ.σ. 16-21 και ALPHA BANK: *«Πρόληψη Χρησιμοποίησης...»* ό.π.

²²⁶ ALPHA BANK: ό.π.

²²⁷ Ε.Τ.Ε.: *«Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος...»* ό.π., σελ.16 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: *«Εκπαίδευση των στελεχών...»* ό.π., σελ.32.

και εξωτερικοί λογιστές καθώς και οι ελεγκτικές εταιρείες. Τέλος, είναι οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι αντίστοιχες εταιρείες, οι κτηματομεσίτες και οι κτηματομεσιτικές εταιρείες, οι οίκοι δημοπρασίας, οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας για αξία συναλλαγής μεγαλύτερη των €15.000(εφάπαξ ή τμηματικά), οι εκπλειστηριαστές και οι ενεχυροδανειστές²²⁸.

- **Οι «Αρμόδιες Αρχές» και οι αρμοδιότητές τους:** Τα «υπόχρεα πρόσωπα» για την εφαρμογή των διατάξεων του **Νόμου 3691/2008** εποπτεύονται από τις αποκαλούμενες στο Νόμο «Αρμόδιες Αρχές».²²⁹ Ως αρμόδιες αρχές νοούνται οι **δημόσιες αρχές** οι οποίες εποπτεύουν τα υπόχρεα πρόσωπα για την εφαρμογή του Νόμου.²³⁰ Αυτές προσδιορίζονται ειδικότερα ανάλογα με την κατηγορία στην οποία εντάσσεται το κατά περίπτωση υπόχρεο πρόσωπο. **Ενδεικτικά** αναφέρονται:

1) Για τις Τράπεζες σαν «υπόχρεα πρόσωπα» η Αρμόδια Αρχή είναι η **Τράπεζα της Ελλάδος** όπως και για εταιρείες **leasing, factoring**, ανταλλακτήρια συναλλάγματος κλπ.²³¹ Η ΤτΕ αποτελεί την αρμόδια εποπτική αρχή για την εφαρμογή από τα εποπτευόμενα από αυτήν ιδρύματα του νομοθετικού πλαισίου πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Επίσης ελέγχει την συμμόρφωση των ιδρυμάτων με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος.²³² Η ΤτΕ εποπτεύει επίσης εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, ταχυδρομικές εταιρείες(μόνο στην έκταση που ασκούν τη δραστηριότητα της διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων), τις εταιρείες παροχής πιστώσεων, τις

²²⁸ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.16 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ : «Εκπαίδευση των στελεχών...» ό.π., σ.σ.30,31 και <http://www.hellenic-fiu.gr/>(Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Στατιστικά-Ετήσια Έκθεση 2009, σ.σ. 8,9.)

και <http://www.pisc.gr/>(Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης).

²²⁹ <http://www.hellenic-fiu.gr/>(Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Στατιστικά-Ετήσια Έκθεση 2009, σελ.5.)

²³⁰ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.36.

²³¹ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...* ό.π., σελ.28 και ALPHA BANK : «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π. και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ : «Εκπαίδευση των στελεχών....» ό.π., σελ.37 και <http://www.bankofgreece.gr/Pages/default.aspx>

²³² <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/money/default.aspx>

επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων.²³³ Η ΤτΕ εκτιμώντας τους κινδύνους που προέρχονται από τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που είναι δυνατό να ενέχουν ορισμένες εργασίες της, καθορίζει με ειδική απόφασή της τα κατάλληλα μέτρα.²³⁴

2) Για τις Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ), τις χρηματιστηριακές εταιρείες κλπ, η Αρμόδια Αρχή είναι η **Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς(ΕΚ)**.²³⁵ Σημειώνουμε εδώ ότι από το 2006 που ιδρύθηκε στα πλαίσια της Επιτροπής η Ειδική Υπηρεσιακή Μονάδα για την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και μετά από σχετικούς ελέγχους στις εταιρείες που εποπτεύει, διαπιστώθηκαν οργανωτικές αδυναμίες σε αρκετές από τις εταιρείες αυτές(πχ. εκπαίδευση προσωπικού, μηχανογραφική υποστήριξη, αναφορές υπόπτων συναλλαγών, εσωτερικός έλεγχος).²³⁶

3) Για τις Ασφαλιστικές Εταιρείες Αρμόδια Αρχή είναι η **Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΕΕΙΑ)**.²³⁷

Οι αρμοδιότητες των Αρμοδίων Αρχών για τα υπόχρεα πρόσωπα περιλαμβάνουν κυρίως:

1. την εποπτεία και τον έλεγχο συμμόρφωσης των υπόχρεων προσώπων στις διατάξεις του **Ν.3691/2008** καθώς και την λήψη κάθε αναγκαίου σχετικού στοιχείου,
2. τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής των υποχρεώσεων των προσώπων που εποπτεύονται,
3. την καθοδήγηση των υπόχρεων προσώπων,

²³³ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.37 και ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π.

²³⁴ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.46 και <http://www.hellenic-fiu.gr/>(Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Στατιστικά-Ετήσια Έκθεση 2009, σ.5).

²³⁵ <http://www.hcmc.gr/pages/index.asp>(Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς).

²³⁶ http://www.hcmc.gr/photos/laundering/files/Sparaki_speech.pdf

²³⁷ Στεννημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...* ό.π., σελ.28 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.38 και <http://www.pisc.gr/>

4. την ενημέρωση των υπόχρεων προσώπων για διεθνείς ρυθμιστικές και άλλες εξελίξεις και μεθοδολογίες πάνω στο ΞΒΧ και την ΧΤ
5. την φροντίδα για εκπαίδευση των υπόχρεων προσώπων,
6. την επιβολή κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα για παραβάσεις του Ν.3691/2008²³⁸.

Οι αρμόδιες αρχές σύμφωνα με τον Νόμο θα πρέπει να υποβάλλουν κάθε **εξάμηνο** αναλυτική έκθεση στην **Κεντρική Συντονιστική Αρχή** σχετικά με τις δραστηριότητές τους, τις αποφάσεις τους, τα αποτελέσματα των διενεργηθέντων ελέγχων και της αξιολόγησης των υπόχρεων προσώπων και τυχόν επιβληθείσες από αυτά κυρώσεις²³⁹.

• **Η Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας(ΕΚΝΕΕΔΧΤ):**

Η Επιτροπή αυτή που προβλέπεται από το άρθρο 7 του Ν.3691/2008 εδρεύει στην Αττική και εποπτεύεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών.²⁴⁰ Έχει ως Πρόεδρο ανώτατο εν ενεργεία εισαγγελικό λειτουργό και 8 μέλη με διετή θητεία από στελέχη των Υπουργείων Οικονομίας, Δικαιοσύνης, του Αρχηγείου της Αστυνομίας, της Τράπεζας της Ελλάδος, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης και της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης.²⁴¹ Τα μέλη της διορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης. Ενεργούν και αποφασίζουν σύμφωνα με τον Νόμο και τη συνείδησή τους, τηρώντας την οριζόμενη από τον Νόμο εχεμύθεια.

Η Επιτροπή ουσιαστικά αντικατέστησε την «Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες» του αρ. 7 του Νόμου 2331/05.²⁴²

Βασικές αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι μεταξύ άλλων: η συγκέντρωση, η διερεύνηση και αξιολόγηση πληροφοριών(αναφορών-reports) που διαβιβάζονται από τα υπόχρεα

²³⁸ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 41,45 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π.,σελ.28.

²³⁹ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.48.

²⁴⁰ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.22 και σ.σ. 49-57 και ALPHA BANK: « Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π. και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π.,σελ.19 και <http://www.hellenic-fiu.gr/>

²⁴¹ Στενημαχίτης, Κ.: Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π., σ.σ. 28,29 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., κεφ. 2.2.

²⁴² Ε.Τ.Ε.: ό.π.,σελ.19.

πρόσωπα για **συναλλαγές που δημιουργούν υποψίες** για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αλλά και κάθε σχετικής πληροφορίας από οποιαδήποτε πηγή.²⁴³

Επίσης είναι η καθοδήγηση των υπόχρεων προσώπων σε σχετικούς χειρισμούς και τέλος η αξιολόγηση των υποθέσεων ενδεχόμενου ΞΒΧ ή και ΧΤ που διερευνά, έτσι ώστε ανάλογα με την αξιολόγηση είτε να τεθεί η υπόθεση στο αρχείο, είτε να παραπεμφθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα²⁴⁴.

Το έργο της Επιτροπής είναι **προανακριτικό** και κατά τα λοιπά διέπεται από τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Οι αποφάσεις της Επιτροπής είναι αιτιολογημένες και έχουν θέση πορίσματος έναντι τρίτων, το οποίο διαβιβάζεται κατά περίπτωση στον αρμόδιο εισαγγελέα. Η Επιτροπή διατηρεί επαφή και ανταλλάσσει πληροφορίες τηρώντας την μυστικότητα, με αντίστοιχους φορείς του εξωτερικού.²⁴⁵ Έναντι της Επιτροπής **δεν ισχύει** κατά την διάρκεια των ερευνών και των ελέγχων της οποιοδήποτε τραπεζικό, χρηματιστηριακό, φορολογικό ή επαγγελματικό **απόρρητο**. Σε σοβαρές περιπτώσεις είναι δυνατό να **διενεργεί οικονομικούς ελέγχους** σε δημόσιες επιχειρήσεις, υπηρεσίες και οργανισμούς και δύναται να ζητά κινήσεις τραπεζικών λογαριασμών. **Συνεργάζεται** με διάφορες υπηρεσίες και οργανισμούς για άντληση στοιχείων, ακόμα και με δικαστικές αρχές. Τέλος διερευνά πληροφορίες και αναφορές και για την ενδεχόμενη ΧΤ οι οποίες διαβιβάζονται σε αυτήν από τους αρμόδιους ελληνικούς ή αλλοδαπούς φορείς.²⁴⁶ Βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα του έργου της Επιτροπής αποτελεί η **συνεργασία με τις αλλοδαπές αντίστοιχες μονάδες** σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι μέθοδοι, η αυξανόμενη χρησιμοποίηση πολύπλοκων εταιρικών σχημάτων καθώς και η συχνότητα των διασυνοριακών συναλλαγών απαιτούν την όλο και στενότερη συνεργασία με τους

²⁴³ Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...* ό.π., σ.σ. 28,29 και ALPHA BANK: «*Πρόληψη Χρησιμοποίησεως...*» ό.π. και Ε.Τ.Ε.: «*Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος...*» ό.π., σελ.19.

²⁴⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 28,29 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «*Εκπαίδευση των στελεχών...*» ό.π., σ.σ. 50,51.

²⁴⁵ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ : ό.π., σελ.53 και ALPHA BANK: «*Πρόληψη Χρησιμοποίησεως...*» ό.π.

²⁴⁶ Ε.Τ.Ε.: «*Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος...*» ό.π., σελ.19 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ.51,55,57.

ομολόγους της διεθνώς. Η Επιτροπή συνδέθηκε με το ασφαλές δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών του **Egmont Group** το 2008, ενώ την ίδια χρονιά συμμετείχε ως εταίρος και χρηματοδότης του δικτύου **FIU-net** όπου συμμετέχουν οι αντίστοιχες Ευρωπαϊκές Αρχές.²⁴⁷ Θα πρέπει βέβαια στο σημείο αυτό να επισημανθούν οι εγγενείς αδυναμίες της Επιτροπής Καταπολέμησης. Υπάρχουν έντονες αμφιβολίες για το αν η **διάθρωση** και το **δυναμικό** της Επιτροπής(παλιά Ανεξάρτητη Αρχή) της επιτρέπουν να φέρνει επιτυχώς εις πέρας τα καθήκοντα και τις λειτουργίες της, παρόλο που αναγνωρίστηκε και από την πρόσφατη έκθεση της FATF(2009), ότι η ΕΚΝΕΕΔΧΤ έλαβε από την Πολιτεία διευρυμένες δραστηριότητες. Έντονο διατυπώνεται το αίτημα για βελτίωση του **τρόπου λειτουργίας** της Επιτροπής και στελέχωση της με **εξειδικευμένο** και επαρκές **προσωπικό** (οικονομικούς και τεχνικούς αναλυτές) υψηλών προσόντων, βάσει συγκεκριμένου προσοντολογίου, και ήθους. Καθώς επίσης και η ενίσχυση της Επιτροπής με επαρκή και κατάλληλα **τεχνικά μέσα**(σύγχρονη τεχνολογική υποστήριξη).

- **Η Κεντρική Συντονιστική Αρχή (ΚΣΑ):** Η ΚΣΑ είναι το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και βασικές αρμοδιότητές της είναι η αξιολόγηση και η ενίσχυση των μηχανισμών αντιμετώπισης του ΞΒΧ και της ΧΤ, η εκπροσώπηση της Ελλάδας σε διεθνείς οργανισμούς όπως η FATF, η MONEYVAL κά και η σχετική διεθνής συνεργασία.²⁴⁸ Πιο συγκεκριμένα και μεταξύ άλλων, εκτιμά και αξιολογεί την **αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων μέτρων** ανά κατηγορία υπόχρεων προσώπων και το βαθμό συμμόρφωσής προς τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τον Νόμο, εξετάζει, αναλύει και συγκρίνει τις **εξαμηνιαίες εκθέσεις** που υποβάλλουν οι αρμόδιες αρχές και τέλος αναλύει τον αριθμό, την ποιότητα και τις τάσεις των αναφορών ύποπτων και ασυνήθιστων συναλλαγών, ανά κατηγορία υπόχρεου προσώπου, σύμφωνα με τα αρχεία που της παρέχει η Επιτροπή²⁴⁹.

²⁴⁷[http://www.hellenic-fiu.gr/\(Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Ετήσια Έκθεση 2009, σ.42\).](http://www.hellenic-fiu.gr/(Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Ετήσια Έκθεση 2009, σ.42).)

²⁴⁸Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...* ό.π., σελ.29.

²⁴⁹ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: *«Εκπαίδευση των στελεχών...»* ό.π., σ.σ. 58-62.

- **Η Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ΞΒΧ και της ΧΤ (ΕΕΣΠ):** Η ΕΕΣΠ η οποία συγκροτείται από Στελέχη Υπουργείων, Αρμοδίων Αρχών κά, έχει σαν κύρια αρμοδιότητα την **εκπόνηση πολιτικών** για την βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και των μηχανισμών κατά του ΞΒΧ και της ΧΤ. Το έργο της ΕΕΣΠ είναι παρεμφερές εκείνου της ΚΣΑ.²⁵⁰ Μεταξύ άλλων το **έργο** της Επιτροπής Στρατηγικής συνίσταται :α) στην προετοιμασία και τον σχεδιασμό συγκεκριμένων πολιτικών για την αντιμετώπιση εντοπισμένων αδυναμιών στο γενικό μηχανισμό της χώρας και β) στη μελέτη και τον σχεδιασμό των απαραίτητων μέτρων νομοθετικής, κανονιστικής και οργανωτικής φύσης για τη βελτίωση του εποπτικού πλαισίου και τη συμμόρφωση της Ελλάδας με τα διεθνή πρότυπα και απαιτήσεις.²⁵¹
- **Ο Φορέας διαβούλευσης ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση του ΞΒΧ και της ΧΤ:** Ο Φορέας αυτός έχει Πρόεδρο τον Γενικό Γραμματέα της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών(ΕΕΤ) και μέλη πρόσωπα που προτείνονται από τους φορείς εκπροσώπησης των κατηγοριών υπόχρεων προσώπων. Τέτοια είναι οι τράπεζες, οι ΑΕΔΑΚ, οι Ασφαλιστικές Εταιρείες κλπ. Το **έργο** του Φορέα είναι η συνεργασία των συμμετεχόντων δηλαδή η ανταλλαγή απόψεων, εμπειριών και γνώσεων, οι εκπαιδευτικές διοργανώσεις, η διοργάνωση σεμιναρίων, ημερίδων κλπ. Επίσης είναι η αλληλοενημέρωση και η διάχυση πληροφοριών που περιέχονται σε εκθέσεις τυπολογίας ελληνικών φορέων και διεθνών οργανισμών, η συγκρότηση ομάδων εργασίας για την εξέταση σχετικών θεμάτων. Στόχος των παραπάνω είναι η αποτελεσματικότερη **εκπλήρωση των υποχρεώσεων** των υπόχρεων προσώπων οι οποίες απορρέουν από τον Νόμο 3691/2008 για το ΞΒΧ και τη ΧΤ.²⁵²

²⁵⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.29.

²⁵¹ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ : «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σ.σ. 63-69 και <http://www.hellenic-fiu.gr/> (Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Ετήσια Έκθεση 2009, σ.16).

²⁵² ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 76-79 και Στενημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...* ό.π., σ.σ. 29-30 και <http://www.hellenic-fiu.gr/> (Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων... όπ., σ.16).

Στο σημείο αυτό και πριν προχωρήσουμε στην μελέτη του **Νόμου 3691/2008** ο οποίος αποτελεί και το **σημείο αναφοράς** της ισχύουσας νομοθετικής Ελληνικής πραγματικότητας και πρακτικής, κρίνουμε χρήσιμο να παρουσιάσουμε πολύ **σχηματικά** το σχετικό με το θέμα που εξετάζουμε **Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο** στο σύνολο του και στην «ιστορική του διαδρομή»:

Το **Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο** για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, περιλαμβάνει:

- Τον **Νόμο 2145/1993** με τον οποίο προστέθηκε στον Ποινικό Κώδικα το άρθρο 394Α για την «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα». Έτσι ο Έλληνας νομοθέτης συμμορφώνεται με τα πρώτα σχετικά διεθνή κείμενα δηλαδή με τις 40 συστάσεις της FATF και την πρώτη Οδηγία της ΕΕ(91/308/ΕΟΚ)²⁵³.
- Τον **Νόμο 2331/95**²⁵⁴ ο οποίος ενσωματώνει επίσης την 1^η Κοινοτική Οδηγία(91/308/ΕΟΚ)²⁵⁵ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και πολλές από τις συστάσεις της FATF.²⁵⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 9 του ν. 2331/1995 τα **πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί** οφείλουν:
 1. να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγή η οποία από την φύση της ή από στοιχεία που αφορούν στο πρόσωπο ή στην ιδιότητα του συναλλασσόμενου, μπορεί να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή με χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων ή τρομοκρατών
 2. να θεσπίζουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας, ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν τη διενέργεια συναλλαγών που συνδέονται με τα ανωτέρω εγκλήματα

²⁵³ Γιαννόπουλος, Θ.: «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατ'άρθρο 394 Α ΠΚ.», *Ποινικά Χρονικά*, 1993, σελ. 1238.

²⁵⁴ Δημήτρινας, Γ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος...* ό.π., σελ.72.

²⁵⁵ Ε.Τ.Ε.: «*Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....*» ό.π.,σελ.13.

²⁵⁶ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε.: «Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις. Προβλήματα από την μέχρι σήμερα εφαρμογή του ν. 2331/95», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2002,σελ. 290 και ΦΕΚ 173 Α/95 - Ν.2331/1995 και ALPHA BANK: «*Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....*» ό.π. και Ε.Ε.Τ.: «*Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....*» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.15.

3. να συνεκτιμούν και το συνολικό χαρτοφυλάκιο το οποίο ενδεχομένως διατηρεί σε αυτά ο συναλλασσόμενος για να εξακριβώνουν τη συνάφεια και συμβατότητα της υπόψη συναλλαγής με το χαρτοφυλάκιο
 4. να μεριμνούν ώστε οι σχετικοί έλεγχοι των συναλλαγών να εφαρμόζονται στις θυγατρικές εταιρίες και στα υποκαταστήματά τους στο εξωτερικό, εκτός αν αυτό απαγορεύεται πλήρως ή μερικώς από την σχετική αλλοδαπή νομοθεσία, οπότε ενημερώνουν τον αρμόδιο Εισαγγελέα και την Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή με την επωνυμία «Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες»
 5. να λαμβάνουν κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο που αποφασίζει η αρμόδια αρχή τους για την αποτροπή των ανωτέρω εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της μη κατάρτισης συναλλαγής, εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί οι όροι πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας του συναλλασσόμενου.²⁵⁷
- Τον **Νόμο 3424/05**²⁵⁸ ο οποίος ενσωματώνει τη 2^η Κοινοτική Οδηγία(2001/97/ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και υιοθετεί ορισμένες αναθεωρημένες συστάσεις της FATF.²⁵⁹ Ο Νόμος αυτός αποτελεί τροποποίηση και συμπλήρωση του Νόμου 2331/95. Τα παραπάνω ισχύουν έως 04/08/08.²⁶⁰ Έχει επισημανθεί ότι κάποιες διατάξεις του Νόμου αυτού είναι προβληματικές και περιέχουν αρκετά νομοτεχνικά ατοπήματα, αστοχίες και παράδοξα. Παράδειγμα αποτελούν εκείνες που ορίζουν τις **κυρώσεις** για τα **βασικά αδικήματα** σε σχέση με την τιμωρία για το αδίκημα της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων. Αν για

²⁵⁷ http://www.nationalsec.gr/?Page=antimoneylaunderingpolicy&Menu1=0_366&Menu2=0_366

²⁵⁸ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε.: «Το έγκλημα της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων μετά τον Ν. 3424/2005», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2007, σελ. 151 και στο ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΝΙΚΟΛΟΓΩΝ (Επιμέλεια): *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Πρακτικά του 4^{ου} συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων με θέμα «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία;»*, Θεσσαλονίκη 2006. Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Αντ.Ν.Σάκκουλας, 2007, σελ. 171. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρεί η συγγραφέας το γεγονός ότι στην έννοια της **«εγκληματικής δραστηριότητας»** από την οποία προέρχονται τα νομιμοποιούμενα περιουσιακά στοιχεία, δεν υπάγεται-και μετά την θέσπιση του Ν3424/2005- κάθε μεμονωμένη εγκληματική πράξη, όπως πχ. μια μεμονωμένη κλοπή. Για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος, θεωρείται αναγκαίο να προκύπτουν τα παράνομα έσοδα από τη δράση του **οργανωμένου εγκλήματος**.

²⁵⁹ ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π. και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ. 15.

²⁶⁰ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....»ό.π., σελ. 13.

παράδειγμα το βασικό αδίκημα είναι πλημμέλημα, τότε και το έγκλημα του ξεπλύματος χρήματος πρέπει να έχει σύμφωνα με την **αρχή της αναλογικότητας** πάντα τον χαρακτήρα του πλημμελήματος. Η θέση αυτή έγινε αρχικά δεκτή, τελικά όμως δεν ψηφίστηκε. Η σχετική διάταξη είναι ευθέως **αντισυνταγματική και παράνομη**, καθώς καταλύει το βασικό δικαίωμα του κατηγορούμενου για ποινική μεταχείριση ανάλογη με τις πράξεις του και προσκρούει άμεσα στο άρθρο 25 του Συντάγματος.²⁶¹ Τέλος, πέρα από τις εξοντωτικές ποινές, ανήγαγε σε αξία και υποχρέωση κάθε επαγγελματία το «κάρφωμα» του πελάτη του (δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, λογιστές, κλπ) απειλώντας με κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Έτσι δημιουργήθηκαν μια σειρά από νομικά και κοινωνικά ζητήματα, καθώς και δυσφορία για τα «εισαγόμενα» νομοθετικά μέτρα τα οποία επιβάλλονται πέραν εκείνων που είναι ανεκτά σε μια ελεύθερη και δημοκρατικά ευνομούμενη πολιτεία.²⁶² Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά την παραπάνω αυστηρότητα, σύμφωνα με τακτική έκθεση αξιολόγησης των ελεγκτών της FATF (Ιούλιος 2007), η Ελλάδα αξιολογήθηκε με δυσμενή σχόλια όσον αφορά στην καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και στην αντιμετώπιση των αδυναμιών του ελεγκτικού συστήματος²⁶³ και τέθηκε σε επιτήρηση για τις αδυναμίες αυτές²⁶⁴ με κίνδυνο να στιγματιστεί διεθνώς ως «φορολογικός παράδεισος» ή «χώρα υψηλού κινδύνου» για το ΞΒΧ και ΧΤ.²⁶⁵

- Τον **Νόμο 3691/2008**, ο οποίος ενσωματώνει :

1. Την 3^η οδηγία (2005/60/EK) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ «σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού

²⁶¹ Μανωλεδάκης, Ι.: «Ακάθαρτη Κάθαρση», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2006, σελ. 67 και Παύλου, Σ.: «Η Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον ν. 2331/1995 στον 3424/2005: η εξέλιξη και γιγάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής», *Ποινικά Χρονικά*, 2006, σελ. 348.

²⁶² http://www.paxinos.gr/images/webpage/jeplymaxrimatos_06.pdf

²⁶³ http://www.amcham.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=160:anti-money-laundering-november-16-2009&catid=46:press-releases&Itemid=79

²⁶⁴ <http://www.eurocharity.gr/el/story/10968>

²⁶⁵ <http://www.makthes.gr/news/economy/47188>

συστήματος για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας»²⁶⁶.

2. Την οδηγία 2006/70/EK της Ευρωπαϊκής Επιτροπής(εκτελεστική της 3^{ης})²⁶⁷
3. τον Κοινοτικό Κανονισμό 1781/2006²⁶⁸
4. ορισμένες Συστάσεις της FATF(40 +9).

Από 5/8/2008 ισχύει μόνον ο Νόμος 3691/08,²⁶⁹ με τον οποίο επιχειρείται η σημαντική αναβάθμιση των μηχανισμών πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.²⁷⁰

Τέλος, και όσο αφορά στις **Διεθνείς Συμβάσεις**:

- Τον **Νόμο 1990/1991** με τον οποίο κυρώθηκε η **Σύμβαση της Βιέννης** του 1988. Με τον τρόπο αυτό η παραπάνω Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ την 27^η Απριλίου 1992, σύμφωνα με την ανακοίνωση του Υπουργείου Εξωτερικών για τη θέση σε ισχύ της «Σύμβασης κατά της παράνομης διακινήσεως ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών»
- Τον **Νόμο 2655/1998** που κυρώνει τη **Σύμβαση του Στρασβούργου** του 1990.
- Τον **Νόμο 3034/2002** με τον οποίο κυρώθηκε από το ελληνικό κράτος η διεθνής **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών** του 1999 για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.²⁷¹

²⁶⁶ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.13 και ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποιήσεως.....» ό.π. και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.5 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.15.

²⁶⁷ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.5.

²⁶⁸ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.15

²⁶⁹ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.13.

²⁷⁰ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/money/legislation.aspx>

²⁷¹ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.14.

2.2 Ο ΝΟΜΟΣ 3691/2008

Το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο ορίζει **υποχρεώσεις** από πλευράς των τραπεζών και κατά συνέπεια και των **υπαλλήλων** τους για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα και της χρηματοδότηση της τρομοκρατίας²⁷².

Στο ερώτημα «*τι προβλέπει η νομοθεσία για τις υποχρεώσεις των τραπεζών και των στελεχών τους σε θέματα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και ΧΤ*», η απάντηση είναι ότι το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο είναι ο **Νόμος 3691/2008**(ΦΕΚ τ. Α' αρ.166/5.8.2008)²⁷³ που προσδιορίζει τις **κεντρικές έννοιες**, τις **βασικές διαδικασίες** και τους **χειρισμούς** αλλά και **υποχρεώσεις** που αφορούν στην πρόληψη και την καταστολή του ΞΒΧ και της ΧΤ. Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει μια συνοπτική αναφορά σε εκείνες τις **διατάξεις** του Νόμου που περιγράφουν και οριοθετούν τον τρόπο δράσης που αφορά στα προαναφερθέντα ζητήματα. Αξίζει να επισημανθεί ότι ορισμένες διατάξεις του Νόμου 3691/2008 εξειδικεύονται με ρυθμίσεις της Τράπεζας της Ελλάδος²⁷⁴. Έτσι οι κυριότερες θεσμικές ρυθμίσεις περιέχονται στον Νόμο 3691/2008 και στις σχετικές (εξειδικευμένες) ρυθμίσεις που έχει θεσπίσει η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ).

Ο **Νόμος 3691/2008** ενσωματώνει, δηλαδή καθιστά Ελληνική νομοθεσία την Οδηγία(Directive) **2005/60/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης(ΕΕ), αλλά και τις διατάξεις της Οδηγίας **2006/70/ΕΚ** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής²⁷⁵. Παράλληλα ισχύει και ο Κανονισμός (Regulation) αρ. **1781/2006** της ΕΕ που αφορά το ειδικό θέμα των στοιχείων του αποστολέα(πληρωτή) εμβάσματος. Οι Ευρωπαϊκές ρυθμίσεις και κατ' επέκταση το Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο είναι επηρεασμένες σε ό,τι αφορά στο περιεχόμενό τους από τις κατευθύνσεις(συστάσεις) της FATF.²⁷⁶

Η Τράπεζα της Ελλάδος σύμφωνα με το άρθρο **6 παρ. 2 του Ν. 3691/2008** αποτελεί όπως είδαμε παραπάνω, την Αρμόδια Αρχή(εποπτική) των τραπεζών για θέματα ΞΒΧ/ΧΤ και με

²⁷²Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.21,

²⁷³ΦΕΚ τ. Α' αρ.166/5.8.2008.

²⁷⁴Στεννημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...*ό.π., σελ.32 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π., σελ.9.

²⁷⁵ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.5.

²⁷⁶Στεννημαχίτης, Κ.: *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος.....*ό.π., σελ.26.

τις παρ. 3-5 του άρθρου 6 του ίδιου Νόμου **εξουσιοδοτείται να καθορίζει τις ειδικότερες ρυθμίσεις για τα θέματα αυτά.** Έτσι οι ειδικότερες αυτές ρυθμίσεις περιέχονται στην Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος(ΠΔΤΕ)αρ.2577/9.3.06 και κυρίως στην Απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ) της **ΤτΕ αρ. 281/5/17.3.09.**²⁷⁷

Η παραπάνω απόφαση αποσκοπεί στην εξειδίκευση εφαρμογής των διατάξεων του Νόμου 3691/08 από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς οι οποίοι εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος²⁷⁸.

Η εφαρμογή της απόφασης της **ΕΤΠΘ 281/17.03.2009** επιφέρει τα παρακάτω **νέα μέτρα**(σημαντικές αλλαγές για τις τράπεζες).²⁷⁹

1. Επιβάλλεται στα πιστωτικά ιδρύματα να έχουν **καταγεγραμμένη πολιτική** του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας εγκεκριμένη από το Διοικητικό τους Συμβούλιο, η οποία παρακολουθείται ετησίως και αξιολογείται η επάρκεια και αποτελεσματικότητά της από την Επιτροπή Ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος²⁸⁰.
2. Τα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της Διοίκησής τους λαμβάνουν κάθε πρόσφορο μέτρο συμπεριλαμβανομένης της **μη κατάρτισης της συναλλαγής ή της διακοπής** της συναλλακτικής σχέσης όχι μόνο με τον πελάτη, αλλά και με τον πραγματικό δικαιούχο σε περίπτωση που: **α)** δεν έχουν ικανοποιηθεί οι όροι της πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητάς του, **β)** δεν έχουν τηρηθεί τα μέτρα δέουσας επιμέλειας(τα οποία περιγράφονται αναλυτικά στην συνέχεια)με βάση τις απαιτήσεις της εν λόγω Απόφασης, ή **γ)** έχουν υποβληθεί επανειλημμένα αναφορές για συγκεκριμένο πελάτη στην Επιτροπή Καταπολέμησης.²⁸¹

²⁷⁷ Στενημαχίτης, Κ. :ό.π.,σ.σ. 26,27.

²⁷⁸ Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π., σελ.10.

²⁷⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, στο <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/LegalF/Decisions.aspx> και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....»ό.π., σελ.14 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.11.

²⁸⁰ Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σελ. 2, στο <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/LegalF/Decisions.aspx>

²⁸¹ Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σελ. 3, στο <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/LegalF/Decisions.aspx>

3. Κατά την διαμόρφωση της πολιτικής και των διαδικασιών εφαρμογής της προσέγγισης του Ξεπλύματος Χρήματος με βάση τον «κίνδυνο», τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει μεταξύ άλλων να λαμβάνουν υπόψη τους τις οδηγίες της FATF.²⁸²
4. Στα μέτρα δέουσας επιμέλειας προστίθεται η **άμεση ενημέρωση της Επιτροπής Καταπολέμησης και της ΤτΕ** στην περίπτωση που το όνομα του πελάτη περιλαμβάνεται στους καταλόγους προσώπων ή οντοτήτων υποκείμενων σε περιοριστικά μέτρα.²⁸³
5. Στα στοιχεία που απαιτούνται κατά το ελάχιστο για την πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας των φυσικών προσώπων προστίθενται η **ημερομηνία και ο τόπος γέννησης**, αλλά και το **τηλέφωνο επικοινωνίας**.²⁸⁴
6. Στις κατηγορίες υψηλού κινδύνου για τις οποίες πρέπει τα πιστωτικά ιδρύματα να επιδεικνύουν **αυξημένη δέουσα επιμέλεια** προστίθεται μια νέα κατηγορία: «στερούμενα νομικής προσωπικότητας σχήματα ή οντότητες που διαχειρίζονται κεφάλαια ή άλλες ομάδες περιουσιακών στοιχείων».²⁸⁵
7. Στις συναλλαγές σε μετρητά σημαντικού ύψους και ειδικότερα σε περίπτωση αιτήματος ανάληψης ποσού μεγαλύτερου των **€250.000 σε μετρητά**, τα χρήματα συνίσταται να αποδίδονται στον πελάτη μέσω **έκδοσης τραπεζικής επιταγής ή εντολής πληρωμής σε τραπεζικό λογαριασμό**, εκτός αν συντρέχουν ειδικοί και επαρκώς τεκμηριωμένοι λόγοι που καθιστούν αναγκαία την εν λόγω συναλλαγή.
8. Εμμέσως πλην σαφώς **καταργείται ο Πίνακας Εξαιρέσεων** δεδομένου ότι υφίσταται υποχρέωση διερεύνησης όλων των συναλλαγών²⁸⁶.

²⁸² Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σελ. 8.

²⁸³ Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σελ. 12 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.14.

²⁸⁴ Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σελ.12.

²⁸⁵ Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σ.σ.13,14.

²⁸⁶ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.14.

Η παρουσίαση του Νόμου 3691/2008 για την «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις» θα χωριστεί σε **δύο ενότητες** με στόχο την εξοικείωση με το **θεμελιώδες πλέγμα των αρχών** και τις κυριότερες **έννοιες** στις οποίες αναφέρεται (στο Γ' Μέρος θα παρουσιαστούν αναλυτικότερα οι διαδικασίες και οι χειρισμοί που περιγράφονται στον Νόμο):

α) Στην πρώτη ενότητα υπάγονται **«θεωρητικά» ζητήματα** όπως ο σκοπός και το αντικείμενο του Νόμου καθώς και ο «ορισμός» βασικών εννοιών, όρων, προσώπων και διαδικασιών. **β)** Στην δεύτερη ενότητα γίνεται αναφορά στο σημαντικό ζήτημα των ποινικών, διοικητικών και πειθαρχικών **κυρώσεων**, που συνεπάγεται η παραβίαση ή η παρέκκλιση από τις σχετικές ρυθμιστικές διατάξεις.

2.2.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ

Ας οριοθετήσουμε τώρα κάποια κεντρικά ζητήματα που σχετίζονται με τον Νόμο και αποτελούν την «γλώσσα» των ειδικότερων υποχρεώσεων, διαδικαστικών και άλλων, των εμπλεκόμενων τραπεζικών υπαλλήλων και στελεχών:

Σκοπός του νέου Νόμου είναι η **ενίσχυση** και **βελτίωση** του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταστολή των αδικημάτων που προαναφέρθηκαν²⁸⁷ και προωθεί μια σειρά σημαντικών **διαφοροποιήσεων** όπως: προστίθενται νέες κατηγορίες υπόχρεων προσώπων (π.χ. ενεχυροδανειστές, εκπλειστηριαστές κλπ), μεταβάλλεται η σύσταση και το πλαίσιο λειτουργίας της αρμόδιας Επιτροπής, συστήνονται νέα συντονιστικά όργανα, τροποποιούνται οι επιβαλλόμενες κυρώσεις.²⁸⁸

Αντικείμενο του Νόμου είναι η **πρόληψη** και η **καταστολή** των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της

²⁸⁷ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.5.

²⁸⁸ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.13.

τρομοκρατίας όπως αυτά ορίζονται από τον Νόμο, καθώς και η **προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος** από τους κινδύνους που ενέχουν.²⁸⁹

Πράξεις οι οποίες αποτελούν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες(ξέπλυμα χρήματος) και προβλέπονται από το άρθρο 3 του Νόμου μεμονωμένα ή συνδυαστικά, είναι οι ακόλουθες:

- Η **μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας** εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή την συγκαλύψη της παράνομης προέλευσής της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του.²⁹⁰
- Η **απόκρυψη ή η συγκαλύψη της αλήθειας** με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή στον τόπο που αυτή αποκτήθηκε ή ευρίσκεται ή στην κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι αυτή η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.²⁹¹
- Η **απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση περιουσίας** εν γνώσει κατά τον χρόνο της κτήσης ή της διαχείρισης του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.²⁹²
- Η **χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα** με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.

²⁸⁹ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.6.

²⁹⁰ Στεννημαχίτης, Κ.: Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π., σελ.32 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ : ό.π., σελ.7 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.13 και Λεξικό και Ε.Ε.Τ. : «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π., σελ.4.

²⁹¹ Στεννημαχίτης, Κ.: Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος...ό.π., σελ.33 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σελ.7 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π.,σελ.15 και Λεξικό και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων.....» ό.π., σελ.4.

²⁹² Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.33 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ. 8 και Ε.Τ.Ε. ό.π., σελ.16 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.4.

- Η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για την διάπραξη μιας ή περισσότερων από τις προαναφερθείσες πράξεις και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα.²⁹³

Έκταση εφαρμογής του Νόμου: Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες υπάρχει, άρα εμπίπτει στη δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων και όταν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία έλαβαν χώρα στο έδαφος άλλου κράτους, εφόσον αυτές θα ήταν **βασικό αδίκημα** αν διαπράττονταν στην Ελλάδα και θεωρούνται αξιόποινες σύμφωνα με την νομοθεσία του κράτους αυτού.²⁹⁴

Σαν «**Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος**» ορίζονται από τον Νόμο ορισμένες πράξεις με κοινό χαρακτηριστικό την ύπαρξη περιουσίας ή εσόδων από **εγκληματική δραστηριότητα**. Επειδή ο όρος εγκληματική δραστηριότητα είναι πολύ ευρύς, ο Νόμος προσδιορίζει(άρθρο 3 ν.3691/08) ποια αδικήματα εμπίπτουν σε αυτόν τον όρο. Τα αδικήματα αυτά αποκαλούνται «**βασικά αδικήματα**» ή «**πρωτογενή**» με την έννοια ότι είναι οι πράξεις από τις οποίες προέρχεται το «βρώμικο χρήμα»²⁹⁵. Από νομοθετικής άποψης βέβαια έχουν εκφραστεί **ενστάσεις** που υποστηρίζουν ότι οι τεχνικές κατάστροφησης των βασικών εγκλημάτων που προσδιορίζουν και συγκεκριμενοποιούν την έννοια της «εγκληματικής δραστηριότητας» δεν φαίνονται ιδιαίτερα εύστοχες καθώς νομοτεχνικά παρουσιάζουν **αστοχίες και παράδοξα**.²⁹⁶

²⁹³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.33 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ. 8 και Ε.Τ.Ε : ό.π.,σελ.15 και Ε.Ε.Τ: ό.π., σελ.4.

²⁹⁴ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ. 8.

²⁹⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.34 και Ε.Ε.Τ.: ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.5.

²⁹⁶ βλέπε σχετικά: Δημήτρηνας, Γ.: «Η διερεύνηση της έννοιας της «βασικής» εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», *Ποινικά Χρονικά*, 2006, σελ. 354.

Βασικά αδικήματα είναι:²⁹⁷

- Εγκληματική οργάνωση
- Τρομοκρατικές πράξεις και Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
- Παθητική δωροδοκία
- Ενεργητική δωροδοκία
- Δωροδοκία δικαστή
- Εμπορία ανθρώπων
- Απάτη με υπολογιστή,
- Σωματεμπορία
- Εμπορία ναρκωτικών²⁹⁸
- Εμπόριο όπλων, πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών, κλπ.
- Αρχαιοκαπηλία(τα προβλεπόμενα στον ν. 3028/2002 «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς»)
- Εμπόριο ραδιενεργών υλικών(τα προβλεπόμενα στον ν.181/1974 «περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών»)
- Διακίνηση λαθρομεταναστών(τα προβλεπόμενα στον ν. 3386/2005 «για την είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια»)
- Αδικήματα(όπως απάτες κλπ) κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης(προβλέπονται στον ν.2803/2000 για την «προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων»)
- Δωροδοκία αλλοδαπού δημοσίου λειτουργού
- Δωροδοκία υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Αδικήματα **κατάχρησης αγοράς**: πρόκειται για συμπεριφορές που οδηγούν στην εξασφάλιση δεσπόζουσας θέσης επί της προσφοράς ή ζήτησης ενός

²⁹⁷ ΦΕΚ 166/5.8.2008, ΝΟΜΟΣ 3691/2008, άρθρο 3.

²⁹⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.34 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σ.σ. 10,11 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.15.

χρηματοπιστωτικού μέσου, με αποτέλεσμα τον τεχνητό προσδιορισμό της τιμής της αγοράς ή πώλησης. Επίσης είναι η αγορά ή πώληση κατά την περίοδο διαμόρφωσης της τιμής κλεισίματος της αγοράς, με αποτέλεσμα την παραπλάνηση των επενδυτών. Επίσης είναι η διάδοση ψευδών, ανακριβών ή παραπλανητικών πληροφοριών από μέλη του Δ.Σ. εταιριών, αλλά και η διατύπωση γνώμης από κάποιον στα ΜΜΕ είτε άμεσα για ένα χρηματοπιστωτικό μέσο, είτε έμμεσα για τον εκδότη του, ενώ ο ίδιος έχει επενδύσει στο συγκεκριμένο χρηματοπιστωτικό μέσο,²⁹⁹ δηλαδή χρηματιστηριακής φύσης αδικήματα. Προβλέπονται στον ν. 3340/2005 «για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης της αγοράς»

- Αδικήματα που τιμωρούνται με ποινή στερητική της ελευθερίας της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος (πχ κλοπή, ληστεία, υπεξαίρεση, τοκογλυφία, εκβίαση, φορολογικά αδικήματα κά).³⁰⁰

Συνεχίζοντας στον ορισμό και την αποσαφήνιση των **βασικών εννοιών** που συνθέτουν τον κεντρικό άξονα του Νόμου 3691/08, περνάμε στην έννοια της: **«Περιουσίας»**: Σαν περιουσία νοούνται τα περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους ενσώματα ή ασώματα, κινητά ή ακίνητα, υλικά ή άυλα, αλλά και έγγραφα ή στοιχεία οποιασδήποτε μορφής, έντυπης, ηλεκτρονικής ή ψηφιακής, που αποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προς απόκτηση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων. Στον Νόμο οι όροι «**περιουσία**» και «**έσοδα**» είναι ταυτόσημοι.³⁰¹ Γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω ότι το λεγόμενο «**βρώμικο χρήμα**» δεν νοείται στενά και μόνο ως το «**βρώμικο μετρητό χρήμα**» αλλά κάθε περιουσιακό στοιχείο, δηλαδή στοιχείο με οικονομική και χρηματική αξία το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο τραπεζικής συναλλαγής. Τέτοια στοιχεία είναι: τα μετρητά, οι επιταγές, τα

²⁹⁹ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., Λεξικό.

³⁰⁰ Στενημαχίτης, Κ.: Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος.....ό.π., σελ.35 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών.....» ό.π., σ.σ.12,13,14 και ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π. και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.15 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.5.

³⁰¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.35 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.15 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., 2.2.

χρεόγραφα(ομόλογα, μετοχές κλπ), οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, τα ακίνητα που λαμβάνονται σαν εξασφάλιση με προσημείωση ή υποθήκη, οι εγγυητικές επιστολές, αντίκες, έργα τέχνης, σκάφη αναψυχής κá.³⁰²

Κεντρικός επίσης όρος στο βασικό αυτό νομοθέτημα είναι η έννοια του «Προσώπου». Σαν πρόσωπα νοούνται τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα όπως είναι τα σωματεία, οι εταιρείες, οι οργανισμοί κλπ.³⁰³

Επίσης:

Ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων: Είναι η μεταφορά κεφαλαίων κατά την οποία η συναλλαγή πραγματοποιείται με πρωτοβουλία του εντολέα(αποστολέα) μέσω πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοπιστωτικού οργανισμού με την χρήση ηλεκτρονικών μέσων, με σκοπό να τεθεί στην διάθεση του δικαιούχου(παραλήπτη) χρηματικό ποσό σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό. Ο εντολέας και ο δικαιούχος μπορεί να είναι το ίδιο, φυσικό ή νομικό πρόσωπο.³⁰⁴ Οι μεταφορές κεφαλαίων θεωρούνται γενικά ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημαντικά εργαλεία συναλλακτικής μεθόδευσης είτε από μόνα τους, είτε ως μέρος ευρύτερου πλέγματος συναλλαγών για ΞΒΧ ή και για ΧΤ.

Διασυννοριακή μεταφορά κεφαλαίων: Είναι η μεταφορά κεφαλαίων κατά την οποία το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός που λαμβάνει την εντολή μεταφοράς κεφαλαίων(αποστέλλουσα τράπεζα) υπόκειται σε διαφορετική έννομη τάξη από εκείνη στην οποία υπόκειται το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός που θέτει τα μεταφερόμενα κεφάλαια στην διάθεση του δικαιούχου(παραλήπτρια τράπεζα).³⁰⁵

Χρηματοπιστωτικός τομέας: Είναι ο τομέας της οικονομίας που αποτελείται από τα νομικά και φυσικά πρόσωπα τα οποία εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, την Επιτροπή

³⁰² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.35,36 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.15.

³⁰³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.36 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών....» ό.π., σελ.22.

³⁰⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.36 και σ.σ.101-102 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.22 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π.,σελ.56/Λεξικό.

³⁰⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.37 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.23.

Κεφαλαιαγοράς, την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης και την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης Ελέγχων.³⁰⁶

Η νομοθεσία εφιστά **ιδιαίτερη προσοχή** στις **έννοιες**, τις **οντότητες** ή τα **πρόσωπα** που προσδιορίζονται στην συνέχεια και θα αναλυθούν στο Γ' Μέρος:

Εικονική Τράπεζα:(shell bank ή virtual bank): Το πιστωτικό ίδρυμα ή άλλου είδους ίδρυμα ή εταιρεία ασχολούμενη με ανάλογες δραστηριότητες που έχει συσταθεί σε χώρα ή δικαιοδοσία στην οποία δεν έχει φυσική παρουσία, με την έννοια της άσκησης από εκεί της πραγματικής διοίκησης και διεύθυνσης. Επίσης δεν συνδέεται με χρηματοπιστωτικό όμιλο που να πληροί τις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας σχετικά με τη ρύθμιση και εποπτεία αυτών ή τουλάχιστον ισοδύναμες απαιτήσεις³⁰⁷. Με άλλα λόγια οι «εικονικές τράπεζες» είναι τράπεζες **χωρίς «φυσική παρουσία»** σε κάποια χώρα και με μόνο στοιχείο επικοινωνίας κάποια ταχυδρομική θυρίδα ή ηλεκτρονική διεύθυνση(e-mail). Είναι ευνόητο ότι οι τράπεζες αυτές είναι πολύ πιθανό να έχουν ύποπτο ρόλο σε θέματα ΞΒΧ και ΧΤ³⁰⁸. Για τον λόγο αυτό **απαγορεύεται** η σύναψη ή η συνέχιση σχέσεων τραπεζικής ανταπόκρισης με εικονική τράπεζα ή με τράπεζα που επιτρέπει να χρησιμοποιούνται οι λογαριασμοί της από εικονική τράπεζα³⁰⁹

Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα: Πρόκειται για φυσικά πρόσωπα στα οποία έχει ή είχε ανατεθεί σημαντικό δημόσιο λειτουργήμα καθώς και οι άμεσοι στενοί συγγενείς τους ή τα πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες των προσώπων αυτών, όπως αυτά εξειδικεύονται στο άρθρο 22 του Νόμου και αναφέρονται πιο αναλυτικά στο Γ' Μέρος³¹⁰.

Λογαριασμός Πλάνιας Πρόσβασης(«Payable through account»): Είναι ο τραπεζικός λογαριασμός που τηρείται σε πιστωτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ελλάδα(ανταποκριτής) και ανοίγεται στο πλαίσιο διασυννοριακής σχέσης τραπεζικής ανταπόκρισης(correspondent banking) με σκοπό την εξυπηρέτηση των πελατών πιστωτικού ιδρύματος εγκατεστημένου

³⁰⁶ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.23.

³⁰⁷ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.37 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.23 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., Λεξικό.

³⁰⁸ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.91.

³⁰⁹ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.91 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.108.

³¹⁰ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 37,38 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.24.

στο εξωτερικό(το λεγόμενο «ίδρυμα τραπεζικής ανταπόκρισης») για την εκ μέρους τους διενέργεια χρηματοπιστωτικών συναλλαγών στην Ελλάδα.³¹¹

Ο Νόμος εφιστά την προσοχή και επιβάλλει χειρισμούς και διαδικασίες σε περίπτωση **υπόπτων και ασυνήθων** συναλλαγών και δραστηριοτήτων. Χρησιμοποιεί διαφορετικούς όρους οριοθετώντας το εννοιολογικό τους περιεχόμενο.³¹²

Υπόπτη συναλλαγή ή δραστηριότητα: Είναι η συναλλαγή από την οποία εκτιμάται ότι προκύπτουν αποχρώσεις ενδείξεις ή υπόνοιες για πιθανή απόπειρα ή διάπραξη πράξεων ξεπλύματος βρώμικου χρήματος ή για εμπλοκή του συναλλασσόμενου ή του πραγματικού δικαιούχου σε εγκληματικές δραστηριότητες, με βάση την αξιολόγηση:

- Των **στοιχείων της συναλλαγής** όπως είναι η φύση της συναλλαγής, η κατηγορία του χρηματοπιστωτικού μέσου, η συχνότητα, η πολυπλοκότητα και το ύψος της συναλλαγής, η χρήση ή μη μετρητών και
- Των **στοιχείων του προσώπου** όπως είναι το επάγγελμα, η οικονομική επιφάνεια, η συναλλακτική ή επιχειρηματική συμπεριφορά, η φήμη, το παρελθόν, το επίπεδο διαφάνειας του νομικού προσώπου–πελάτη κλπ.³¹³

Ασυνήθης συναλλαγή ή δραστηριότητα : Είναι η συναλλαγή ή η δραστηριότητα η οποία:

- Δεν συνάδει με την συναλλακτική, επιχειρηματική ή επαγγελματική συμπεριφορά του συναλλασσόμενου ή του πραγματικού δικαιούχου ή με την οικονομική τους επιφάνεια.
- Δεν έχει προφανή σκοπό ή κίνητρο οικονομικής, επαγγελματικής ή προσωπικής φύσης.³¹⁴

³¹¹Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.38 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.24.

³¹²Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.39

³¹³Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.39 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.25 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., Λεξικό.

³¹⁴Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.39 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.26.

Συνεπώς **ύποπτες** συναλλαγές θεωρούνται εκείνες που εμφανίζουν εντονότερη πιθανή σύνδεση με το βρώμικο χρήμα και τις εγκληματικές δραστηριότητες, ενώ **ασυνήθιστες** συναλλαγές θεωρούνται οι παράξενες συναλλαγές που ενδέχεται να υποκρύπτουν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος³¹⁵.

Επιχειρηματική σχέση: Η επιχειρηματική, επαγγελματική ή εμπορική σχέση που συνδέει τον πελάτη με τα υπόχρεα πρόσωπα εντός του πλαισίου των δραστηριοτήτων των τελευταίων και η οποία αναμένεται κατά τον χρόνο έναρξής της ότι θα έχει κάποια διάρκεια.

³¹⁵

Πραγματικός δικαιούχος: Πρόκειται για το φυσικό πρόσωπο ή τα φυσικά πρόσωπα στα οποία τελικά ανήκει το νομικό πρόσωπο-πελάτης ή το νομικό σχήμα ή το φυσικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου διεξάγεται η συναλλαγή ή η δραστηριότητα³¹⁷. Ειδικότερα και προκειμένου για:

- **Εταιρείες οποιασδήποτε μορφής** (ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ):

1. Το φυσικό ή τα φυσικά πρόσωπα στα οποία τελικά ανήκει η εταιρεία ή ελέγχεται από αυτά επειδή κατέχουν ή ελέγχουν, άμεσα ή έμμεσα, επαρκές ποσοστό των μετοχών ή των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας, μεταξύ άλλων και μέσω «μετοχών στον κομιστή» (είναι οι ανώνυμες μετοχές)³¹⁸.
2. Το φυσικό πρόσωπο ή τα φυσικά πρόσωπα τα οποία ασκούν κατά άλλο τρόπο έλεγχο στην διαχείριση της εταιρείας.³¹⁹

- **Λοιπά Νομικά Πρόσωπα, Νομικές Οντότητες, ή άλλα νομικά σχήματα** (ιδρύματα, εταιρείες εμπιστευματικής διαχείρισης ή τα εμπιστεύματα-trusts που διοικούν ή διανέμουν κεφάλαια):

1. Το φυσικό ή τα φυσικά πρόσωπα που δικαιούνται ποσοστό 25% τουλάχιστον των περιουσιακών στοιχείων της νομικής οντότητας ή του νομικού σχήματος, εφόσον οι μελλοντικοί δικαιούχοι έχουν ήδη προσδιοριστεί,

³¹⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.39.

³¹⁶ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.26 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.45.

³¹⁷ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.27 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.40.

³¹⁸ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.27 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.41.

³¹⁹ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.27 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.41.

2. Η κατηγορία προσώπων προς το συμφέρον της οποίας κυρίως έχει συσταθεί ή λειτουργεί η νομική οντότητα ή το νομικό σχήμα, εφόσον οι δικαιούχοι του νομικού προσώπου ή του νομικού σχήματος δεν έχουν προσδιοριστεί ακόμη,
3. Το φυσικό ή τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν έλεγχο σε ποσοστό 25% τουλάχιστον επί των περιουσιακών στοιχείων της νομικής οντότητας ή του νομικού σχήματος.³²⁰

Οι όροι «**Νομική Οντότητα**» και «**Νομικό Σχήμα**» είναι όροι του δικαίου της Ευρωπαϊκής ένωσης με ευρύ εννοιολογικό περιεχόμενο το οποίο σε ότι αφορά την ελληνική νομική ορολογία αλλά και την πρακτική των συναλλαγών, περιλαμβάνει: τα ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα όπως σωματεία, ιδρύματα κλπ. Επίσης είναι τα σχήματα από αλλοδαπά δίκαια όπως το εμπίστευμα(trust), κάποιες εταιρικές μορφές επιχειρήσεων(ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ) και οι κοινοπραξίες. Τέλος, οι δημόσιοι και κρατικοί οργανισμοί και επιχειρήσεις (ΝΠΔΔ, ή ΝΠΙΔ)³²¹.

Το «**εμπίστευμα**»(trust) είναι νομικό σχήμα το οποίο δημιουργήθηκε από το Αγγλοσαξονικό δίκαιο. Η ουσία του σχήματος αυτού είναι ότι με το σχετικό έγγραφο σύστασης εμπιστεύματος (trust deed)κάποιο πρόσωπο που ονομάζεται «ιδρυτής» ή «**διαθέτης**»-settlor εισφέρει κεφάλαια δηλαδή περιουσία, έτσι ώστε αυτή να διοικείται προς όφελος άλλου προσώπου(**δικαιούχος**-beneficiary).

Ο διαχειριστής του εμπιστεύματος(trustee) που καλείται και «εμπιστευματοδόχος» ή «επίτροπος» είναι το οριζόμενο από τον ιδρυτή(εμπιστευματοπάροχο) πρόσωπο. Δεν αποκλείεται ταυτοπροσωπία ιδρυτή και δικαιούχου³²².

Κλείνοντας θα πρέπει να τονίσουμε ότι με τον προσδιορισμό της έννοιας του «**πραγματικού δικαιούχου**» από τον Νόμο(3691/2008) ουσιαστικά επιδιώκεται η **εφαρμογή** των διαδικαστικών και ουσιαστικών **υποχρεώσεων των τραπεζών** όπως είναι η πιστοποίηση ταυτότητας, η αξιολόγηση των συναλλαγών κλπ. και ως προς το **πρόσωπο** από το οποίο ή

³²⁰Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 42,43 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.28.

³²¹Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.43.

³²²Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.42 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.33.

για το οποίο τελικά διενεργείται κάποια συναλλαγή ή λειτουργεί μια τραπεζική σχέση, όταν τις επαφές με την τράπεζα διενεργούν τα λεγόμενα **«παρένθετα πρόσωπα»**³²³.

Ο όρος **«παρένθετα πρόσωπα»** λαμβάνεται με την ευρεία τεχνική έννοια. Με άλλα λόγια είναι το πρόσωπο το οποίο κατά δήλωσή του ή όχι, ενεργεί για λογαριασμό άλλου προσώπου. Ο «πληρεξούσιος» θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν μια από τις φανερές μορφές παρένθετου προσώπου. Ορισμένες φορές σύμφωνα με την διεθνή εμπειρία, τα παρένθετα πρόσωπα ενδέχεται να επιτελούν κάποιον **«ύποπτο ρόλο»** δηλαδή να χρησιμοποιούνται για να αποπροσανατολίσουν τους καλόπιστα συναλλασσόμενους με αυτά, από το πρόσωπο που υποκρύπτεται («πραγματικός δικαιούχος»). Σε αυτή την περίπτωση στη σχετική ορολογία χρησιμοποιείται ο όρος **«αχυράνθρωποι» (front men)**.³²⁴ Αυτοί ουσιαστικά συλλέγουν το παράνομο χρήμα και το τοποθετούν σε προσωπικούς λογαριασμούς που διαθέτουν σε διάφορα τραπεζικά ιδρύματα. Κατόπιν μετατρέποντας το χρήμα αυτό σε τραπεζικές επιταγές ή χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο μεταφέρουν το χρήμα αυτό στις τσέπες των «δικαιούχων».

Δέουσα Επιμέλεια(due diligence): Είναι κεντρικός όρος-έννοια αναφορικά με τις υποχρεώσεις των **τραπεζών** και των λειτουργών τους τον οποίο προσδιορίζει ο Νόμος³²⁵. Δέουσα επιμέλεια (αν και δεν δίνεται από τον Νόμο 3691/08 σαφής ορισμός) μπορεί να θεωρηθεί η **λήψη των μέτρων** που προβλέπονται προκειμένου η Τράπεζα να γνωρίζει τους υφιστάμενους, νέους και περιστασιακούς **πελάτες** της με βάση επαρκείς **διαδικασίες**, ενώ η παρακολούθηση της συναλλακτικής τους δραστηριότητας θα πρέπει να είναι **συνεχής**³²⁶. Με άλλα λόγια : *«δέουσα επιμέλεια είναι το σύνολο των διαδικαστικών και ουσιαστικών υποχρεώσεων-μέτρων που προβλέπονται από νομοθετικές, κανονιστικές και δεοντολογικές ρυθμίσεις για τις τράπεζες, αναφορικά με την πιστοποίηση της ταυτότητας των πελατών τους,*

³²³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.40 και Δήμου, Χαράλαμπος.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*, Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, Αθήνα 2009, σελ. 22.

³²⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.40.

³²⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.45.

³²⁶ Ε.Τ.Ε.: *«Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....»* ό.π., Λεξικό.

τη διαμόρφωση του προφίλ του πελάτη και την αξιολόγηση της συναλλακτικής συμπεριφοράς του σε σχέση με ζητήματα πρόληψης ή χειρισμού ενδεχόμενων ΞΒΧ και ΧΤ»³²⁷.

Στη συνέχεια θα εξειδικευτούν αφενός οι **διαβαθμίσεις** δέουσας επιμέλειας και αφετέρου οι συγκεκριμένες **υποχρεώσεις-μέτρα** που απορρέουν από αυτήν:³²⁸

Διαβαθμίσεις της Δέουσας Επιμέλειας:

Παραπάνω αναφέρθηκε ένας γενικός προσδιορισμός της έννοιας του όρου «δέουσα επιμέλεια»(σύνολο διαδικασιών και ουσιαστικών υποχρεώσεων-μέτρων κλπ). Παρόλα αυτά όμως, το **εύρος** και το **είδος** των συγκεκριμένων μέτρων δέουσας επιμέλειας ο Νόμος το προσδιορίζει ανάλογα με τη **διαβάθμιση(ένταση) της δέουσας επιμέλειας**.

Οι διαβαθμίσεις, δηλαδή τα επίπεδα δέουσας επιμέλειας σύμφωνα με τον Νόμο είναι:

- **Απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια (ΑΠΔΕ)**
- **Συνήθης δέουσα επιμέλεια(ΣΔΕ)**
- **Αυξημένη δέουσα επιμέλεια(ΑΥΔΕ)**³²⁹

Περιπτώσεις εφαρμογής της Δέουσας Επιμέλειας(πότε εφαρμόζεται):

Η **Συνήθης Δέουσα Επιμέλεια** αποτελεί κατά κάποιο τρόπο τον «**άξονα**» των διαδικασιών και των μέτρων που εφαρμόζονται στην πλειοψηφία των πελατών και των συναλλασσόμενων. Σε αναφορά προς την **ΣΔΕ** προσδιορίζονται η έννοια και τα μέτρα εφαρμογής τόσο της **ΑΥΔΕ**, όσο και της **ΑΠΔΕ**.

Τα μέτρα **Δέουσας Επιμέλειας** πρέπει να εφαρμόζονται τόσο σε **νέους πελάτες** (όταν η εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη και του πραγματικού δικαιούχου γίνεται **πριν** τη διενέργεια των συναλλαγών ή την σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων), όσο και σε **υφιστάμενους πελάτες** (όταν ο πελάτης κάνει μια σημαντική συναλλαγή για τα δεδομένα του, όταν επέλθει αλλαγή στα στοιχεία του, όταν αλλάξει ο τρόπος που κινείται ο

³²⁷Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.45.

³²⁸Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.45.

³²⁹Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.48.

λογαριασμός του, όταν η τράπεζα αντιληφθεί ότι λείπουν αρκετές πληροφορίες για έναν υφιστάμενο πελάτη, ή σε περιοδική βάση ανάλογα με το βαθμό κινδύνου).³³⁰

Οι τράπεζες και γενικότερα τα «υπόχρεα πρόσωπα» θα πρέπει να εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στις παρακάτω περιπτώσεις:

1. όταν συνάπτονται επιχειρηματικές σχέσεις δηλαδή **τραπεζικές εργασίες διαρκείας** όπως άνοιγμα καταθετικών και επενδυτικών λογαριασμών, κάθε μορφής χορηγήσεις, μίσθωση θυρίδων κλπ και όλα τα παραπάνω για οποιοδήποτε ποσό. Αυτές τις σχέσεις-εργασίες τις αντιδιαστέλουμε με τις περιστασιακές συναλλαγές διερχομένων(walk in) συναλλασσομένων(πχ αποστολή εμβάσματος από διερχόμενο πελάτη που ενδέχεται να μην ξαναπεράσει για άλλη συναλλαγή στο μέλλον).³³¹
2. όταν διενεργούνται **περιστασιακές συναλλαγές** τουλάχιστον 15.000 ευρώ, ανεξάρτητα από το αν η συναλλαγή διενεργείται με μια μόνο πράξη ή περισσότερες, μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση. Ο όρος «**περιστασιακή συναλλαγή**» πρέπει να αντιδιαστέλλεται με τον όρο «**επιχειρηματική σχέση**».³³²
3. Όταν υπάρχει υπόνοια για απόπειρα ή διάπραξη αδικημάτων του άρθρου 2 του Νόμου 3691/2008(δηλαδή των αδικημάτων που συνιστούν **ξέπλυμα χρήματος**) ανεξάρτητα από κάθε παρέκκλιση, εξαίρεση ή όριο ποσού ή κατηγορίας πελάτη ή είδους εργασίας³³³.
4. Όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια, την πληρότητα ή την καταλληλότητα των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν προηγουμένως για την **πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη**, άλλου προσώπου για λογαριασμό του

³³⁰ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.23 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.88.

³³¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 45,50 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.81 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ.10.

³³² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 46,47,50 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.81 και Τράπεζα της Ελλάδος... ό.π., σελ.10.

³³³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 47,50 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.81 και Τράπεζα της Ελλάδος... ό.π., σελ.10 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.23.

οποίου ενεργεί ο πελάτης(εντολέα) και του πραγματικού δικαιούχου ή των πραγματικών δικαιούχων³³⁴.

Μέτρα της Συνήθους Δέουσας Επιμέλειας:

Τα μέτρα της ΣΔΕ τα οποία επιτάσσει ο Νόμος για τα υπόχρεα πρόσωπα ως προς τον πελάτη θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

1. **την πιστοποίηση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη** βάσει εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστες και ανεξάρτητες πηγές.³³⁵ Εδώ γίνεται σαφής διαχωρισμός της διαδικασίας **πιστοποίησης** της ταυτότητας και αυτής της **επαλήθευσης**. Κατά κανόνα απαιτείται να ακολουθούνται και οι δύο διαδικασίες. Η πιστοποίηση βασίζεται κυρίως σε στοιχεία παρεχόμενα από τον πελάτη, ενώ η επαλήθευση σε πληροφορίες από άλλες ανεξάρτητες(σε σχέση με τον πελάτη) και αξιόπιστες πηγές.³³⁶
2. **την πιστοποίηση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου** ή των πραγματικών δικαιούχων της εταιρείας-πελάτη, τη **συνεχή επικαιροποίηση** των στοιχείων και τη **λήψη εύλογων μέτρων** αναλόγως του βαθμού κινδύνου για επαλήθευση των στοιχείων της ταυτότητάς τους, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι το υπόχρεο πρόσωπο γνωρίζει τον πραγματικό δικαιούχο ή τους πραγματικούς δικαιούχους³³⁷. Τα παραπάνω μέτρα θα πρέπει να ισχύουν και για άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου-ενδεχομένως-ενεργεί ο πελάτης. Όσον αφορά σε άλλα νομικά πρόσωπα, εμπιστεύματα(trusts) και ανάλογα νομικά σχήματα, τα υπόχρεα πρόσωπα θα πρέπει να λαμβάνουν **εύλογα μέτρα** αναλόγως του **βαθμού κινδύνου**, για να κατανοήσουν τη διάρθρωση της κυριότητας και του ελέγχου του πελάτη. Ως **κίνδυνος** νοείται η σοβαρή πιθανότητα εμπλοκής του

³³⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 47,50 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.81 και Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σελ.10.

³³⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 49,51 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.82.

³³⁶ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.81 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.23 και Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σελ.10 και στο http://www.hcmc.gr/photos/Apofaseis2009/files/1_506_8.4.2009.pdf.

³³⁷ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.82 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 49,51.

πελάτη σε διάπραξη ή απόπειρα διάπραξης αδικήματος των άρθρων 2 και 3 του Νόμου, δηλαδή αδικημάτων ΞΒΧ και ΧΤ, ή των «βασικών αδικημάτων»³³⁸.

3. Τη **συλλογή πληροφοριών** για το σκοπό και τη σκοπούμενη φύση της επιχειρηματικής σχέσης ή σημαντικών συναλλαγών ή δραστηριοτήτων του πελάτη ή του πραγματικού δικαιούχου³³⁹.
4. Την **εξέταση με ιδιαίτερη προσοχή** κάθε συναλλαγής ή δραστηριότητας η οποία από την φύση της ή από τα στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο ή την ιδιότητα του συναλλασσόμενου, μπορεί να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή με χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται ιδίως οι **πολύπλοκες ή ασυνήθιστα μεγάλες συναλλαγές** και όλα τα **ασυνήθιστα είδη συναλλαγών** που πραγματοποιούνται χωρίς προφανή οικονομικό ή σαφή νόμιμο λόγο.³⁴⁰
5. Τη **λήψη κάθε άλλου πρόσφορου μέτρου** συμπεριλαμβανόμενης της μη κατάρτισης της συναλλαγής και άρνησης παροχής υπηρεσιών ή άσκησης δραστηριοτήτων, εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί οι όροι πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας του πελάτη³⁴¹.
6. Την **άσκηση συνεχούς εποπτείας** όσον αφορά την **επιχειρηματική σχέση** με ενδελεχή εξέταση των συναλλαγών και δραστηριοτήτων των πελατών καθ' όλη την διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης. Με τον τρόπο αυτό τα υπόχρεα πρόσωπα(εδώ οι τράπεζες) θα διαπιστώνουν αν οι συναλλαγές ή δραστηριότητες συνάδουν με τις γνώσεις που έχουν για τον πελάτη και τον πραγματικό δικαιούχο, τις επαγγελματικές δραστηριότητές τους και τα χαρακτηριστικά του εκτιμώμενου κινδύνου και εφόσον απαιτείται, την προέλευση των κεφαλαίων σύμφωνα με

³³⁸ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.83 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.49.

³³⁹ Στενημαχίτης Κ.: ό.π., σ.σ. 49,51 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.84 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.23.

³⁴⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 49,51 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.84 και Τράπεζα της Ελλάδος: ό.π., σ.σ. 11,12 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.23.

³⁴¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 50,51 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.84 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 23.

κριτήρια που δύνανται να ορίζουν οι αρμόδιες αρχές³⁴². Τα υπόχρεα πρόσωπα διασφαλίζουν επιπλέον την τήρηση ενημερωμένων εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών³⁴³. Ειδικά τα **πιστωτικά ιδρύματα** και οι **χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί** θα πρέπει να συνεκτιμούν και το συνολικό χαρτοφυλάκιο το οποίο διατηρεί ο συναλλασσόμενος σε αυτά και ενδεχομένως σε άλλες εταιρείες του ομίλου στον οποίο ανήκει το υπόχρεο πρόσωπο σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 του Νόμου, προκειμένου να εξακριβώσουν τη συνάφεια και συμβατότητα της εξεταζόμενης συναλλαγής με το χαρτοφυλάκιο ή τα χαρτοφυλάκια αυτά³⁴⁴.

Χρόνος εφαρμογής της Δέουσας Επιμέλειας :

Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας περιλαμβάνουν βασικά **2 άξονες**:

- Την **απόδειξη**(πιστοποίηση-επαλήθευση) της **ταυτότητας** πελάτη, τυχόν πραγματικού δικαιούχου και εντολέα,
- Τη διαμόρφωση του **οικονομικού/επαγγελματικού προφίλ** του πελάτη(profiling) και την **εποπτεία αξιολόγησης** της συναλλακτικής του συμπεριφοράς για την διαπίστωση τυχόν αποκλίσεων (ασυνήθεις ή/και ύποπτες συναλλαγές). Σχετικά σημειώνεται ότι ο άξονας αυτός αποτελεί την ουσία της αποκαλούμενης αρχής: **«Γνώρισε τον πελάτη σου»-(Know Your Customer-KYC)**, η οποία θα αναλυθεί στο επόμενο Μέρος³⁴⁵.

Το ερώτημα που τίθεται εδώ είναι **«πότε εφαρμόζεται η δέουσα επιμέλεια»**; Πότε δηλαδή κάνουμε απόδειξη της ταυτότητας του πελάτη και διαμόρφωση του προφίλ του;³⁴⁶

Απαντήσεις:

1. Η πιστοποίηση και επαλήθευση των στοιχείων ταυτότητας του πελάτη, άλλου προσώπου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης και του πραγματικού

³⁴² Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.24.

³⁴³ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.85 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 50,51.

³⁴⁴ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.86.

³⁴⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.53.

³⁴⁶ http://www.hcmc.gr/photos/Apofaseis2009/files/1_506_8.4.2009.pdf.

δικαιούχου θα πρέπει να πραγματοποιείται **ΠΡΙΝ ΑΠΟ** τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων ή την διενέργεια της συναλλαγής. **Κατά παρέκκλιση** επιτρέπεται να ολοκληρώνεται η **επαλήθευση** των στοιχείων ταυτότητας των παραπάνω προσώπων **κατά τη σύναψη** επιχειρηματικών σχέσεων εφόσον: **α)** αυτό απαιτείται για να μη διακοπεί η ομαλή διεξαγωγή των συναλλαγών(άνοιγμα λογαριασμού για κατάθεση επιδότησης)³⁴⁷ και **β)** ο κίνδυνος διάπραξης των αδικημάτων του άρθρου 2 του Νόμου είναι μικρός. Στις περιπτώσεις αυτές οι εν λόγω διαδικασίες επαλήθευσης θα πρέπει να περατώνονται το συντομότερο δυνατόν μετά την αρχική επαφή³⁴⁸.

2. Επίσης **κατά παρέκκλιση** και όσον αφορά στις δραστηριότητες που εντάσσονται στις **ασφάλειες ζωής**, επιτρέπεται η **επαλήθευση** της ταυτότητας του ασφαλισμένου ή και του δικαιούχου του ασφαρίσματος και του πραγματικού δικαιούχου να πραγματοποιείται **μετά** την σύναψη της επιχειρηματικής σχέσης(δηλαδή μετά την υπογραφή του ασφαλιστικού συμβολαίου). Στην περίπτωση αυτή η επαλήθευση πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατόν και **ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ πριν** ο δικαιούχος ή ο ασφαλισμένος προβεί σε συναλλαγή, ιδίως πριν ασκήσει δικαιώματα που του παρέχει το ασφαλιστήριο συμβόλαιο αλλά και όταν το ασφάλιστρο ή τα περιοδικά ασφάλιστρα που πρόκειται να καταβληθούν κατά την διάρκεια ενός έτους αυξηθούν έτσι ώστε να υπερβούν τα 1.000 ευρώ³⁴⁹.
3. Σε περίπτωση που η τράπεζα αδυνατεί να διενεργήσει απόδειξη ταυτότητας(π.χ. λόγω οργανωτικών της αδυναμιών, απροθυμίας, δυστροπίας ή παρελκυστικής τακτικής του πελάτη):**α)** **Δεν εκτελεί** την συναλλαγή ή **δεν συνάπτει** την επιχειρηματική σχέση (προκειμένου για υπό διενέργεια/σύναψη συναλλαγές/σχέσεις) ή **β)** **Διακόπτει**(υφιστάμενη) επιχειρηματική σχέση και εξετάζει αν συντρέχει υποχρέωση αναφοράς στην Επιτροπή (όταν δηλαδή υπάρχουν και

³⁴⁷Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.53.

³⁴⁸ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.92 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.53.

³⁴⁹ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.93 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.53.

υπόνοιες για την συμπεριφορά του πελάτη)³⁵⁰. Συνοψίζοντας τα παραπάνω θα λέγαμε ότι: Η απόδειξη της ταυτότητας γίνεται πριν τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης (σύμβασης) ή τη διενέργεια συναλλαγής. Αν είναι επείγουσα η ανάγκη κατάρτισης της σύμβασης και δεν υπάρχουν υπόνοιες ΞΒΧ /ΧΤ επιτρέπεται να ολοκληρωθεί η απόδειξη το συντομότερο δυνατό μετά την αρχική επαφή. Αν όμως τελικά δεν επιτευχθεί η απόδειξη της ταυτότητας, πρέπει να διακόπτεται η σχέση και να εξετάζεται το ενδεχόμενο υποβολής αναφοράς στην Επιτροπή³⁵¹.

4. Ο χρόνος εφαρμογής του δεύτερου άξονα της δέουσας επιμέλειας(**profiling πελάτη και εποπτεία της συναλλακτικής του συμπεριφοράς**) είναι συνεχής, δηλαδή αρχίζει από τη σύναψη της σχέσης (π.χ. άνοιγμα λογαριασμού, χορήγηση δανείου/πίστωσης κλπ) και εξελίσσεται σε όλη τη διάρκεια που υφίσταται η σχέση αυτή μέχρι τη λήξη της(π.χ. κλείσιμο λογαριασμού, αποπληρωμή χρηματοδότησης κλπ)³⁵².
5. Σε περίπτωση που η **τράπεζα αδυνατεί να πράξει** τα παραπάνω είτε λόγω αντικειμενικού χαρακτήρα αδυναμιών, είτε λόγω παρελκυστικής συμπεριφοράς του πελάτη κλπ.(όπως η μη παροχή ικανοποιητικής τεκμηρίωσης για «παράξενες» συναλλαγές του ή παραμέτρους του οικονομικού/επαγγελματικού του προφίλ), η τράπεζα οφείλει: **α)** να μην εκτελεί την/τις συναλλαγές ή να μην συνάπτει την επιχειρηματική σχέση ή **β)** να διακόπτει την υφιστάμενη επιχειρηματική σχέση(καταθετικοί, επενδυτικοί ή χορηγητικοί λογαριασμοί) και να εξετάζει αν συντρέχει υποχρέωση αναφοράς στην Επιτροπή(όταν δηλαδή υπάρχουν και υπόνοιες για την συμπεριφορά του πελάτη)³⁵³.

³⁵⁰ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.93 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 53,54.

³⁵¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.72.

³⁵² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.54.

³⁵³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.54.

Απλουστευμένη Δέουσα Επιμέλεια: Πιο πάνω δόθηκε ο «ορισμός» της Συνήθους Δέουσας Επιμέλειας η οποία όπως είπαμε αποτελεί το **κεντρικό σημείο αναφοράς**, καθώς εφαρμόζεται στους περισσότερους πελάτες/συναλλασσόμενους. Μέσα στα νομοθετικά πλαίσια εκτιμάται ότι ορισμένες **κατηγορίες πελατών** εμφανίζουν αντικειμενικά **περιορισμένους κινδύνους** εμπλοκής σε ΞΒΧ ή ΧΤ(λόγω αυστηρού εποπτικού πλαισίου ή/και ιδιότητας) και έτσι καθιερώνεται για τους πελάτες αυτούς η ΑΠΔΕ, κάτι που πρακτικά σημαίνει ότι τα συμπεριλαμβανόμενα στην ΑΠΔΕ μέτρα είναι πολύ περιορισμένα.³⁵⁴

Στους πελάτες αυτούς τους λεγόμενους «**χαμηλού κινδύνου**», θα αναφερθούμε διεξοδικά στο επόμενο Μέρος.

Αυξημένη Δέουσα Επιμέλεια: Ο Νόμος δεν προσδιορίζει συγκεκριμένα την ΑΥΔΕ αλλά αόριστα ως **επιπλέον μέτρα**, πέραν δηλαδή εκείνων της ΣΔΕ.

Ειδικότερα οι **τράπεζες** οφείλουν στις περιπτώσεις που εκτιμούν ότι υπάρχει **αυξημένος κίνδυνος** να εφαρμόσουν ειδικά τα κατάλληλα και πρόσφορα μέτρα στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α)** Συναλλαγές χωρίς τη φυσική παρουσία του πελάτη(π.χ. με internet, phone banking, μέσω άλλης τράπεζας κλπ),
- β)** Σύναψη συμφωνιών συνεργασίας τραπεζικής ανταπόκρισης(correspondent banking) και εξυπηρέτηση πελατών ανταποκριτών τραπεζών,
- γ)** Συναλλαγών με Πολιτικώς Εκτιθέμενα Πρόσωπα(ΠΕΠ)³⁵⁵.

Εκτός από τις παραπάνω **κατηγορίες-περιπτώσεις υψηλού κινδύνου** η Τράπεζα της Ελλάδος αφενός προσδιορίζει και άλλες ομάδες πελατών-συναλλαγών υψηλού κινδύνου, αφετέρου εξειδικεύει τα μέτρα ΑΥΔΕ όπως θα εξηγηθεί διεξοδικότερα στη συνέχεια.³⁵⁶

³⁵⁴ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 96-102 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.55 και http://www.hcmc.gr/photos/Apofaseis2009/files/1_506_8.4.2009.pdf.

³⁵⁵Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.57.

³⁵⁶ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 104-116 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.57 και σ.σ.77-94.

2.2.2 ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ:

Οι παραβάσεις του Νόμου 3691/2008 για το ΞΒΧ και την ΧΤ επισύρουν ποινικές και διοικητικές κυρώσεις καθώς και άλλα μέτρα, όπως η **δήμευση** και η **κατάσχεση**³⁵⁷.

Παρουσιάζονται εδώ τόσο τα **είδη των κυρώσεων** που μπορούν να επιβληθούν βάσει του παραπάνω Νόμου, όσο και οι κυρώσεις που επιβάλλονται σε κάθε **εμπλεκόμενο** ανάλογα με την **διάταξη που παραβιάζεται**.

Ανάλογα με τη διάταξη που παραβιάζεται, ο Νόμος 3691/2008 προβλέπει ιδιαιτέρως αυστηρές **κυρώσεις** τόσο **διοικητικές** για τις τράπεζες, όσο και **ποινικές** για τον εγκληματία αλλά και για τον υπάλληλο του χρηματοπιστωτικού οργανισμού.

Τέλος σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης στα προβλεπόμενα με τον Νόμο, οι τράπεζες προβλέπουν και (εσωτερικές) **πειθαρχικές** κυρώσεις³⁵⁸.

Τονίζεται εδώ ότι το Ξέπλυμα Χρήματος και η ΧΤ είναι **ποινικά** αδικήματα σε βαθμό **κακουργήματος** και ανάλογα με την περίπτωση(ιδιότητα δράστη, κατ επάγγελμα τέλεση κλπ) απειλείται ποινή κάθειρξης (5-10έτη) για φυσική ή ηθική αυτουργία και χρηματική ποινή από € 20.000 έως € 2.000.000³⁵⁹. Επίσης η ποινική ευθύνη για το «**βασικό έγκλημα**» δεν αποκλείει την τιμωρία του υπαιτίου και για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες³⁶⁰. Η άσκηση ποινικής δίωξης και η καταδίκη για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν προϋποθέτει ποινική δίωξη ή καταδίκη του υπαιτίου για το βασικό αδίκημα³⁶¹.

Για παράβαση των υποχρεώσεων που επιβάλει ο Νόμος 3691/2008 και οι συναφείς ρυθμίσεις της ΤτΕ, απειλούνται κατά της **τράπεζας** σαν νομικού προσώπου αλλά και των υπαιτίων **υπαλλήλων**, **διοικητικές** κυρώσεις(πρόστιμα) τα οποία κλιμακώνονται από € 10.000 - € 3.000.000³⁶².

³⁵⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.59.

³⁵⁸ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.60.

³⁵⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.59 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.165 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.61.

³⁶⁰ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.61.

³⁶¹ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.170.

³⁶² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.60 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.26.

Για υπαίτια παράβαση των υποχρεώσεων των τραπεζών που αφορούν σε πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσόμενων επιβάλλεται πρόστιμο από € 1.467 έως € 146.735³⁶³.

Πιο συγκεκριμένα, μεταξύ των ποινών για τις **Τράπεζες** είναι η λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων εντός τακτού χρονικού διαστήματος³⁶⁴ και η επιβολή προστίμου ύψους € 30.000- € 2.000.000 (σε περίπτωση υποτροπής από € 50.000 έως € 3.000.000). Σε περίπτωση σοβαρών ή και επανειλημμένων παραβάσεων η οριστική ή προσωρινή **ανάκληση/αναστολή άδειας λειτουργίας** για δεδομένο χρονικό διάστημα, ακόμα η απαγόρευση άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας³⁶⁵. Επίσης η απαγόρευση της άσκησης ορισμένων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και τέλος οριστικός ή προσωρινός αποκλεισμός από δημόσιες παροχές, ενισχύσεις κλπ³⁶⁶.

Όσον αφορά την από πρόθεση παράλειψη υποβολής αναφοράς υπόπτων ή ασυνήθιστων συναλλαγών από κάποιον **τραπεζικό υπάλληλο** ή την παρουσίαση ψευδών ή παραπλανητικών στοιχείων, απειλείται φυλάκιση μέχρι 2 χρόνια.³⁶⁷ Επίσης προβλέπεται κάθειρξη 5-10 ετών και χρηματική ποινή € 30.000-€ 1.500.000, εάν προκύψει συμμετοχή του στο Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος³⁶⁸. Ακόμα προβλέπεται **φυλάκιση** τουλάχιστον 3 μηνών μέχρι 2 ετών και χρηματική ποινή, για εκ προθέσεως παραβίαση του καθήκοντος **εχεμύθειας** καθώς και επιβολή ανάλογης πειθαρχικής ποινής από την τράπεζα³⁶⁹. Τέλος, προβλέπεται απομάκρυνση από την θέση τους για ορισμένο ή αόριστο χρόνο μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, του Διευθύνοντος Συμβούλου, διευθυντικών στελεχών ή άλλων υπαλλήλων και απαγόρευση ανάληψης άλλης σημαντικής θέσης, καθώς επίσης και χρηματικά πρόστιμα που κυμαίνονται από € 10.000 - € 300.000³⁷⁰.

³⁶³ ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π.

³⁶⁴ Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., (εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.26.

³⁶⁵ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.62. και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 192,193 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.26.

³⁶⁶ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.26.

³⁶⁷ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.60 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.166 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.62 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.25.

³⁶⁸ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.165 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.25.

³⁶⁹ ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως.....» ό.π., και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σ.σ. 61,62.

³⁷⁰ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 192,193.

Τα **περιουσιακά στοιχεία** που είναι προϊόν βασικού αδικήματος ή αδικημάτων ΞΒΧ ή ΧΤ **δημεύονται** υποχρεωτικά με την καταδικαστική απόφαση³⁷¹.

Οι **δικαστικές αρχές** μπορούν στην διάρκεια τακτικής ανάκρισης να **«παγώσουν»** κάθε **λογαριασμό** με κεφάλαια που είναι πιθανό να σχετίζονται με ΞΒΧ ή ΧΤ. Μπορεί με άλλα λόγια ο ανακριτής να **απαγορεύσει** την κίνηση κάθε είδους λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι αυτά προέρχονται από τα παραπάνω αδικήματα³⁷².

³⁷¹Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.60 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.171.

³⁷²Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.60 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.175.

ΜΕΡΟΣ Γ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΞΒΧ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΘΕΜΑΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΗ

Μετά την ανάλυση και εξοικείωση με το **θεμελιώδες πλέγμα αρχών και εννοιών του Νομοθετικού πλαισίου** για το ΞΒΧ, αναφερόμαστε διεξοδικότερα σε κάποια ειδικότερα **θέματα διαδικασιών και υποχρεώσεων των Τραπεζών** για την αποτροπή και τον χειρισμό ζητημάτων ενδεχόμενου ΞΒΧ, κυρίως κατά την διάρκεια των συναλλαγών. Σημειώνεται εδώ ότι αν το επιτρέπουν οι σχετικές ρυθμίσεις οι παραπάνω χειρισμοί μπορούν να διαφοροποιηθούν σε μικρό βέβαια βαθμό, αν κάτι τέτοιο κριθεί αποτελεσματικό από την **ενδοεπιχειρησιακή πολιτική** της κάθε Τράπεζας.³⁷³

1.1 ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΗ

Η πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη γίνεται **σε δύο περιπτώσεις**:

- Όταν συνάπτονται επιχειρηματικές σχέσεις (σχέσεις διάρκειας ανεξαρτήτως ποσού)
- Όταν διενεργείται οποιαδήποτε συναλλαγή ποσού ίσου ή μεγαλύτερου των €15.000 ή του ισοτίμου σε ξένο νόμισμα.

Στην **πρώτη περίπτωση**, δηλαδή όταν συνάπτονται σχέσεις διάρκειας (πχ άνοιγμα καταθετικού λογαριασμού ή λογαριασμού επενδυτικού προϊόντος ή χορήγηση δανείου/πίστωσης οποιασδήποτε μορφής), η πιστοποίηση της ταυτότητας γίνεται **ανεξαρτήτως ποσού**.

Στην **δεύτερη περίπτωση** απαιτείται πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη³⁷⁴.

³⁷³ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.3 και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.62.

³⁷⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 62,63 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.81 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση **281/17.3.2009** (Η απόφαση αυτή επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα να έχουν καταγεγραμμένη πολιτική για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, εγκεκριμένη από το Διοικητικό τους Συμβούλιο. Επίσης, μεταξύ άλλων, εξειδικεύει τις υποχρεώσεις των τραπεζών καθώς και τα μέτρα και

Οι «πελάτες» διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- **Φυσικά Πρόσωπα**(κάτοικοι και μη κάτοικοι Ελλάδος)
- **Νομικά Πρόσωπα**(Νομικές Οντότητες, Νομικά Σχήματα, Ενώσεις Προσώπων).

Τα **Νομικά Πρόσωπα** διακρίνονται σε:

- Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου(ΝΠΙΔ) κερδοσκοπικού Χαρακτήρα(Εταιρείες ΑΕ, ΕΠΕ, ΟΕ, ΕΕ)
- Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου(ΝΠΙΔ) μη κερδοσκοπικού Χαρακτήρα(Σωματεία, Ιδρύματα, Ερανικές Επιτροπές)
- Νομικές Οντότητες/Σχήματα(Εμπιστεύματα, Κοινοπραξίες κλπ)
- Ενώσεις Προσώπων(ομάδες φυσικών προσώπων που έχουν συμφωνήσει για συλλογική δραστηριότητα χωρίς όμως να έχουν τηρήσει τις διατυπώσεις για την απόκτηση μιας νομικής προσωπικότητας(συνήθως σωματειακής μορφής)
- Νομικά Πρόσωπα του Δημόσιου Τομέα(ΝΠΔΔ, κρατικά νοσοκομεία, Δήμοι, Νομαρχίες κλπ).³⁷⁵

Η πιστοποίηση/επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη γίνεται ως εξής:

1. Προκειμένου για **Φυσικό Πρόσωπο** απαιτείται **κατ'ελάχιστο** η πιστοποίηση στοιχείων όπως το ονοματεπώνυμο και το πατρώνυμο, ο αριθμός δελτίου ταυτότητας/διαβατηρίου και η εκδούσα Αρχή, η ημερομηνία και ο τόπος γέννησης. Επίσης πρέπει να πιστοποιηθεί η παρούσα διεύθυνση κατοικίας, το τηλέφωνο επικοινωνίας, το ασκούμενο επάγγελμα, η παρούσα επαγγελματική διεύθυνση και ο αριθμός φορολογικού μητρώου και το υπόδειγμα υπογραφής του πελάτη³⁷⁶.

την μεθοδολογία αντιμετώπισης που πρέπει να ακολουθείται, ανάλογα με την κατηγορία κινδύνου πελατών και συναλλαγών.

³⁷⁵Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 63,64.

³⁷⁶Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.64 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.82 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ. 12 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.24 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.17.

Τα παραπάνω πιστοποιούνται με την προσκόμιση των αντίστοιχων αποκλειστικών και **απαραίτητων δικαιολογητικών**:

Δελτίο Αστυνομικής ταυτότητας, Διαβατήριο, Δελτίο ταυτότητας για όσους υπηρετούν στα Σώματα Ασφαλείας ή τις Ένοπλες Δυνάμεις. Άλλα **ενδεικτικά** έγγραφα είναι επίσης οι λογαριασμοί ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ, το μισθωτήριο συμβόλαιο κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης, ή/και η βεβαίωση εργοδότη, ή/και έγγραφα έκδοσης ΔΟΥ όπως το εκκαθαριστικό της εφορίας, αντίγραφο τελευταίας μισθοδοσίας, ή/και επαγγελματική ταυτότητα, ή/και έγγραφο ασφαλιστικού Ταμείου³⁷⁷. Επίσης είναι η ισχύουσα άδεια παραμονής ή παραμονής αλλοδαπού, η δήλωση έναρξης επιτηδεύματος, η επαγγελματική ταυτότητα, κάποιο παραστατικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης, ή η βεβαίωση χορήγησης ΑΦΜ.³⁷⁸ Τα φωτοαντίγραφα των παραπάνω εγγράφων τηρούνται για τουλάχιστον **5 χρόνια** από το τέλος της σχέσης(πχ την εξόφληση του λογαριασμού, την αποπληρωμή του δανείου κλπ).³⁷⁹

Σχετικά με τα **φυσικά πρόσωπα** σημειώνονται επίσης τα εξής:

α) Για την έναρξη και τη διατήρηση οποιασδήποτε συναλλακτικής σχέσης κρίνεται απαραίτητο η τράπεζα να γνωρίζει το **ετήσιο εισόδημα** του πελάτη προκειμένου να σχηματίσει το **προφίλ** του και να τον κατατάξει σε **κατηγορία κινδύνου**(Risk based approach)³⁸⁰ **β)** Όσον αφορά στην **καταγραφή το επαγγέλματος** δεν είναι αρκετή κάποια γενική κατηγοριοποίηση αλλά απαιτείται αναλυτική περιγραφή. Για παράδειγμα, αν κάποιος είναι δημόσιος υπάλληλος θα πρέπει να γίνει σαφές σε ποια υπηρεσία και ποια θέση υπηρετεί, χωρίς όμως να υπάρχει ρητή υποχρέωση της τράπεζας να το γνωρίζει, **γ)** Για τους αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι στερούνται διαβατηρίου σε ισχύ κατά την ανανέωση της άδειας παραμονής, προσκομίζουν την ειδική άδεια διαμονής σε συνδυασμό με το μη ισχύον πλέον διαβατήριό τους, για την πιστοποίηση και επαλήθευση των στοιχείων της ταυτότητας. Σε περίπτωση που δεν έχουν στην κατοχή τους το διαβατήριο υπογράφουν

³⁷⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 64,65 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.24.

³⁷⁸ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.24.

³⁷⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.65.

³⁸⁰ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ.8 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.22.

υπεύθυνη δήλωση στην οποία θα αιτιολογείται η μη προσκόμιση του εγγράφου αυτού,³⁸¹

δ) Οι αλλοδαποί υπήκοοι τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς στους οποίους έχει αναγνωρισθεί το καθεστώς του **πρόσφυγα** και τους έχει χορηγηθεί το «Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Αλλοδαπού Φυγάδα», αυτό μπορεί να γίνει δεκτό για την πιστοποίηση της ταυτότητάς τους(εφόσον δεν έχουν στην κατοχή τους ισχύον διαβατήριο).³⁸²

2. Προκειμένου για **Νομικά Πρόσωπα** τα απαιτούμενα δικαιολογητικά ανά κατηγορία ΝΠ είναι:

- Για **ΑΕ,ΕΠΕ** και **Υποκαταστήματα αλλοδαπών εταιρειών** αντίστοιχης νομικής μορφής, απαιτείται το Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως(ΦΕΚ) στο οποίο έχει δημοσιευτεί **περίληψη του καταστατικού** της ΑΕ ή της ΕΠΕ(τεύχος Ανωρύμων Εταιρειών και Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης). Στο ΦΕΚ αυτό περιέχονται μεταξύ άλλων στοιχεία όπως: η επωνυμία, η έδρα, ο σκοπός, ο αριθμός των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και τα ονόματα των διαχειριστών προκειμένου για τις ΕΠΕ³⁸³. Επίσης αναφέρονται ο τρόπος εκπροσώπησης της εταιρείας, ο αριθμός και η χρονολογία της απόφασης της Αρχής που ενέκρινε την σύσταση της ΑΕ, καθώς επίσης και τα ΦΕΚ με τις τυχόν τροποποιήσεις του καταστατικού που αφορούν στα παραπάνω³⁸⁴. Εμφανίζονται τέλος τα στοιχεία πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των **πραγματικών δικαιούχων** αν υπάρχουν, των **νόμιμων εκπροσώπων** και όλων των ατόμων που είναι εξουσιοδοτημένα να χειρίζονται τον λογαριασμό της εταιρείας³⁸⁵
- Για **ΟΕ,ΕΕ** (δηλαδή Προσωπικές Εταιρείες) απαιτούνται διάφορα έγγραφα όπως: επικυρωμένο αντίγραφο του εταιρικού συμφώνου(αρχικού καταστατικού)που έχει κατατεθεί στο Πρωτοδικείο καθώς και τυχόν τροποποιήσεις του, στοιχεία

³⁸¹Ε.Τ.Ε.: « *Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....* » ό.π., σελ.24.

³⁸²Ε.Τ.Ε.: « *Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....* » ό.π., σελ.25.

³⁸³Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 65,66 και Ε.Τ.Ε.: « *Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....* » ό.π., σελ.25.

³⁸⁴Ε.Τ.Ε.: « *Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....* » ό.π., σελ.24.

³⁸⁵Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 65,66 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ 13 και Ε.Τ.Ε.: « *Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....* » ό.π., 3.1.

πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των φυσικών προσώπων των εταίρων, των νομίμων εκπροσώπων και όλων των προσώπων έχουν την εξουσιοδότηση να χειρίζονται τους λογαριασμούς της εταιρείας(με την διαδικασία και τα έγγραφα που προβλέπονται για τα φυσικά πρόσωπα).³⁸⁶ Για **λοιπά νομικά πρόσωπα ή οντότητες χωρίς νομική προσωπικότητα**(π.χ εμπιστεύματα-trusts, κοινοπραξίες, ενώσεις προσώπων που δεν εμπίπτουν σε τυποποιημένες μορφές νομικών προσώπων όπως οι εταιρείες, τα σωματεία, οι δημόσιοι φορείς κλπ.)³⁸⁷: εδώ **ενδεικτικά** απαιτούνται τα έγγραφα σύστασης εμπιστεύματος, τα συμφωνητικά κοινοπραξιών ή άλλα νομιμοποιητικά έγγραφα σύστασης/οργάνωσης περιουσίας ή ομάδας προσώπων καθώς και εκπροσώπησης, πρωτότυπα ή επικυρωμένα από Δημόσια Αρχή³⁸⁸. Επίσης απαιτούνται τα στοιχεία ταυτότητας των φυσικών προσώπων/νομίμων εκπροσώπων καθώς και όλων των προσώπων που είναι εξουσιοδοτημένα να χειρίζονται τους λογαριασμούς του φυσικού προσώπου ή της οντότητας³⁸⁹. Όλα τα παραπάνω έγγραφα που ζητούνται κατά περίπτωση θα πρέπει να είναι πρωτότυπα ή επικυρωμένα από Δημόσια Αρχή³⁹⁰.

- Για **Νομικά Πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα**(Σωματεία, Σύλλογοι, Ιδρύματα, Ερανικές Επιτροπές) δηλαδή για νομικά πρόσωπα με μη κερδοσκοπικούς ή κοινωφελείς σκοπούς όπως αθλητικά, πολιτιστικά, φιλανθρωπικά σωματεία κλπ, απαιτούνται επικυρωμένα αντίγραφα της συστατικής τους πράξης, της άδειας λειτουργίας τους, του πιστοποιητικού εγγραφής τους και του αριθμού μητρώου που τυχόν τηρείται σε οποιαδήποτε Δημόσια Αρχή, καθώς και τα στοιχεία ταυτότητας όλων των φυσικών προσώπων που έχουν δικαίωμα υπογραφής.³⁹¹

³⁸⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 66,67 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ 13 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π.,3.1.

³⁸⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.67.

³⁸⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.67.

³⁸⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.67.

³⁹⁰ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ 13 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.25.

³⁹¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 67,68.

- Για **Νομικά Πρόσωπα του Δημόσιου Τομέα**(πχ Κρατικά Νοσοκομεία, Δήμοι, ΑΕΙ κλπ ή ΝΠΙΔ) ζητούνται τα δικαιολογητικά τα οποία υποδεικνύονται κατά περίπτωση από την Νομική Υπηρεσία της τράπεζας³⁹².
- Για **Νομικά Πρόσωπα ή οντότητες που έχουν συσταθεί εκτός Ελλάδας**(με έδρα στο εξωτερικό) χωρίς εγκατάσταση στην χώρα ζητούνται κατά περίπτωση, δηλαδή ανάλογα με το αν είναι σωματεία, οργανώσεις κλπ, τα έγγραφα τα οποία προβλέπονται από την νομοθεσία κάθε χώρας για τη σύσταση και εκπροσώπηση του Νομικού Προσώπου με την καθοδήγηση της Νομικής Υπηρεσίας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι τα έγγραφα να φέρουν την **σφραγίδα Apostille**, σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης³⁹³. Η **Σύμβαση της Χάγης** είναι μια διακρατική συμφωνία που κατήργησε την υποχρέωση διπλωματικής ή προξενικής επικύρωσης αλλοδαπών δημοσίων εγγράφων. Η επικύρωση γίνεται από άλλες Αρχές(μη διπλωματικές/μη προξενικές της χώρας σύνταξης/έκδοσης του δημοσίου εγγράφου). Αυτή η επικύρωση γίνεται με την σφραγίδα που αποκαλείται «apostille»/ «επισημείωση».³⁹⁴ Μέσω των εγγράφων διαπιστώνονται **πληροφορίες** όπως: η πλήρης επωνυμία, η νόμιμη σύσταση του νομικού προσώπου σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας ίδρυσής του, η φύση και ο σκοπός του, η χώρα ίδρυσης και εγκατάστασης, η διεύθυνση, τα στοιχεία ταυτότητας των δικαιούχων, των νομίμων εκπροσώπων και γενικότερα των ατόμων που έχουν εξουσιοδότηση να χειρίζονται το λογαριασμό του Νομικού Προσώπου/Οντότητας(από δικαιολογητικά, βεβαιώσεις, υπεύθυνες δηλώσεις των εκπροσώπων κλπ)³⁹⁵. Σε κάθε περίπτωση βέβαια όπως προαναφέρθηκε

³⁹² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.68.

³⁹³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.68 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ. 14 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.25.

³⁹⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.68.

³⁹⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.69 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ. 14 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.24.

προηγούμενα, απαιτείται η γνωμάτευση της αρμόδιας Νομικής Διεύθυνσης για τους νόμιμους εκπροσώπους³⁹⁶.

Σε κάθε περίπτωση είτε πρόκειται για **φυσικό** είτε για **Νομικό πρόσωπο**, απαιτούνται:

α) η διασφάλιση της ενημέρωσης των στοιχείων του πελάτη καθ'όλη την διάρκεια της συναλλακτικής σχέσης, β) η εξέταση σε τακτική βάση ή όταν υπάρχουν αμφιβολίες, των στοιχείων του πελάτη και κυρίως των πελατών υψηλού κινδύνου, γ) σε περίπτωση δυσκολίας συγκέντρωσης των απαιτούμενων στοιχείων εξετάζεται η διακοπή της συναλλακτικής σχέσης, δ) Στις σταθερές και διαρκείς επιχειρηματικές σχέσεις απαιτείται η **σύγκριση των συναλλαγών** του πελάτη με τα χαρακτηριστικά και τις αναμενόμενες συναλλαγές του, ε) Οποιοσδήποτε συναλλαγές δεν μπορούν να εξηγηθούν τυγχάνουν περαιτέρω εξέτασης για σύνδεσή τους με ξέπλυμα χρήματος και χρηματοδότηση τρομοκρατίας³⁹⁷.

1.2. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΗ

Πέρα από τις ρυθμίσεις για την απόδειξη της ταυτότητας φυσικών και νομικών προσώπων στις περιπτώσεις που είτε συνάπτονται σχέσεις διαρκείας ή/και διενεργούνται συναλλαγές ίσες ή μεγαλύτερες των €15.000, υπάρχουν ορισμένα **ειδικά θέματα** που προβλέπονται από τις ισχύουσες ρυθμίσεις για το θέμα της απόδειξης της ταυτότητας:³⁹⁸

Τέτοιες περιπτώσεις είναι:

- **Συναλλαγές ίσες ή μεγαλύτερες των € 15.000.**

Σε αυτές τις περιπτώσεις είναι αδιάφορο εάν οι συναλλαγές διεκπεραιώνονται με μετρητά ή με άλλη συμφηφιστική εγγραφή. Επίσης δεν έχει σημασία εάν πρόκειται για απόδοση ή

³⁹⁶ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 25.

³⁹⁷ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.25.

³⁹⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.69.

καταβολή χρημάτων στον πελάτη-συναλλασσόμενο. Η πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν³⁹⁹.

- **Πολλαπλές συναλλαγές ίσες ή μεγαλύτερες των € 15.000.**

Παρόμοια πρέπει να γίνεται η απόδειξη της ταυτότητας άσχετα με το αν η συναλλαγή διενεργείται με μία πράξη(π.χ μια κατάθεση) ή με περισσότερες, μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση. Για παράδειγμα, το ίδιο πρόσωπο αποστέλλει 3 εμβάσματα συνολικού ποσού ίσου ή μεγαλύτερου των €15.000 και παραλήπτη τον ίδιο δικαιούχο. Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι προβλέπεται ο **μηχανογραφικός εντοπισμός** αυτών των συναλλαγών, καθώς υπάρχει πρακτική δυσκολία ο τραπεζικός υπάλληλος/στέλεχος να αντιληφθεί σε όλη τους την έκταση αυτού του είδους τις συσχετίσεις⁴⁰⁰.

- **Συναλλαγές μικρότερες των € 15.000.**

Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν απαιτείται απόδειξη της ταυτότητας στον βαθμό που αναφέρθηκε παραπάνω, αλλά απλή διαπίστωση της ταυτοπροσωπίας του πελάτη(επίδειξη Δελτίου Ταυτότητας). Ακόμα και εδώ όμως, αν υπάρχει κάποια **υπόνοια για ΞΒΧ** πρέπει να διενεργείται **πλήρης απόδειξη της ταυτότητας**⁴⁰¹.

- **Συμβάσεις ή συναλλαγές για λογαριασμό άλλου.**

Χρήσιμη στο σημείο αυτό θεωρείται η αποσαφήνιση των εννοιών τόσο της «**σύμβασης**» όσο και της «**συναλλαγής**». Με τον όρο «σύμβαση» εννοούμε την σχέση διαρκείας(όπως είναι το άνοιγμα ενός καταθετικού ή επενδυτικού λογαριασμού ή κάποια μορφή χορήγησης), ενώ με τον όρο «συναλλαγή» εννοούμε τις περιστασιακές ή εφάπαξ συναλλαγές.

Όταν ένας πελάτης διενεργεί συμβάσεις ή συναλλαγές **για λογαριασμό άλλου προσώπου** οφείλει να το δηλώνει και να γίνεται απόδειξη της ταυτότητας τόσο του ίδιου του «**εντολοδόχου**», όσο και του προσώπου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί(«**εντολέα**»).Οφείλει να αποδεικνύει τα στοιχεία του τρίτου, φυσικού ή νομικού προσώπου, για λογαριασμό του οποίου ενεργεί. Στην περίπτωση που ο πελάτης δεν το

³⁹⁹ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.70.

⁴⁰⁰ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.70 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.84

⁴⁰¹ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.70.

δηλώσει και θεωρηθεί βάσιμα ότι μπορεί να είναι εντολοδόχος, απαιτείται η απόδειξη της ταυτότητας και του εντολέα του⁴⁰². Σε κάθε περίπτωση τα **πιστωτικά ιδρύματα** εξακριβώνουν τη αλήθεια των στοιχείων ακόμα και όταν υπάρχει αμφιβολία για το αν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος ενεργεί για δικό του λογαριασμό⁴⁰³.

Σημειώνουμε εδώ ότι η **πιστοποίηση της ταυτότητας** θα πρέπει να γίνεται **ΠΡΙΝ** την σύναψη της όποιας σύμβασης ή την διενέργεια της συναλλαγής. Σε επείγουσες καταστάσεις και αν δεν υπάρχουν υπόνοιες ΞΒΧ, τότε μπορεί να ολοκληρωθεί η απόδειξη το συντομότερο δυνατόν. Σε περίπτωση που δεν επιτευχτεί η απόδειξη της ταυτότητας θα πρέπει να διακόπτεται η σχέση. Παράλληλα εξετάζεται και το ενδεχόμενο υποβολής αναφοράς στην Επιτροπή⁴⁰⁴.

- **Υφιστάμενοι πελάτες.**

Όσον αφορά στους υφιστάμενους πελάτες ισχύει ό,τι αναφέρθηκε για τους νέους σχετικά με την απόδειξη της ταυτότητάς τους. Επίσης θα πρέπει καθ'όλη την διάρκεια της σχέσης, με την περιοδικότητα που θα ορίσει η τράπεζα, να πραγματοποιείται συνεχής ενημέρωση/**επικαιροποίηση** των αποδεικτικών στοιχείων. Στην περίπτωση που ανακύψουν αμφιβολίες σχετικά με τα στοιχεία ταυτότητας, θα πρέπει να διακοπεί η σχέση και να εξεταστεί το ενδεχόμενο αναφοράς στην Επιτροπή.⁴⁰⁵

- **Κοινοί λογαριασμοί.**

Στην περίπτωση κοινών λογαριασμών σε κάποιο τραπεζικό προϊόν, επαληθεύεται η ταυτότητα όχι μόνο για τον πελάτη που άνοιξε τον λογαριασμό με την φυσική του παρουσία στην τράπεζα, αλλά και για τους υπόλοιπους συνδικαιούχους⁴⁰⁶.

- **Συνδεδεμένες συναλλαγές/Συναλλαγές πολλών υπόχρεων προσώπων.**

Αυτές είναι οι συναλλαγές που διενεργούνται με συμμετοχή δύο ή περισσότερων προσώπων, όπως είναι για παράδειγμα όταν ένα ασφαλιστικό προϊόν πωλείται από την

⁴⁰² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.71 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.87 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.26.

⁴⁰³ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.87 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.26.

⁴⁰⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.72 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.92.

⁴⁰⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.71 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 82,88.

⁴⁰⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.71.

τράπεζα για λογαριασμό της θυγατρικής ή συνεργαζόμενης ασφαλιστικής της εταιρείας. Τότε η απόδειξη της ταυτότητας του πελάτη θα πρέπει να γίνεται τόσο από την τράπεζα, όσο και από την ασφαλιστική εταιρεία⁴⁰⁷.

Κλείνοντας αναφέρουμε ότι η **Ελληνική Ένωση Τραπεζών(ΕΕΤ)** έχοντας ως στόχο την έγκυρη και έγκαιρη ενημέρωση τόσο των **υφιστάμενων** όσο και των **νέων** πελατών των τραπεζών, όπως και την ομοιόμορφη εφαρμογή του νέου ρυθμιστικού πλαισίου, εξέδωσε το φυλλάδιο: **«Συστηθήκατε; Αν όχι...κάντε το τώρα»**. Το φυλλάδιο απευθύνεται στους πελάτες και διατίθεται μέσω των Καταστημάτων όλων των τραπεζών σε ελληνική και αγγλική έκδοση. Τους ενημερώνει στην ουσία για ποιο λόγο είναι υποχρεωτικό να δίνουν τα στοιχεία που πιστοποιούν την ταυτότητά τους και ποια είναι τα στοιχεία αυτά⁴⁰⁸.

Εδώ επισημαίνονται μεταξύ άλλων οι **στόχοι** των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων(καταπολέμηση του ΞΒΧ και της ΧΤ και η προστασία των έννομων συμφερόντων κάθε συναλλασσόμενου), αλλά και το γεγονός ότι οι **τράπεζες υποχρεούνται** να μην πραγματοποιούν κάποια συναλλαγή αν δεν έχουν πιστοποιήσει και επαληθεύσει την ταυτότητα του συναλλασσόμενου. Επίσης υποχρεούνται να ζητούν από την πελατεία τους στοιχεία όπως διάφορα νομιμοποιητικά έγγραφα κλπ και να τηρούν τα στοιχεία αυτά σε αρχεία. Τονίζεται τέλος, ότι όταν η τράπεζα ζητά τα στοιχεία των πελατών για μια συναλλαγή οι τελευταίοι θα πρέπει να γνωρίζουν ότι αυτή **εφαρμόζει τον νόμο**. Δεν είναι στην διακριτική της ευχέρεια να μην τα ζητήσει και δεν μπορεί να πράξει διαφορετικά⁴⁰⁹.

⁴⁰⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.72.

⁴⁰⁸ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.26 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ. 18.

⁴⁰⁹ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.26.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ-ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ

ΚΙΝΔΥΝΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΜΕΤΡΑ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της Τράπεζας της Ελλάδος αλλά και τις εσωτερικές οδηγίες της κάθε τράπεζας οι πελάτες(φυσικά ή Νομικά Πρόσωπα), θα πρέπει να εντάσσονται σε **κατηγορίες κινδύνου**⁴¹⁰.

Τα **υπόχρεα πρόσωπα** θα πρέπει να εφαρμόζουν τις διαδικασίες «**δέουσας επιμέλειας**» προς τον πελάτη, αλλά μπορούν να καθορίζουν την έκταση των μέτρων αυτών ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου ο οποίος εξαρτάται από το είδος και το οικονομικό μέγεθος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσης, της συναλλαγής ή του προϊόντος⁴¹¹.

Γενικότερα και με βάση το **ισχύον νομικό πλαίσιο** απαιτούνται πολιτική και διαδικασίες αντίστοιχες με τον κίνδυνο του πελάτη ή και της συναλλαγής. Οι πελάτες διαβαθμίζονται σε **3 τουλάχιστον κατηγορίες κινδύνου**, προσδιορίζοντας έτσι και την αυστηρότητα των μέτρων που πρέπει να λαμβάνονται⁴¹².

Η κάθε κατηγορία υποδηλώνει μικρότερη ή μεγαλύτερη πιθανότητα να εκδηλωθεί ΞΒΧ και για τον λόγο αυτό θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερα μέτρα επιμέλειας, περιοδικής παρακολούθησης και ελέγχων⁴¹³. Με τον τρόπο αυτό θα αποφασίζεται η συνέχιση ή όχι της συναλλακτικής σχέσης⁴¹⁴.

Οι **κατηγορίες κινδύνου** και οι διαβαθμίσεις της **δέουσας επιμέλειας** είναι τρεις:

- Χαμηλού κινδύνου – Απλουστευμένη Δέουσα Επιμέλεια (ΑΥΔΕ)
- Κανονικού(μεσαίου) κινδύνου – Συνήθης Δέουσα Επιμέλεια(ΣΔΕ)
- Υψηλού κινδύνου – Αυξημένη Δέουσα Επιμέλεια(ΑΥΔΕ)⁴¹⁵.

⁴¹⁰Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.72.

⁴¹¹ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.91.

⁴¹²Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.28.

⁴¹³Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.72 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.28.

⁴¹⁴Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.28.

⁴¹⁵Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.73 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ. 9 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.28 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.20.

Η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης της κάθε τράπεζας κατατάσσει τους πελάτες σε κατηγορία κινδύνου με βάση κριτήρια(ή τους «δείκτες κινδύνου») που έχει θέσει η Τράπεζα της Ελλάδος όπως τα παρακάτω:

- Επαγγελματική δραστηριότητα του φυσικού προσώπου
- Χώρα προέλευσης ή η χώρα διεξαγωγής εργασιών πελάτη(αναφέρεται στην χώρα προέλευσης και προορισμού των κεφαλαίων της οποίας η επικινδυνότητα ποικίλει, π.χ. εντός ή εκτός ΕΕ, χώρα σε λίστα κυρώσεων, χώρα φορολογικός παράδεισος κλπ.)⁴¹⁶
- Πολυπλοκότητα των συναλλαγών
- Συναλλαγές με την χρήση νέων τεχνολογιών
- Νομικό καθεστώς και χώρα ίδρυσης του νομικού προσώπου-πελάτη⁴¹⁷
- Τομέας δραστηριοποίησης του νομικού προσώπου
- Απόκλιση από το οικονομικό και συναλλακτικό προφίλ του πελάτη
- Πραγματικός ιδιοκτήτης ή δικαιούχος του νομικού προσώπου
- Όγκος, μέγεθος και είδος των επιχειρηματικών συναλλαγών⁴¹⁸.

Άλλοι παράμετροι αξιολόγησης και διαβάθμισης του κινδύνου είναι:

- Ο τελικός δικαιούχος. Είναι ο τελικός δικαιούχος ιδιοκτήτης ή αποδέκτης των κεφαλαίων. Για παράδειγμα, σε περίπτωση αποστολής εμβάσματος από το εξωτερικό τελικός δικαιούχος μπορεί να είναι είτε ο παραλήπτης του εμβάσματος αν τα κεφάλαια παρέμειναν πιστωμένα στον λογαριασμό του, είτε κάποιο τρίτο πρόσωπο αν μετά την εκτέλεση του εμβάσματος τα χρήματα μεταφέρθηκαν σε τρίτο⁴¹⁹.
- Το είδος των προϊόντων. Είναι το είδος των τραπεζικών προϊόντων τα οποία χρησιμοποιεί ο πελάτης και τα οποία έχουν διαφορετικούς βαθμούς επικινδυνότητας.

⁴¹⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.73 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.28 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση...» ό.π., σελ.20.

⁴¹⁷ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.20.

⁴¹⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.73 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.28 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.20.

⁴¹⁹ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 29.

Π.χ. άλλη επικινδυνότητα έχει ένας προθεσμιακός λογαριασμός, άλλη ένα έμβασμα εξωτερικού και άλλη οι μετοχές⁴²⁰.

- **Η κατηγορία του πελάτη.** Πρόκειται για το είδος του πελάτη. Αν είναι δηλαδή φυσικό πρόσωπο ή ένωση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, μόνιμος κάτοικος Ελλάδας ή μη κάτοικος, επιχειρηματίας, συνταξιούχος κλπ.⁴²¹
- **Η αιτία της συναλλαγής.** Πρόκειται για τον λόγο και τον σκοπό διενέργειας της συναλλαγής, όπως και κατά πόσο η διενέργειά της είναι αιτιολογημένη και νόμιμη.
- **Οι αποκλίσεις από το προβλεπόμενο ύψος συναλλαγών.** Εδώ αναφερόμαστε στον κίνδυνο που φέρουν οι τυχόν αποκλίσεις του συναλλακτικού κύκλου ενός λογαριασμού, από το προβλεπόμενο ύψος συναλλαγών του πελάτη όπως αυτό αποδεικνύεται από τα γνωστά στοιχεία του, με άλλα λόγια την επαγγελματική του δραστηριότητα, το μέγεθός της, τα ασυνήθη οικονομικά στοιχεία κάθε συναλλαγής και την γενικότερη περιουσιακή του κατάσταση⁴²².
- **Η φύση των επιχειρηματικών συναλλαγών.** Πρόκειται για την φύση των επιχειρηματικών συναλλαγών του πελάτη και τον τρόπο που αυτές εξυπηρετούνται όπως π.χ. μετρητά, επιταγές, συναλλαγματικές, κλπ. Επίσης πρόκειται για το είδος των επιχειρηματικών συναλλαγών του πελάτη, όπως π.χ. έχει διαφορετική επικινδυνότητα αυτός που έχει βενζινάδικο, από αυτόν που εμπορεύεται πολύτιμους λίθους, αντίκες κλπ.⁴²³
- **Η πηγή των κεφαλαίων.** Είναι η νόμιμη ή όχι πηγή προέλευσης των κεφαλαίων, ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο συγκεντρώθηκαν⁴²⁴.

⁴²⁰Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.27.

⁴²¹Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.28.

⁴²²Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.28.

⁴²³Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.29.

⁴²⁴Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 27.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω κριτήρια αλλά και σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, διαμορφώνεται μια **κατάταξη – αντιστοίχιση** της διαβάθμισης του κινδύνου με **κατηγορίες πελατών/εργασιών** και των αντίστοιχων **μέτρων επιμέλειας**.⁴²⁵

Επισημαίνεται ότι οι παρακάτω αναφορές στις απαραίτητες διαδικασίες και χειρισμούς που απαιτούνται για την αποτροπή του ΞΒΧ αναλύονται και υποστηρίζονται από τις ειδικότερες οδηγίες της κάθε τράπεζας, τα σχετικά έντυπά της και τα συστήματα **AML- CTF(Anti-Money Laundering – Counter Terrorism Financing)** που εγκαθιστά⁴²⁶.

ΧΑΜΗΛΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ - ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΜΕΝΗ ΔΕΟΥΣΑ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ (ΑΠΔΕ)

Ο νομοθέτης εκτιμώντας ότι ορισμένες κατηγορίες πελατών κατά τεκμήριο εμφανίζουν περιορισμένους κινδύνους εμπλοκής σε ΞΒΧ ή ΧΤ(είτε λόγω αυστηρού εποπτικού πλαισίου, είτε / και ιδιότητας), καθιερώνει την **ΑΠΔΕ** για τους πελάτες αυτούς, κάτι που πρακτικά σημαίνει ότι τα συμπεριλαμβανόμενα στην ΑΠΔΕ μέτρα είναι πολύ περιορισμένα⁴²⁷. Με την ΑΠΔΕ αντιμετωπίζονται ορισμένοι πελάτες(κυρίως **νομικά πρόσωπα**)τα οποία θεωρούνται καταρχήν χαμηλού κινδύνου. Αυτό σημαίνει ότι πέραν της νομιμοποίησης εκπροσώπων(για να προσδιοριστεί με ποιους γίνονται οι συναλλαγές και δεσμεύουν το νομικό πρόσωπο), **δεν απαιτείται η εφαρμογή ειδικών μέτρων** όπως ο προσδιορισμός των πραγματικών δικαιούχων κλπ. Για φυσικά πρόσωπα-εκπροσώπους διενεργείται απόδειξη της ταυτότητάς τους⁴²⁸.

Πελάτες χαμηλού κινδύνου θεωρούνται:

- Τράπεζες που εδρεύουν σε χώρα-μέλος της ΕΕ
- Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που εδρεύουν σε χώρα-μέλος της ΕΕ

(πχ: Οργανισμοί χρηματοδοτικής μίσθωσης/Leasing, Ανταλλακτήρια συναλλάγματος, Επενδύσεων χαρτοφυλακίου, Επενδυτικής Διαμεσολάβησης, Παροχής επενδυτικών

⁴²⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.74.

⁴²⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.75.

⁴²⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.55 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.96.

⁴²⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.95.

υπηρεσιών, Διαχείρισης Αμοιβαίων κεφαλαίων, Ασφαλιστικοί Διαμεσολαβητές, Ασφαλιστικές Εταιρείες που ασκούν ασφαλίσεις ζωής ή παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες)⁴²⁹.

- Τράπεζες ή χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που εδρεύουν σε **τρίτη χώρα**(εκτός ΕΕ) η οποία επιβάλλει υποχρεώσεις τουλάχιστον **ισοδύναμες** προς αυτές της **Οδηγίας 2005/60/ΕΚ**(για ΞΒΧ και ΧΤ) και τελούν υπό εποπτεία όσον αφορά στην συμμόρφωσή τους προς αυτές τις υποχρεώσεις. Τέτοιες χώρες με ισοδύναμο κανονιστικό πλαίσιο είναι: Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, ΗΠΑ, καθώς και κάποιες υπερπόντιες Γαλλικές και Ολλανδικές περιοχές⁴³⁰. Στις παραπάνω περιπτώσεις **δεν απαιτείται πιστοποίηση και επαλήθευση**, όπως και δεν εφαρμόζεται **κανένα μέτρο δέουσας επιμέλειας**⁴³¹. Επίσης θεωρούνται:
- Εταιρείες που οι μετοχές τους είναι εισηγμένες σε μια ή περισσότερες οργανωμένες αγορές(πχ. Χρηματιστήρια) της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- Εταιρείες που λειτουργούν σαν Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες. Τέτοιες μορφές είναι οι ΑΕΔΑΚ(Εταιρείες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων) ή ΕΕΧ(Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου),
- Ελληνικές Δημόσιες Αρχές ή Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Επιχείρηση ή Οργανισμός ο οποίος ανήκει κατά 51% τουλάχιστον στο Δημόσιο,
- Δημόσιες Αρχές και οι Οργανισμοί που τους έχει ανατεθεί δημόσιο λειτουργήμα, των οποίων η ταυτότητά είναι δημοσίως διαθέσιμη, διαφανής και βέβαιη. Οι δραστηριότητές τους και οι λογιστικές τους πρακτικές είναι διαφανείς και τέλος είναι υπόλογοι σε κοινοτικό θεσμικό όργανο ή στις αρχές κράτους-μέλους ή υφίστανται κατάλληλες διαδικασίες που διασφαλίζουν τον έλεγχο της δραστηριότητάς τους⁴³². Στις παραπάνω περιπτώσεις **δεν απαιτείται πιστοποίηση και επαλήθευση**.
- Αλλοδαπές Δημόσιες Αρχές της ΕΕ ή Αλλοδαποί Δημόσιοι Οργανισμοί της ΕΕ,

⁴²⁹Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.96 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 96,97 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σ.σ. 28,29 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.21.

⁴³⁰Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.97 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.29 και Ε.Ε.Τ., ό.π., σελ.21.

⁴³¹Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.29.

⁴³²ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 97,98 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 28 και Ε.Ε.Τ. : ό.π., σελ.21.

- Συναλλαγές Ηλεκτρονικού Χρήματος⁴³³
- Νομικές Οντότητες που διενεργούν χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες των οποίων η ταυτότητά είναι δημοσίως διαθέσιμη και υπόκεινται από την εθνική νομοθεσία σε **υποχρέωση λήψης άδειας** για την άσκηση χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων. Ακόμα υπόκεινται στην εποπτεία των αρμόδιων εθνικών αρχών όσον αφορά στην συμμόρφωσή τους με το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η αδυναμία τους να συμμορφωθούν προς τις υποχρεώσεις τους συνεπάγεται την **επιβολή** αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών **κυρώσεων**(διοικητικά μέτρα ή κυρώσεις).⁴³⁴ Περιπτώσεις όπου δεν πραγματοποιείται **επαλήθευση ταυτότητας** είναι π.χ. οι ασφαλιστικές συμβάσεις, προγράμματα συνταξιοδότησης και ασφάλισης κά⁴³⁵.

Παρά την παραπάνω κατηγοριοποίηση οι τράπεζες οφείλουν να συγκεντρώνουν **επαρκείς πληροφορίες** για τον υποψήφιο πελάτη «χαμηλού κινδύνου»⁴³⁶. Αν φυσικά υπάρξουν υποψίες για ΧΒΧ ή ΧΤ ο πελάτης μετατάσσεται σε κατηγορία **υψηλού κινδύνου**. Σε αυτήν την περίπτωση οι απαιτούμενες ενέργειες θα πρέπει να γίνονται από τις αρμόδιες Κεντρικές Μονάδες όπως η Νομική Υπηρεσία, η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης κλπ.⁴³⁷ Σε κάθε περίπτωση εφαρμόζονται **πλήρη μέτρα συνήθους Δέουσας Επιμέλειας** όταν υπάρχει υπόνοια για ΧΒΧ ή ΧΤ. Συνεπώς κάποιου είδους παρακολούθηση είναι αναγκαία ώστε να ελέγχονται οι τυχόν κίνδυνοι⁴³⁸.

Κλείνοντας τονίζουμε ότι τα **φυσικά πρόσωπα** που συναλλάσσονται για **λογαριασμό των προαναφερθέντων πελατών** δεν εξαιρούνται από τα οριζόμενα για την **πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητάς τους**⁴³⁹.

⁴³³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.97 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.29.

⁴³⁴ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σ.σ. 26,27.

⁴³⁵ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.27.

⁴³⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.98 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.27.

⁴³⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.98.

⁴³⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.95 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 28.

⁴³⁹ Ε.Τ.Ε. : ό.π., σελ.28.

ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ - ΣΥΝΗΘΗΣ ΔΕΟΥΣΑ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο **μεγαλύτερος όγκος των πελατών** εντάσσονται στην κατηγορία του «κανονικού κινδύνου». Εδώ εμπίπτει ο μεγαλύτερος όγκος της πελατείας ιδιωτών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Είναι Φυσικά ή Νομικά Πρόσωπα/Οργανισμοί/Σχήματα τα οποία δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες του Χαμηλού και του Υψηλού κινδύνου⁴⁴⁰.

Τα συγκεκριμένα μέτρα Συνήθους Δέουσας Επιμέλειας(ΣΔΕ) είναι:

- **Επαλήθευση**, δηλαδή απόδειξη της ταυτότητας των φυσικών και νομικών προσώπων/οντοτήτων σε συναλλαγές ίσες ή μεγαλύτερες των €15.000(μεμονωμένα ή συνδυαστικά) ή σε συμβάσεις καταθετικές, επενδυτικές, χορηγητικές κλπ ανεξαρτήτως ποσού, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω⁴⁴¹.
- **Απόδειξη της ταυτότητας** των πιθανών πραγματικών δικαιούχων πάλι σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω,
- **Προσδιορισμός της συνολικής εικόνας**, του **profiling** του πελάτη, συλλέγοντας πληροφορίες για διάφορα ζητήματα όπως: τα είδη των συναλλαγών που θα γίνονται(μετρητά, εμβάσματα, έκδοση/κατάθεση επιταγών, πιστώσεις τρίτων), η προέλευση και ο προορισμός εισερχόμενων/εξερχόμενων κεφαλαίων, η προβλεπόμενη κατά το δυνατό, κίνηση του λογαριασμού του πελάτη(όγκος συναλλαγών και κεφαλαίου), μεγέθη ή και πηγές περιουσιακών στοιχείων και εισοδημάτων πελάτη, κ⁴⁴².
- **Η συνεχής εποπτεία**, με άλλα λόγια η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των συναλλαγών του πελάτη έτσι ώστε να διαπιστωθεί η συμβατότητα ή όχι με το προφίλ τους⁴⁴³.
- **Η εξέταση κάθε ύποπτης ή και ασυνήθιστης συναλλαγής**⁴⁴⁴
- **Η άρνηση της συναλλαγής** ή της παροχής υπηρεσιών, είτε στην περίπτωση που ο πελάτης καθυστερεί ηθελημένα την προσκόμιση όλων των απαιτούμενων στοιχείων

⁴⁴⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 74,75.

⁴⁴¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 76 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.82.

⁴⁴² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.76 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 82-84.

⁴⁴³ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.85.

⁴⁴⁴ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.84.

για την απόδειξη της ταυτότητάς του, είτε στην περίπτωση που λόγω ύποπτων ή ασυνήθιστων συναλλαγών του έγιναν επανειλημμένα αναφορές στην Επιτροπή⁴⁴⁵.

ΥΨΗΛΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ - ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΔΕΟΥΣΑ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω οι τράπεζες υποχρεούνται στις περιπτώσεις που εκτιμούν ότι υπάρχει **αυξημένος κίνδυνος** να εφαρμόσουν ειδικά, κατάλληλα και πρόσφορα μέτρα, τα λεγόμενα μέτρα **Αυξημένης δέουσας Επιμέλειας(ΑΥΔΕ)**⁴⁴⁶.

- Καταρχήν η ΑΥΔΕ περιλαμβάνει τα μέτρα της ΣΔΕ,
- Αναφέρεται σε ορισμένες **ομάδες/κατηγορίες** πελατών και εργασιών **υψηλού κινδύνου** οι οποίες προσδιορίζονται βέβαια από την ΤτΕ, όμως η κάθε τράπεζα μπορεί να εντάσσει και άλλες κατηγορίες στην διαβάθμιση υψηλού κινδύνου. Αυτό γίνεται με βάση την **ενδοεπιχειρησιακή πολιτική** της Κανονιστικής Συμμόρφωσης(**Compliance Policy**) και τα κριτήρια που καθορίζει στην βάση του **Risk-Based Approach/Προσέγγιση του ξεπλύματος χρήματος με βάση τον κίνδυνο**⁴⁴⁷. Αυτή η προσέγγιση αφορά τις ενέργειες της κάθε τράπεζας προκειμένου να λάβει τα μέτρα δέουσας επιμέλειας σύμφωνα με τις εντολές της ΤτΕ.

Η προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο στηρίζεται σε **4 βασικούς άξονες**: την πολιτική αποδοχής του πελάτη(**Customer Acceptance Policy**), την εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη και την δημιουργία του συναλλακτικού του προφίλ(**Customer Due Diligence-Customer Identification-KYC**), την συνεχή παρακολούθηση των συναλλαγών και των λογαριασμών και την διαχείριση κινδύνου ΞΒΧ και ΧΤ.

⁴⁴⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.76.

⁴⁴⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.57 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.104 και Ε.Ε.Τ.:

«Καταπολέμηση...» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.21.

⁴⁴⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.77.

- Η ισχυρή πληροφοριακή υποστήριξη από ιδιαίτερα συστήματα παρακολούθησης και εντοπισμού των διαφόρων συναλλακτικών αποκλίσεων είναι απαραίτητη για την σωστή εφαρμογή της ΑΥΔΕ⁴⁴⁸
- Σημειώνεται εδώ ότι έχει ξεκινήσει η ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων και διαδικασιών παρακολούθησης για την διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών, προκειμένου να εντοπίζονται και να αξιολογούνται οι συναλλαγές και οι πελάτες υψηλού κινδύνου⁴⁴⁹
- Η αυξημένη «επαγρύπνηση» που συνεπάγεται η ΑΥΔΕ καθιστά υποχρεωτική την **ετήσια τουλάχιστον επαναξιολόγηση** των πελατών και σχέσεων υψηλού κινδύνου. **Συντάσσεται σχετική έκθεση** για την διαπίστωση ή όχι υπόπτων συναλλαγών και αν υπάρχουν αρνητικές ενδείξεις γίνεται εισήγηση στο Δ.Σ. της τράπεζας για την διακοπή της σχέσης με τον πελάτη⁴⁵⁰
- Υπάρχουν όμως κάποιες **ομάδες πελατών και συναλλαγών** που εντάσσονται **οπωσδήποτε** στην κατηγορία **υψηλού κινδύνου** και θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να εφαρμόζεται η ΑΥΔΕ. Αυτές οι κατηγορίες είναι **δέκα(10)**:⁴⁵¹
 - 1) **Οι πελάτες – φυσικά πρόσωπα μη κάτοικοι Ελλάδος**: Λογαριασμοί πελατών «μη κατοίκων». Εδώ ζητούνται οι ίδιες πληροφορίες και εφαρμόζονται οι ίδιες διαδικασίες που ισχύουν για τους κατοίκους Ελλάδας. Ζητείται αντίγραφο διαβατηρίου ή ταυτότητας ξένης χώρας και στην περίπτωση που υπάρχει αμφιβολία για την ταυτότητα του προσώπου αυτή πρέπει να εξακριβώνεται σε επικοινωνία με την Αρμόδια Αρχή. Επίσης ζητούνται πληροφορίες για την διαμονή και την υπηκοότητα, έτσι ώστε να αποφευχθεί η πιθανότητα συναλλαγής με πρόσωπο καταχωρημένο

⁴⁴⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.77 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ.9.

⁴⁴⁹ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.30.

⁴⁵⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.77 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.104 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.30.

⁴⁵¹ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 281/17.3.2009, σελ. 17-21.

στην λίστα κυρώσεων. Πάντα καταγράφεται ο αριθμός, η ημερομηνία και η χώρα έκδοσης του διαβατηρίου του πελάτη.⁴⁵²

2) Πολιτικώς Εκτιθέμενα Πρόσωπα(ΠΕΠ): Λογαριασμοί «Πολιτικώς Εκτεθειμένων Προσώπων». Πολιτικώς Εκτιθέμενα Πρόσωπα είναι τα πρόσωπα στα οποία έχει ή είχε ανατεθεί **δημόσιο λειτούργημα** καθώς και οι άμεσοι στενοί **συγγενείς**(σύζυγος, γονείς, παιδιά και οι σύζυγοι/σύντροφοί τους) ή **συνεργάτες** τους. Ως «στενοί συνεργάτες» νοούνται :α) οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο είναι από κοινού πραγματικός δικαιούχος νομικής οντότητας με το ΠΕΠ ή συνδέεται με αυτό με οποιαδήποτε άλλη στενή επιχειρηματική σχέση και β) οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο είναι ο μόνος πραγματικός δικαιούχος νομικής οντότητας η οποία συστήθηκε de facto προς όφελος του ΠΕΠ⁴⁵³.

Ειδικότερα ΠΕΠ είναι: Οι **αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων**, οι **υπουργοί**, οι **αναπληρωτές υπουργοί** και οι **υφυπουργοί**. Τα **μέλη των Κοινοβουλίων**, τα **μέλη ανωτάτων δικαστηρίων**, συνταγματικών δικαστηρίων και δικαιοδοτικών οργάνων των οποίων οι αποφάσεις δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, τα **μέλη ελεγκτικών συνεδρίων και ΔΣ κεντρικών τραπεζών**, οι πρεσβευτές, οι ακόλουθοι, οι επιτετραμμένοι διπλωμάτες και οι υψηλόβαθμοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων, τα μέλη διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων κρατικών επιχειρήσεων.⁴⁵⁴ Όλες οι προηγούμενες κατηγορίες αναφέρονται σε πρόσωπα που είχαν υψηλόβαθμο αξίωμα και όχι πρόσωπα κατέχοντα ενδιάμεσες ή χαμηλές θέσεις της υπαλληλικής ιεραρχίας⁴⁵⁵. Όσον αφορά στις συναλλαγές ή τις επιχειρηματικές σχέσεις με ΠΕΠ, οι τράπεζες οφείλουν μεταξύ άλλων: α) να εφαρμόζουν τις κατάλληλες διαδικασίες ανάλογα με το βαθμό κινδύνου για να καθορίσουν αν ο πελάτης είναι ΠΕΠ, β) να εξασφαλίζουν την έγκριση από τα ανώτερα διοικητικά

⁴⁵² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 77,78 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....»ό.π., σελ.30 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.20.

⁴⁵³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.38 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 30 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.20.

⁴⁵⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 37,38 και 78 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 110-115 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.30.

⁴⁵⁵ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σ.σ. 30,31.

στελέχη για τη σύναψη επιχειρηματιών σχέσεων με τους πελάτες αυτούς, γ) να λαμβάνουν επαρκή μέτρα για να διαπιστώνουν την πηγή του πλούτου και την προέλευση των κεφαλαίων στα οποία αφορά η επιχειρηματική σχέση ή η συναλλαγή, δ) να διενεργούν ενισχυμένη και συνεχή παρακολούθηση της επιχειρηματικής σχέσης. Έτσι είναι πιθανόν να εντοπισθούν οικονομικές ατασθαλίες σχετιζόμενες με πολιτικά εκτιθέμενο πρόσωπο και ενδεχομένως **δωροδοκία**. Χαρακτηριστική ένδειξη εδώ αποτελούν οι τμηματικές καταθέσεις σε τραπεζικό λογαριασμό φυσικού προσώπου από τρίτα πρόσωπα με τα οποία δεν προκύπτει κάποια συγγενική ή άλλη σχέση⁴⁵⁶.

- 3) **Εταιρείες με ανώνυμες μετοχές**: Οι προβλεπόμενες διαδικασίες σε περίπτωση λογαριασμών εταιρειών με ανώνυμες μετοχές περιλαμβάνουν την διαπίστωση της **πραγματικής ταυτότητας** και της **οικονομικής κατάστασης** των κύριων και πραγματικών δικαιούχων της εταιρείας, πριν το άνοιγμα του λογαριασμού. Ακόμα περιλαμβάνουν την υποβολή γραπτής δήλωσης από τον νόμιμο εκπρόσωπο με την οποία δεσμεύεται ότι σε περίπτωση που οι μετοχές των πραγματικών δικαιούχων μεταβιβαστούν σε τρίτο ή συμβεί οποιαδήποτε ουσιώδης μεταβολή στο καθεστώς της εταιρείας, αυτός θα το ανακοινώσει αμέσως στο πιστωτικό ίδρυμα, εκτός αν υπάρχει αντίστοιχη δέσμευση σε σύμβαση που έχει ήδη συναφθεί με την εταιρεία. Από την άλλη πλευρά διερευνάται αν η εταιρεία που ζητά το άνοιγμα λογαριασμού έχει εγκαταστήσει την κεντρική της διοίκηση, υποκαταστήματα, θυγατρικές εταιρείες ή δραστηριοποιείται με οποιοδήποτε τρόπο σε άλλες χώρες. Σημαντική επίσης είναι η σύγκριση σε τακτά διαστήματα της αναμενόμενης με την πραγματική κίνηση του λογαριασμού. Τέλος, αν υπάρξει αλλαγή στους πραγματικούς δικαιούχους να επανεξετάζεται η συνέχιση της τήρησης του λογαριασμού⁴⁵⁷.

⁴⁵⁶ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.115 και Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Τυπολογίες-Τάσεις 2009, σελ.3.

⁴⁵⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 78,79 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....όπ., 3.1 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.20.

4) Υπεράκτιες εταιρείες(Off-shore companies), εταιρείες του Α.Ν. 89/67 και εταιρείες ή διάφορες «οντότητες» Ειδικού Σκοπού(Special Purpose Vehicles-SPV): Εξωχώριες ή υπεράκτιες εταιρείες(off-shore) είναι αυτές που εδρεύουν σε χώρες που ονομάζονται «φορολογικοί παράδεισοι»⁴⁵⁸ χωρίς κατά κανόνα οι μέτοχοί της ή το αντικείμενο της δραστηριότητάς της να σχετίζονται με οποιονδήποτε τρόπο με τον τόπο αυτό. Είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα (Ν. 89/67) ή όχι. Off-shore καλούνται επίσης και οι εταιρείες (ημεδαπές ή μη) που είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα, οι οποίες όμως ελέγχονται από τις εν λόγω υπεράκτιες εταιρείες. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και οι «οντότητες ειδικού σκοπού»(special purpose vehicle). Για το άνοιγμα λογαριασμού σε τέτοιου είδους εταιρείες απαιτούνται διάφορα έγγραφα πέρα από την γνωμάτευση νομιμοποίησης εκπροσώπων, όπως η δήλωση του νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας για τον πραγματικό δικαιούχο. Σε περίπτωση που τα συγκεντρωθέντα στοιχεία δεν είναι επαρκή οι λογαριασμοί δεν ανοίγονται και οι συναλλαγές των εταιρειών αυτών δεν πραγματοποιούνται⁴⁵⁹. Το φαινόμενο της ραγδαίας εξάπλωσης των εξωχώριων εταιριών (ελληνικών επιχειρηματικών συμφερόντων) είχε λάβει στη χώρα μας εξωπραγματικές διαστάσεις.⁴⁶⁰ Επί τη ευκαιρία αναφέρουμε ότι σύμφωνα με επίσημες πηγές το ελληνικό Δημόσιο χάνει έσοδα πάνω από 6 δις. Ευρώ ετησίως από την δραστηριότητα των υπεράκτιων εταιριών στην χώρα μας. Οι συγκεκριμένες εταιρείες που βρίσκονται στο φορολογικό απυρόβλητο διατηρούν βιβλία και άλλα στοιχεία για τις «εντός των συνόρων» συναλλαγές τους και βοηθούν άλλες ελληνικές εταιρείες να εμφανίσουν υψηλές δαπάνες και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και ζημιές.

⁴⁵⁸ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., Λεξικό: «ο διεθνώς αποδιδόμενος χαρακτηρισμός των δικαιοδοσιών που περιγράφονται ως φορολογικοί παράδεισοι δεν σημαίνει κατ' ανάγκη φορολογική ασυλία για κάθε είδους οικονομική δραστηριότητα, ούτε εξομοιώνει όλες τις δικαιοδοσίες ως προς την φορολογική τους πολιτική. Κάθε δικαιοδοσία έχει ορισμένα χαρακτηριστικά φορολογικού παραδείσου. Άλλες προσφέρουν πλήρη φορολογική απαλλαγή, άλλες μειωμένη. Άλλες προσφέρουν φορολογική απαλλαγή σε ορισμένες μόνο δραστηριότητες, δίνοντας έτσι το πλεονέκτημα σε επιχειρηματίες να τις χρησιμοποιούν στο διεθνή φορολογικό τους σχεδιασμό, με τελικό στόχο την αποφυγή ή τη μείωση των φορολογικών τους επιβαρύνσεων».

⁴⁵⁹ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 80,84 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., 3.1 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.20.

⁴⁶⁰ http://www.lawnet.gr/case_study.asp?PageLabel=3&MeletID=97

Πράγματι, μεγάλος αριθμός ελληνικών επιχειρήσεων εμφανίζονται να πραγματοποιούν φορολογικές συναλλαγές με offshore εταιρείες χρησιμοποιώντας πλαστά και εικονικά φορολογικά στοιχεία. Οι συναλλαγές «φτιάχνονται» έτσι ώστε να εμφανίζονται υψηλές δαπάνες, υπερτιμολογήσεις εισαγωγών, ενώ δεν λείπουν οι εξαγωγές σε απίστευτα χαμηλές τιμές. Το αποτέλεσμα είναι οι εταιρείες να εμφανίζουν μεγάλες δαπάνες και υψηλό κόστος και να μειώνονται έτσι τα κέρδη και κατ' επέκταση η φορολογία. Στο ερώτημα πως μπορεί στην Ελλάδα να φορολογηθεί μια offshore εταιρεία, η επίσημη απάντηση είναι ότι μπορεί να γίνει, αρκεί να υπάρξει έλεγχος των επιχειρηματικών συναλλαγών που πραγματοποιούνται μέσω των τραπεζών.⁴⁶¹

- 5) **Σχήματα ή οντότητες χωρίς νομική προσωπικότητα τα οποία διαχειρίζονται κεφάλαια και διάφορα περιουσιακά στοιχεία (κυρίως είναι τα εμπιστεύματα, τα trusts):** Τα σχήματα εμπιστευματικής διαχείρισης δεν αποτελούν χωριστή νομική οντότητα και για τον λόγο αυτό η σύναψη της επιχειρηματικής σχέσης γίνεται μέσω των εμπιστευματοδόχων οι οποίοι ενεργούν εκ μέρους του εμπιστεύματος. Τα πιστωτικά ιδρύματα λαμβάνουν εύλογα μέτρα αναλόγως του βαθμού κινδύνου για να κατανοήσουν τη διάρθρωση της κυριότητας και του ελέγχου του εμπιστεύματος. Μεταξύ άλλων διενεργείται από τις τράπεζες: η διαπίστωση και η επαλήθευση του ονόματος και της ημερομηνίας σύστασης, της ταυτότητας των εμπιστευματοπαρόχων, των εμπιστευματοδόχων και των πραγματικών δικαιούχων, της φύσης και του σκοπού της σύστασης και των δραστηριοτήτων του σχήματος, της πηγής και της προέλευση των χρημάτων⁴⁶².

- 6) **Ενώσεις προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή κοινωφελούς σκοπού:**
Η τράπεζα οφείλει να βεβαιώνεται για την νομιμότητα του σκοπού λειτουργίας των ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ζητώντας επικυρωμένα

⁴⁶¹<http://www.capital.gr/gmessages/showTopic.asp?id=1426928&pg=3> και http://www.lawnet.gr/case_study.asp?PageLabel=3&MeletID=97

⁴⁶²Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σ. σ. 85,86 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.32 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.20.

αντίγραφα της συστατικής πράξης(καταστατικό κλπ), της άδειας λειτουργίας, του πιστοποιητικού εγγραφής τους και του αριθμού μητρώου τους που τηρείται στην αρμόδια δημόσια αρχή. Ακόμα πρέπει να εξακριβώνεται η ταυτότητα όλων των φυσικών προσώπων που έχουν δικαίωμα υπογραφής για την ένωση προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα⁴⁶³.

- 7) **Πελάτες του Private Banking** :Στις περιπτώσεις διαχείρισης χαρτοφυλακίου σημαντικών πελατών(private banking) η τράπεζα οφείλει να προσδιορίζει την ταυτότητα όλων των πραγματικών δικαιούχων, να εντοπίζει αν ο δικαιούχος είναι Πολιτικώς Εκτιθέμενο Πρόσωπο, να προσδιορίζει την πηγή των κεφαλαίων και την αναμενόμενη χρήση του λογαριασμού. Τέλος, να ελέγχει αν η κίνηση του λογαριασμού είναι συνεπής με το σκοπό του ανοίγματος.⁴⁶⁴
- 8) **Σχέσεις ή και συναλλαγές χωρίς φυσική παρουσία του πελάτη. Κίνδυνοι από νέα προϊόντα και τεχνολογίες μέσω internet banking, κλπ** :Όταν για παράδειγμα ζητείται άνοιγμα λογαριασμού μέσω ταχυδρομείου ή διαδικτύου η τράπεζα πρέπει να λαμβάνει επιπρόσθετα μέτρα όπως: Επιβεβαιωτική πιστοποίηση από πιστωτικό ίδρυμα χώρας-μέλους της ΕΕ καθώς επίσης η **πρώτη πληρωμή** να γίνει μέσω λογαριασμού του πελάτη που τηρείται σε πιστωτικό ίδρυμα χώρας-μέλους της ΕΕ. **Αποτροπή σύναψης** επιχειρηματικής σχέσης με εταιρείες ύποπτες για παράνομες δραστηριότητες. Επίσης θα πρέπει να γίνεται επαλήθευση του ονοματεπωνύμου, της διεύθυνσης και υπογραφής του πελάτη από πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί στη χώρα καταγωγής του. Απαραίτητη κρίνεται ακόμα η λήψη **συστατικής επιστολής** από **τρίτο υπόχρεο πρόσωπο** που εφαρμόζει τις διαδικασίες πιστοποίησης του Ν.3691/2008 και η αποστολή από τον πελάτη στο πιστωτικό ίδρυμα των επικυρωμένων φωτοαντιγράφων των εγγράφων πιστοποίησης ταυτότητας, όπως είναι το διαβατήριό και το δελτίο ταυτότητας. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει τέλος να

⁴⁶³ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 86,87 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.73 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.32 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.20.

⁴⁶⁴ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 87,88 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.33 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.20.

λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε τα υπόχρεα πρόσωπα να εφαρμόζουν οργανωτικές, λειτουργικές και τεχνολογικές διαδικασίες για την αντιμετώπιση των κινδύνων που προκύπτουν από τις τεχνολογικές εξελίξεις ή από νέα χρηματοπιστωτικά προϊόντα⁴⁶⁵.

9) Διασυνοριακές Σχέσεις Τραπεζικής Ανταπόκρισης: Αυτός ο όρος αναφέρεται στις διασυνοριακές σχέσεις των τραπεζών με ιδρύματα από τρίτες χώρες. Πρόκειται για πελάτες **υψηλού κινδύνου** για τους οποίους τα **αυξημένα μέτρα** δέουσας επιμέλειας εφαρμόζονται σε κεντρικό επίπεδο από τις εκάστοτε αρμόδιες Διευθύνσεις⁴⁶⁶.

10) Χώρες που δεν εφαρμόζουν επαρκώς τις συστάσεις της FATF : Θα πρέπει να εξετάζονται με **ιδιαίτερη προσοχή** πρόσωπα ή συναλλαγές που σχετίζονται με τις εν λόγω χώρες. Η F.A.T.F. με αντιπροσωπείες της τις οποίες αποστέλλει σε διάφορες χώρες, **ελέγχει τον βαθμό συμμόρφωσης** της κάθε χώρας αναφορικά με τις 40+9 Συστάσεις. Οι χώρες των οποίων το κανονιστικό πλαίσιο αποκλίνει σημαντικά από τις Συστάσεις κατατάσσονται στην λίστα με τις **μη συνεργάσιμες χώρες**. Η ένταξη μιας χώρας στην εν λόγω λίστα έχει **σοβαρές συνέπειες** καθώς δυσχεραίνεται η διεξαγωγή τραπεζικών και εν γένει εμπορικών συναλλαγών με την χώρα αυτή⁴⁶⁷.

Οι αρμόδιες **κεντρικές Μονάδες των τραπεζών** ακόμα και αν δεν υπάρχουν χώρες ή περιοχές στον παραπάνω κατάλογο της FATF, πρέπει να έχουν «ανοιχτές» τις καθιερωμένες πηγές πληροφόρησης και να κάνουν τις αξιολογήσεις τους. Τέτοιες πηγές σύμφωνα με την τράπεζα της Ελλάδος είναι: η FATF, η Money Val, το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, η Επιτροπή για την πρόληψη του ΞΒΧ και ΧΤ η οποία

⁴⁶⁵ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 88,89 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ. σ. 105,106 και Ε.Τ.Ε.:

«Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.33 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.20.

⁴⁶⁶ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 90,91 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.107 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.34 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.20.

⁴⁶⁷ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 77,94 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.34 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.20.

επικουρεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Commission), η Ευρωπαϊκή Ένωση, το OFAC και το Wolfsberg Group⁴⁶⁸.

- Όσον αφορά τώρα ένα ειδικότερο και συχνό είδος συναλλαγών που είναι οι **συναλλαγές με μετρητά**, θα πρέπει να πούμε ότι **δεν αποτελούν κατ'ανάγκη συναλλαγές υψηλού κινδύνου**. Παρόλα αυτά, η ΤτΕ εφιστά την προσοχή των πιστωτικών ιδρυμάτων στις περιπτώσεις που οι συναλλαγές με μετρητά είναι **σημαντικού ύψους**⁴⁶⁹. Τότε θα πρέπει να εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή αυτές οι συναλλαγές, να **διαπιστώνεται η προέλευση των μετρητών**, η ύπαρξη εγγράφων που αποδεικνύουν την αναγκαιότητα εκτέλεσης της συναλλαγής και τέλος θα πρέπει να εξετάζεται αν και κατά πόσο το ύψος και η φύση της συναλλαγής συνάδει με το **οικονομικό και συναλλακτικό προφίλ του πελάτη**⁴⁷⁰. Για παράδειγμα, σε ορισμένες επιχειρήσεις όπως σούπερ μάρκετ, βενζινάδικα κλπ, είναι εύλογες οι εισπράξεις και οι πωλήσεις τοις μετρητοίς, αντίθετα με τις επιχειρήσεις χονδρεμπορίου⁴⁷¹. Αν από τα παραπάνω στοιχεία δεν πείθεται η τράπεζα για το νόμιμο της συναλλαγής θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο **υποβολής αναφοράς στην Επιτροπή**⁴⁷². Τα σχετικά τεκμήρια και γενικότερα τα ευρήματα της έρευνας τηρούνται σε αρχείο τουλάχιστον για **5 χρόνια** από την ημερομηνία διενέργειας της συναλλαγής⁴⁷³. Από το κείμενο ρυθμίσεων της ΤτΕ φαίνεται(από την λέξη «προέλευση»), ότι η έρευνα συναλλαγών σημαντικού ύψους αφορά κυρίως μετρητά που προσκομίζονται στην τράπεζα **για κατάθεση** ή για την **αποστολή κάποιου εμβάσματος** κλπ, παρά για μετρητά τα οποία ζητείται να αναληφθούν από υφιστάμενο λογαριασμό αντί για την έκδοση μιας τραπεζικής επιταγής ή της μεταφοράς σε λογαριασμό τρίτου. Αναφέρουμε εδώ ότι σε περιπτώσεις όπου ο πελάτης ζητά την ανάληψη ποσού **μεγαλύτερου των € 250.000 σε μετρητά**, η ΤτΕ

⁴⁶⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 92,93 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....»,ό.π., σελ.34 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση...» ό.π., σελ.20.

⁴⁶⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.94.

⁴⁷⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.94 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.34.

⁴⁷¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.94.

⁴⁷² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.95 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.35 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.23.

⁴⁷³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.95.

συνιστά στις τράπεζες να διενεργούν την συναλλαγή αυτή με την έκδοση τραπεζικής επιταγής ή την αποστολή εμβάσματος, εκτός εάν πεισθούν για την απόλυτη αναγκαιότητα της ανάληψης σε μετρητά. Τυχόν **επιμονή των πελατών** θα πρέπει να είναι **επαρκώς τεκμηριωμένη** και να συντρέχουν ειδικοί λόγοι.⁴⁷⁴ Συναλλαγές με άλλα λόγια για τις οποίες δεν διαφαίνεται προφανής οικονομικός ή νόμιμος σκοπός πρέπει να διερευνώνται περισσότερο ώστε να στοιχειοθετηθεί το οικονομικό, εμπορικό ή επενδυτικό τους κίνητρο⁴⁷⁵.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΥΠΟΠΤΕΣ/ΑΣΥΝΗΘΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ. Η ΑΡΧΗ «ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΠΕΛΑΤΗ ΣΟΥ»

Στο κεφάλαιο αυτό θα επιχειρηθεί η ανάλυση των υποχρεώσεων των τραπεζών αναφορικά με την αναγνώριση και αντιμετώπιση των **ασυνήθιστων και ύποπτων συναλλαγών**, τις **διαδικασίες αναφοράς** τους και τέλος θα αναφερθούμε στην περίφημη αρχή **«Γνώρισε τον πελάτη σου»** η οποία σχετίζεται άμεσα με το **profiling** του πελάτη και βέβαια με τις προαναφερθείσες αποκλίσεις της συναλλακτικής συμπεριφοράς. Η πολιτική «Γνώρισε τον πελάτη σου» θεωρείται **ακρογωνιαίος λίθος στην πρόληψη του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος**. Μετά την εφαρμογή της αρχής αυτής μπορεί να διαμορφωθεί το **«προφίλ κινδύνου»** του πελάτη.

Έως τώρα στο Μέρος αυτό προσδιορίστηκαν οι **διαδικασίες** που πρέπει να εφαρμόζονται. Όμως οι υποχρεώσεις των τραπεζών συμπληρώνονται με εκείνες που αφορούν στην διαπίστωση των **ύποπτων ή και ασυνήθιστων συναλλαγών**(γενικά των «αποκλίσεων» σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της ΤτΕ), την διερεύνηση και την αποτροπή τους και τέλος την γνωστοποίησή τους ή όχι στην αρμόδια Επιτροπή.⁴⁷⁶ Οι Τράπεζες υποχρεούνται να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή όλες τις ασυνήθιστες και ύποπτες συναλλαγές. Αναφέρονται

⁴⁷⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.95 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π.,σελ.35.

⁴⁷⁵ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.35.

⁴⁷⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.108.

όχι μόνο οι διενεργηθείσες συναλλαγές, αλλά ακόμα και εκείνες για τις οποίες γίνεται απόπειρα χωρίς να ολοκληρώνονται(ΕΤΠΘ 281/5/17.03.09)⁴⁷⁷.

ΥΠΟΠΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΥΝΗΘΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Υπόπτη συναλλαγή είναι η εκείνη η συναλλαγή(ή η δραστηριότητα/δραστηριότητες) από την οποία **εκτιμάται** ότι προκύπτουν **αποχρώσεις** ενδείξεις ή υπόνοιες για πιθανή απόπειρα ή διάπραξη αδικημάτων ΞΒΧ ή ΧΤ(Ν.3691/2008, αρ.2), ή για εμπλοκή του συναλλασσόμενου ή του πραγματικού δικαιούχου σε εγκληματικές δραστηριότητες. Αυτά προκύπτουν μετά την αξιολόγηση των στοιχείων τόσο της **συναλλαγής**(φύση συναλλαγής, κατηγορία χρηματοπιστωτικού μέσου, συχνότητα, πολυπλοκότητα και ύψος συναλλαγής, χρήση ή μη μετρητών), όσο και του **προσώπου**(επάγγελμα, οικονομική επιφάνεια, συναλλακτική ή επιχειρηματική συμπεριφορά, φήμη, παρελθόν, επίπεδο διαφάνειας του Νομικού Προσώπου πελάτη, άλλα σημαντικά χαρακτηριστικά)⁴⁷⁸.

Παράδειγμα ύποπτης συναλλαγής είναι η μηνιαία κατάθεση μετρητών ποσού € 1.000 από πελάτη ο οποίος είναι χαμηλοσυνταξιούχος και δεν έχει άλλες γνωστές πηγές εισοδημάτων εκτός της σύνταξης του που είναι € 600 μηνιαίως⁴⁷⁹.

Ασυνήθης συναλλαγή είναι εκείνη η συναλλαγή(ή η δραστηριότητα/δραστηριότητες) που **δεν συνάδει** με την συναλλακτική, επιχειρηματική ή επαγγελματική συμπεριφορά του συναλλασσόμενου ή του πραγματικού δικαιούχου ή με την οικονομική του επιφάνεια. Είναι επίσης εκείνη που δεν έχει προφανή σκοπό ή κίνητρο επαγγελματικής, οικονομικής ή προσωπικής φύσης⁴⁸⁰.

Παράδειγμα ασυνήθιστης συναλλαγής είναι μια εφ άπαξ κατάθεση υψηλού ποσού σε μετρητά χωρίς να υπάρχει προφανής οικονομικός ή νόμιμος σκοπός όπως π.χ. η πώληση

⁴⁷⁷ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.49.

⁴⁷⁸ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 112,113 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.49 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση... ό.π., σελ.23 και Νόμος 3691/2008 άρθρο 4, παρ 13(ΦΕΚ 166/5.8.2008, ΝΟΜΟΣ 3691/2008) και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41, 8.4.2009: «Ενδεικτική τυπολογία ύποπτων συναλλαγών...» ό.π., σελ.1.

⁴⁷⁹ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.49.

⁴⁸⁰ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.113 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σ.σ. 49,50 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.23 και Νόμος 3691/2008 άρθρο 4, παρ 14(ΦΕΚ 166/5.8.2008, ΝΟΜΟΣ 3691/2008) και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41, 8.4.2009: «Ενδεικτική τυπολογία ύποπτων συναλλαγών...» ό.π., σελ.1.

ενός ακινήτου, η αποδοχή μιας κληρονομιάς ή η ρευστοποίηση άλλων περιουσιακών στοιχείων⁴⁸¹.

Από μια προσεκτικότερη ανάγνωση/ανάλυση των όρων «**ύποπτη**» και «**ασυνήθης**» συναλλαγή εντοπίζονται κάποια στοιχεία τα οποία σηματοδοτούν **διαφορές** μεταξύ των δύο εννοιών:

Η **ασυνήθης** συναλλαγή σε γενικές γραμμές είναι αυτή που γεννά εύλογους προβληματισμούς και απορίες γιατί:

α) είναι ή φαίνεται ασύμβατη με την αναμενόμενη οικονομική και συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη ή την περιουσιακή του επιφάνεια,

β) δεν έχει προφανή σκοπό ή κίνητρο οικονομικής, επαγγελματικής ή προσωπικής φύσης⁴⁸².

Η **ύποπτη** συναλλαγή είναι αυτή κατά την οποία η προσοχή εστιάζεται σε συγκεκριμένα στοιχεία της όπως:

α) τεχνικά ή και λειτουργικά χαρακτηριστικά της συναλλαγής(είδος, ύψος, συχνότητα και πολυπλοκότητα)

β) στο πρόσωπο του πελάτη, δηλαδή στο επαγγελματικό του αντικείμενο, την συναλλακτική συμπεριφορά του, το επίπεδο διαφάνειας Νομικού Προσώπου κá⁴⁸³.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι ενώ η **ασυνήθης συναλλαγή** χαρακτηρίζεται κυρίως από το **ασύμβατο** και το **ακατανόητο** και το **μη προφανές**, η **ύποπτη συναλλαγή** μας οδηγεί περισσότερο σε **υπόνοιες για μεθόδευση συναλλαγών** εκ μέρους του πελάτη, ο οποίος λόγω του επαγγελματικού του αντικειμένου είναι πιθανό να ενεργεί πράξεις ΞΒΧ ή ΧΤ⁴⁸⁴.

Παραδείγματα αποτελούν οι εισαγωγικές/εξαγωγικές δραστηριότητες, οι εξωχώριες εταιρείες όπως και οι εταιρείες με πολύπλοκη δομή ιδιοκτησίας. Με άλλα λόγια, εταιρείες των οποίων μέτοχοι είναι άλλες εταιρείες των οποίων μέτοχοι είναι επίσης άλλες εταιρείες, κλπ. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται επισφαλής ο προσδιορισμός των τελικών δικαιούχων-

⁴⁸¹ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 50.

⁴⁸² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 113,114.

⁴⁸³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.114.

⁴⁸⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.115.

φυσικών προσώπων.⁴⁸⁵ Τέλος, σαν πιθανή μεθόδευση συναλλαγών θα μπορούσε να θεωρηθεί η πραγματοποίηση μιας σειράς συναλλαγών αδικαιολόγητα περίπλοκων ενώ θα μπορούσαν οι ίδιες συναλλαγές να είχαν διεκπεραιωθεί με απλούστερους τρόπους.⁴⁸⁶

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΡΝΗΣΗΣ/ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ/ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΥΠΟΠΤΩΝ-ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Είναι προφανές από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω ότι οι όροι της ύποπτης ή και ασυνήθιστης συναλλακτικής δραστηριότητας εμπεριέχουν αναπόφευκτα έναν κάποιο βαθμό αοριστίας⁴⁸⁷. Γίνεται επίσης αντιληπτό ότι το βασικό ζήτημα του **αν και πότε μια συναλλαγή είναι ασυνήθης/ύποπτη** είναι πράγματι δύσκολο να διαπιστωθεί. Αυτό μεταξύ άλλων, οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υφίστανται ποσοτικά κριτήρια και δεν αφορά ορισμένη κατηγορία πελατών, αλλά δυνάμει τους πάντες. Επίσης δεν ορίζονται με απόλυτη σαφήνεια τα στοιχεία που τεκμηριώνουν την άρση ή την ενίσχυση των υποψιών και τέλος είναι σημαντικός ο ρόλος του υποκειμενικού παράγοντα που συνδέεται έντονα με προσωπικά στοιχεία όπως είναι εμπειρίες, οι γνώσεις, το ένστικτο και η διαίσθηση κάθε διαφορετικού ανθρώπου⁴⁸⁸.

Όμως και παρά τις σημαντικές δυσκολίες, το πρόβλημα της **ορθής αξιολόγησης** μιας ύποπτης συναλλαγής μπορεί να αντιμετωπιστεί σε κάποιο βαθμό με την εκμάθηση κάποιων **τεχνικών** και την **εξοικείωση** με αυτές, οι οποίες είναι δυνατό να ενισχύσουν το σχετικό αισθητήριο.⁴⁸⁹

Στην συνέχεια θα δούμε ποιοι είναι οι **χειρισμοί** που ακολουθούνται στην περίπτωση που τελικά διαπιστώνονται ύποπτες και ασυνήθεις συναλλαγές, συναλλαγές που εγείρουν υπόνοιες για ξέπλυμα χρήματος ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Τέτοιοι είναι: η **άρνηση της συναλλαγής**, η **διερεύνηση**, η **αναφορά** και **ζητήματα τραπεζικού απορρήτου και δέσμευσης λογαριασμού**.

⁴⁸⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.115.

⁴⁸⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.115.

⁴⁸⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.112.

⁴⁸⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.108.

⁴⁸⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.109.

• **Άρνηση συναλλαγής:**

Ο νόμος 3691/2008 για το ΞΒΧ και την ΧΤ στον οποίο ήδη αναφερθήκαμε διεξοδικά αφού αποτελεί το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της χώρας, σε πολλές διατάξεις του χρησιμοποιεί τις φράσεις: «δεν εκτελεί», «διακόπτει», «δεν συνάπτει», «αποφεύγουν», «μη κατάρτιση», «άρνηση». Αναφέρεται σε συνεργασίες με πελάτες που η συμπεριφορά τους γεννά έντονους προβληματισμούς και υπόνοιες. Έτσι οι τραπεζικοί λειτουργοί υποχρεώνονται να αρνούνται συναλλαγές ή να διακόπτουν την συνεργασία με πελάτες με ασυνήθη/ύποπτη τραπεζική συμπεριφορά. Εδώ μπορεί να συμπεριληφθεί και η άρνηση ή μη προθυμία του πελάτη για την απόδειξη της ταυτότητάς του⁴⁹⁰.

Η **άρνηση συναλλαγής** που σημαίνει είτε την μη διενέργεια συναλλαγής, είτε την διακοπή της συναλλακτικής σχέσης ή την μη παροχή υπηρεσιών, προβλέπεται στις παρακάτω περιπτώσεις: α) κατά την άρνηση ή την παρατεινόμενη παρελκυστική τακτική του πελάτη σε ότι αφορά την **πλήρη απόδειξη της ταυτότητάς του** ή την επικαιροποίηση των στοιχείων ταυτότητάς του⁴⁹¹.

β) αν ο πελάτης εμποδίζει ή αρνείται την συλλογή στοιχείων για το οικονομικό και συναλλακτικό του προφίλ ή δημιουργεί προβλήματα στην άσκηση της εποπτείας των συναλλαγών του με την τράπεζα, γ) αν έχουν υποβληθεί επανειλημμένα αναφορές για αυτόν στην Επιτροπή λόγω συχνών παρουσιάσεων υπόπτων και ασυνήθων συναλλαγών, δ) αν ο πελάτης περιλαμβάνεται στους **καταλόγους** προσώπων ή οντοτήτων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα (βρίσκονται κυρίως σε κανονισμούς της ΕΕ και σε Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Τα ονόματα αυτά καταγράφονται σε μηχανογραφικές τράπεζες πληροφοριών-«**λίστα κυρώσεων**»)⁴⁹²

ε) αν υπάρχει υποψία ή βεβαιότητα ότι οι συναλλαγές συνδέονται με ΞΒΧ ή ΧΤ. Αν υπάρχει δηλαδή **βάσιμη υποψία** ή γνώση ότι η συναλλαγή ή ο πελάτης συνδέονται με παράνομη

⁴⁹⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 122 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 50.

⁴⁹¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 123 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 50.

⁴⁹² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 123, 124 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 50.

δραστηριότητα⁴⁹³ στ) αν στην συναλλαγή εμπλέκεται οποιαδήποτε «τράπεζα κέλυφος»(shell bank).⁴⁹⁴

Στις παραπάνω περιπτώσεις εξετάζεται πάντα και το ενδεχόμενο υποβολής αναφοράς στην Επιτροπή πριν ή μετά την άρνηση της συναλλαγής. Απαραίτητη μέριμνα από την πλευρά της τράπεζας είναι η μη αποκάλυψη του λόγου της άρνησης⁴⁹⁵.

- **Διερεύνηση ασυνήθους ή ύποπτης συναλλαγής:**

Ο Νόμος 3691/2008 ορίζει μεταξύ άλλων για τις τράπεζες: «την εξέταση με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγής ή δραστηριότητας...(αναφέρεται στις ύποπτες συναλλαγές).Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται οι πολύπλοκες ή ασυνήθιστα μεγάλες συναλλαγές και όλα τα είδη συναλλαγών»⁴⁹⁶.

Τα στάδια αυτής της διαδικασίας διερεύνησης από τον τραπεζικό υπάλληλο/στέλεχος όπως προβλέπονται από τον Νόμο και τις συναφείς ρυθμίσεις της ΤτΕ είναι τα ακόλουθα:

α) προσδιορίζει ποια είναι εκείνα τα στοιχεία που εγείρουν υπόνοιες για το «ύποπτο» ή το «ασυνήθες» της συναλλαγής. Για παράδειγμα, ύψος ποσού κατάθεσης εμφανώς δυσανάλογο με το οικονομικό προφίλ του πελάτη⁴⁹⁷ β) εξετάζει την ύπαρξη ή όχι στοιχείων κάποιας συνεργασίας της τράπεζας με τον συγκεκριμένο πελάτη(στοιχεία για το «προφίλ του) στην Μονάδα που εργάζεται ή σε άλλες Μονάδες της τράπεζας, τα οποία να δικαιολογούν ή όχι τους προβληματισμούς του. Η συνεργασία αυτή μπορεί να είναι καταθετική, επενδυτική, ασφαλιστική ή χρηματοδοτική⁴⁹⁸, γ) Αν μετά τα προαναφερθέντα εξακολουθούν οι προβληματισμοί ζητείται από τον πελάτη η δικαιολόγησή τους. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι η αναζήτηση δικαιολόγησης από τον πελάτη είναι «ευαίσθητη» διαδικασία. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να γίνεται με τρόπο ευγενικό και διακριτικό και σε καμία περίπτωση με την μορφή «ανάκρισης». Θα μπορούσε για την αποφυγή αντιδικιών, να γίνει επίκληση των υποχρεώσεων της τράπεζας από τον Νόμο

⁴⁹³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.124 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σ.σ. 50, 51.

⁴⁹⁴ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 51.

⁴⁹⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.124.

⁴⁹⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.124.

⁴⁹⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.124.

⁴⁹⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.124.

3691/2008.⁴⁹⁹ Στην περίπτωση που η **προφορική δικαιολόγηση** του πελάτη είναι πειστική(συνδυαζόμενη και με τα διαθέσιμα στοιχεία από προϋπάρχουσα συνεργασία), δεν απαιτείται και έγγραφη τεκμηρίωση(πχ ένα αντίγραφο συμβολαίου που να πιστοποιεί την πώληση ενός ακινήτου). Όταν όμως οι εξηγήσεις δεν είναι πειστικές και η συναλλαγή είναι ασυνήθης/ύποπτη, τότε ζητείται η προσκόμιση αξιόπιστων εγγράφων ή άλλων πειστικών στοιχείων⁵⁰⁰ **δ) Τέλος**, αν ο πελάτης εμφανίζεται **απρόθυμος ή αρνείται** να δώσει εξηγήσεις ή αν αυτές κριθούν ανεπαρκείς, τότε θα πρέπει να ακολουθείται η διαδικασία της αναφοράς⁵⁰¹.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι σε περίπτωση ύπαρξης **υποψίας ή αμφιβολιών πραγματοποιούμε την συναλλαγή** όταν : συντρέχει επείγουσα περίπτωση(υγείας, εμπορικής συναλλαγής, κτλ), επιβάλλεται από την φύση της συναλλαγής ή όταν θα διευκολύνει την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων ή προσώπων⁵⁰².

- **Αναφορά ασυνήθων/ύποπτων συναλλαγών:**

Τα υπόχρεα πρόσωπα και οι υπάλληλοί τους στους οποίους περιλαμβάνονται και τα διευθυντικά στελέχη οφείλουν: **α) να ενημερώνουν αμελλητί** την Επιτροπή Καταπολέμησης με δική τους πρωτοβουλία όταν γνωρίζουν ή έχουν σοβαρές ενδείξεις ή υποψίες ότι διαπράττεται, επιχειρείται να διαπραχθεί, έχει διαπραχθεί ή επιχειρήθηκε να διαπραχθεί νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, **β) να παρέχουν αμελλητί** στη Επιτροπή, στην αρμόδια αρχή τους και σε άλλες δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας κατόπιν αιτήματος αυτών, όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες και τα στοιχεία σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις⁵⁰³.

⁴⁹⁹ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.124.

⁵⁰⁰ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.125.

⁵⁰¹ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.125 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 51 και Ε.Ε.Τ., Καταπολέμηση... ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.23.

⁵⁰² Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 58.

⁵⁰³ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.126.

Αναφορά θα πρέπει να γίνεται ανεξάρτητα από το ποσό της συναλλαγής: όταν οι πληροφορίες του πελάτη δεν πείθουν, όταν η συναλλαγή φαίνεται ασυμβίβαστη με τις συνήθειες του πελάτη, όταν το ποσό της συναλλαγής είναι δυσανάλογο με την οικονομική επιφάνεια του πελάτη, όταν αλλάζει η συμπεριφορά του πελάτη⁵⁰⁴.

Η αναφορά των παραπάνω συναλλαγών διέπεται από συγκεκριμένες διαδικασίες οι οποίες καθορίζονται από το **άρθρο 44 του Ν. 3691/2008** και φυσικά τις ειδικότερες ρυθμίσεις-οδηγίες της ΤτΕ: **α)** Η τράπεζα ορίζει ένα ανώτερο Διευθυντικό στέλεχος (Compliance Officer-ΑΔΣ) το οποίο είναι ο τελικός ενδοεπιχειρησιακός αποδέκτης των αναφορών⁵⁰⁵.

β) Στην οποιαδήποτε Μονάδα/Κατάστημα όπου ο υπάλληλος ή το στέλεχος εκφράζει ενδοιασμούς μπροστά σε μια «περίεργη» συναλλαγή ή δραστηριότητα πελάτη, θα πρέπει να **εκθέτει εγγράφως** τους προβληματισμούς του στον Διευθυντή της Μονάδας, προσκομίζοντας όλα τα **απαραίτητα στοιχεία και τυχόν έγγραφα** που έχει⁵⁰⁶. Με άλλα λόγια, λαμβάνει τα αντίστοιχα μέτρα **Δέουσας επιμέλειας** συγκεντρώνοντας πληροφορίες, δικαιολογητικά και αποδεικτικά στοιχεία της ταυτότητας του πελάτη και του είδους της συναλλαγής,⁵⁰⁷ αφού έχει εντοπίσει την ύποπτη ή ασυνήθιστη συναλλαγή με βάση την σχετική τυπολογία(θα αναπτυχθεί παρακάτω)⁵⁰⁸.

Στην περίπτωση που ο Διευθυντής αμελεί, αρνείται ή δεν συμμερίζεται τις υπόνοιες αυτές, ο υπάλληλος/στέλεχος δικαιούται να υποβάλει την αναφορά του στο ΑΔΣ. Αν τελικά συμφωνηθεί η **μη υποβολή** της αναφοράς στο ΑΔΣ θα πρέπει να καταγραφεί σε κάποιο αρχείο μαζί με την αιτιολόγηση της μη υποβολής.⁵⁰⁹ Αυτό γίνεται στην περίπτωση που τα δικαιολογητικά κριθούν επαρκή⁵¹⁰.

Εφόσον ο Διευθυντής συμφωνήσει, διαβιβάζει την αναφορά στο ΑΔΣ με τα σχόλιά του. Από την άλλη πλευρά, το ΑΔΣ εάν κρίνει την αναφορά δικαιολογημένη ενημερώνει την

⁵⁰⁴ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.51.

⁵⁰⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.125 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.127.

⁵⁰⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.125 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση...»ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σ.σ. 23,24.

⁵⁰⁷ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 48.

⁵⁰⁸ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.48.

⁵⁰⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.125.

⁵¹⁰ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 49.

Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας αποστέλλοντας σε αυτή κάθε σχετικό στοιχείο και πληροφορία. Αν όμως το ΑΔΣ κρίνει την αναφορά αβάσιμη θα πρέπει να το αιτιολογεί εγγράφως⁵¹¹.

γ) Τα απαραίτητα στοιχεία που θα πρέπει να περιέχονται στην αναφορά είναι: τα στοιχεία αναγνώρισης και ταυτότητας του πελάτη(φυσικού ή νομικού προσώπου), τα στοιχεία επικοινωνίας(διεύθυνση, τηλέφωνο), τα στοιχεία της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, ο αριθμός λογαριασμού που εμπλέκεται, η κίνηση του λογαριασμού, τα παραστατικά και η περιγραφή των συναλλαγών, η περιγραφή της ύποπτης συναλλαγής ή συμπεριφοράς του πελάτη και τέλος τυχόν αντίγραφα όλων των παραπάνω στοιχείων⁵¹².

Επίσης να αναφέρουμε ότι η μονάδα **εσωτερικής επιθεώρησης** προβαίνει σε εξειδικευμένους ελέγχους για την αναγνώριση, εκτίμηση, παρακολούθηση και διαχείριση του κινδύνου για το ΞΒΧ και της ΧΤ από το πιστωτικό ίδρυμα. Τέλος, η αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικής λειτουργίας της πολιτικής και των διαδικασιών πρόληψης του ΞΒΧ και της ΧΤ περιλαμβάνεται στην ετήσια έκθεση των εξωτερικών ελεγκτών του πιστωτικού ιδρύματος⁵¹³. Στις 27 Φεβρουαρίου και 13 Νοεμβρίου 2009, η ΤτΕ επέβαλε **διοικητικά πρόστιμα** για παραβάσεις σχετικές με αδυναμίες των συστημάτων και διαδικασιών για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συνολικού ποσού 1.250.000 ευρώ κατανεμημένο σε 10 εμπορικές τράπεζες, σε 2 συνεταιριστικές και σε 1 εταιρεία διαμεσολάβησης στην μεταφορά κεφαλαίων⁵¹⁴.

- **Τραπεζικό Απορρήτο και ΞΒΧ**

Ζητήματα ανακύπτουν αναφορικά με την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου στους χειρισμούς που ακολουθούνται για την αποτροπή του ΞΒΧ. Συγκεκριμένα, **η υποχρέωση τήρησης του τραπεζικού απορρήτου κάμπτεται** αρκετά για ζητήματα ΞΒΧ/ΧΤ. Σημαντική

⁵¹¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 125,126 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.133 και Ε.Ε.Τ.: *Καταπολέμηση.....*» ό.π., σ.σ. 23,24.

⁵¹² Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.50.

⁵¹³ Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση...» ό.π., σελ.24.

⁵¹⁴ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.27.

αναδεικνύεται εδώ η καθοδήγηση της Νομικής Υπηρεσίας κάθε τράπεζας. Πέρα όμως από αυτό υπάρχουν κάποιοι **κανόνες** που ισχύουν γενικότερα: **α)** Απαγορεύεται η τράπεζα(οι υπάλληλοι και τα διευθυντικά στελέχη) να **γνωστοποιήσει στον πελάτη ή σε τρίτο** πρόσωπο ότι έγινε αναφορά ή ότι ζητήθηκαν πληροφορίες για αυτόν ή ότι διεξάγεται ή θα διεξαχθεί στο μέλλον έρευνα⁵¹⁵, **β)** Η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να ζητήσει οποιαδήποτε αναγκαία πληροφορία από την τράπεζα ή να πραγματοποιεί επιτόπιους ελέγχους, **γ)** Από την άλλη πλευρά, η κάθε τράπεζα υποχρεούται να παρέχει στην Επιτροπή ή άλλη Αρμόδια Αρχή(όπως η ΤτΕ) τις πληροφορίες που ζητούνται για τα ζητήματα ΞΒΧ/ΧΤ⁵¹⁶, **δ)** Το **τραπεζικό απόρρητο δεν ισχύει** για την γνωστοποίηση από την τράπεζα στοιχείων και πληροφοριών τα οποία της ζητούνται αρμοδίως(βάσει του Ν.3691/2008, άρθρο 32).⁵¹⁷ Για τους σκοπούς εφαρμογής των διατάξεων του Νόμου, ως **πληροφορίες εμπιστευτικής φύσεως** νοούνται εκείνες που αφορούν στην επιχειρηματική, επαγγελματική ή εμπορική συμπεριφορά νομικών ή φυσικών προσώπων, τα στοιχεία των συναλλαγών και δραστηριοτήτων τους, τα φορολογικά στοιχεία τους και πληροφορίες σχετιζόμενες με ποινικά αδικήματα και φορολογικές, τελωνειακές ή άλλες διοικητικές παραβάσεις,⁵¹⁸ **ε)** Το **τραπεζικό απόρρητο δεν ισχύει** όταν πρόκειται για ανταλλαγή πληροφοριών για ύποπτες συναλλαγές ανάμεσα στις τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία ανήκουν στον ίδιο χρηματοπιστωτικό όμιλο και εδρεύουν στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε. ή σε τρίτη χώρα με ισοδύναμο καθεστώς εποπτείας⁵¹⁹. Επίσης **δεν ισχύει** όταν πρόκειται για ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τραπεζών και χρηματοπιστωτικών οργανισμών που αφορούν στον **ίδιο πελάτη** και στις **ίδιες συναλλαγές** ή δραστηριότητες. Σε αυτές συμμετέχουν δύο ή περισσότερες τράπεζες και χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που εδρεύουν στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε. ή σε τρίτη χώρα με ισοδύναμο καθεστώς εποπτείας, προστασίας του επαγγελματικού απορρήτου και των δεδομένων

⁵¹⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.127 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.135 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 50.

⁵¹⁶ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σ.σ. 136,157.

⁵¹⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.127 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.137 Ε.Τ.Ε. : «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 51.

⁵¹⁸ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.157.

⁵¹⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.127.

προσωπικού χαρακτήρα⁵²⁰. Επίσης σημειώνουμε ότι η **αναφορά** πρέπει να γίνεται **οπωσδήποτε** χωρίς υπαίτια καθυστέρηση μετά την εκτέλεση της συναλλαγής και είναι άκρως εμπιστευτική. Τέλος, δεν αναφέρουμε **ποτέ** σε τρίτον τα πρόσωπα της τράπεζας που είναι αρμόδια για να αναφέρουν στις Αρχές⁵²¹. Η τράπεζα οφείλει να τηρεί την **μυστικότητα των υποθέσεων** της. Ωστόσο ο νόμος προστατεύει τον υπάλληλο που κάνει αναφορά της ύποπτης συναλλαγής(άρση του τραπεζικού απορρήτου)⁵²². Με αποφάσεις των **αρμοδίων αρχών** ορίζονται μέτρα για την προστασία των υπαλλήλων των υπόχρεων νομικών προσώπων και των υπόχρεων φυσικών προσώπων οι οποίοι αναφέρουν τις υπόνοιές τους για απόπειρα ή διάπραξη των σχετικών αδικημάτων είτε εσωτερικά, είτε στην Επιτροπή, είτε στον Εισαγγελέα, από την έκθεσή τους σε απειλές ή εχθρικές ενέργειες⁵²³.

- **Δέσμευση λογαριασμών:**

Ο Ανακριτής με την σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα ή το Δικαστικό Συμβούλιο ή η Επιτροπή, δικαιούνται να **απαγορεύσουν την κίνηση** κάθε είδους λογαριασμών έστω και κοινών όπως και το άνοιγμα θυρίδων, αν κριθεί ότι σχετίζονται με ΞΒΧ (Ν.3691/2008, άρθρο 48, παρ.1 και 5)⁵²⁴.

Η ΑΡΧΗ «ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΠΕΛΑΤΗ ΣΟΥ» - (KNOW YOUR CUSTOMER/KYC)

Η διεθνής κοινότητα τα τελευταία 15 περίπου χρόνια έχει εντείνει τις προσπάθειές της για να καταπολεμήσει το οργανωμένο έγκλημα, το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών, την τρομοκρατία και κατ' επέκταση το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Σαν ένα μέρος της λύσης του προβλήματος, οι χώρες επικεντρώνουν την προσοχή τους στα **ίχνη των οικονομικών συναλλαγών** που συνδέουν τους δράστες με τα εγκλήματα που έχουν διαπράξει και προωθούν την πολιτική «Να γνωρίζεις τον πελάτη σου» (Know Your Customer- KYC) για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

⁵²⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.128.

⁵²¹ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 49.

⁵²² Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 50.

⁵²³ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.134.

⁵²⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 128.

Η ευρέως χρησιμοποιούμενη τόσο στην εγχώρια όσο και στην διεθνή τραπεζική πρακτική και ορολογία αρχή **«Γνώρισε τον πελάτη σου»**, αποδίδει το σύνολο των σχετικών θεσπισμένων ρυθμίσεων και των ακολουθούμενων πρακτικών που συνίστανται στην υποχρέωση της τράπεζας να διαμορφώνει το **οικονομικό** και το **συναλλακτικό προφίλ του πελάτη**, το λεγόμενο **profiling**⁵²⁵.

Η αρχή «Γνώρισε τον πελάτη σου» πρέπει να εφαρμόζεται τόσο σε φυσικά πρόσωπα(σε ιδιώτες) όσο και σε Νομικά Πρόσωπα, οντότητες, σχήματα⁵²⁶.

Η εφαρμογή αυτή(της αρχής του "know your customer") πραγματοποιείται μέσα από τρεις βασικούς άξονες έρευνας και εποπτείας: α)την απόδειξη και εξακρίβωση των στοιχείων ταυτότητας(τα ελάχιστα απαιτούμενα στοιχεία αναφέρονται παραπάνω στην σελίδα 48), β)την **συναλλακτική συμπεριφορά** και τέλος γ) την γνώση του σκοπού της συνεργασίας.⁵²⁷

Αναφορικά με την δημιουργία του **profiling** του πελάτη κρίνονται χρήσιμες οι ακόλουθες διευκρινήσεις: α) Η καταγραφή των στοιχείων του επαγγέλματος που ασκεί και της επαγγελματικής του διεύθυνσης προβλέπεται σαν υποχρέωση από τις ρυθμίσεις για την απόδειξη της ταυτότητας που αναφέρθηκαν παραπάνω(Γ' Μέρος, κεφάλαιο 1)⁵²⁸.

β) Τα υπόλοιπα στοιχεία τα οποία είτε αναφέρονται ρητά είτε όχι από τις σχετικές ρυθμίσεις, τονίζεται ότι θα πρέπει να συλλέγονται με την **συναίνεση του πελάτη** αλλά και τους περιορισμούς του Νόμου για τα **προσωπικά δεδομένα**⁵²⁹. Σημειώνεται ιδιαίτερα ότι στην διαδικασία «Γνώρισε τον πελάτη σου» πρέπει να δίνεται η δέουσα προσοχή και να **μη παραβιάζεται** ο Νόμος που προαναφέρθηκε (2472/97 περί Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα). Με τον Νόμο αυτό θεσπίζονται οι προϋποθέσεις για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, προκειμένου να **προστατευθούν** τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των φυσικών προσώπων και ιδίως αυτά της προσωπικής τους

⁵²⁵ Schneider, Friedrich.: «The Size of Money Laundering and Organized Crime....» ό.π., σελ. 23, και <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/conference.html> και Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.109.

⁵²⁶ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.111 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.17.

⁵²⁷ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.17 και ALPHA BANK : «Πρόληψη Χρησιμοποίησης.....» ό.π.

⁵²⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.111 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σ.σ. 17,18.

⁵²⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.111.

ζωής. Σαν δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα νοείται κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο εν ζωή, που προσδιορίζεται ή μπορεί να προσδιοριστεί. Προσωπικά δεδομένα δεν θεωρούνται τα στατιστικά στοιχεία και τα στοιχεία που αφορούν σε Νομικά Πρόσωπα. «Μη ευαίσθητα» προσωπικά δεδομένα είναι η εκπαίδευση, η οικονομική κατάσταση, η εργασία κλπ.⁵³⁰

Σε κάθε περίπτωση δεν ζητούνται στοιχεία που αφορούν σε πολιτικές, ιδεολογικές, φιλοσοφικές, θρησκευτικές, κά πεποιθήσεις. Πολλά από τα στοιχεία που ζητούνται είναι χρήσιμα και για τις πωλήσεις τραπεζικών προϊόντων και των πολιτικών marketing των τραπεζών, διότι προσδιορίζουν πραγματικές ή δυνητικές χρηματοπιστωτικές ανάγκες του πελάτη⁵³¹. γ) Όσον αφορά στις εργασίες χρηματοδότησης, πολλά από τα στοιχεία του profiling του πελάτη είναι απαραίτητα για την πιστοληπτική αξιολόγησή του όπως και για τον καθορισμό του ύψους του δανείου ή της πίστωσης⁵³², δ) Αν ο πελάτης αρνείται αδικαιολόγητα ή είναι ύποπτα απρόθυμος να παράσχει ορισμένα σημαντικά στοιχεία ή τα στοιχεία που δίνει είναι ανακριβή, τότε μπορεί να μην διενεργηθεί η συναλλαγή ή να μην συναφθεί η καταθετική/χρηματοδοτική σχέση⁵³³, ε) Τέλος, κάποια στοιχεία προκύπτουν από έγγραφα που προσκομίζει ο πελάτης και άλλα συλλέγονται κατά δήλωσή του⁵³⁴.

Αξίζει στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι ο **Νόμος 3691/2008** σαν ειδικός, **υπερισχύει του Νόμου 2472/97** περί Προσωπικών Δεδομένων. Συνεπώς, στις περιπτώσεις που διερευνώνται ύποπτες συναλλαγές **δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης προσωπικών δεδομένων**⁵³⁵

Η ΤτΕ με συγκεκριμένες διατάξεις υποχρεώνει τις τράπεζες να: α) διαμορφώνουν το οικονομικό και συναλλακτικό **προφίλ** του πελάτη και του πραγματικού δικαιούχου με σκοπό την κατηγοριοποίηση τους με βάση τον κίνδυνο για ΞΒΧ και ΧΤ και την λήψη των αντίστοιχων μέτρων δέουσας επιμέλειας, β) προσδιορίζουν το περιεχόμενο του προφίλ του

⁵³⁰ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.54.

⁵³¹ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.111 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.55.

⁵³² Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.111.

⁵³³ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.112 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.17.

⁵³⁴ Στενιμαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.112 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.17, 18.

⁵³⁵ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ.54.

πελάτη με τα ελάχιστα εξής στοιχεία: σκοπός ανοίγματος λογαριασμού ή σύναψης επιχειρηματικής σχέσης⁵³⁶, προβλεπόμενη κίνηση λογαριασμού, είδη συναλλαγών που είναι δυνατό να γίνουν, αναμενόμενη πηγή κεφαλαίων τα οποία θα πιστώνονται στον λογαριασμό, αναμενόμενος προορισμός εξερχομένων εμβασμάτων ή πληρωμών, μέγεθος και πηγές των περιουσιακών στοιχείων και των εισοδημάτων του πελάτη, περιγραφή της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητας του πελάτη. Και αυτά, για να μπορούν να εντοπίζουν και να αξιολογούν ουσιώδεις αποκλίσεις από το προφίλ αυτό⁵³⁷.

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι η πολιτική του **«Γνώρισε τον πελάτη σου»** αλλά και η υποχρέωση της **«Δέουσας Επιμέλειας»** με βάση τον Νόμο 3691/2008, αρ.12 &13 απαιτούν τόσο πριν από την σύναψη κάθε είδους σύμβασης ή διενέργειας οποιασδήποτε συναλλαγής ίσης ή μεγαλύτερης των € 15.000, όσο και κατά την διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης, την συλλογή και κατοχή επαρκών πληροφοριών για τον πραγματικό δικαιούχο. Οι πληροφορίες αυτές χρησιμοποιούνται για την **εξακρίβωση της ταυτότητας** του και τη **συνεχή παρακολούθηση** της συναλλακτικής του δραστηριότητας⁵³⁸.

Η **παρακολούθηση της συναλλακτικής συμπεριφοράς** του πελάτη (monitoring) ακολουθεί την πιστοποίηση της ταυτότητάς του και την διαμόρφωση του «προφίλ» του και περιλαμβάνει ορισμένες **διαδικασίες και χειρισμούς** όπως:⁵³⁹

1. την εγκατάσταση από τα πιστωτικά ιδρύματα επαρκών πληροφοριακών συστημάτων για τη διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών έτσι ώστε να ανιχνεύονται, να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται συναλλαγές και πελάτες υψηλού κινδύνου,
2. την σύγκριση συναλλαγών με το προφίλ του πελάτη και με τυπολογία ύποπτων συναλλαγών,
3. την σύγκριση συναλλαγών-πελάτη με μοντέλα διαβάθμισης κινδύνου (risk scoring models),

⁵³⁶ Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π., σελ.17.

⁵³⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σ.σ. 109,110 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος....»ό.π., σελ. 54.

⁵³⁸ Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 24 και Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.22.

⁵³⁹ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.22.

4. την ικανότητα αναγνώρισης συναλλαγών δικαιολογημένων από την δραστηριότητα του πελάτη,
5. Alerts, εάν εντοπισθούν ύποπτες ή ασυνήθιστες συναλλαγές, διερεύνηση και αναφορά στην Επιτροπή,
6. την τήρηση αρχείου τουλάχιστον 5 ετών όλων των ενεργειών για μελλοντικό έλεγχο από την εσωτερική επιθεώρηση ή τις αρμόδιες εποπτικές αρχές,
7. τον έλεγχο του πελατολογίου με βάση τις λίστες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου ΗΕ, της OFAC, ή από αστυνομικές και δικαστικές αρχές της χώρας⁵⁴⁰.

Θα πρέπει να επισημανθεί εδώ το γεγονός ότι ενώ η αρχή «Γνώρισε τον πελάτη σου» (profiling) υπαγορεύεται από τις ισχύουσες ρυθμίσεις, στην πράξη τόσο για λόγους νομικούς όσο και δεοντολογίας, μπορεί να μην είναι δυνατή η συγκέντρωση όλων των στοιχείων. Αυτονόητη και υποχρεωτική θεωρείται βέβαια η απόδειξη της ταυτότητας των φυσικών ή νομικών προσώπων⁵⁴¹.

Κεντρικό στοιχείο της αρχής είναι ότι η διαμόρφωση του προφίλ του πελάτη έχει σαν στόχο την αξιολόγηση και σύγκριση των **πράγματι διενεργούμενων** συναλλαγών σε σχέση με τις **λογικά αναμενόμενες** από το ήδη προσδιορισμένο προφίλ του. Και αυτό για τον εντοπισμό και την διερεύνηση τυχόν αποκλίσεων⁵⁴².

Το **εύρος** και το **είδος** των στοιχείων που πρέπει να συγκεντρώνονται για να «σκιαγραφηθεί» το προφίλ του πελάτη, η αξιοποίηση των στοιχείων αυτών και η αξιολόγηση ασυνήθων και υπόπτων αποκλίσεων(alerts), καθορίζονται από τις τράπεζες με την επικουρική υποστήριξη **μηχανογραφικών συστημάτων** με ειδικό λογισμικό⁵⁴³.

⁵⁴⁰ Ε.Ε.Τ.: ό.π., σελ.22.

⁵⁴¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.116.

⁵⁴² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.111.

⁵⁴³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.111.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ/ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΥΠΟΠΤΩΝ ΚΑΙ ΑΣΥΝΗΘΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται περιπτώσεις υπόπτων και ασυνήθων συναλλαγών οι οποίες έχουν τυποποιηθεί από την ΤτΕ είτε κατά ομοειδείς ομάδες, είτε κάθε μια χωριστά. Μέσα από τον σχολιασμό τους αναδεικνύονται τα γνωρίσματα εκείνα που στοιχειοθετούν το ύποπτο ή και το ασυνήθες. Οι περιπτώσεις αυτές βέβαια, στον βαθμό που γίνονται αντιληπτές από τους υπαλλήλους και τα στελέχη των τραπεζών, δεν υποδηλώνουν **οπωσδήποτε ΞΒΧ** και **ΧΤ**. Θα πρέπει όμως να διερευνάται για το αν δίνονται ή όχι επαρκείς εξηγήσεις⁵⁴⁴.

Ακολουθεί λοιπόν μέρος μιας τυπολογίας υπόπτων συναλλαγών με προσδιορισμό των κριτηρίων και περιπτώσεων με βάση τα οποία μια συναλλαγή μπορεί να θεωρηθεί ύποπτη⁵⁴⁵. Η τυπολογία είναι ενδεικτική κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του Ν. 3691/2008⁵⁴⁶.

ΥΠΟΠΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΣ ΥΠΟΔΗΛΩΝΟΥΝ ΞΒΧ:

1) Παροχή ανεπαρκών ή υπόπτων πληροφοριών και στοιχείων για την πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη:

- Πελάτης κατά την σύναψη σύμβασης με την τράπεζα(πχ κατά το άνοιγμα λογαριασμού) προσκομίζει έγγραφα από τα οποία δεν μπορούν να πιστοποιηθούν τα στοιχεία της ταυτότητάς του. Μπορεί επίσης να εμφανίζει στοιχεία ταυτότητας που φαίνονται ύποπτα ή ασυνήθιστα, να δίνει ανεπαρκείς ή ανακριβείς πληροφορίες ή να διαπιστώνεται ότι έδωσε πληροφορίες που είναι εξαιρετικά δύσκολο ή δαπανηρό για την τράπεζα να τις επαληθεύσει⁵⁴⁷. Σε αυτή την περίπτωση

⁵⁴⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.130.

⁵⁴⁵ Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 36 και

⁵⁴⁶ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, Θέμα 6.

⁵⁴⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.131 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7. 2009, σελ. 2 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 43 και Ε.Ε.Τ.:

ενδεχομένως να επιδιώκεται να γίνει αδύνατη ή δυσχερής η «εντοπισσιμότητα» του πελάτη εάν η τράπεζα ή οι Αρχές τον αναζητήσουν, λόγω διαπιστωμένης μετά την σύναψη της σύμβασης ύποπτης ή ασυνήθους συναλλακτικής συμπεριφοράς ή εμπλοκής του σε παράνομες δραστηριότητες αντίστοιχα⁵⁴⁸.

- Πελάτης αρνείται να δώσει επαρκείς πληροφορίες για την ταυτότητά του, γεγονός που υπό κανονικές συνθήκες θα του εξασφαλίσει πιστώσεις ή άλλες χρήσιμες τραπεζικές υπηρεσίες⁵⁴⁹. Το παράξενο εδώ έγκειται στην άρνηση ή απροθυμία του πελάτη να παράσχει στοιχεία όπως πχ. η μονιμότητα ή όχι της εργασίας, το ύψος του εισοδήματος ή άλλων σταθερών εσόδων που θα αξιολογούνταν θετικά για την έγκριση, το ύψος και την διάρκεια ζητούμενου δανείου ή πίστωσης⁵⁵⁰.
- Γίνεται πίστωση λογαριασμού πελάτη από πολλά τρίτα πρόσωπα, η οποία δεν δικαιολογείται από το είδος της επαγγελματικής του δραστηριότητας.⁵⁵¹ Είναι συνήθης συναλλακτική πρακτική για ορισμένους επιχειρηματίες να συγκεντρώνουν τις εισπράξεις τους και με κατάθεση από τους πελάτες τους του αντιτίμου των προϊόντων ή των υπηρεσιών που τους προσέφεραν. Τέτοια είναι τα δίδακτρα, τα ασφάλιστρα, τα ενοίκια γραφείων κλπ. Έτσι, εάν η επαγγελματική δραστηριότητα του δικαιούχου του λογαριασμού δεν φαίνεται να δικαιολογεί πληθώρα καταθέσεων από τρίτους, μπορεί να κρύβεται κάποια ύποπτη δραστηριότητα όπως πχ. παράνομοι ψευτοέρανοι, συγκέντρωση «εισπράξεων» από δίκτυα πώλησης μικροποσοτήτων ναρκωτικών ή κλοπιμαίων εμπορευμάτων⁵⁵².
- Ποσά κατατίθενται ή αναλαμβάνονται, τα οποία είναι λίγο κάτω από τα όρια που απαιτούνται για την εφαρμογή της διαδικασίας πιστοποίησης της ταυτότητας του

«Καταπολέμηση.....» ό.π., σ.σ. 12,13 και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41,8/4/2009...όπ., σελ.2.

⁵⁴⁸ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.130.

⁵⁴⁹ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.133.

⁵⁵⁰ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.133.

⁵⁵¹ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.133 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), **Συνεδρίαση 285/9.7.2009**, σελ. 2(αφορά την παράθεση ενδεικτικής τυπολογίας ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών) και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 36.

⁵⁵² Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.133 και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41, 8/4/2009...ό.π., σελ. 2,3.

πελάτη ή καταγραφής της συναλλαγής⁵⁵³. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω το όριο στην Ελλάδα για την πιστοποίηση της ταυτότητας πελάτη εφάπαξ ή περιστασιακών συναλλαγών, είναι ίσο ή μεγαλύτερο των € 15.000. Έτσι αν παρατηρηθεί συστηματική διενέργεια συναλλαγών κάτω του ορίου αυτού μπορεί σαν γεγονός να είναι τυχαίο, μπορεί όμως και να αποτελεί ένδειξη ύποπτης συναλλακτικής συμπεριφοράς(στο πλαίσιο της μεθοδευμένης «τοποθέτησης» - placement)⁵⁵⁴.

2) Ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων(ή ΞΒΧ μέσω των Νέων Μεθόδων Πληρωμής):

- Πελάτης καταθέτει συχνά κεφάλαια σε διάφορα μικρά ποσά τα οποία ακολούθως συνενώνονται σε κύριο λογαριασμό και μεταφέρονται εκτός της χώρας. Ειδικά μεταφέρονται προς ή μέσω μιας περιοχής ειδικού ενδιαφέροντος όπως είναι οι φορολογικοί παράδεισοι. Επίσης μπορεί να μεταφερθούν σε χώρες που δεν εφαρμόζουν επαρκώς τις συστάσεις της FATF ή σε αυτές που θεωρούνται αυξημένου κινδύνου για λόγους ΞΒΧ ή ΧΤ⁵⁵⁵. Η παραπάνω συμπεριφορά αποτελεί μία από τις πολλές παραλλαγές συνδυασμού τοποθέτησης (placement) και διαστρωμάτωσης(layering). Επειδή προς το παρόν δεν υπάρχουν χώρες χαρακτηρισμένες ως μη συνεργάσιμες, ως περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος θα μπορούσαν να θεωρηθούν χώρες με «κακό όνομα» (Κολομβία, Αφγανιστάν κλπ.)⁵⁵⁶.
- Ανοίγονται λογαριασμοί φυσικών ή νομικών προσώπων οι οποίοι δεν εμφανίζουν κανονική δραστηριότητα, αλλά χρησιμοποιούνται μόνο για μεταφορές κεφαλαίων στο εξωτερικό. Αυτοί οι λογαριασμοί δεν κινούνται ανάλογα με το προφίλ του πελάτη(οικονομικό και συναλλακτικό)⁵⁵⁷. Η περίπτωση αυτή εστιάζει σε συναλλαγές

⁵⁵³ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.136 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 3 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 37.

⁵⁵⁴ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.136 και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41,8/4/2009..ό.π.,σελ.3.

⁵⁵⁵ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.136 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ.3 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 38.

⁵⁵⁶ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.136.

⁵⁵⁷ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.136 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 12 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 38.

μέσω τραπεζικών καταθετικών λογαριασμών οι οποίοι τροφοδοτούνται αποκλειστικά και μόνο προκειμένου τα αναλαμβανόμενα ποσά να εμβάζονται στο εξωτερικό, χωρίς να προκύπτει εύλογη συναλλακτική αιτία για τα εμβάσματα αυτά (πχ λόγω εισαγωγών επιχειρηματία, δίδакτρα σπουδαστή κλπ)⁵⁵⁸.

- Διενεργούνται **συχνές μεταφορές κεφαλαίων υψηλού ποσού** από και προς χώρες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι ή καταφύγια τραπεζικού απορρήτου ή από και προς μια γεωγραφική περιοχή υψηλού κινδύνου, χωρίς εμφανή επιχειρηματικό λόγο⁵⁵⁹. Ανάλογα, όταν η εν λόγω δραστηριότητα δεν συνδέεται με την επιχειρηματική δραστηριότητα ή το ιστορικό του πελάτη ή όταν ο πελάτης αποδέχεται τακτικά μεγάλου ύψους εμβάσματα από χώρες που είναι γνωστές για την παραγωγή, επεξεργασία ή διακίνηση ναρκωτικών ή όπου υπάρχουν επικηρυγμένες τρομοκρατικές οργανώσεις⁵⁶⁰. Εδώ είναι προφανές ότι οι χώρες που θεωρούνται **φορολογικοί παράδεισοι (tax heavens)** ή **καταφύγια τραπεζικού απορρήτου** ταυτίζονται σε μεγάλο βαθμό με τις χώρες που λειτουργούν **off-shore εταιρείες** και περιέχονται σε σχετικό κατάλογο⁵⁶¹.
- Εισερχόμενες **μεταφορές κεφαλαίων** μεγάλων ποσών εισπράττονται στο όνομα ενός ξένου πελάτη, με άλλα λόγια από τρίτο πρόσωπο, χωρίς να υπάρχει σαφείς λόγος ή να παρέχονται ικανοποιητικές εξηγήσεις. Δεν προκύπτει δηλαδή κάποια οικογενειακή, εμπορική ή άλλη επαγγελματική σχέση μεταξύ του δικαιούχου της εντολής και του τρίτου προσώπου που εισπράττει το προϊόν της μεταφοράς⁵⁶².

⁵⁵⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.136.

⁵⁵⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.137 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 3 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.39 και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41, 8/4/2009, σελ. 2.

⁵⁶⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.137.

⁵⁶¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.137.

⁵⁶² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.138 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ 4 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 39.

3) Δραστηριότητα ασύμβατη με την επιχειρηματική δραστηριότητα του πελάτη και το εν γένει συναλλακτικό/οικονομικό προφίλ:

- Σημαντική αύξηση καταθέσεων χωρίς αντίστοιχη αύξηση της δραστηριότητας της επιχείρησης⁵⁶³. Μπορεί να αποτελεί ένδειξη ανάμιξης νομίμων εσόδων με έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες⁵⁶⁴.
- Κατατίθενται σε λογαριασμό μεγάλα ποσά σε μετρητά τα οποία δεν δικαιολογούνται από την φύση των εργασιών της επιχείρησης και το οικονομικό και συναλλακτικό προφίλ του πελάτη, χωρίς αντίστοιχες αναλήψεις μετρητών⁵⁶⁵.
- Μεγάλος αριθμός επιταγών ή χρηματικών εντολών κατατίθενται σε λογαριασμό ή εκδίδονται σε βάρος του λογαριασμού, ενώ η φύση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του δικαιούχου του λογαριασμού δεν δικαιολογεί τέτοια δραστηριότητα⁵⁶⁶.
- Γίνονται σημαντικά αυξημένες (σε αριθμό ή και ποσά) καταθέσεις σε μετρητά από φυσικά ή νομικά πρόσωπα (άτομα ή και εταιρείες) χωρίς προφανή αίτια και οικονομικό σκοπό, ιδιαίτερα αν στη συνέχεια οι καταθέσεις αυτές μεταφέρονται μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα από τον λογαριασμό του πελάτη σε προορισμό που δεν φαίνεται να συνδέεται με τις δραστηριότητές του⁵⁶⁷.

4) Αποφυγή προσωπικής επαφής-σπάσιμο συναλλαγών(ή άλλες ύποπτες δραστηριότητες ή κινήσεις του πελάτη):

- Εκδηλώνεται ασυνήθης νευρικότητα στην συμπεριφορά προσώπων κατά τη διεξαγωγή της συναλλαγής⁵⁶⁸.

⁵⁶³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 142 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 5 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 39.

⁵⁶⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.142.

⁵⁶⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.142 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 5 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 38.

⁵⁶⁶ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 5.

⁵⁶⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 143 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 6 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 39.

⁵⁶⁸ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ.7 και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41,8/4/2009, σελ.2.

- Λογαριασμοί κλείνουν μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα από το άνοιγμά τους, ιδίως μετά από απαίτηση της τράπεζας για προσκόμιση των απαιτούμενων δικαιολογητικών και τα σχετικά κεφάλαια μεταφέρονται⁵⁶⁹.
- Συναλλασσόμενοι διατηρούν λογαριασμούς σε αρκετά πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην ίδια περιοχή χωρίς προφανή οικονομικό σκοπό. Ιδιαίτερα ύποπτο θεωρείται όταν διαπιστώνεται συχνή ανάληψη ποσών από αυτούς τους λογαριασμούς πριν από την διενέργεια ενός εμβάσματος σε άλλη περιοχή⁵⁷⁰.
- Ενεργοποιούνται αδρανείς λογαριασμοί ιδίως με κινήσεις μέσω καταστημάτων διαφορετικών από αυτό στο οποίο τηρείται ο λογαριασμός⁵⁷¹.
- Αναφορικά με μη κερδοσκοπικές ή φιλανθρωπικές οργανώσεις, θα λέγαμε ότι ύποπτη θεωρείται η δυσαρμονία μεταξύ των πηγών των κεφαλαίων και του ύψους των συγκεντρωθέντων κεφαλαίων. Για παράδειγμα, μεγάλου ύψους κεφάλαια συλλέγονται από κοινότητες που τα μέλη τους έχουν χαμηλό βιοτικό επίπεδο. Από την άλλη θα πρέπει να ελεγχθεί η περίπτωση κατά την οποία **δεν γίνονται εισφορές** από δωρητές που διαμένουν στη χώρα που έχει έδρα η οργάνωση⁵⁷².

5) Χρήση θυρίδων:

Οι θυρίδες ίσως χρησιμοποιούνται δυνητικά σαν «εργαλείο» απόκρυψης και φύλαξης προϊόντων και εσόδων εγκλήματος με την μορφή μετρητών, αξιογράφων, χρυσού ή κοσμημάτων κλπ. Θα πρέπει να δημιουργούνται προβληματισμοί μέσα από κάποιον παράξενο και ασυνήθιστο τρόπο χρήσης των θυρίδων.⁵⁷³

- Πολλά άτομα μπαίνουν πολύ συχνά ή μεταφέρουν τσάντες ή κιβώτια όπου μπορούν να κρύψουν μεγάλα χρηματικά ποσά ή μικρά αντικείμενα μεγάλης αξίας⁵⁷⁴.

⁵⁶⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ.8.

⁵⁷⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.146 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ.8 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 40.

⁵⁷¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.144.

⁵⁷² Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 8,9.

⁵⁷³ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.147.

⁵⁷⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.147.

- Ολοένα και περισσότερο ανοίγονται θυρίδες σε συγκεκριμένο κατάσταση πιστωτικού ιδρύματος και μάλιστα από άτομα που δεν διαμένουν ή δεν εργάζονται στην περιοχή του καταστήματος. Και αυτό παρά την ύπαρξη θυρίδων σε κοντινότερο κατάστημα του ίδιου ή άλλου πιστωτικού ιδρύματος στον τόπο διαμονής ή εργασίας τους⁵⁷⁵.

β) Χρηματοδοτικές εργασίες(Δάνεια):

- Πελάτης που έλαβε δάνειο προβαίνει σε μερική ή ολική αποπληρωμή του δανείου χωρίς να είναι γνωστή η προέλευση των κεφαλαίων του⁵⁷⁶.
- Παρέχεται εγγύηση για δάνειο από κάποιον εγγυητή άγνωστο στην τράπεζα και χωρίς εμφανή οικονομική ή οικογενειακή σχέση με το δικαιούχο του δανείου⁵⁷⁷.
- Υποβάλλεται αίτηση για τη λήψη δανείου με εμπράγματη εξασφάλιση περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν έχουν εύλογη προέλευση ή είναι ασυμβίβαστα προς την οικονομική κατάσταση των αιτούντων⁵⁷⁸.

Οι παραπάνω περιπτώσεις είναι παραλλαγές μεθοδεύσεων που μπορεί να υποκρύπτουν ΞΒΧ μέσω χρηματοδοτικών εργασιών. Το κύριο σκεπτικό αυτών των μεθοδεύσεων είναι να **δικαιολογηθεί η απόκτηση σημαντικών χρηματικών κεφαλαίων**(το ποσό του δανείου) με την νομιμοφάνεια που προσδίδει η λήψη της πίστωσης και στην συνέχεια να γίνει σταδιακή αποπληρωμή του με κεφάλαια που ήδη διέθετε ο πελάτης πριν την λήψη του δανείου και ενδεχόμενα έχουν ύποπτη προέλευση⁵⁷⁹.

⁵⁷⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.147 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ.9 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 40.

⁵⁷⁶ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ.9 και Ε.Ε.Τ.: «Καταπολέμηση.....» ό.π.,(εκπαιδευτικό εγχειρίδιο), σελ.12.

⁵⁷⁷ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.148 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ.9 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 41 και Ε.Ε.Τ.: ό.π. σελ.12.

⁵⁷⁸ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.148 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 9 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 41.

⁵⁷⁹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.148.

7) Αγοραπωλησία τίτλων:

- Αγοράζονται τίτλοι μεγάλης αξίας με μετρητά
- Αγοράζονται και πωλούνται συγκεκριμένοι τίτλοι χωρίς να υπάρχει εύλογη αιτία ή κάτω από ασυνήθιστες συνθήκες⁵⁸⁰.

Η αγοραπωλησία τίτλων σαν μεθόδευση ΞΒΧ κινείται στο **μεταίχμιο** της **τοποθέτησης** και της **διαστρωμάτωσης** με επιδίωξη τη μεταλλαγή μετρητών σε προϊόντα του τραπεζικού συστήματος και τη σταδιακή εξαφάνιση των ιχνών της διαδρομής του χρήματος⁵⁸¹.

8) Υποπτη συμπεριφορά υπαλλήλου του ιδρύματος:

- Υπάλληλος ο οποίος κάνει σπάταλο τρόπο ζωής που δεν δικαιολογείται από τα εισοδήματά του και τον μισθό του⁵⁸².
- Υπάλληλος που συνάπτει κοινωνικές σχέσεις πέρα από τα συνηθισμένα με πελάτες του ιδρύματος⁵⁸³.
- Υπάλληλος που παραλείπει να συμμορφωθεί με αναγνωρισμένες πολιτικές, διαδικασίες και μεθόδους, ιδίως εάν εργάζεται στον τομέα της διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων σημαντικών πελατών⁵⁸⁴.

Αυτές οι περιπτώσεις είναι δυνατό να υποκρύπτουν είτε παράτυπες ενδοεπιχειρησιακές πρακτικές (fraud), είτε αντικανονική εξυπηρέτηση πελατών με αντάλλαγμα⁵⁸⁵.

9) Ξέπλυμα Χρήματος μέσω του Διεθνούς εμπορίου:

- Πραγματοποιείται υπερτιμολόγηση ή υποτιμολόγηση προϊόντων μέσω διαφόρων τεχνικών όπως π.χ. της παραπλανητικής περιγραφής του εμπορευόμενου προϊόντος

⁵⁸⁰ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 149.

⁵⁸¹ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 149.

⁵⁸² Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 150 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 10 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξέπλυματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 41 και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41, 8/4/2009... ό.π., σελ. 4.

⁵⁸³ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 10 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 41.

⁵⁸⁴ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 150 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 10 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 41 και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εγκύκλιος 41,... ό.π., σελ. 4.

⁵⁸⁵ Στενημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ. 150.

ή υπηρεσίας⁵⁸⁶. Εκδίδονται πολλά τιμολόγια για το ίδιο εμπόρευμα⁵⁸⁷. Το εμπόρευμα μεταφέρεται σε μία ή από μία περιοχή που θεωρείται «υψηλού κινδύνου» όσον αφορά στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος⁵⁸⁸.

- Γίνεται υπερεκτίμηση ή υποεκτίμηση της ποσότητας του προϊόντος ή της υπηρεσίας. Είναι κυρίως τα λεγόμενα «φορτία φαντάσματα» στα φορτωτικά έγγραφα των οποίων εμφανίζονται διαφορές. Τέτοιες είναι οι διαφορές μεταξύ της περιγραφής του εμπορεύματος στην φορτωτική και στο τιμολόγιο⁵⁸⁹.

10) ΕΒΧ μέσω της αγοραπωλησίας ακινήτων:

- Εμφανίζεται η αγοραπωλησία του ακινήτου να έγινε χωρίς να έχει τηρηθεί ο απαιτούμενος από τον νόμο τύπος. Για παράδειγμα με ιδιωτικό συμφωνητικό.
- Εξετάζοντας το συμβόλαιο μεταβίβασης όπου αναφέρονται τα στοιχεία του ακινήτου, προκύπτει ότι το ακίνητο έχει περιέλθει στην κυριότητα του **πωλητή** πολύ πρόσφατα.
- Το ακίνητο μεταβιβάζεται σε τιμή ασυνήθιστα μεγαλύτερη από την αντικειμενική του αξία⁵⁹⁰.
- Διαδοχικές αγοραπωλησίες ακίνητης περιουσίας σε ασυνήθιστα υψηλό κόστος, όπως επίσης και εικονική αγορά υπερεκτιμημένων ακινήτων από το εξωτερικό⁵⁹¹.

11) Αγορά ισποφόρων και θαλαμηγών:

- Η αγορά θαλαμηγών και ιστιοπλοϊκών σκαφών δικαιολόγησε τεράστια ποσά μέσω εικονικών ενοικιάσεων για κρουαζιέρες. Οι εμπλεκόμενοι εμφάνιζαν εικονικά τιμολόγια και αποδείξεις για την ενοικίαση των σκαφών τους από ιδιώτες με μεγάλο

⁵⁸⁶ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.150 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 10 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ 42.

⁵⁸⁷ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.150 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ 10 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 42.

⁵⁸⁸ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 10.

⁵⁸⁹ Στεννημαχίτης, Κ.: ό.π., σελ.150 και ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.71 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 10 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 42.

⁵⁹⁰ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ό.π., σελ.70 και Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 11 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ.43.

⁵⁹¹ Επιτροπή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές δραστηριότητες, «Τυπολογίες/Τάσεις 2009.....»ό.π., σελ.3,10(19/3/2010).

κόστος, χωρίς όμως στην πραγματικότητα τα σκάφη να έχουν αποπλεύσει από το λιμάνι⁵⁹².

12) ΕΒΧ μέσω χρησιμοποίησης Νομικών Προσώπων:

- Μέσα από μια πολύπλοκη δομή νομικών προσώπων γίνεται προσπάθεια απόκρυψης του πραγματικού δικαιούχου.
- Πραγματοποιείται άνοιγμα λογαριασμών σε μια τράπεζα από διάφορες off-shore εταιρείες που έχουν τον ίδιο πραγματικό δικαιούχο. Επίσης γίνονται πολύπλοκες μεταφορές μεταξύ αυτών των λογαριασμών⁵⁹³.

13) Συναλλαγές σε μετρητά:

- Γίνονται καταθέσεις μετρητών σε λογαριασμό φυσικού προσώπου από διάφορα πρόσωπα χωρίς κάποια φανερή οικονομική σκοπιμότητα.
- Διαπιστώνονται μεγάλοι ύψους καταθέσεις και αναλήψεις μετρητών που δεν δικαιολογούνται από το προφίλ του πελάτη.
- Γίνονται στον ίδιο λογαριασμό πολυάριθμες διαδοχικές καταθέσεις μικρών ποσών, το συνολικό ύψος των οποίων είναι ιδιαίτερα σημαντικό.
- Υποπτη είναι η συναλλαγή κατά την οποία ο πελάτης δεν είναι σε θέση να προσκομίσει δικαιολογητικά για καταθέσεις μεγάλων ποσών. Επίσης αδυνατεί να εξηγήσει την προέλευση και την χρήση των κεφαλαίων⁵⁹⁴.

14) Αγορά κερδισμένων λαχείων και τυχερών παιχνιδιών του ΟΠΑΠ:

- Μέσω υπαλλήλων του ΟΠΑΠ, ιδιοκτητών πρακτορείων ΠΡΟΠΟ και με τη βοήθεια διαφόρων μεσαζόντων, αγοράζονται από τους πραγματικούς τυχερούς κερδισμένα δελτία του Τζόκερ, του Λόττο και του Στοιχήματος, τα οποία δικαιολογούν έσοδα από διακίνηση ναρκωτικών και ροζ κυκλώματα⁵⁹⁵.

⁵⁹² Επιτροπή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης...ό.π., σελ. 5.

⁵⁹³ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 12 και Ε.Τ.Ε.: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος.....» ό.π., σελ. 43.

⁵⁹⁴ Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων(ΕΤΠΘ), Συνεδρίαση 285/9.7.2009, σελ. 7 και Ε.Τ.Ε.: ό.π., σελ. 43.

⁵⁹⁵ Επιτροπή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές δραστηριότητες, «Τυπολογίες/Τάσεις 2009.....» ό.π., σελ.5. (19/3/2010) και <http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=3&artid=4524148&mt=1>

15) Τρέχουσες τάσεις:

- Οι τάσεις(trends) για το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» που επικρατούν στην Ελλάδα βασίζονται κυρίως στις παραδοσιακές μεθόδους της ανάμιξης των παράνομων εσόδων με νόμιμα. Συνήθως χρησιμοποιούνται σαν **βιτρίνα υγιείς επιχειρήσεις** και φυσικά πρόσωπα κάποιας κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής **θέσης ισχύος** προκειμένου να μην κινήσουν υποψίες. Μέσα από την «βιτρίνα» τα παράνομα έσοδα επενδύονται ή χρησιμοποιούνται για την αγορά αγαθών, ενσωματώνοντάς τα με αυτόν τον τρόπο στην πραγματική οικονομία, διαγράφοντας ταυτόχρονα τα ίχνη της πορείας του χρήματος(money trail)⁵⁹⁶.

⁵⁹⁶ Επιτροπή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές δραστηριότητες, Τυπολογίες/Τάσεις 2009.....ό.π., σελ. 12. (19/3/2010)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανά χείρας εργασία αποτέλεσε μια απόπειρα προσέγγισης και αποτύπωσης κατά το δυνατό, του **ρόλου** που διαδραματίζει το **τραπεζικό σύστημα** κυρίως στην χώρα μας, στην περίπλοκη διαδρομή του βρώμικου χρήματος προς το «ξέπλυμα» και την νομιμοποίησή του. Μέσα από την μελέτη σχετικής με το ζήτημα βιβλιογραφίας, αναζητήθηκε απάντηση στο αρχικό ερώτημα που τέθηκε, αν δηλαδή οι τράπεζες μπορούν να παίξουν **κομβικό ρόλο** στην **πρόληψη** της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η υπόθεση εργασίας επιβεβαιώνεται, καθώς το μεγαλύτερο μέρος αυτού του **«παράνομου» χρήματος** διοχετεύεται με διάφορους τρόπους στον χρηματοπιστωτικό τομέα της οικονομίας και τα πιστωτικά ιδρύματα ειδικότερα, προκειμένου να μεταμορφωθεί σε **νόμιμη περιουσία**. Όπως έδειξε και η ανάλυση που προηγήθηκε, ο ρόλος των τραπεζών σήμερα είναι σημαντικότερος από ποτέ καθώς μέσα από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και των αγορών, την ευκολότερη μεταφορά κεφαλαίων, την ανάπτυξη της τεχνολογίας και της πληροφορικής, την ηλεκτρονική τραπεζική και την διεθνή διατραπεζική επικοινωνία, ο **τραπεζικός χώρος** είναι βέβαιο ότι καλείται να **αντιμετωπίσει** και να **διαχειριστεί** το εγκληματικό αυτό φαινόμενο που στις μέρες μας έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις και ποικίλες μορφές.

Η δράση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι ένα φαινόμενο αναπόσπαστο με τις εξελίξεις και τις μεταλλάξεις των σύγχρονων κοινωνιών και οριοθετεί την προσπάθεια του οργανωμένου εγκλήματος **και όχι μόνο**, να νομιμοποιήσει τα χρήματα που προέρχονται από τις πράξεις του.

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελεί φαινόμενο παγκοσμίου εμβέλειας. Θα μπορούσε κανείς να το χαρακτηρίσει ως μια πράξη που προσπαθεί, μεταξύ άλλων, να αναπτυχθεί μέσω νομότυπων διαδικασιών, εκμεταλλευόμενη τα διάφορα νομοθετικά κενά αλλά και τον ελλιπή εποπτικό έλεγχο.

Η διάσταση της παραπάνω δράσης που αφορά την εμπλοκή του διεθνούς **χρηματοπιστωτικού τομέα** και την **τραπεζική εποπτεία** έχει σαν άξονα, όπως αναφέρθηκε, τον **κεντρικό ρόλο** που παίζουν τα **τραπεζικά ιδρύματα** στη διεθνή οικονομική ζωή και κατ' επέκταση στο παγκόσμιο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι.

Για τη **σταθερότητα** και την **φερεγγυότητα** του χρηματοπιστωτικού συστήματος η μαζική ροή χρημάτων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες, συνεπάγεται κινδύνους. Στο όνομα αυτής της **επικινδυνότητας** βρίσκουν έρεισμα όλα τα **επαχθή μέτρα** που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος, όπως οι αυστηρές **κακουργηματικές ποινές**, η θεσμοθέτηση υποχρέωσης καταγγελίας του εγκλήματος για ευρύτατες ομάδες πολιτών(πχ για τους δικηγόρους, με προφανή παραβίαση του δικηγορικού απορρήτου), οι ρυθμίσεις για την δήμευση περιουσιών, κλπ.

Οι διαστάσεις βέβαια που έχει προσλάβει το ΞΒΧ σε παγκόσμιο επίπεδο επιβάλλουν την λήψη μέτρων για την συστηματική του αντιμετώπιση. Στα πλαίσια αυτής της αντίληψης του ζητήματος **ενισχύεται το νομοθετικό πλαίσιο**, εισάγονται **νέοι θεσμοί** και **όργανα** και βελτιώνεται το **σύστημα δίωξης** των σχετικών εγκλημάτων. Στο όνομα της καταπολέμησης του ΞΒΧ λαμβάνονται μέτρα με έντονο **αστυνομικό, διωκτικό και κατασταλτικό χαρακτήρα** τα οποία οδηγούν στην προσβολή θεμελιωδών **ανθρωπίνων δικαιωμάτων**.

Όσο αφορά στους νέους φορείς και όργανα που προαναφέραμε και οι οποίοι θεσμοθετούνται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, μπορεί πια κανείς να διαπιστώσει προβλήματα στην ουσιαστική λειτουργία τους: Αμφίβολη κρίνεται η αποτελεσματικότητα οργάνων όπως η **FATF** ή το **ΟFAC(ΗΠΑ)**, τα οποία είναι αφενός **αμφιλεγόμενης νομιμοποίησης** και αφετέρου υπαγορεύουν σε κράτη και ιδιωτικούς φορείς, τρόπους δράσης και μορφές συνεργασίας με την απειλή **εξοντωτικών οικονομικά «κυρώσεων»** σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους.

Επίσης εγείρονται ερωτήματα ως προς την λειτουργία και κυρίως την αποτελεσματικότητα των **εθνικών αρχών** καταπολέμησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Οι Αρχές αυτές αποκτούν εξουσίες να **προσβάλλουν δικαιώματα** των πολιτών(παραβίαση προσωπικών δεδομένων, απορρήτου, κλπ) .

Η νομοθεσία για το ΞΒΧ έχει χαρακτηριστεί ως «ακραίο φαινόμενο νομικού απολυταρχισμού» καθώς το **όριο του νομοθέτη** που είναι η **δίκαιη ποινή** ξεπερνιέται (εξοντωτικές στερητικές της ελευθερίας ποινές, δρακόντιες διατάξεις για δήμευση, παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, αποδεικτικές δυσχέρειες που ανακύπτουν από την υιοθέτηση της έννοιας της ασυνήθους ή ύποπτης συναλλαγής), με **νομοτεχνικά παράδοξα** και **αξιολογικές αστοχίες**.

Χαρακτηριστική όσο αφορά στο ζήτημα που εξετάζουμε, είναι η προβληματική εκχώρηση **«ανακριτικών» αρμοδιοτήτων** στο **χρηματοπιστωτικό σύστημα** για την διακρίβωση της σύνδεσης μιας ύποπτης ή ασυνήθους συναλλαγής με πράξη νομιμοποίησης βρώμικου χρήματος.

Γενικότερα θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι το **ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο** ενώ επιχειρεί την εναρμόνιση με τη διεθνή και κοινοτική νομοθεσία, στην πραγματικότητα ξεφεύγει από τα όρια των σχετικών οδηγιών. Περιλαμβάνει άκρως αυστηρότερα μέτρα τα οποία ενέχουν τον κίνδυνο να βρεθεί κατηγορούμενος για ξέπλυμα χρήματος **ο οποιοδήποτε πολίτης** τιμωρείται για κάποιο αδίκημα που επισύρει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει κάποιο περιουσιακό όφελος(τουλάχιστο € 15.000).

Ο Έλληνας νομοθέτης για να **αυξήσει τις καταδικαστικές αποφάσεις** και να παρουσιάσει την Ελλάδα σαν χώρα που καταστέλλει το ξέπλυμα(μετά και από τις αρνητικές εκθέσεις της FATF για την χώρα μας), προβάλλει το ποινικό δόγμα και την **εγγυητική λειτουργία του ποινικού νόμου**.

Έκδηλη στην νομοθετική αφομοίωση των διεθνών και κοινοτικών οδηγιών η επιθυμία περισσότερο για **αυστηρότητα** παρά για σαφήνεια και συνέπεια προς την αρχή της αναλογικότητας. Γίνεται **άκριτη μεταφορά των διατάξεων** των διεθνών και ευρωπαϊκών νομοθετημάτων στην ελληνική έννομη τάξη. Αυτό γίνεται για να φανεί η Ελλάδα σαν μια χώρα που **υπακούει στις προσαγές των ανωτέρων** και είναι συνεπής στις δεσμεύσεις που έχει διεθνώς αναλάβει. Ο στόχος δεν είναι η εξεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας με κάθε τίμημα, ούτε μια αυστηρή και παραδειγματική τιμωρία. Βαθύτερος **στόχος** είναι να επιτυγχάνονται τα παραπάνω μέσα σε ένα πλαίσιο σεβασμού των θεμελιωδών συνταγματικών δικαιωμάτων, από την ανάπτυξη ενός **ορθολογικού και ανθρωπιστικού δικαίου**.

Είναι αλήθεια βέβαια ότι το ξέπλυμα χρήματος έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις απειλώντας την οικονομική και κοινωνική ζωή. Όμως με την αλόγιστη αυστηρότητα του νομοθετικού πλαισίου ελλοχεύει ο κίνδυνος της **συρρίκνωσης ή της κατάργησης βασικών αξιών** του νομικού πολιτισμού, εν ονόματι μιας πιο «καθαρής» κοινωνίας. Τα μέτρα που προβλέπονται έχουν αστυνομικό και διωκτικό προσανατολισμό οδηγώντας στην διάβρωση εγγυήσεων και δικαιωμάτων.

Το **Ποινικό Δίκαιο** φαίνεται να αποτελεί ένα **εργαλείο** για την καταπολέμηση ενός εγκλήματος(του ΞΒΧ), αλλά και για την πρόληψη κινδύνων και αρνητικών συνεπειών στον τομέα της οικονομίας. Βασικός **στόχος** της αντιμετώπισης του ΞΒΧ (μέσω του Π.Δ.) είναι ο **έλεγχος της ροής των οικονομικών στοιχείων διεθνώς, μέσα από το σύστημα επιτήρησης και ελέγχου των οικονομικών συναλλαγών**.

Η σημασία αυτού του ελέγχου είναι τεράστια μέσα στο παγκοσμιοποιημένο σύστημα της οικονομίας της αγοράς. Αυτή η **επίταση της ποινικής καταστολής του ΞΒΧ έχει έντονο πολιτικό ενδιαφέρον**. Με την ενίσχυση της ποινικοποίησης, αφενός νομιμοποιούνται οι ενισχυμένοι έλεγχοι των προσωπικών και οικονομικών στοιχείων που σαφώς παραβιάζουν ανθρώπινα δικαιώματα και ελευθερίες.

Αφετέρου στηρίζεται η **επάρκεια και αποτελεσματικότητα** των κρατών στην επίσημη προσπάθεια καταπολέμησης του εγκλήματος.

Δεν θα ήταν υπερβολή να λεχθεί ότι η καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος εξελίσσεται ανά τον κόσμο σε ισχυρό όπλο της κρατικής(εντός και εκτός εθνικών συνόρων) **εξουσίας** για την επιβολή ενός **μονοδιάστατου οικονομικού και κοινωνικού μοντέλου** με στοιχεία ολοκληρωτισμού και την ποινικοποίηση ανεπιθύμητων μορφών συμπεριφοράς.

Αδήριτη εμφανίζεται η ανάγκη διερεύνησης της πραγματικής διάστασης των κανονιστικών ρυθμίσεων σε όλα τα επίπεδα, τόσο ως προς τα **νομικά ζητήματα** που αναφέρονται(αρχή αναλογικότητας, αξιόποιο της πράξης, ασάφεια στην διατύπωση, επιθετικές ρυθμίσεις, νομολογία που εξελίσσεται με απρόβλεπτο τρόπο προκαλώντας ανασφάλεια δικαίου), καθώς και ως προς τα **όρια και τις σκοπιμότητες** επίδρασης των **εξωτερικών νομοθετημάτων στα εθνικά δίκαια**. Αναρωτιέται κανείς **μήπως σταδιακά η εθνική κρατική εξουσία αντικαθίσταται από υπερεθνική εξουσία;**

Διαπιστώνεται με άλλα λόγια, η εισροή **εξωγενών παραγόντων** (διεθνή και ευρωπαϊκά νομοθετήματα, Οδηγίες, αποφάσεις-πλαίσιο κλπ) και η **μη ομαλή ενσωμάτωσή** τους στην εθνική έννομη τάξη, παράγοντας όπως είδαμε, ένα νέο ρυθμιστικό πλαίσιο ιδιαίτερα αυστηρό.

Βασικό χαρακτηριστικό της νέας αυτής νομιμοποίησης είναι **«υπερεθνικός»** της χαρακτήρας. Εισάγονται στην εθνική έννομη τάξη διατάξεις που προβλέφθηκαν σε διεθνή και κυρίως ευρωπαϊκά νομοθετήματα τα οποία προστατεύουν αγαθά αβεβαιότητας και αοριστίας. Οι θεωρητικοί ακόμη αναζητούν ποιο είναι ακριβώς το **έννομο αγαθό** που προστατεύεται από την νομοθεσία για την καταπολέμηση του ΞΒΧ.

Αναγκαίο κρίνεται το Ποινικό Δίκαιο να λειτουργεί μέσα σε ισορροπίες αναλογικότητας, ισότητας και εγγυήσεων. Ευθύνες θα πρέπει επίσης να αποδοθούν και στην **δουλική αντιγραφή** των ευρωπαϊκών νομικών κανόνων, χωρίς την αναγκαία επεξεργασία για μια σωστή ενσωμάτωση στη νομική δογματική.

Οι σχετικές ρυθμίσεις εισάγονται με ταχύτητα στις εθνικές νομοθεσίες χωρίς την ευχέρεια διαμόρφωσης και προσαρμογής τους στα **ιδιαιτέρως χαρακτηριστικά** κάθε χώρας.

Σε κάθε περίπτωση πάντως το ΞΒΧ είναι ένα **διεθνές παράδειγμα ποινικής καταστολής**. Αυτή η καταστολή όμως έχει και συνέπειες. Τα κράτη με το πρόσχημα της καταπολέμησης της εγκληματικότητας εγκληματούν σε βάρος των πολιτών. Ως κεντρικό σημείο της **κάθαρσης** σε κανονιστικό επίπεδο είναι η αυξανόμενη αυστηρότητα των νόμων, η επίταση της καταστολής. Από την άλλη βλέπουμε, όσον αφορά στην αντιμετώπιση του ΞΒΧ, **την εντατικοποίηση των πάσης φύσεως ελέγχων** με συνέπεια την ελλιπή προστασία ή και την παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών όπως αυτά έχουν οριστεί **συνταγματικά**. Τέτοιο είναι το ζήτημα της προστασίας των **προσωπικών δεδομένων** αφού τα δεδομένα αυτά διαβιβάζονται σε ευρύτατη κλίμακα μεταξύ κρατών και εθνικών Αρχών. Δημιουργείται ένας κύκλος προσώπων που υπόκεινται σε υποχρεώσεις ελέγχου, επιτήρησης και αναφοράς παράνομων συναλλαγών (χαρακτηριστικό παράδειγμα οι υποχρεώσεις των **τραπεζών** και των **υπαλλήλων** τους-τα «υπόχρεα» πρόσωπα). Έχουμε οδηγηθεί στη δημιουργία **μηχανισμών** με υποχρεώσεις **κατόπτευσης, υποψίας** και **καταγγελίας** για μια σειρά φορέων που είναι αμφίβολο εάν είναι δυνατόν να τηρηθούν. Ως σημαντική καταγράφεται η κάμψη προστασίας της σφαίρας του **απορρήτου**, όπου κάποιες επαγγελματικές κατηγορίες καλούνται να διαδραματίσουν ρόλο «πληροφοριοδότη» και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης τιμωρούνται με ποινικές κυρώσεις. Το αυτό ισχύει και στις τράπεζες όπου **αίρεται το τραπεζικό απόρρητο** σε περιπτώσεις αναφορών ύποπτων συναλλαγών. Έτσι, με το πρόσχημα της **πρόληψης** ουσιαστικά εντείνεται η **καταστολή**.

Αυτή η εφαρμοσμένη **αντεγκληματική πολιτική** όπως παρουσιάζεται μέσα από τις εκάστοτε αλλαγές του ποινικού δικαίου έχει λίγα σημεία επαφής με τις θεωρίες περί ποινής, τις εγκληματολογικές θεωρίες και γενικά τον επιστημονικό λόγο περί εγκλήματος.

Κάθε φορά που επιδιώκονται **αλλαγές στο Ποινικό Δίκαιο**, τίθεται επιτακτικά το ζήτημα των εξαρτήσεων της δικαιοσύνης από την εκάστοτε **εσωτερική πολιτική κατάσταση** (τώρα πλέον και την κοινοτική και διεθνή). Επίκαιρη σήμερα παρά ποτέ η συζήτηση γύρω από τις δυνατότητες του ποινικού δικαίου να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά και προς πάσα κατεύθυνση το πλαίσιο αντικοινωνικών συμπεριφορών, όπως είναι το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και ιδιαίτερα μέσω του τραπεζικού χώρου.

Δομές, οργανώσεις, συμφέροντα και κοινωνική πολυπλοκότητα είναι κατηγορίες που θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση για μελλοντικές αναλύσεις της Εγκληματολογίας⁵⁹⁷ και όσον αφορά στην δημιουργία, αλλά και την εφαρμογή των ποινικών νόμων. Άλλωστε η Εγκληματολογία θα πρέπει πάντα να βλέπει κάτω από τα γεγονότα, προσπαθώντας να ανακαλύψει τους «κανόνες του παιχνιδιού».⁵⁹⁸

Με νέες αυστηρότερες ποινές, με την τυποποίηση νέων αξιόποινων συμπεριφορών, αποσιωπάται η **περιορισμένη δυνατότητα** του ποινικού δικαίου να δώσει ουσιαστική και αποτελεσματική λύση στο πρόβλημα. Συνεπώς προκύπτει επείγουσα η ανάγκη αναθεώρησης και εκλογίκευσης της νομοθεσίας για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος καθώς μια «καθαρή» κοινωνία από βρώμικο χρήμα η οποία όμως θα έχει παύσει να είναι **ελεύθερη, δεν αποτελεί όραμα αλλά εφιάλτη του μέλλοντος**.⁵⁹⁹

Όλες οι παραπάνω διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα αφορούν άμεσα το αντικείμενο της παρούσης εργασίας, καθώς το επίσημο πλαίσιο λειτουργίας των **τραπεζών** σε σχέση με το ΕΒΧ (υποχρεώσεις/κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης κλπ), καθορίζεται από το σύνολο των **νομοθετικών ρυθμίσεων που τους επιβάλλονται** τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Σύμφωνα με τις επιταγές του νόμου οι τράπεζες υποχρεώνονται να προβαίνουν σε **αυστηρούς ελέγχους και εξακριβώσεις των προσωπικών και οικονομικών στοιχείων** του πελάτη, να συλλέγουν, να καταγράφουν και να τηρούν

⁵⁹⁷ Λαμπροπούλου, Ε.: *Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου και των θεσμών της Ποινικής Δικαιοσύνης*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1999, σελ. 416.

⁵⁹⁸ ό.π., σελ. 16. (Πρόλογος Καθηγητού κ. Μαγγανά στο παραπάνω σύγγραμμα).

⁵⁹⁹ ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΚΙΚΟΛΟΓΩΝ (Πορίσματα του 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων. Θεσσαλονίκη, 3-5 Νοεμβρίου 2006) στο <http://www.hcba.gr/?pgtp=1&aid=73>.

τουλάχιστον για 5 χρόνια τα δεδομένα σε τράπεζες πληροφοριών, να κατηγοριοποιούν τους πελάτες τους, να λαμβάνουν τα αντίστοιχα μέτρα δέουσας επιμέλειας και βέβαια να είναι «επί ποδός» για τον εντοπισμό και την αναφορά όχι μόνο μιας ύποπτης συναλλαγής, αλλά ακόμα και συμπεριφοράς. Το **ψυχογράφημα** του συναλλασσόμενου τη στιγμή της συναλλαγής, ο **τρόπος διαβίωσης** και **συμπεριφοράς** των τραπεζικών και χρηματιστηριακών υπαλλήλων, αλλά και η **φήμη** και το **παρελθόν** του πελάτη αποτελούν ουσιαστικές **ενδείξεις ύποπτων συναλλαγών** που σύμφωνα με τον Νόμο λαμβάνονται υπόψη από τις Αρχές για την πρόληψη του ΞΒΧ.

Από την άλλη πλευρά όμως, εμβαθύνοντας στο ζήτημα κάτω από το πρίσμα της **Κριτικής Εγκληματολογίας** διαπιστώνουμε την εξής **αντίφαση**: Ενώ βλέπουμε την επίσημη «κήρυξη του πολέμου» στο οργανωμένο έγκλημα και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, από την άλλη διαφαίνεται η **αποφυγή μιας αποτελεσματικής παρέμβασης**. Είναι μεν άκρως κατασταλτικό το νομικό πλαίσιο, αλλά **στην πράξη πως εφαρμόζονται οι νόμοι και για ποιους;**

Πόσες τελικά υποθέσεις εντοπίζονται, ποιες αναφορές εξετάζονται, πόσες και ποιες παραπέμπονται; Μήπως διώκονται οι υποθέσεις μικρότερης εμβέλειας και μεγέθους, ενώ τα «μεγάλα ψάρια» μένουν απέξω γιατί καταφέρνουν να μην εντοπισθούν και να ξεφύγουν;

Παράδειγμα αποτελεί η αποφυγή της πάταξης τόσο της **φοροδιαφυγής**(δεν γίνεται ξεκάθαρη αναφορά της ως «βασικό αδίκημα»), όσο και της **διαφθοράς**.

Αδικήματα, στα οποία εμπλέκονται συχνά άτομα που ανήκουν στο **ισχυρό πολιτικό και οικονομικό κατεστημένο** και μπορούν να χαρακτηριστούν ως εγκληματίες και κυκλώματα του **«λευκού περιλαίμιου»**. Επίσης ενδιαφέρουσα θεωρείται η διαπίστωση ότι στην διαδρομή του ΞΒΧ, κάποιοι από τους προαναφερθέντες(μεγαλοεπιχειρηματίες, λογιστές, δικηγόροι κλπ,) αποτελούν τον **σύνδεσμο** του ΟΕ με την επίσημη οικονομία. Αυτοί είναι εγκατεστημένοι στον **«νόμιμο»** τομέα της οικονομίας και κατά κανόνα αποτελούν στοιχεία της αστικής τάξης. Με άλλα λόγια οι μηχανισμοί του ΞΒΧ απλώνονται και στους εγκληματίες του «λευκού περιλαίμιου».

Όσον αφορά στο **τραπεζικό σύστημα**, πέρα από τις αυστηρές επιταγές του νόμου για την πάταξη με κάθε τρόπο του ΞΒΧ στις οποίες οφείλει να υπακούσει, δεν παύει να αμφισβητείται από διάφορες πλευρές για την αποτελεσματικότητά του στο ζήτημα της πάταξης του ξεπλύματος.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο ρόλος των τραπεζών στην σύγχρονη λειτουργία της οικονομίας είναι περισσότερο παρά ποτέ, **κομβικός**. Παράγοντες όπως η **παγκοσμιοποίηση των οικονομιών**(αγορές, διεθνείς οίκοι, διεθνείς επενδυτές, offshore εταιρείες) που είναι μια τεκτονική αλλαγή και η αλματώδης εξέλιξη της **τεχνολογίας** και της **πληροφορικής** ήρθαν να ενισχύσουν αυτόν τον ρόλο, τόσο προς όφελος των νόμιμων πελατών των τραπεζών, όσο και αυτών που επιχειρούν να νομιμοποιήσουν τα παράνομα έσοδά τους.

Το Ξ.Β.Χ. αποτελεί μια πολύπλοκη και συνεχώς εξελισσόμενη διαδικασία. Επίσης είναι και **διαταξικό έγκλημα**. Ερωτήματα γεννώνται για τα άτομα **«υπεράνω πάσης υποψίας»** τα οποία είναι υπεύθυνα για μεγαλύτερες και περισσότερο διαπλεκόμενες επιχειρήσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος (π.χ, υποθέσεις ξεπλύματος χρήματος της μονής Βατοπεδίου, υπόθεση Siemens, χρηματισμοί πολιτικών και παράνομες χρηματοδοτήσεις κομμάτων με ισχυρά ανταλλάγματα, κλπ). Αυτά τα λεγόμενα **σκάνδαλα της «υψηλής κοινωνίας»** κρύβουν την απόκτηση παράνομου και προπαντός αδικαιολόγητου πλούτου ο οποίος είναι αναγκαίο να **διοχετευτεί στην νόμιμη οικονομία** και να μεταμορφωθεί(κυρίως μέσω του χρηματοπιστωτικού τομέα, της αγοράς ακινήτων και των offshore εταιριών) σε νόμιμο πλούτο.

Η ανώτερη τάξη για παράδειγμα, μπορεί να οργανώσει μια **υπεράκτια εταιρεία** για κάθε περιουσιακό στοιχείο(ακίνητα, κλπ)το οποίο θέλει να αποκρύψει. Εξάλλου το κόστος ίδρυσης τέτοιων εταιρειών συγκρινόμενο με το μαύρο χρήμα των εχόντων, των καταχραστών και των διεφθαρμένων, είναι ελάχιστο.

Οι **Offshore εταιρείες** είναι σημείο των καιρών, ασπίδα της καπιταλιστικής διάρθρωσης και νομικό εύρημα της διεφθαρμένης πλευράς της παγκοσμιοποίησης. Κεντρικό ρόλο στη νέα

αυτή πολυδιάστατη πραγματικότητα φέρονται να διαδραματίζουν **δημοσία πρόσωπα** της πολιτικής, κοινωνικής, επιχειρηματικής, ακόμα και της εκκλησιαστικής ζωής.

Οι **τράπεζες** από την άλλη πλευρά προσφέρουν στους «επιφανείς» κυρίως πελάτες τους δύο κεντρικούς άξονες εξυπηρέτησης: το **Private Banking** και το **Correspondent Banking**, υπηρεσίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για συναλλαγές με τις Offshore εταιρείες και τους λεγόμενους «φορολογικούς παράδεισους».

Οι **οικονομικά ισχυροί πελάτες** μέσα από τις προαναφερθείσες υπηρεσίες μπορούν να εκτελούν πλήθος χρηματοοικονομικών συναλλαγών, μεταφορών κεφαλαίων και εμβασμάτων σε καθεστώς αυστηρού **τραπεζικού απορρήτου**, δηλαδή σε καθεστώς **μυστικότητας**.

Με αυτόν τον τρόπο και μέσω των υπηρεσιών των «**εργασιών εξωτερικού**» και της δυνατότητας της **ηλεκτρονικής τραπεζικής**, οι κεφαλαιούχοι προστατεύονται αφενός από φορολογικούς ελέγχους και αφετέρου από τους αυστηρότερους ελέγχους για το Ξ.Β.Χ.

Αδιαμφισβήτητο παραμένει πάντως το γεγονός ότι όταν οι διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικοί φορείς και ειδικότερα τα **πιστωτικά ιδρύματα** χρησιμοποιούνται ως **δίαυλοι** για τη νομιμοποίηση του προϊόντος εγκληματικών δραστηριοτήτων η **φερεγγυότητα** και η **σταθερότητα** του ενεχόμενου φορέα, αλλά και η **αξιοπιστία** του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του μπορούν να κλονιστούν σοβαρά με αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό. Οι τράπεζες φαίνονται να παίζουν τον ρόλο του **οργάνου διάπραξης** ή του **πεδίου εκτέλεσης**. Έτσι θεμελιώνεται η καχυποψία, τόσο στην καθημερινή συναλλακτική πρακτική, όσο και για τον ρόλο του τραπεζικού αλλά και του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα ο οποίος μεταβάλλεται σε **μοχλό προώθησης** και στήριξης οργανωμένων εγκληματικών οικονομικών συμφερόντων.

Η ανάπτυξη και η διατήρηση **κουλτούρας** για την προστασία της φήμης και της αξιοπιστίας των τραπεζών που αποτελεί το κύριο μακροπρόθεσμου χαρακτήρα περιουσιακό τους στοιχείο, συμβάλλει καθοριστικά στη διασφάλιση της εμπιστοσύνης του κοινού απέναντι στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος. Γι' αυτό είναι σημαντικό η φήμη και εμπιστοσύνη να μη

θυσιάζονται στη βάση **βραχυπρόθεσμου οφέλους** από την αύξηση του μεριδίου αγοράς μέσω προσέλκυσης **υψηλού κινδύνου πελατών**, καθώς κάτι τέτοιο μπορεί να έχει όχι μόνο κόστος από τις κυρώσεις αλλά και επίπτωση στην αξία της μετοχής και γενικότερα του πιστωτικού ιδρύματος (shareholder value) που δεν γίνεται άμεσα αντιληπτή.

Άρα το Ξ.Β.Χ. θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από τις τράπεζες όχι σαν μια τυπική υποχρέωση συμμόρφωσης, αλλά ως ένας **σημαντικός κίνδυνος**.

*«Η εσωτερικοποίηση από τα πιστωτικά ιδρύματα της σπουδαιότητας της αποτροπής χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για το ΞΒΧ , όχι μόνο σαν απαίτηση των εποπτικών αρχών αλλά σαν μιας ιδιαίτερα αποτελεσματικής **επιχειρηματικής πρακτικής** και την προώθηση μιας κουλτούρας προσανατολισμένης στα μακροπρόθεσμα οφέλη, αποτελεί **μονόδρομο**».*⁶⁰⁰

⁶⁰⁰ Κυριακόπουλος, Π.: (ΤτΕ, Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος). Ομιλία με θέμα: «Αποτροπή χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για πράξεις διαφθοράς», διοργάνωση από Ελληνική Ένωση Τραπεζών-Διαφάνεια Ελλάς, Αθήνα, 2007 στο <http://www.hba.gr/7Omilies-parousiaseis/7omil-par.asp?Mpage=4>.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΓΓΕΛΗΣ, Ι.: «Διαδίκτυο (Internet) και ποινικό δίκαιο», *Ποινικά Χρονικά*, 2000
- ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ, Σ.: «Η νομιμοποίηση των προσόδων του εγκλήματος», Θεσ/νίκη, Αρμενόπουλος(Δικηγορικός Σύλλογος Θεσ/νίκης), 1992
- ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ, Ν.: «Η ποινική δογματική και η απήχρησή της στην πράξη 50 χρόνια μετά», *Ποινικά Χρονικά*, 2002
- ΒΑΣΙΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Π.: «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» (κριτικές παρατηρήσεις στις ποινικές διατάξεις του Ν.2331/1995)*Ποινικά Χρονικά*, 1996
- ΒΟΥΤΣΑΣ, Ν.: «Ξέπλυμα Βρώμικου χρήματος, Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο Αντεγκληματικής πολιτικής», *Ποινικός Λόγος*, 2005
- ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Θ.: «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατ'άρθρο 394 Α ΠΚ.», *Ποινικά Χρονικά*, 1993
- ΓΚΟΡΤΣΑ, ΗΡΩ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος στο Διαδίκτυο*, Διπλωματική Εργασία, Αθήνα, Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, 2008
- ΔΗΜΗΤΡΑΙΝΑΣ, Γ.: «Η διερεύνηση της έννοιας της «βασικής» εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», *Ποινικά Χρονικά*, 2006
- ΔΗΜΗΤΡΑΙΝΑΣ, Γ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του ν 2331/1995*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002
- ΔΗΜΟΥ, ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*, Διπλωματική Εργασία, Αθήνα, Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, 2009
- ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΥΛΟΣ, Α.: «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα» σε Κουράκης, Ν.: *Οικονομικά Εγκλήματα II. Ειδικό Μέρος*, (Εκδ.επιμέλεια με τη συνεργασία Δημήτρη Λ. Ζιούβα), Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 2007

- ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ: «Πρόληψη Ξεπλύματος Χρήματος και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας», ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ
- ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ/ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ: «Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ (Εισηγητής Παναγιωτίδης Βασίλης), ΑΘΗΝΑ, 2010
- ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΝΙΚΟΛΟΓΩΝ (Επιμέλεια): *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Πρακτικά του 4^{ου} συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων με θέμα «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος: Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία;»*, Θεσσαλονίκη 2006. Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Αντ.Ν.Σάκκουλας, 2007
- ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ, Εγκύκλιος 41, 8.4.2009: «Ενδεικτική τυπολογία ύποπτων συναλλαγών/δραστηριοτήτων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας»
- ΖΑΝΝΗ, Α.: *Το διαδικτυακό έγκλημα*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ.Ν. Σάκκουλας, 2005
- ΚΑΤΣΙΟΣ, ΣΤ.: *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 1998
- ΚΟΥΡΑΚΗΣ, Ν.: *Τα οικονομικά εγκλήματα: Βασικά ζητήματα της οικονομικής εγκληματικότητας και του οικονομικού ποινικού δικαίου*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1982
- ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Π. (ΤτΕ, Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος). Ομιλία με θέμα: «Αποτροπή χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για πράξεις διαφθοράς», διοργάνωση από Ελληνική Ένωση Τραπεζών-Διαφάνεια Ελλάς, Αθήνα, 2007 στο <http://www.hba.gr/7Omilies-parousiaseis/7omil-par.asp?Mpage=4>. Πρόσβαση 19/12/10.

- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Α.: «Τραπεζικό απόρρητο και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», *Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ*, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας Δίκαιο & Οικονομία, 2000
- ΛΑΖΟΣ, Γ.: *Κριτική Εγκληματολογία*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2007
- ΛΑΖΟΣ, Γ.: «Κυβερνοχώρος, οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 4/2000
- ΛΑΖΟΣ, Γ.: *Οικονομική Εγκληματικότητα Ι, Σημειώσεις Παραδόσεων*, Πάντειο Παν/μιο, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Τομέας Εγκληματολογίας
- ΛΑΖΟΣ, Γ.: *Οργανωμένη Εγκληματικότητα/ Σημειώσεις Παραδόσεων*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Τομέας Εγκληματολογίας
- ΛΑΖΟΣ, Γ.: «Το οικονομικό έγκλημα στη σύγχρονη Ελλάδα. «Σκληρά» δεδομένα και βασικές συντεταγμένες», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2000
- ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ε.: *Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου και των θεσμών της Ποινικής Δικαιοσύνης*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1999
- ΛΙΒΟΣ, Ν., «Το οργανωμένο έγκλημα από την σκοπιά του ποινικού δικαίου». *Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ*, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας Δίκαιο & Οικονομία, 2000
- ΛΟΥΚΑΔΟΥΝΟΣ, ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ-ΗΛΙΑΣ: «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, Βασικές Εκφάνσεις», Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, Αθήνα 2008
- ΜΑΝΩΛΕΔΑΚΗΣ, Ι.: «Ακάθαρτη Κάθαρση», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2006
- ΝΑΜΙΑΣ, Ο.: «Χρηματοπιστωτικό σύστημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», σε Κουράκης, Ν.: *Οικονομικά Εγκλήματα ΙΙ. Ειδικό Μέρος* (Εκδοτ, επιμέλεια με τη συνεργασία Δημήτρη Α. Ζιούβα), Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν.Σάκκουλας, 2007
- ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ, Ν.: «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και δικαιώματα του ανθρώπου» στο *ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΝΙΚΟΛΟΓΩΝ* (Επιμέλεια): *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Πρακτικά του 4^{ου} συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων*

Ποινικολόγων με θέμα «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία;», Θεσσαλονίκη 2006. Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Αντ.Ν.Σάκκουλας, 2007

- ΠΑΤΣΑΒΕΛΑΣ, Λ.: «Οι νομοθετικές κα επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες- Οι νεότερες εξελίξεις», *Ποινικά Χρονικά*, 2006
- ΠΑΥΛΟΥ, Σ.: «Η Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον ν. 2331/1995 στον 3424/2005: η εξέλιξη και γιγάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής» *Ποινικά Χρονικά*, 2006
- ΠΑΥΛΟΥ, Σ.: *Ναρκωτικά : Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα του ν. 1729/1987*, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας Δίκαιο & Οικονομία, 1997
- ΠΟΥΛΟΥ, ΚΡΥΣΤΑΛΕΝΙΑ –ΣΩΤΗΡΙΑ. : «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω διαδικτύου», Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Παν/μιο, ΠΜΣ Γενικού Τμήματος Δικαίου, Αθήνα, 2010
- ΣΤΕΝΗΜΑΧΙΤΗΣ, Κ.: *ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Θεσμικό Πλαίσιο-Διαδικασίες- Χειρισμοί για την αντιμετώπισή τους*, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ, Αθήνα, ΑΤExcelixi Α.Ε., 2009(ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)
- ΣΥΜΕΟΝΟΒΙΤΣ, Ν.: «Ξέπλυμα χρημάτων- Σχέση Οργανωμένου Εγκλήματος και Πολιτικής», *Ελληνική Δικαιοσύνη*, Αθήνα- Κομοτηνή ,Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1995
- ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ – ΚΑΣΤΑΝΙΔΟΥ, Ε.: «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις», στο : *Ποινικό Δίκαιο- Ελευθερία- Κράτος Δικαίου*, Τιμ. Τόμ Γ.Α. Μαγκάκη, Αθήνα – Κομοτηνή ,Αντ.Ν. Σάκκουλας, 1999
- ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ – ΚΑΣΤΑΝΙΔΟΥ, Ε.: «Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων παράνομες πράξεις. Προβλήματα από την μέχρι σήμερα εφαρμογή του ν. 2331/95», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2002
- ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ-ΚΑΣΤΑΝΙΔΟΥ, Ε.: «Το έγκλημα της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων μετά τον Ν 3424/2005», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2007

- ΤΟΓΙΑΣ, ΣΤ.: «Επιστημόνσεις για το 4^ο συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων με θέμα «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος: Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία;», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 1/2007
- ΤΡΑΓΑΚΗΣ, Γ.: *Ο Νόμος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες*, Αθήνα, Έκδοση της ΕΕΤ, 1996
- ΤΡΑΓΑΚΗΣ, Γ.: *Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1998
- ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: «Εκπαίδευση των στελεχών της attica bank στο νόμο 3691/2008(ΦΕΚ 166, 5/8/2008) για την πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας), έκδοση της PriceWaterHouseCoopers, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ
- ΦΑΡΑΝΤΟΥΡΗΣ, Ν.: «Σύγχρονες εγκληματικές δράσεις στο Διαδίκτυο-εννοιολογική προσέγγιση και ποινική αντιμετώπιση του hacking και του φαινομένου της μόλυνσης με ιούς», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2/2003
- ΦΕΚ 173 Α/95 - Ν.2331/1995
- ΦΕΚ 166/5.8.2008, ΝΟΜΟΣ 3691/2008
- ΧΛΟΥΠΗΣ, Γ.: «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2000
- ALPHA BANK: «Πρόληψη Χρησιμοποίησεως του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος για την Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας», ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ
- FILIPKOWSKI, W.: «Νέες τάσεις στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», μετάφραση από Π. Τοπαλνάκο, *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2005
- WEIGEND, T.: *Το οργανωμένο έγκλημα από την σκοπιά του ποινικού δικαίου. Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ*, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας Δίκαιο & Οικονομία, 2000

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alastair, N. Brown.: *Proceeds of Crime. Money Laundering, Confiscation and Forfeiture, Edinburgh, W.Green / Sweet & Maxwell, 1996*
- Bailor, B.: «Practical Guidance on the Identification and Reporting on Suspicious Transactions», American Bar Association Seminar, Money Laundering Enforcement: Legal and Practical Developments, New York, 1989, σελ 17
- Department of Justice Canada, Solicitor General Canada: «Electronic Money Laundering: An Environmental Scan», October, 1998
- Frank Caruana & George Farrugia. : «Money Laundering and International Financial Crime in Small States, with special reference to Malta», *Bank of Valletta Review*, No. 28, Autumn 2003
- Graycar, A. & Grabosky, P.: *Money Laundering in the 21st Century: Risks and Countermeasures*, Australian Institute of Criminology, 1996, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.aic.gov.au/publications/rpp/02/RPP02.pdf>, πρόσβαση 18/09/10.
- Grilli, A. : «Preventing Billions from Being Washed Offshore», *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, 14/1987
- John McDowell, and Gary Novis. : «The Consequences of Money Laundering and Financial Crime», Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, US State Department, May 2001, Money Laundering - Economic Perspectives.
- Jonathan P. Straub. : «The Prevention of E-Money Laundering: Tracking the Elusive Audit Trail», *25 Suffolk Transnational Law Review*, 2002
- Mumford, Enid. : *Dangerous decisions, problem solving in tomorrow's world*, New York, Plenum Publishers, 1999
- President's Commission on Organized Crime. *The Cash Connection*: «Money laundering is the process by which one conceals the existence, illegal source or

illegal application of income and then disguises that income to make it appear legitimate» ,Washington D.C., Oct. 1984

- Report of the Auditor General of Canada to the House of Commons: «Canada's strategy to combat money laundering», April 2003
- Roger C. Molander, B. David Mussington, Peter A. Wilson.: «Cyberpayments and Money Laundering: Problems and Promise», Critical Technology Institute, Santa Monica, CA: RAND, 1998.
- Schneider, Friedrich.: «The Size of Money Laundering and Organized Crime. Some Preliminary Empirical Findings» from the Conference: «Tackling Money Laundering» by Utrecht School of Economics, Utrecht, 2007
- Stessens, Guy.: *Money Laundering. A new international law enforcement model*, CSICL (Cambridge Studies in International and Comparative Law), Cambridge, Cambridge University Press, 2000
- Terry Corbitt.: «The fight against money laundering», *Criminal Law and Justice*, Issue 47, 2003
- U.S. Department of State: «Money Laundering Methods, Trends and Typologies», International Narcotics Control Strategy Report, Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, March 2004
- William Blair & Richard Brent.: *Banks and Financial Crime. The international law of tainted money*, London, Oxford University Press, 2008.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ :

- [hl=el&ei=F7nwTJ25H8qzhAe9yaGxDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBUQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false](http://books.google.gr/books?id=1BtvHRH2YwgC&printsec=frontcover&dq=CYBERP+AYMENTS+AND+MONEY+LAUNDERING+ROGER&source,(Roger Molander..ό.π.)) (Mumford Enid).

Πρόσβαση 21-04-10

- [http://books.google.gr/books?id=1BtvHRH2YwgC&printsec=frontcover&dq=CYBERP+AYMENTS+AND+MONEY+LAUNDERING+ROGER&source,\(Roger Molander..ό.π.\)](http://books.google.gr/books?id=1BtvHRH2YwgC&printsec=frontcover&dq=CYBERP+AYMENTS+AND+MONEY+LAUNDERING+ROGER&source,(Roger Molander..ό.π.)). **Πρόσβαση 23-06-10**

- <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=141&CL=ENG>

Πρόσβαση 20-06-10

- http://en.wikipedia.org/wiki/Money_laundering

Πρόσβαση 20-04-10

- http://eur-lex.europa.eu/el/dossier/dossier_26.htm

Πρόσβαση 14-06-10

- <http://eur-lex.europa.eu/JOYear.do?year=2007>

Πρόσβαση 14-06-10

- http://europa.eu.int/comm/external_relations/cfsp/sanctions/list/consol-list.htm

Πρόσβαση 13-08-10

- [http://hanafi.staff.uui.ac.id/2010/11/11/typological-study-on-money-laundering-6-laundering-methods-through-cyberspace/\(Jonathan P. Straub and Department of ...Canada\)](http://hanafi.staff.uui.ac.id/2010/11/11/typological-study-on-money-laundering-6-laundering-methods-through-cyberspace/(Jonathan P. Straub and Department of ...Canada)). **Πρόσβαση 27-05-10**

- http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economy_2_29/04/2007_225215

Πρόσβαση 22-05-10

- http://oecd.org/fatf/Mlaundering_en.htm(FATF). **Πρόσβαση 28-10-10**
- http://scholar.google.gr/scholar?q=SYRACUSE+JOURNAL+OF+INTERNATIONAL+LAW+AND+COMMERCE+1987&hl=el&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar **Πρόσβαση 13-08-10**
- http://tiresias-press.blogspot.com/2009/11/blog-post_4502.html

Πρόσβαση 23-07-10

- <http://treatiesun.org/doc/publication/mtdsg/volume%20ii/chapter%20xviii/xviii-12.en.pdf> **Πρόσβαση 23-06-10**
- http://tsigris.blogspot.com/2008/07/blog-post_3789.html

Πρόσβαση 22-05-10

- http://tsigris.blogspot.com/2008/07/blog-post_3789.html

Πρόσβαση 29-07-10

- [http://www.abanet.org/op/domsurv/\(American Bar Association\)](http://www.abanet.org/op/domsurv/(American%20Bar%20Association)). **Πρόσβαση 14-08-10**
- http://www.amcham.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=160:anti-money-laundering-november-16-2009&catid=46:press-releases&Itemid=79

Πρόσβαση 14-07-10

- http://www.apgml.org/issues/docs/30/Negative%20Effects%20of%20ML_Economic%20Perspectives%20May%202001.pdf(John McDowell).

Πρόσβαση 29-07-10

- <http://www.bankofgreece.gr/Pages/default.aspx> (Τράπεζα της Ελλάδος)

Πρόσβαση 18-12-10

- <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/moneyil/legislation.aspx>

Πρόσβαση 24-11-10

- http://www.bov.com/filebank/documents/BR28%2018-32Frank_Caruana.pdf(Frank Caruana & George Farrugia...ό.π.)

Πρόσβαση 27-11-10

- <http://www.capital.gr/gmessages/showTopic.asp?id=1426928&pg=3> **Πρόσβαση 20-06-10**

- <http://www.dailyjournal.com/cle.cfm?show=CLEDisplayArticle&qVersionID=123&eid=660921&evid=1>). **Πρόσβαση 13-08-10**
- <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=97109>

Πρόσβαση 20-06-10

- [http://www.essex.ac.uk/ecpr/events/generalconference/marburg/papers/19/6/Alvano u.pdf](http://www.essex.ac.uk/ecpr/events/generalconference/marburg/papers/19/6/Alvano%20u.pdf) **Πρόσβαση 20-09-10**

- <http://www.eurocharity.gr/el/story/10968>

Πρόσβαση 27-08-10

- <http://www.fatf-gafi.org/>

Πρόσβαση 14-09-10

- <http://www.globalresearch.ca/articles/PET108A>

Πρόσβαση 13-11-10

- <http://www.hbnews.gr/permalink/19740.txt>

Πρόσβαση 04-12-10

- <http://www.hcmc.gr/pages/category.asp?catID=1>(Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς)

Πρόσβαση 07-12-10

- <http://www.hcmc.gr/pages/index.asp>(Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς).

Πρόσβαση 18-12-10

- http://www.hcmc.gr/photos/Apofaseis2009/files/1_506_8.4.2009.pdf (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς) **Πρόσβαση 14-08-10**

- http://www.hcmc.gr/photos/laundering/files/Sparaki_speech.pdf

Πρόσβαση 22-05-10

- http://www.hellenicfiu.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=61&lang=el (Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες-Τυπολογίες/Τάσεις 2009)

Πρόσβαση 23-06-10

- <http://www.hellenic-fiu.gr/> (Επιτροπή Καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/Τυπολογίες-Τάσεις 2009 και Στατιστικά-Ετήσια Έκθεση 2009)

Πρόσβαση 12-10-10

- http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/Typologies_Trends_2009.pdf (Επιτροπή Καταπολέμησης/ Τυπολογίες/Τάσεις 2009) και http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/BOG_Typologies_gr.pdf

Πρόσβαση 13-11-10

- http://www.imlib.org/page9_bus_prone_ml.html

Πρόσβαση 07-12-10

- http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/dttintconvM_gr/dttintconvM_gr?OpenDocument (3/8/2010)

Πρόσβαση 14-07-10

- http://www.lawnet.gr/case_study.asp?PageLabel=3&MeletID=97

Πρόσβαση 07-12-10

- <http://www.makthes.gr/news/economy/47188>

Πρόσβαση 03-09-10

- http://www.nationalpk.gr/?Page=antimoneylaunderingpolicy&Menu1=0_366&Menu2=0_366

Πρόσβαση 07-12-10

- http://www.nationalsec.gr/?Page=antimoneylaunderingpolicy&Menu1=0_366&Menu2=0_366(Εθνική Π&Κ Χρηματοπιστηριακή). **Πρόσβαση 14-07-10**
- <http://www.oag-bvg.gc.ca/internet/docs/20030403ce.pdf> (Report of the Auditor General of Canada....) **Πρόσβαση 29-07-10**
- http://www.paxinos.gr/images/webpage/jeplymaxrimatos_06.pdf

Πρόσβαση 07-12-10

- <http://www.pisc.gr/> (Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης).
Πρόσβαση 17-05-10
- <http://www.rense.com/general28/money.htm>

Πρόσβαση 20-05-10

- <http://www.springerlink.com/content/r15632q15nr7273h/>
Πρόσβαση 13-11-10
- <http://www.state.gov/p/inl/rls/nrcrpt/2003/vol2/html/29910.htm>
Πρόσβαση 07-12-10
- <http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=3&artid=4524148&ml=1>

Πρόσβαση 03-08-10

- <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=75&artid=151758&dt=08/06/2003>

Πρόσβαση 12-12-10

- <http://www.treasury.gov/about/organizational-structure/offices/Pages/Office-of-Foreign-Assets-Control.aspx>(OFAC – Office of Foreign Assets Control/US Department of treasury). **Πρόσβαση 24-06-10**
- <http://www.unausa.org/site/pp.asp?c=fvKRI8MPJpF&b=337343>

Πρόσβαση 20-06-10

- <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/illicit-trafficking.html>
Πρόσβαση 20-05-10
- <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/conference.html>(Schneider Friedrich)

Πρόσβαση 12-12-10

- www.europa.eu.int
Πρόσβαση 14-10-10

- www.hba.gr (Ελληνική Ένωση Τραπεζών).
Πρόσβαση 09-07-10
- www.mlro.com
Πρόσβαση 13-11-10
- www.moneylaundering.com
Πρόσβαση 29-11-10
- www.moneylaundering.com
Πρόσβαση 23-06-10
- www.oecd.org/fatf
Πρόσβαση 18-11-10
- Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, Συνεδρίαση 285/9.7.2009/Τυπολογία Ασυνήθων και Ύποπτων Συναλλαγών) και Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων , Συνεδρίαση 281/17.3.2009 στο:<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/LegalF/Decisions.aspx> **Πρόσβαση 02-07-10**
- Εφημερίδα Καθημερινή 20/3/2006 «Σφίγγει ο κλοιός για το μαύρο χρήμα και στην Ελλάδα. Πάνω από 35 εκατομμύρια ευρώ τα ποσά που δεσμεύτηκαν πέρυσι».:http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_mc2_1_20/03/2006_148408).
Πρόσβαση 29-07-10
- Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, άρθρο Ζώη Τσώλη : «Έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ επισημαίνει τα αδύνατα σημεία και τις διαδρομές του «μαύρου» και «βρώμικου» χρήματος. Ξεπλένουν χρήμα σε ακίνητα, καζίνα, ΧΑ», στο <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=181619&ct=3&dt=10/06/2007>,
Πρόσβαση 18/11/10.
- ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΚΙΚΟΛΟΓΩΝ (Πορίσματα του 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων. Θεσσαλονίκη, 3-5 Νοεμβρίου 2006) στο <http://www.hcba.gr/?pgtp=1&aid=73>. **Πρόσβαση 10/19/10**